
**Raport z monitoringu
„Strategii Rozwoju
Miasta Białegostoku
na lata 2011-2020 plus”
za rok 2014**

Zamawiający:

Miasto Białystok

ul. Słonimska 1

15-950 Białystok

www.bialystok.pl

Wykonawca:

EU-CONSULT Sp. z o.o.

ul. Wały Piastowskie 1

80-855 Gdańsk

www.eu-consult.pl

Białystok 2015

1. Spis treści

1.	Spis treści	3
2.	Spis wykorzystanych skrótów i pojęć	7
3.	Streszczenie raportu	9
4.	Wprowadzenie.....	11
4.1.	Opis przedmiotu monitoringu	11
4.2.	Cel monitoringu	13
5.	Analiza wskaźnikowa realizacji <i>Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus</i> 15	
5.1.	Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna i transport.....	20
A.1.	Kreowanie prawidłowej i racjonalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej z uwzględnieniem wartości kulturowych i przyrodniczych	20
A.2.	Tworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego Miasta z dużym udziałem transportu zbiorowego i ruchu rowerowego.....	22
A.3.	Zapewnienie dostępności nowoczesnych, efektywnych i niezawodnych systemów infrastruktury technicznej.....	24
A.4.	Poprawa stanu środowiska przyrodniczego przy wzroście udziału urządzonych terenów zieleni miejskiej.....	26
5.2.	Infrastruktura społeczna i kapitał ludzki.....	34
B.1.	Wspieranie rozwoju tożsamości i aktywności lokalnej.....	34
B.2.	Rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców	35
B.3.	Wzrost jakości i innowacyjności kształcenia.....	38
B.4.	Poprawa bezpieczeństwa publicznego	40
B.5.	Wspieranie rodzin.....	41
B.6.	Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego trybu życia mieszkańców	43
B.7.	Poprawa skuteczności działań w zakresie pomocy społecznej i integracji.....	43
5.3.	Rozwój gospodarczy	54
C.1.	Wzmocnienie ponadlokalnej konkurencyjności firm sektora MSP	54
C.2.	Rozwój innowacyjnej gospodarki	54
C.3.	Pozyskanie inwestorów zewnętrznych krajowych oraz zagranicznych	54
C.4.	Rozwój powiązań gospodarczych ze wschodnimi sąsiadami Polski i UE – Białystok liderem współpracy wschodniej	55
5.4.	Kultura, sport i turystyka	59
D.1.	Wspieranie środowisk twórczych w Mieście i rozwój infrastruktury kulturalnej	59

D.2. Kreowanie przedsięwzięć kulturalnych o prestiżowym znaczeniu krajowym i międzynarodowym	59
D.3. Tworzenie regionalnego centrum turystycznego.....	60
D.4. Wspieranie przedsiębiorczości w sferze turystyki i działalności kulturalnej.....	60
D.5. Promowanie aktywnych stylów życia i rozwój infrastruktury rekreacyjnej.....	61
D.6. Tworzenie sportowego centrum o znaczeniu ponadregionalnym.....	61
5.5. Metropolia.....	69
E.1. Integracja planistyczna obszaru metropolitalnego.....	69
E.2. Usprawnienie powiązań infrastrukturalnych z obszaru metropolitalnego	69
E.3. Wzrost dostępności do usług sfery społecznej w obszarze metropolitalnym	70
E.4. Tworzenie wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej obszaru metropolitalnego.....	70
E.5. Rozwój zewnętrznych powiązań obszaru metropolitalnego ze szczególnym uwzględnieniem Białegostoku	70
6. Opis wyników badań wraz z analizą i interpretacją.....	79
6.1. Badania ilościowe (CATI)	79
7. Podsumowanie działań podejmowanych w 2014 roku w Mieście Białystok	92
7.1. Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna i transport.....	92
A.1. Kreowanie prawidłowej i racjonalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej z uwzględnieniem wartości kulturowych i przyrodniczych	92
A.2. Tworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego miasta z dużym udziałem transportu zbiorowego oraz ruchu rowerowego.....	103
A.3. Zapewnienie dostępności nowoczesnych, efektywnych i niezawodnych systemów infrastruktury technicznej.....	109
A.4. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego przy wzroście udziału urządzonych terenów zieleni miejskiej.....	114
7.2. Infrastruktura społeczna i kapitał ludzki.....	119
B.1. Wspieranie rozwoju tożsamości i aktywności lokalnej.....	119
B.2. Rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców	126
B.3. Wzrost jakości i innowacyjności kształcenia.....	141
B.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego	156
B.5. Wspieranie rodzin.....	165
B.6. Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego trybu życia mieszkańców	175
B.7. Poprawa skuteczności działań w zakresie pomocy społecznej i integracji.....	177
7.3. Rozwój gospodarczy	187
C.1. Wzmocnienie ponadlokalnej konkurencyjności firm sektora MSP	187
C.2. Rozwój innowacyjnej gospodarki	189

C.3. Pozyskanie inwestorów zewnętrznych krajowych oraz zagranicznych	193
C.4. Rozwój powiązań gospodarczych ze wschodnimi sąsiadami Polski i UE – Białystok liderem współpracy wschodniej	197
7.4. Kultura, sport i turystyka	199
D.1. Wspieranie środowisk twórczych w Mieście i rozwój infrastruktury kulturalnej	199
D.2. Kreowanie przedsięwzięć kulturalnych o prestiżowym znaczeniu krajowym i międzynarodowym	209
D.3. Tworzenie regionalnego centrum turystycznego.....	213
D.4. Wspieranie przedsiębiorczości w sferze turystyki i działalności kulturalnej.....	216
D.5. Promowanie aktywnych stylów życia i rozwój infrastruktury rekreacyjnej.....	217
D.6. Tworzenie sportowego centrum o znaczeniu ponadregionalnym.....	219
7.5. Metropolia.....	223
E.1. Integracja planistyczna obszaru metropolitalnego.....	223
E.2. Usprawnienie powiązań infrastrukturalnych obszaru metropolitalnego	223
E.3. Wzrost dostępności do usług sfery społecznej w obszarze metropolitalnym	224
E.4. Tworzenie wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej obszaru metropolitalnego	225
E.5. Rozwój zewnętrznych powiązań obszaru metropolitalnego ze szczególnym uwzględnieniem Białegostoku	225

2. Spis wykorzystanych skrótów i pojęć

BD	brak danych
BDL	Bank Danych Lokalnych
BKM	Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej
BOM	Białostocki Obszar Metropolitalny
BOSiR	Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji
BPN-T	Białostocki Park Naukowo - Technologiczny
BRM	Biuro Rady Miasta
BW	badanie własne
BZK	Biuro Zarządzania Kryzysowego
CKU	Centrum Kształcenia Ustawicznego
DFN	Departament Finansów Miasta
DGK	Departament Gospodarki Komunalnej
DI	Departament Inwestycji
DOS	Departament Ochrony Środowiska
DSK	Departament Skarbu
DSP	Departament Spraw Społecznych
EDU	Departament Edukacji
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
INF	Departament Informatyki
KOWEŻiU	Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej
KPS-I	Referat Kultury w Departamencie Kultury, Promocji i Sportu
KPS-II	Referat Promocji w Departamencie Kultury, Promocji i Sportu
KPS-III	Referat Sportu w Departamencie Kultury, Promocji i Sportu
LCDZ	Lokalne Centrum Doradztwa Zawodowego
MDK	Młodzieżowy Dom Kultury
MODM	Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
MPEC	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej
MPiPS	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
MPZP	Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
MSW	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
NFDK	Narodowe Forum Doradztwa Kariery
OIK	Ośrodek Interwencji Kryzysowej
ORN	Departament Organizacyjny i Nadzoru
PB	Politechnika Białostocka
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PFRR	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego
pn.	pod nazwą
POLIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POKL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
POW	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza
PS	Przedszkole Samorządowe
pt.	pod tytułem
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
SDSiZ RP	Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej
Spółka Lech	Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowo-Produkcyjne „LECH” Spółka z o.o.
UM	Urząd Miejski w Białymstoku
URB	Departament Urbanistyki

UwB	Uniwersytet w Białymstoku
WB	Wodociągi Białostockie
WDN	Wewnątrzszkolne Doskonalenie Nauczycieli
WSPS	Wyższa Szkoła Psychologii Społecznej
ww.	wyżej wymienione
ZAR	Zespół ds. Asysty Rodziny
ZDM	Zarząd Dróg Miejskich
zł	złoty
ZMK	Zarząd Mienia Komunalnego
ZUOK	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Białymstoku
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych
-	wartość zerowa

3. Streszczenie raportu

Integralnym elementem skutecznego zarządzania procesem rozwoju Miasta jest monitoring *Strategii* rozwoju. Obowiązek sporządzania raportu oraz metodyka corocznego monitorowania zawarta jest w rozdziale dziesiątym *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*, przyjętej uchwałą Nr LVIII/777/10 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 13 września 2010 r.

Niniejszy Raport, za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r., przedstawia sprawozdanie z realizacji celów strategicznych, priorytetów i kierunków działań zawartych w *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*. Stanowi on źródło informacji o stopniu realizacji *Strategii*, wskazuje zachodzące zmiany oraz określa dynamikę postępu w osiąganiu przyjętych celów strategicznych.

Raport składa się z dwóch części. Pierwsza część przedstawia opis i analizę poszczególnych celów strategicznych w oparciu o mierniki statystyczne. W celu zobrazowania dynamiki, w zakresie realizacji celów szczegółowych, zaprezentowano wartości wskaźników i dane od roku 2008, które stanowiły podstawę do sporządzenia *Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej Białegostoku* przy opracowaniu *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*. Należy zauważyć, że zdecydowana większość wskaźników – we wszystkich obszarach – uległa pozytywnej zmianie, w odniesieniu zarówno do roku 2013, jak i 2008. Świadczy to o ciągłym rozwoju Miasta i wypełnianiu celów zawartych w *Strategii*. Na uwagę zasługuje przede wszystkim fakt, iż w 2014 roku odnotowano spadek stopy bezrobocia rejestrowanego oraz wskaźnika zadłużenia Białegostoku. Natomiast wzrost przyrostu naturalnego, a także dodatnie saldo migracji wskazują na podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność Miasta.

Na potrzeby niniejszego raportu zostały przeprowadzone, w trakcie procesu ewaluacji *Strategii*, badania jakościowe, których wyniki zaprezentowano w rozdziale „Opis wyników badań wraz z analizą i interpretacją”. Z uzyskanych danych wynika, że zdecydowana większość mieszkańców Białegostoku dostrzega pozytywne zmiany m.in. w zakresie jakości życia w Mieście, usług transportu publicznego czy przestrzeni publicznej, w przeciągu ostatnich czterech lat. W opinii przedsiębiorców poprawie uległa również konkurencyjność i innowacyjność przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Białegostoku.

Druga część Raportu stanowi podsumowanie działań podejmowanych w 2014 roku, realizowanych przez odpowiedzialne za wdrożenie *Strategii* jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Białymstoku, przyporządkowane do właściwych celów strategicznych oraz wpisujących się w dany cel priorytetów, kierunków działań i programów. Opis stanowi obszerną część raportu, co wskazuje na wielość działań podejmowanych w ramach *Strategii*.

Przeanalizowano następujące obszary:

- A. Zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury technicznej i transportu,
- B. Infrastruktury społecznej i kapitału ludzkiego,
- C. Rozwoju gospodarczego,
- D. Kultury, sportu i turystyki,
- E. Metropolia.

Dane ilościowe, zgodnie z założeniami metodycznymi monitoringu, przedstawiono według przyjętego w *Strategii* wykazu wskaźników monitorowania w latach 2008-2014. Dane liczbowe do Raportu pozyskane zostały z Banku Danych Lokalnych, publikacji Urzędu Statystycznego w Białymstoku: *Sytuacji społeczno-gospodarczej Białegostoku za lata 2008-2014* oraz *Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań* (2011). Dane ze statystyki publicznej poszerzone zostały o informacje uzyskane z Departamentów i Biur Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Centrum Współpracy Organizacji Pozarządowych, Straży Miejskiej, Zarządu Białostockiej Komunikacji Miejskiej, Zarządu Dróg Miejskich, Zarządu Mienia Komunalnego oraz innych jednostek organizacyjnych Urzędu.

4. Wprowadzenie

Monitoring strategii to proces gromadzenia i przetwarzania informacji o stanie realizacji *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus* oraz procesów zachodzących na terenie Miasta.

4.1. Opis przedmiotu monitoringu

Proces monitorowania polega na systematycznej obserwacji zmian zachodzących w ramach realizacji poszczególnych polityk i programów rozwoju Miasta. Umożliwia kontrolę postępu ich realizacji, weryfikację osiągniętych rezultatów oraz porównanie ich zgodności z celami strategicznymi zgodnych z wizją i misją Białegostoku.

WIZJA

Białystok w 2020 roku to kluczowy ośrodek metropolitalny na wschodzie Unii Europejskiej, atrakcyjny i otwarty na współpracę, Miasto nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy generujące wysokiej jakości miejsca pracy, zapewniające warunki dla rozwoju mieszkańców, zaspokajania ich potrzeb i aspiracji, z poszanowaniem tradycji, dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

MISJA

Białystok – Miasto, w którym żyje się najlepiej.

W oparciu o walory środowiska, wielokulturową tradycję, wysokiej jakości infrastrukturę oraz potencjał nowoczesnej gospodarki, Białystok liderem jakości życia i współpracy.

Główne obszary problemowe wyodrębnione podczas tworzenia *Strategii* to:

1. Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna i transport
2. Infrastruktura społeczna i kapitał ludzki
3. Rozwój gospodarczy
4. Kultura, sport i turystyka
5. Metropolia

W ramach każdego z wymienionych obszarów problemowych wyznaczono cele strategiczne i priorytety, przedstawione w poniższej tabeli (Tabela 1).

Tabela 1. Cele strategiczne i priorytety *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*

ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE, INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I TRANSPORT	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA I KAPITAŁ LUDZKI	ROZWÓJ GOSPODARCZY	KULTURA, SPORT I TURYSTYKA	METROPOLIA
CELE STRATEGICZNE				
Przestrzeń Miasta – zharmonizowane, przyjazne środowisko do życia i rozwoju	Wysoka jakość kapitału ludzkiego i bezpieczeństwo społeczne mieszkańców	Długofalowy wzrost gospodarki opartej na wiedzy i w konsekwencji większa liczba jakościowo lepszych miejsc pracy	Atrakcyjność i dostępność oferty kulturalnej, sportowej, turystycznej i rekreacyjnej	Rozwój powiązań Białegostoku z bliższym i dalszym otoczeniem
PRIORYTETY				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kreowanie prawidłowej i racjonalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej z uwzględnieniem wartości kulturowych i przyrodniczych. 2. Tworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego Miasta z dużym udziałem transportu zbiorowego i ruchu rowerowego. 3. Zapewnienie dostępności nowoczesnych, efektywnych i niezawodnych systemów infrastruktury technicznej. 4. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego przy wzroście udziału urządzonych terenów zieleni miejskiej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rozwoju tożsamości i aktywności lokalnej. 2. Rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców. 3. Wzrost jakości i innowacyjności kształcenia. 4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego. 5. Wspieranie rodzin. 6. Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego trybu życia mieszkańców. 7. Poprawa skuteczności działań w zakresie pomocy społecznej i integracji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie ponadlokalnej konkurencyjności firm sektora MSP. 2. Rozwój innowacyjnej gospodarki. 3. Pozyskanie inwestorów ze wewnętrznych krajowych oraz zagranicznych. 4. Rozwój powiązań gospodarczych ze wschodnimi sąsiadami Polski i UE – Białystok liderem współpracy wschodniej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie środowisk twórczych w Mieście i rozwój infrastruktury. 2. Kreowanie przedsięwzięć kulturalnych o prestiżowym znaczeniu krajowym i międzynarodowym. 3. Tworzenie regionalnego centrum turystycznego. 4. Wspieranie przedsiębiorczości w sferze turystyki i działalności kulturalnej. 5. Promowanie aktywnych stylów życia i rozwój infrastruktury rekreacyjnej. 6. Tworzenie sportowego centrum o znaczeniu ponadregionalnym. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Integracja planistyczna obszaru metropolitalnego. 2. Usprawnienie powiązań infrastrukturalnych z obszaru metropolitalnego. 3. Wzrost dostępności do usług sfery społecznej w obszarze metropolitalnym. 4. Tworzenie wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej obszaru metropolitalnego. 5. Rozwój wewnętrznych powiązań obszaru metropolitalnego ze szczególnym uwzględnieniem Białegostoku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*.

4.2. Cel monitoringu

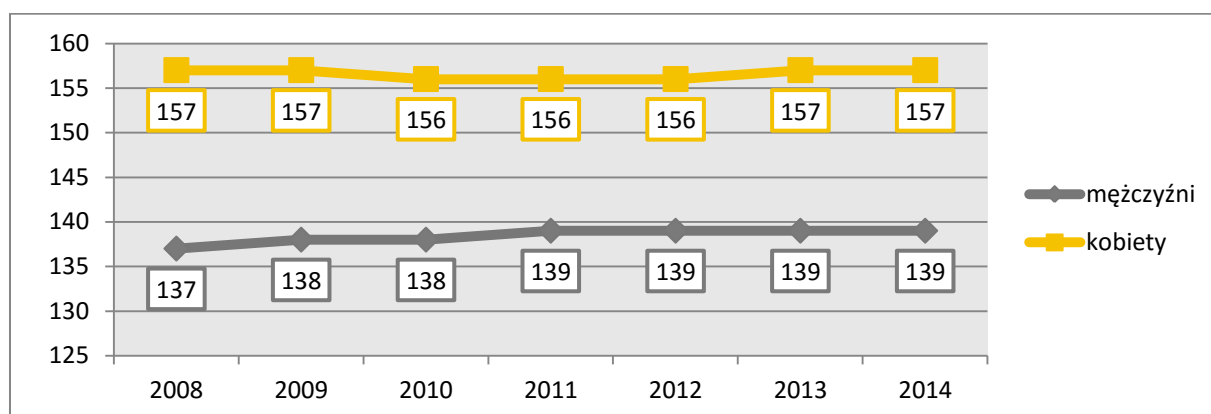
Głównym celem monitoringu jest analiza postępów w osiągnięciu założeń *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus* za rok 2014 dokonana na podstawie wskaźników monitorowania określonych w *Załączniku 1. Wskaźniki monitorowania Strategii* oraz informacji o stanie zaawansowania poszczególnych działań podejmowanych w 2014 roku w Mieście Białystok w każdym z kierunków działań przez jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego odpowiedzialne za wdrożenie *Strategii*.

5. Analiza wskaźnikowa realizacji *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*

W latach 2008 – 2014 liczba mieszkańców Miasta nieznacznie wzrosła (0,4%). Utrzymująca się tendencja charakteryzuje się niską dynamiką wzrostu. Można zatem stwierdzić, iż liczba mieszkańców Białegostoku charakteryzuje się wysoką stabilnością. W roku 2014 Miasto zamieszkiwało 295 459 osób, z czego ponad połowę (53%) stanowiły kobiety. Średnio na 100 mężczyzn przypadało 113 kobiet.

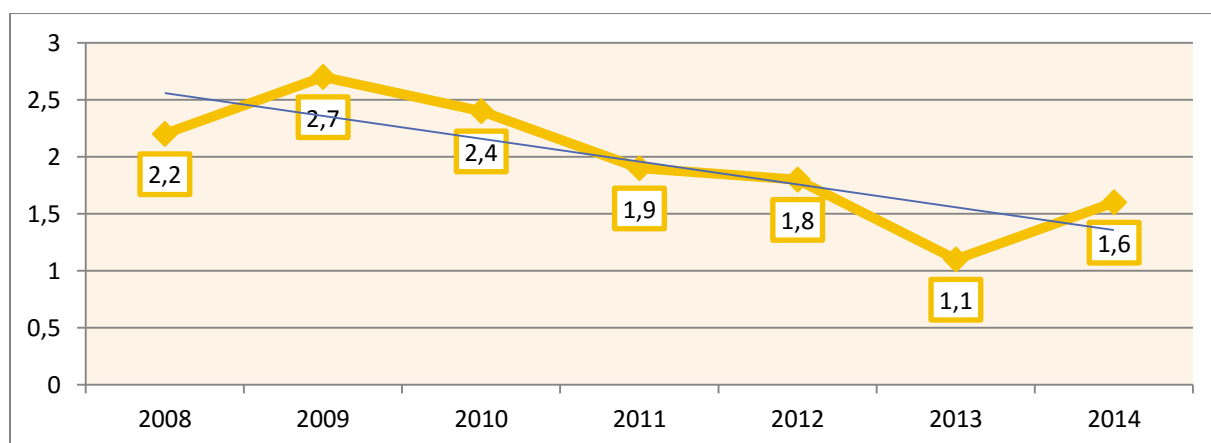
Wykres 1 Liczba mieszkańców Białegostoku w latach 2008-2014 według płci [w tys.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Wskaźnik przyrostu naturalnego, w stosunku do poprzedniego roku, wzrósł o 0,5 punktu promilowego, przełamując tym samym spadkową linię trendu. Jednocześnie ze względu na fakt, iż największy spadek miał miejsce w latach 2012/ 2013 jest to prawdopodobnie jedynie pozorne wyłamanie z trendu spadkowego. Potwierdzeniem kierunku tendencji demograficznych będą zatem dopiero dane za rok 2016, które potwierdzą lub zanegują systematyczny spadek wartości wskaźnika obserwowanego od roku 2009.

Wykres 2 Przyrost naturalny w Białymstoku w latach 2008-2014

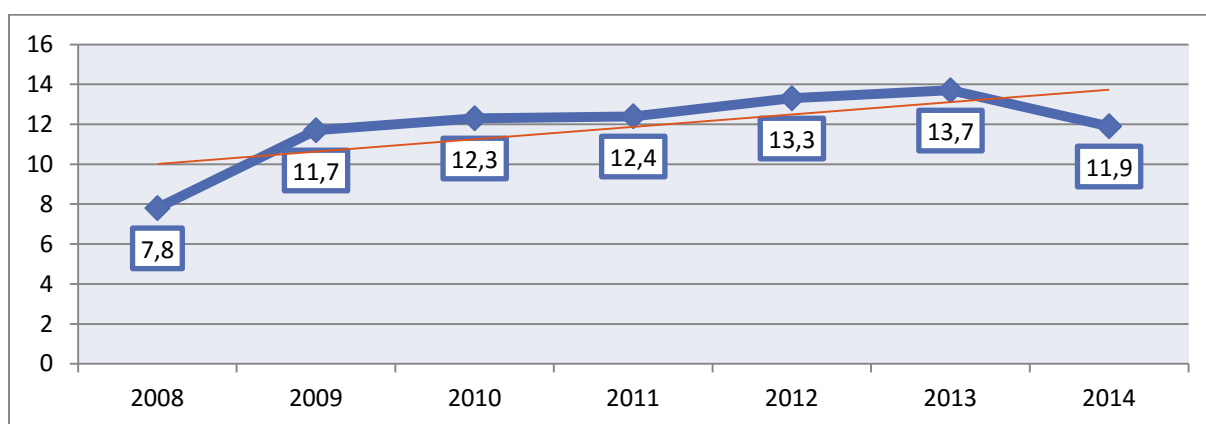
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Ponadto w roku 2014 zaobserwowano dodatnie saldo migracji (0,1), co ma miejsce drugi raz na przestrzeni lat 2008-2014 – po raz pierwszy odnotowano je w roku 2012 (0,3). Zarejestrowanie dodatniego salda migracji może świadczyć o wzrastającej atrakcyjności Miasta. W pozostałych latach wskaźnik ulegał wahaniom – jego najniższą wartość odnotowano w 2010 roku (-0,6).

W 2014 r. stopa bezrobocia rejestrowanego przełamała tendencję wzrostową utrzymującą się od 2008 roku i wyniosła niecałe 11,9%. Można zauważyć, iż stopa bezrobocia osiągnęła poziom zbliżony do odnotowanego w 2009 roku, co świadczy o rozwoju gospodarczym Miasta, a w tym zwiększaniu liczby miejsc pracy.

Wykres 3 Stopa bezrobocia rejestrowanego w Białymstoku na przestrzeni lat 2008-2014 [w %]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

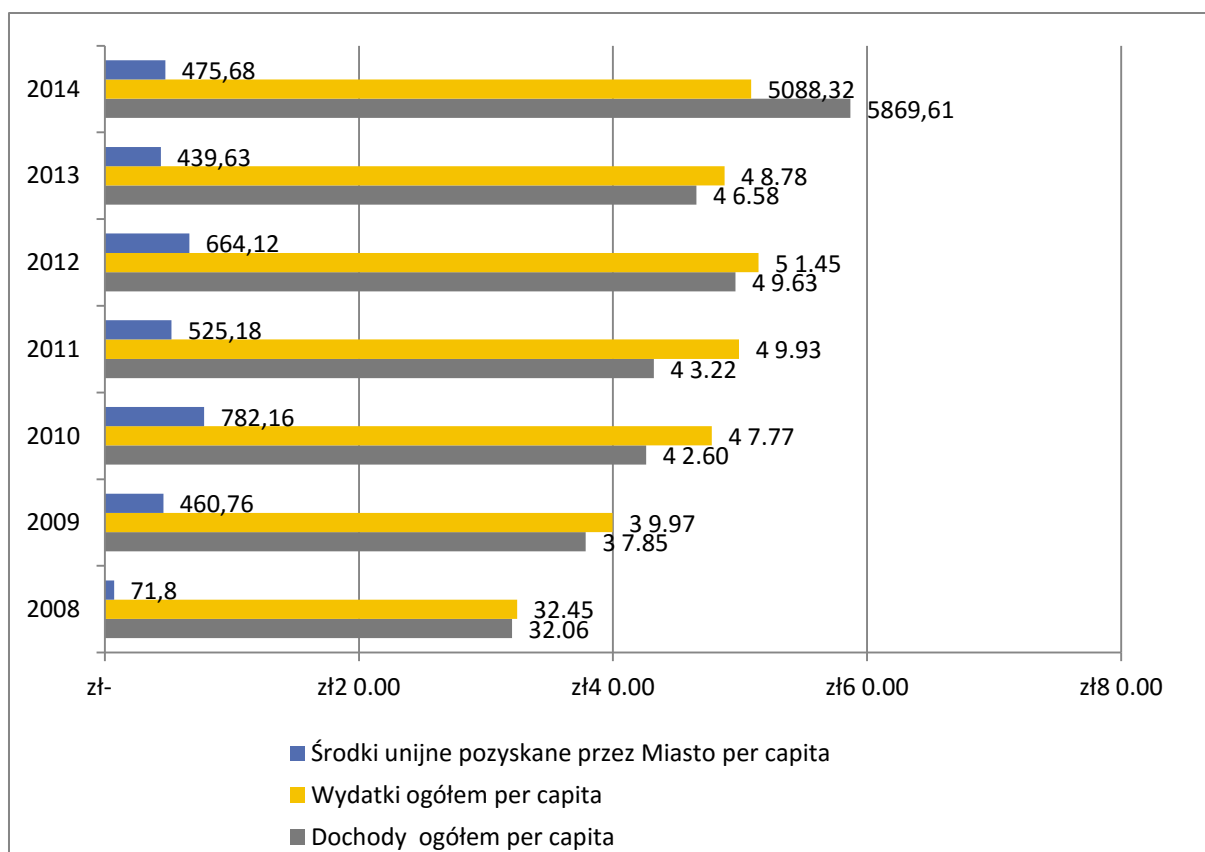
W 2014 roku liczba małżeństw zwiększyła się – a rozwodów zmalała – w stosunku do roku poprzedniego, jednakże zmiany nie były znaczące, a tendencją obserwowaną na przestrzeni lat 2008-2014 jest spadek liczby zawieranych małżeństw (o 28,6%), podczas gdy liczba rozwodów pozostawała na podobnym poziomie.

W roku 2014 zaobserwowano zmniejszenie się, w stosunku do roku ubiegłego, ilości zanieczyszczeń pyłowych (o 9,1%), wytworzonych odpadów (o 28,4%) oraz wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych o 7,6%.

W 2014 roku dochody budżetowe ogółem wyniosły 5.869,61 zł na jednego mieszkańca, co oznacza wzrost r/r na poziomie 26%, a wydatki 5.088,32 zł na jednego mieszkańca, co oznacza wzrost o 4,3% r/r.

Środki unijne pozyskane przez Miasto w 2014 roku wyniosły 475,68 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca, tym samym odnotowano wzrost w wysokości 8,2% r/r.

Wykres 4 Dochody, wydatki i środki unijne pozyskane przez Miasto Białystok [zł/osobę]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Finansów Miasta.

Tabela 2. Ogólne wskaźniki monitorowania

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
1.	Gęstość zaludnienia	osoby/km ²	2 880	2 886	2 890	2 882	2 888	2 891	2 893	BDL
2.	Przyrost naturalny	osoby/1000 mieszkańców	2,2	2,7	2,4	1,9	1,8	1,1	1,6	BDL
3.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności	%	16	16	17	17	18	18	19	BDL
4.	Liczba kobiet na 100 mężczyzn	kobiety/100 mężczyzn	114	114	114	113	113	113	113	BDL
5.	Liczba małżeństw	jednostki/1000 mieszkańców	6,3	6,2	5,8	4,9	4,9	4,6	4,9	BDL
6.	Liczba rozwodów	jednostki/1000 mieszkańców	2,2	2,7	2,4	2,4	2,0	2,4	2,2	BDL
7.	Współczynnik dzietności	liczba urodzonych dzieci/jedną kobietę w wieku rozrodczym 15-49 lat	1,14	1,19	1,17	1,10	1,13	1,10	1,15	BDL
8.	Saldo migracji	osoby/1000 mieszkańców	-1,2	-1,4	-0,6	-1,4	0,3	-1,0	0,12	BDL
9.	Stopa bezrobocia rejestrowanego	%	7,8	11,7	12,3	12,4	13,3	13,7	11,9	BDL

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
10.	Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatów ogółem	zł na mieszkańca	3.205,91	3.785,02	4.260,19	4.322,15	4.963,44	4.657,69	5.869,61	DFN
11.	Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatów ogółem	zł na mieszkańca	3.244,86	3.996,69	4.776,71	4.992,53	5.145,38	4.877,61	5.088,83	DFN
12.	Nadwyżka operacyjna	mln zł	119	71	50	31	35	88	74	DFN
13.	Środki unijne ogółem pozyskane przez Miasto Białystok w przeliczeniu na jednego mieszkańca	zł/os.	71,80	460,76	782,16	525,18	664,12	439,63	475,68	DFN/ BFE
14.	Wskaźnik zadłużenia	%	21,37	25,12	33,34	48,87	47,92	55,06	39,23	DFN
15.	Kwota długu	tys. zł	201.527,55	280.150,61	419.319,85	621.663,58	701.408,99	757.322,95	680.277,03	DFN
16.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	t na km ²	2,53	1,80	1,70	1,50	1,26	1,21	1,1	BDL
17.	Emisja zanieczyszczeń gazowych	t na km ²	8 285,30	8 160,60	8 087,70	8 836,20	7 441,6	8 282,0	8 914,5	BDL
18.	Odpady wytworzone	tys. t na km ²	1,74	1,20	1,23	1,26	1,19	1,48	1,06	BDL
19.	Ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi	dam ³ na km ²	138,12	142,34	133,56	132,40	129,67	128,03	128,00	BDL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów z monitoringu Strategii za lata 2011-2013, danych z Banku Danych Lokalnych oraz danych uzyskanych z Departamentów Urzędu Miejskiego w Białymstoku..

5.1. Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna i transport

---

CEL STRATEGICZNY A

PRZESTRZEŃ MIASTA – ZHARMONIZOWANE, PRZYJAZNE ŚRODOWISKO DO ŻYCIA I ROZWOJU

A.1. Kreowanie prawidłowej i racjonalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej z uwzględnieniem wartości kulturowych i przyrodniczych

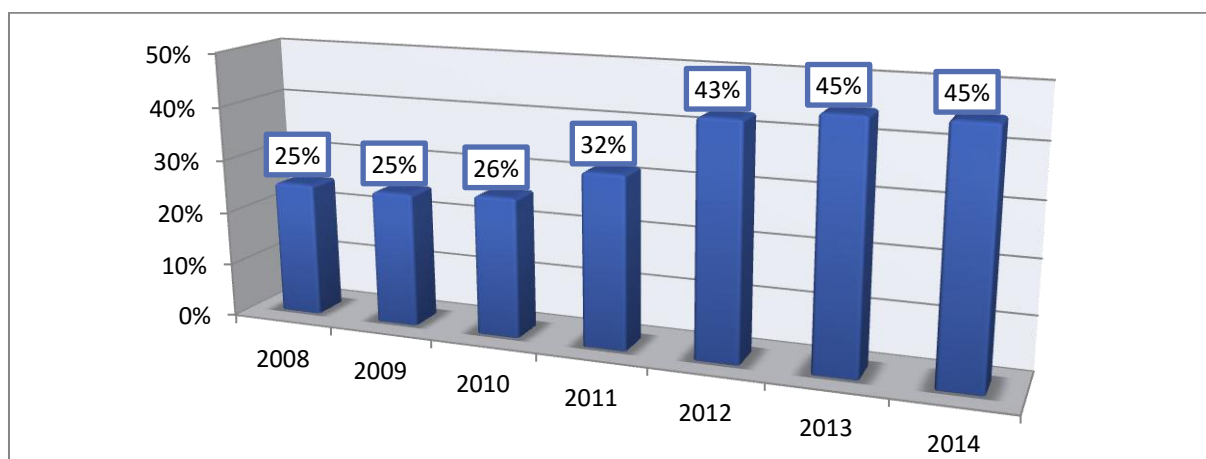
W zakresie powyższego priorytetu przyjmuje się następujące kierunki:

- Kształtowanie jednostek i zespołów urbanistycznych o wysokich walorach funkcjonalno-przestrzennych z uwzględnieniem wartości kulturowych i przyrodniczych.
- Poprawa poziomu ładu przestrzennego, w tym zwartości i dyscypliny zabudowy oraz eliminacja konfliktów funkcjonalnych w drodze planowanego sterowania procesami rozwojowymi Miasta.
- Uwzględnienie materialnego dziedzictwa historycznego Miasta, jako elementu tożsamości przestrzennej.
- Tworzenie warunków przestrzennych służących wzmocnieniu funkcji metropolitalnych.
- Tworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju mieszkalnictwa oraz podnoszenia jakości istniejących zasobów mieszkaniowych.
- Poprawa jakości przestrzeni publicznych.
- Systemowe działania w kierunku kreowania integracyjnej, dostępnej przestrzeni miejskiej, m. in. poprzez eliminowanie tzw. barier architektonicznych.
- Kreowanie wielkomiejskiego charakteru centrum Miasta.
- Aktywna rola samorządu w gospodarce gruntami, w tym w przygotowaniu terenów inwestycyjnych, jako narzędzie do stymulowania pożądaných procesów przestrzennych i funkcjonalnych oraz zabezpieczenia strategicznych interesów Miasta.
- Zapewnienie priorytetu w sporządzaniu opracowań planistycznych dla obszarów: konfliktów funkcjonalnych, zagrożonych naruszeniami ładu przestrzennego, wymagających przekształceń, kluczowych inwestycji oraz związanych z ważnymi przestrzeniami publicznymi, a także wyprzedzająca koordynacja przygotowania tych opracowań z realizacją inwestycji liniowych.

Można zaobserwować następujące trendy:

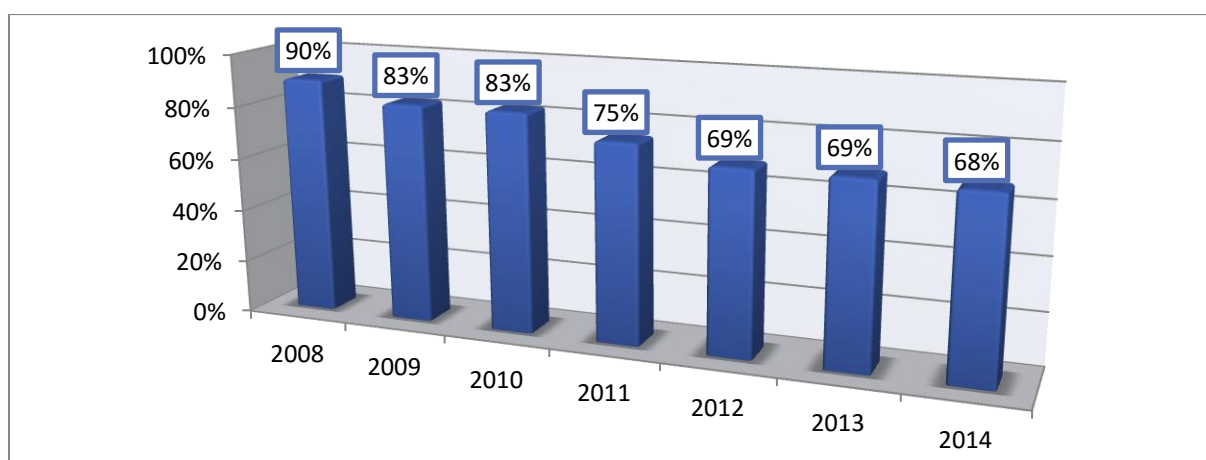
- Stopień pokrycia Miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wzrósł z 25% w 2008 do 45,2% w roku 2014. Jednocześnie dynamika wzrostu stopnia pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania po dużym wzroście w latach 2010, 2011 i 2012 spadła. Obecnie odnotowano nieznaczny wzrost w stosunku r/r (o 0,4%).
- Stosunek wartości gruntów zbywanych do nabywanych przez Miasto nie uległ zmianie, pozostaje na stałym poziomie 1,9%.
- Zaobserwowano spadek odsetka transakcji zbycia gruntów komunalnych objętych aktualnym MPZP o 9 p. p. – obecnie kształtuje się na poziomie 67%.
- W 2014 roku wielkość powierzchni użytkowej w przeliczeniu na liczbę mieszkań oddanych do użytku spadła pierwszy raz na przestrzeni lat 2008-2014. Odnotowano tym samym najniższą wartość tego wskaźnika (68%) w całym analizowanym okresie.

Wykres 5 Pokrycie powierzchni Miasta planami miejscowymi [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Urbanistyki.

Wykres 6 Wielkość powierzchni użytkowej w stosunku do liczby mieszkań oddanych do użytku [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

A.2. Tworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego Miasta z dużym udziałem transportu zbiorowego i ruchu rowerowego

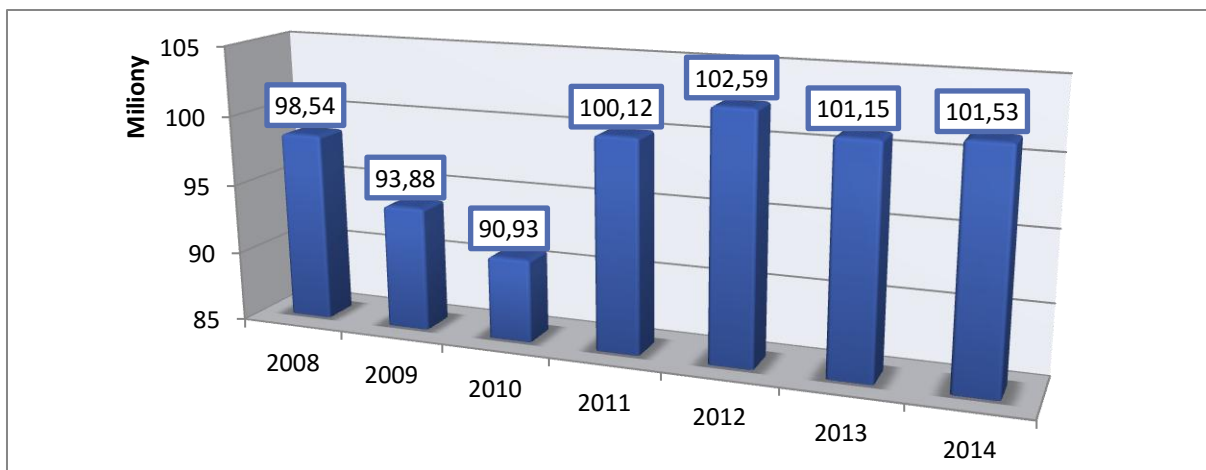
W zakresie powyższego priorytetu przyjmuje się następujące kierunki:

- Rozbudowa układu komunikacyjnego w celu zwiększenia przepustowości, płynności i bezpieczeństwa ruchu drogowego ze szczególnym uwzględnieniem obwodnic miejskich, przejazdów przez tory kolejowe oraz ruchliwych arterii komunikacyjnych.
- Doskonalenie systemu zarządzania i sterowania ruchem poprzez stosowanie rozwiązań opartych o Inteligentne Systemy Transportowe.
- Podnoszenie atrakcyjności oferty usług transportu zbiorowego, w tym z wykorzystaniem zaawansowanych systemów telematycznych.
- Rozbudowa systemu korytarzy autobusowych wysokiej jakości.
- Wprowadzanie rozwiązań wspierających atrakcyjność i bezpieczeństwo ruchu pieszego oraz rowerowego, w tym w postaci stref ruchu uspokojonego.
- Usprawnienie systemu parkingowego w zgodzie z priorytetami polityki przestrzennej i transportowej Miasta.
- Modernizacja i rozwój uzupełniającego układu ulicznego w koordynacji z rozwojem infrastruktury technicznej.
- Wprowadzanie rozwiązań służących ograniczaniu hałasu komunikacyjnego.
- Wspieranie działań na rzecz poprawy zewnętrznej dostępności transportowej Miasta.

Można zaobserwować następujące trendy:

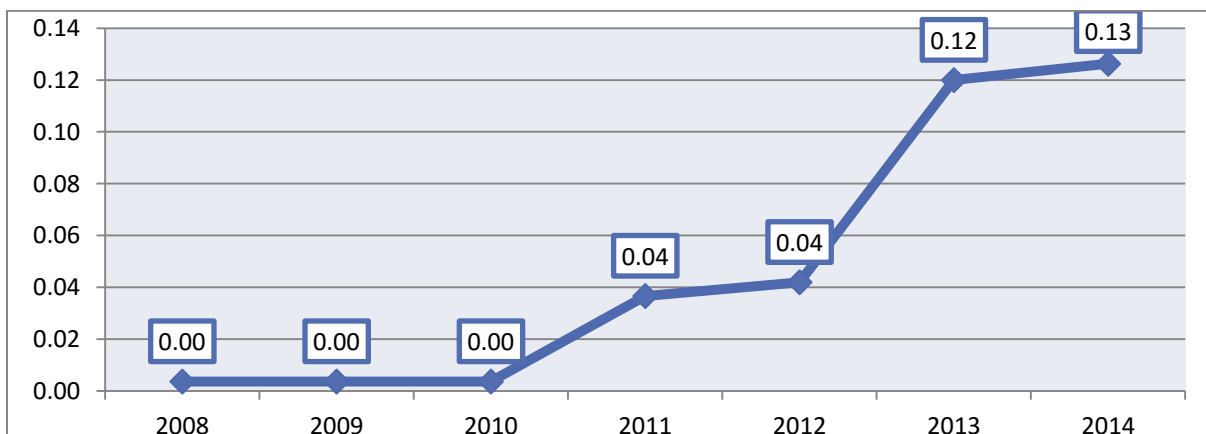
- Kontynuowano rozbudowę układu komunikacyjnego, co spowodowało poprawę jakości systemu transportu zbiorowego.
- Długość ulic układu podstawowego zwiększyła się o 14,3 km w stosunku do roku 2008.
- Zwiększyła się długość korytarzy autobusowych (o 5,3% r/r oraz 97,1% w stosunku do roku 2008).
- Długość ścieżek rowerowych zwiększyła się o 16,8 km r/r oraz o 72,6 km w stosunku do roku 2008.
- Liczba skrzyżowań z sygnalizacją świetlną z priorytetem dla transportu zbiorowego lub pojazdów specjalnych od 2012 roku pozostaje bez zmian, podobnie jak liczba skrzyżowań z sygnalizacją świetlną ze sterowaniem adaptacyjnym.
- Liczba pasażerów komunikacji miejskiej wzrosła w stosunku do ubiegłego roku (o 0,4%) W odniesieniu do roku 2008 wzrost liczby pasażerów na przestrzeni lat 2008-2014 wyniósł 3%.

Wykres 7 Liczba pasażerów korzystających z transportu zbiorowego [w mln]

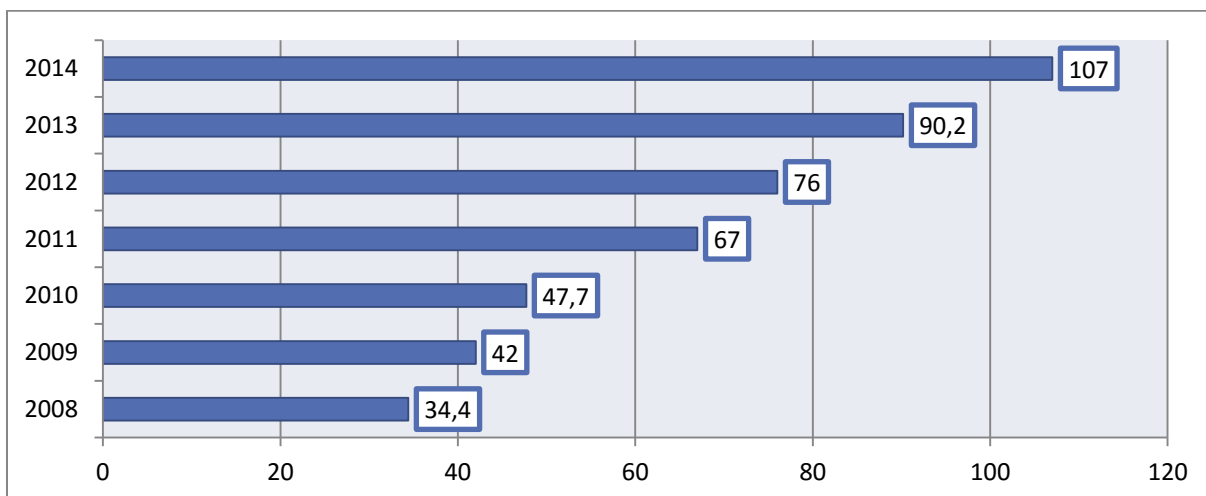
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej.

Wykres 8 Długość korytarzy autobusowych wysokiej jakości - dane dot. długości bus pasów [km]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Zarząd Białostockiej Komunikacji Miejskiej.

Wykres 9 Długość dróg rowerowych [km]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Zarząd Dróg Miejskich.

A.3. Zapewnienie dostępności nowoczesnych, efektywnych i niezawodnych systemów infrastruktury technicznej

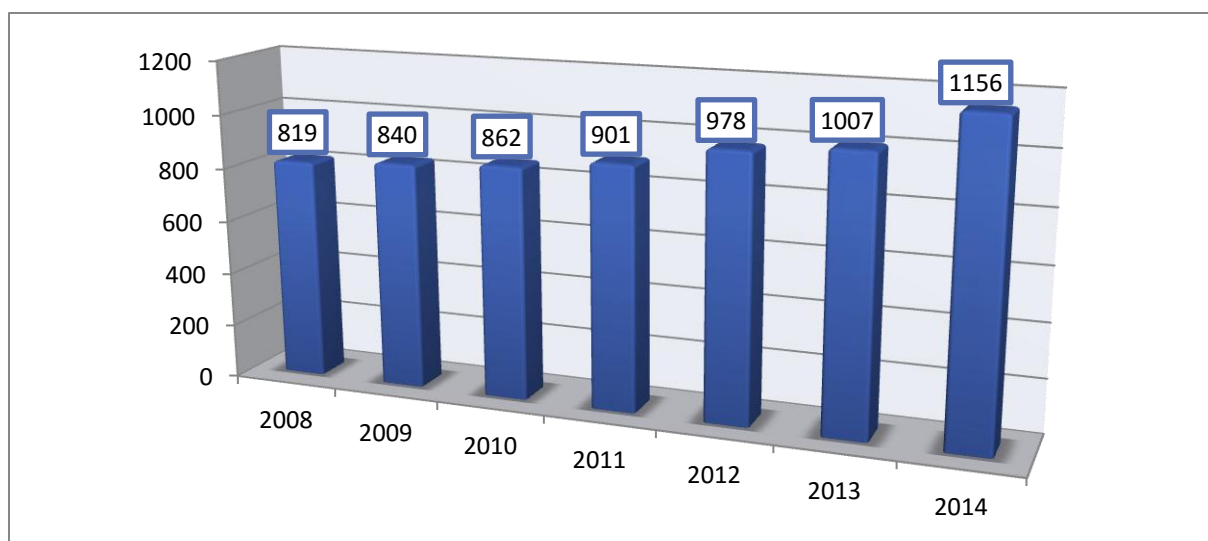
W zakresie powyższego priorytetu przyjmuje się następujące kierunki:

- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej z zastosowaniem najnowszych technologii i systemów w kierunku uzyskania zgodności z nowoczesnymi standardami użytkowymi i środowiskowymi.
- Zwiększenie możliwości inwestycyjnych w sferze infrastruktury technicznej poprzez finansowanie pozabudżetowe.
- Stworzenie kompleksowego, nowoczesnego systemu gospodarki odpadami z dużym udziałem selektywnej zbiórki odpadów i maksymalizacją efektu odzysku.
- Zapewnienie warunków do budowy powszechnie dostępnych szerokopasmowych sieci teleinformatycznych.
- Działania na rzecz eliminowania nieuzasadnionej terenochłonności elementów infrastruktury technicznej.

Można zaobserwować następujące trendy:

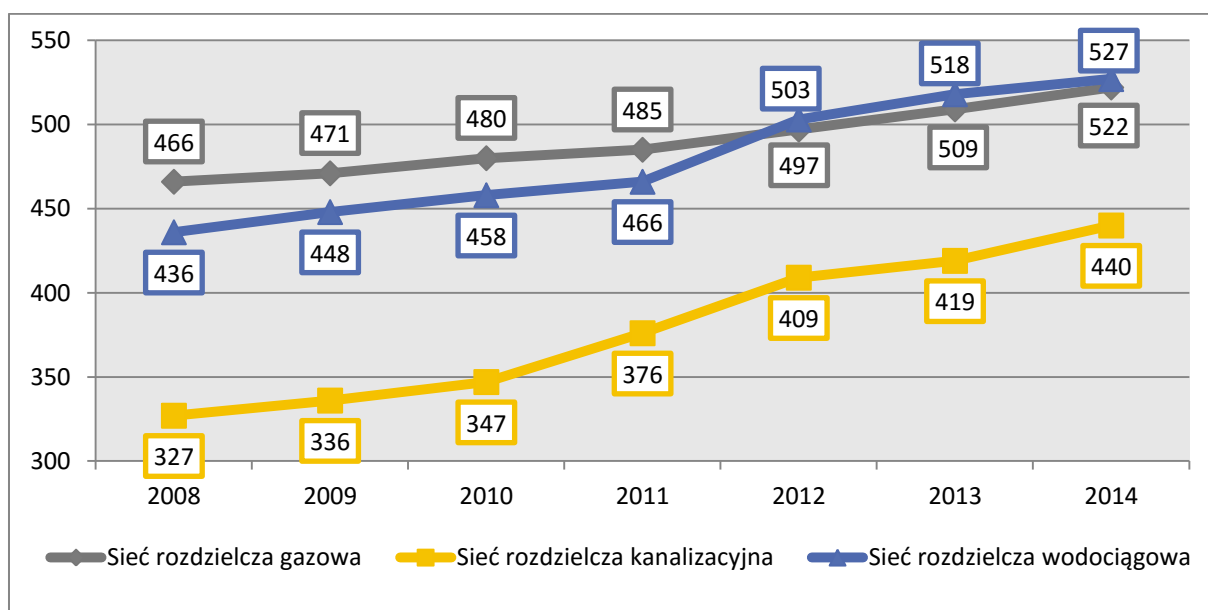
- Długość funkcjonujących podsystemów infrastruktury technicznej (sieć wodociągowa magistralna i rozdzielcza bez przyłączy oraz sieć kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej bez przyłączy) wzrosła o 12,9%.
- Długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w latach 2008-2014 zwiększała się: sieć wodociągowa r/r o 1,7%, gazowa o 2,6%, zaś kanalizacyjna o 5%. W stosunku do roku 2008 poszczególne sieci zwiększyły się kolejno o: 20,9%, 12% oraz 34,6%.
- W latach 2008-2014 kubatura budynków ogrzewanych centralnie wzrosła o 11,1%.

Wykres 10 Długość funkcjonujących podsystemów infrastruktury technicznej [km]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wodociągów Białostockich.

Wykres 11 Długość sieci rozdzielczych [km/100km²]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

A.4. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego przy wzroście udziału urządzonych terenów zieleni miejskiej

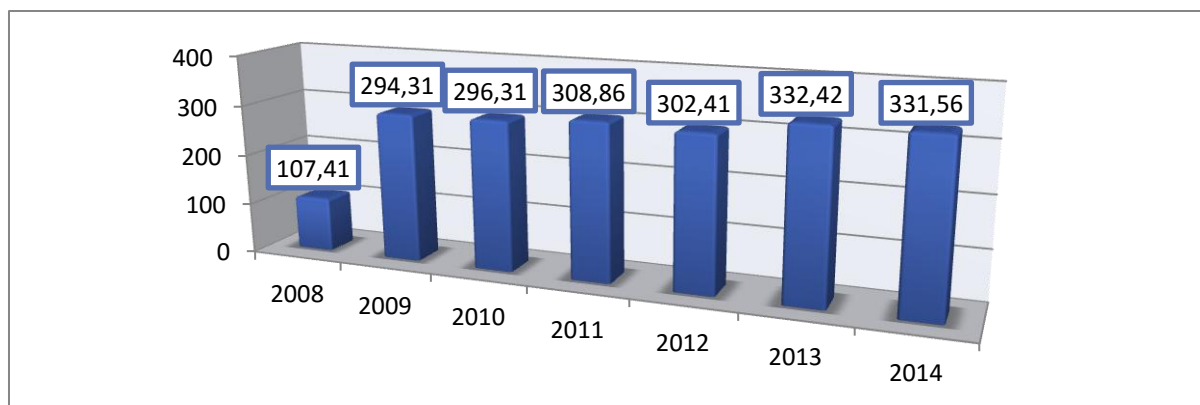
W zakresie powyższego priorytetu przyjmuje się następujące kierunki:

- Osiągnięcie wyższych standardów ochrony środowiska, a także utrzymania czystości i porządku.
- Stworzenie efektywnego systemu zagospodarowania wód opadowych.
- Rozwój terenów zieleni urządzonej przy poszanowaniu unikalnych walorów przyrodniczych.
- Zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego Miasta i ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczych przed ekspansją inwestycyjną.

Można zaobserwować następujące trendy:

- Do roku 2013 odnotowywano wzrost terenów zielonych urządzonych. Powierzchnia parków skwerów zieleńców, zieleni cmentarnej oraz trawników w pasach drogowych w 2014 roku wyniosła 331,56 ha, co stanowi wzrost o 67,6 % w stosunku do roku 2008, jednak spadek o 0,26% w porównaniu do roku 2013.
- Odsetek mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię ścieków wyniósł w roku 2014 99% i nie zmienił się w stosunku do ubiegłego roku.
- Odpady poddane odzyskowi we własnym zakresie stanowiły w roku 2014 19% wszystkich wytworzonych odpadów.
- Ilość zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji wzrosła o 43 t na km² r/r, zaś zanieczyszczeń gazowych spadła o 4 t na km² r/r. W stosunku do roku 2008 nastąpił spadek zanieczyszczeń gazowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji o 1 t na km², zaś ilość zanieczyszczeń pyłowych spadła o 55 t na km².

Wykres 12 Wielkość powierzchni zielonych terenów urządzonych [ha]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Gospodarki Komunalnej.

Tabela 3 Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna i transport

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
1.	Pokrycie powierzchni Miasta planami miejscowymi	%	25	25	26	32	43	45	45,2 ¹	URB
2.	Liczba przejazdów bezkolizyjnych przez tory na ciągach komunikacyjnych podstawowego układu komunikacyjnego Miasta	szt.	8	8	8	8	8	8	9	ZDM
3.	Korzystający z wodociągów	%	97	97	97	97	97	97	97	BDL
4.	Korzystający z sieci kanalizacyjnej	%	95	95	95	96	96	96	96	BDL
5.	Korzystający z sieci gazowej	%	90	91	91	91	92	92	92	BDL
6.	Kubatura budynków ogrzewanych centralnie	tys. m ³	32 165	32 735	33 329	34 764	35 268	35 514	36 195	MPEC
7.	Sieć rozdzielcza wodociągowa	/100 km ²	436	448	458	466	503	518	527	BDL
8.	Sieć rozdzielcza kanalizacyjna	/100 km ²	327	336	347	376	409	419	440	BDL
9.	Sieć rozdzielcza gazowa	/100 km ²	466	471	480	485	497	509	522	BDL

¹ Z planem części os. Jaroszkówką 46,3%.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
10.	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	t na km ²	305	228	266	327	240	207	250	BDL
11.	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	t na km ²	6	5	7	7	6	9	5	BDL
12.	Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku	%	75	80	69	92	73	82	1,09 ²	BDL
13.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w stosunku do ludności ogółem	%	96	97	97	98	99	99	99	BDL
14.	Długość dróg gruntowych	km	70	94	91	87	85	83	83	ZDM
A. 1. KREOWANIE PRAWDŁOWEJ I RACJONALNEJ STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM WARTOŚCI KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH										
1.	Wielkość powierzchni użytkowej/liczby mieszkań oddanych do użytku	m ² /szt.	90	83	83	75	69	69	68	BDL
2.	Stosunek wartości gruntów zbywanych do nabywanych przez Miasto	%	2,3	1,2	0,4	0,8	5,3	1,9	1,9	DSK
3.	Odsetek transakcji zbycia gruntów komunalnych objętych aktualnym MPZP	%	38	41	57	55	36	76	67	DSK

² W 2014 r. – we własnym zakresie. Ze względu na zmianę metodologii badania przez GUS dane za 2014 r. nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
4.	Ocena jakości przestrzeni publicznej przez mieszkańców	Badanie opinii mieszkańców							84,4% - poprawiła się 10,2% - pozostała bez zmian 1,2% - uległa pogorszeniu 4,2% - trudno powiedzieć	BW-szczegółowy opis w rozdziale „Opis wyników badań wraz z analizą i interpretacją”
5.	Ocena jakości przestrzeni publicznych, dokonana przez osoby niepełnosprawne	Badanie opinii osób niepełnosprawnych							80,8% - poprawiła się 17,3% - pozostała bez zmian 1,9% - uległa pogorszeniu	BW-szczegółowy opis w rozdziale „Opis wyników badań wraz z analizą i interpretacją”
A. 2. TWORZENIE EFEKTYWNEGO SYSTEMU KOMUNIKACYJNEGO MIASTA Z DUŻYM UDZIAŁEM TRANSPORTU ZBIOROWEGO ORAZ RUCHU ROWEROWEGO										
6.	Średnia prędkość autobusów komunikacji miejskiej	km/h	BD	16,12	16,42	16,66	16,49	16,56	16,40	BKM
7.	Długość ulic o funkcji obwodnic w granicach Miasta	km	28,0	28,6	28,6	28,6	28,6	31,3	31,3	ZDM
8.	Liczba przejazdów przez tory kolejowe	szt.	8	8	8	8	8	8	8	ZDM
9.	Długość ulic układu podstawowego	km	109	110	114	116,7	122,4	123,1	123,3	ZDM

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
10.	Skrzyżowania z sygnalizacją świetlną ze sterowaniem adaptacyjnym (zależnym od ruchu) i koordynacją („zielona fala”) jako % skrzyżowań z sygnalizacją świetlną	%	BD	BD	BD	23	22	22	22	ZDM
11.	Liczba pasażerów transportu zbiorowego	liczba osób	98 542 358	93 877 222	90 930 038	100 121 836	102 589 594	101 148 298	101 529 958	BKM
12.	Skrzyżowania z sygnalizacją świetlną z priorytetem dla transportu zbiorowego lub pojazdów specjalnych jako % skrzyżowań z sygnalizacją świetlną	%	BD	BD	BD	2	5	5	5	ZDM
13.	Długość korytarzy autobusowych wysokiej jakości	km	0,37	0,37	0,37	3,67	4,20	12,00	12,63	BKM
14.	Długość dróg rowerowych	km	34,4	42,0	47,7	67,0	76,0	90,2	107	ZDM
15.	Liczba miejsc parkingowych w centrum Miasta w tym w obiektach wielopoziomowych	szt.	BD	BD	BD	3 650	3 650	3 650	3 745	ZDM
16.	Liczba miejsc parkingowych w ramach parkingów strategicznych w otoczeniu obwodnic miejskich	szt.	0	0	0	0	0	0	0	ZDM
17.	Odsetek ludności zamieszkałej w Mieście narażonej na hałas drogowy, kolejowy, przemysłowy (w dzień i w nocy)	%	BD	BD	BD	BD	BD	LDWN-24,66%; LN-11,67% ³	BD ⁴	DOS

³ Wskaźnik zaktualizowano w oparciu o całościowy wynik pomiarów uzyskany w 2014 roku.

⁴ Podanie niniejszego wskaźnika możliwe jest tylko z mapy akustycznej, która sporządzana jest co 5 lat.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
18.	Odsetek badanych mieszkańców zadowolonych z poziomu jakości usług transportu zbiorowego	Badanie opinii mieszkańców							60,1%	BW- szczegółowy opis w rozdziale „Opis wyników badań wraz z analizą i inter- pretacją”
19.	Ocena poziomu rozwiązań dróg rowerowych	Badanie opinii mieszkańców							85,4% - pozytyw- nie 10,3% - neutralnie 1,7% - negatyw- nie 2,6% - trudno powie- dzieć	BW- szczegółowy opis w rozdziale „Opis wyników badań wraz z analizą i inter- pretacją”
A. 3. ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI NOWOCZESNYCH, EFEKTYWNYCH I NIEZAWODNYCH SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ										
20.	Długość funkcjonujących podsystemów infrastruktury technicznej	km	819	840	862	901	978	1 007	1 156	WB
21.	Stosunek środków pozabudżetowych i budżetowych w finansowaniu inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej	wskaźnik	BD	BD	BD	47%	49%	85%	94,4% - 5,6% ⁵	UM, Spółka Lech

⁵ 94,4% - środki pozabudżetowe; 5,6% - środki budżetowe.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
22.	Długość szerokopasmowych linii teleinformatycznych ⁶	km	BD	BD	BD	BD	BD	BD	70	INF
23.	Powierzchnia ogrzewana	m ²	6 769 000	6 882 000	6 999 000	7 334 000	7 409 000	7 500 000	7 619 000	MPEC
24.	Produkcja i zakup ciepła (woda)	GJ	4 339 869	4 400 691	4 721 978	4 235 831	4 353 110	4 194 000	3 907 250	MPEC
A. 4. POPRAWA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO PRZY WZROŚCIE UDZIAŁU URZĄDZONYCH TERENÓW ZIELENI MIEJSKIEJ										
25.	Długość oddanych do użytku odcinków kanalizacji deszczowej	km	7,86	16,05	11,83	31,73	23,31	35,60	11,5 ⁷	DOS/WB
26.	Długość funkcjonujących odcinków kanalizacji deszczowej	km	412	418	430	441	441	442	445,8	DOS/WB
27.	Stopień zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych oraz stan zachowania ekosystemów występujących na terenach otwartych objętych zagospodarowaniem	analiza jakościowa								BW- szczegółowy opis w rozdziale „Opis wyników badań wraz z analizą i interpretacją”

⁶ Zawiera: nowe ulice, sterowanie ruchem, nowe światłowody UM, szkoły.

⁷ Długość kanalizacji deszczowej przyjętej w 2014 r. na stan Departamentu Gospodarki Komunalnej UM (bez przyłączy).

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
28.	Wielkość powierzchni zielonych terenów urządzo- nych	ha	107,41	294,31	296,31	308,86	302,41	332,42	331,56 ⁸	DOS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów z monitoringu Strategii za lata 2011-2013, danych z Banku Danych Lokalnych oraz danych uzyskanych z Departamentów Urzędu Miejskiego w Białymstoku.

---

⁸ Zawiera: zieleńce w pasach drogowych, parki, skwery i zieleńce, zieleńce cmentarne na terenie Miasta Białystok.

5.2. Infrastruktura społeczna i kapitał ludzki

CEL STRATEGICZNY B

WYSOKA JAKOŚĆ KAPITAŁU LUDZKIEGO I BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNE MIESZKAŃCÓW

B.1. Wspieranie rozwoju tożsamości i aktywności lokalnej

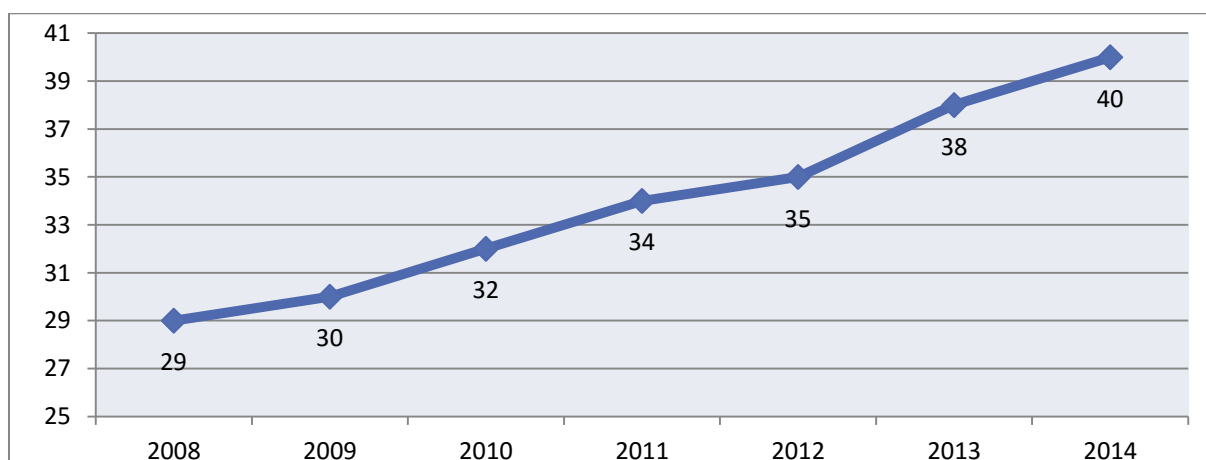
W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Wspieranie i promowanie aktywności społeczności lokalnych i działań rad osiedli.
- Kształtowanie lokalnej tożsamości w ramach współpracy między administracją, przedsiębiorcami, instytucjami non-profit, uczelniami.
- Wspieranie mniejszości narodowych.
- Białystok jako pomost między Wschodem a Zachodem.

Można zaobserwować następujące trendy:

- W Białymstoku funkcjonuje centrum aktywności lokalnej – Centrum Współpracy Organizacji Pozarządowych.
- W Mieście nie funkcjonowały w 2014 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, rady osiedli, pomimo iż statut Miasta przewiduje możliwość ich tworzenia.
- Liczba stowarzyszeń, fundacji oraz organizacji społecznych wzrosła r/r o 5%, zaś w perspektywie całego analizowanego okresu o 38%.

Wykres 13 Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji [liczba organizacji/10 tys. mieszkańców]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

B.2. Rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Zwiększanie szans edukacyjnych, w tym podejmowanie szczególnej troski o proces wychowania oraz kształcenia i poprawy warunków nauki dzieci i młodzieży uzdolnionej, niepełnosprawnej oraz wyrównywanie szans zaniedbanych wychowawczo.
- Doskonalenie warunków dla kształcenia zawodowego, ustawicznego i specjalnego dostosowanego do rynku pracy.
- Tworzenie możliwości rozwoju i uzupełniania kwalifikacji kadry pedagogicznej, administracyjno-obługowej, socjalnej, terapeutycznej i naukowej.
- Rozwijanie umiejętności kluczowych ukierunkowanych na przystosowanie absolwenta szkoły do życia zawodowego i osobistego.

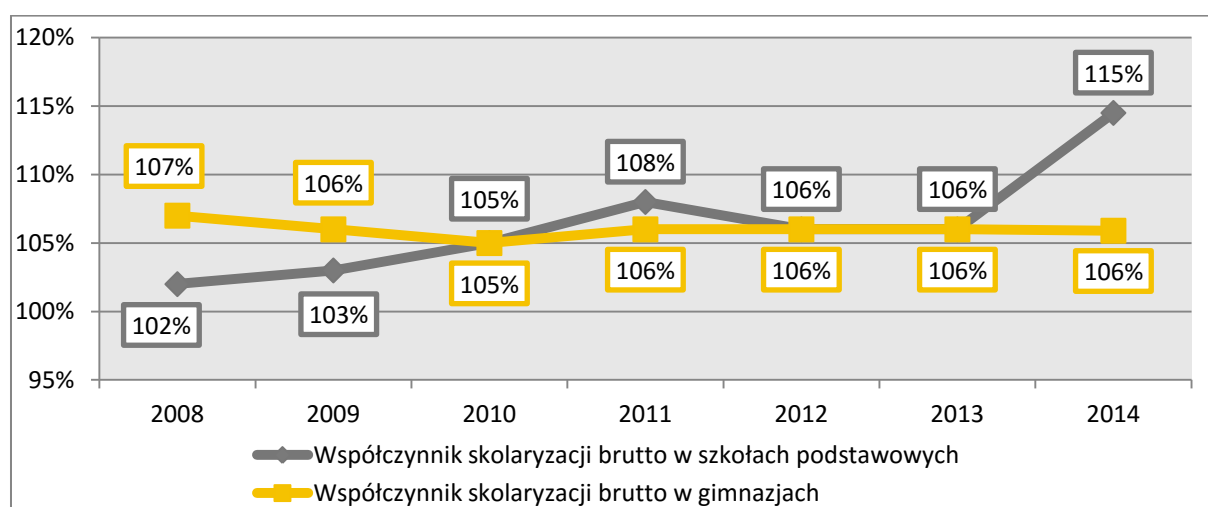
Można zaobserwować następujące trendy:

- Odsetek dzieci objętych edukacją przedszkolną, w stosunku do ogółu dzieci w wieku od 3 do 6 lat, w 2014 roku wyniósł 98,5%.
- Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych w roku 2014 wyniósł 114,5%, zaś w gimnazjach 106%. Wartość współczynnika skolaryzacji większa, niż 100% wynika z faktu, iż do szkół na terenie Białegostoku uczęszczają dzieci i młodzież z gmin sąsiadujących. W przypadku wartości współczynnika skolaryzacji dla szkół podstawowych nastąpił wzrost r/r o 8,5 punktu procentowego, zaś w przypadku gimnazjów wartość współczynnika utrzymała się na tym samym poziomie.
- Liczba studentów od roku 2010 utrzymuje się w trendzie spadkowym. W roku 2014 nastąpił spadek liczby studentów o 7% r/r. W stosunku do roku 2008 liczba studentów spadła o 29%. W roku 2014 w Mieście na 1000 mieszkańców przypadało 112 studentów.
- Wydatki na finansowanie wyposażenia bazy techniczno-dydaktycznej w 2014 roku wyniosły 2.303.648,58 zł, co oznacza spadek o 14,3 %, w porównaniu do roku wcześniej.
- Liczba olimpijczyków i laureatów olimpiad i turniejów na szczeblu ogólnokrajowym zmalała r/r o 472 osoby, jednak w całym analizowanym okresie odnotowano wzrost o 195 osób.
- Liczba uczniów, którzy brali udział w zajęciach pozalekcyjnych zmalała r/r o 3,91 punktów procentowych, zaś w perspektywie całego analizowanego okresu wzrosła o 17,84 p. p.
- Liczba przyznanych dzieciom i młodzieży uzdolnionej naukowo, artystycznie i sportowo, stypendiów wzrosła r/r o 50. W całym analizowanym okresie nastąpił wzrost lic-

by stypendiów o 182. Liczba uczniów objętych stypendiami motywacyjnymi wzrosła r/r o 17 osób, podczas gdy w całym analizowanym okresie zmalała o 57.

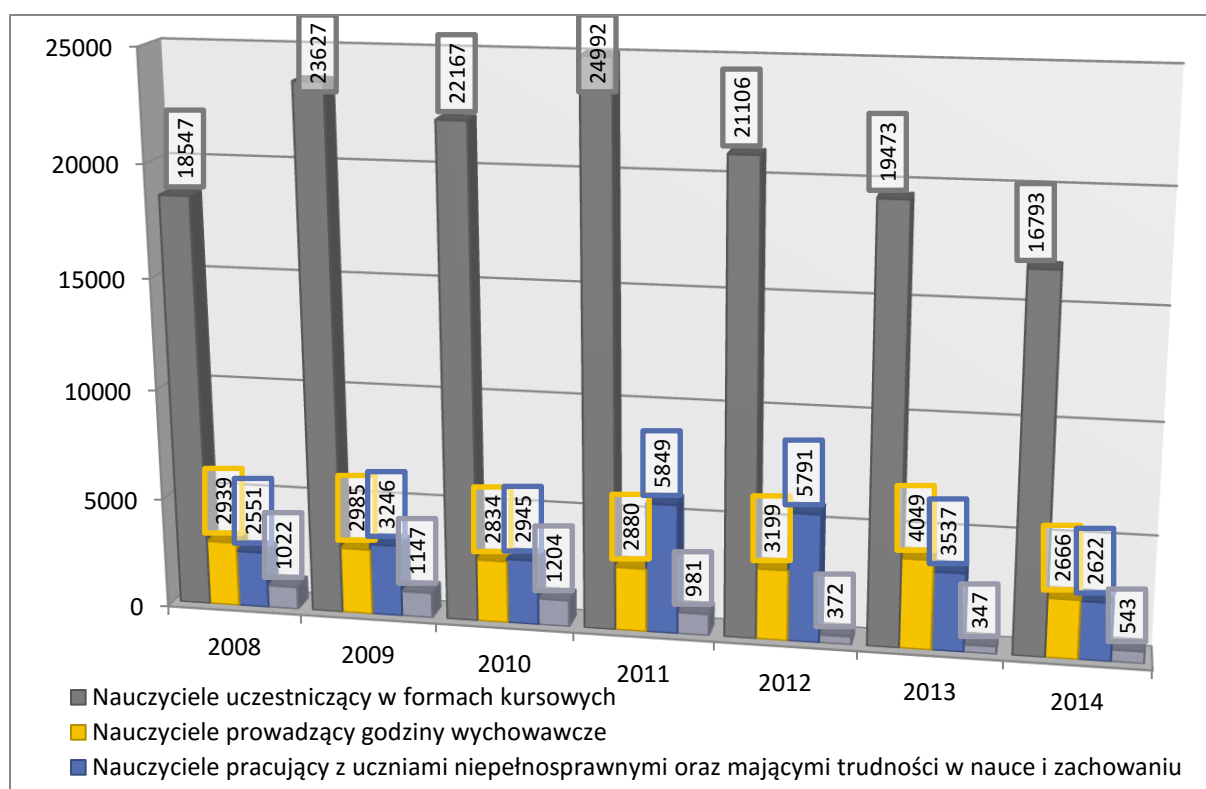
- Liczba uczniów przedwcześnie przerywających edukację zmalała r/r o 234 osoby. W całym analizowanym okresie nastąpił spadek o 509 osób.
- Podobnie, jak w latach poprzednich, liczba nauczycieli uczestniczących w formach kursowych (16 793 w 2014 roku), przeszkolonych do pracy z uczniami niepełnosprawnymi oraz mającymi trudność w nauce i zachowaniu (2 622 w 2014 roku) była wysoka.

Wykres 14 Współczynniki skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych oraz gimnazjach [%]

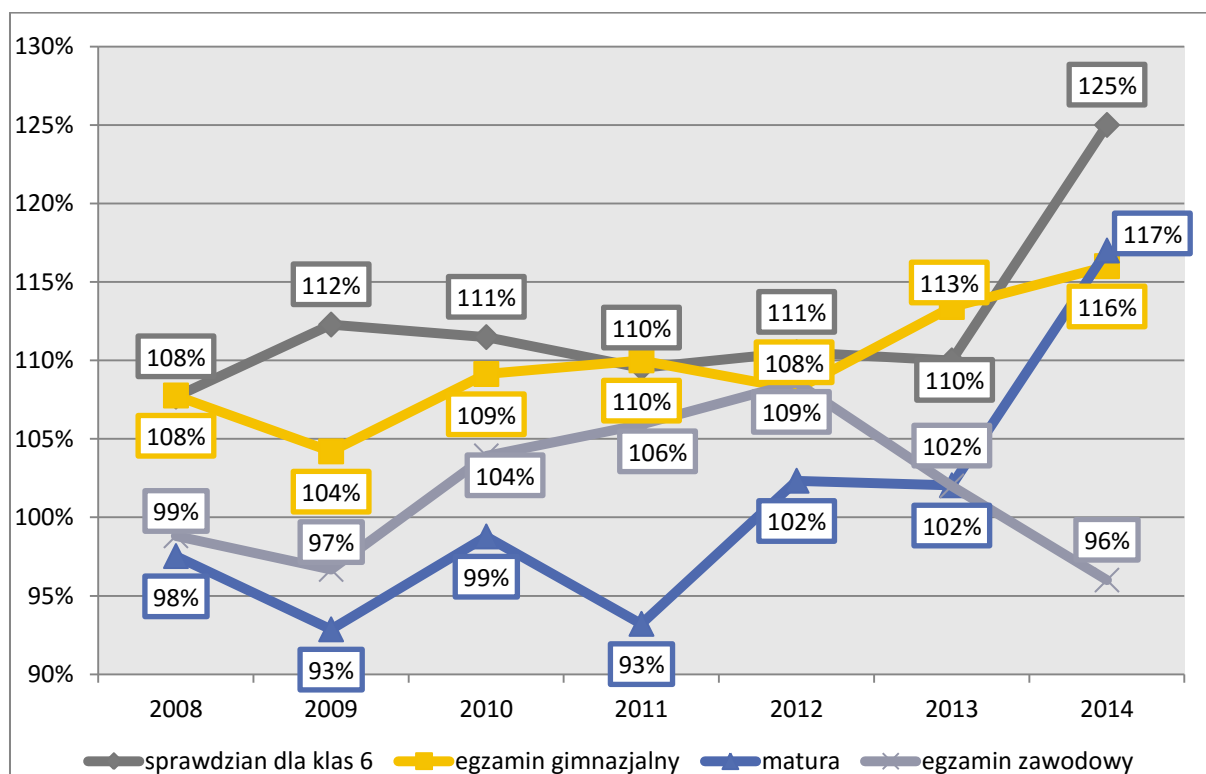
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Wykres 15 Kadra nauczycielska w Białymstoku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Edukacji.

Wykres 16 Średni wynik z poszczególnych kategorii egzaminów i sprawdzianów osiągnięty przez białostockie szkoły w porównaniu do średniej krajowej [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Edukacji.

B.3. Wzrost jakości i innowacyjności kształcenia

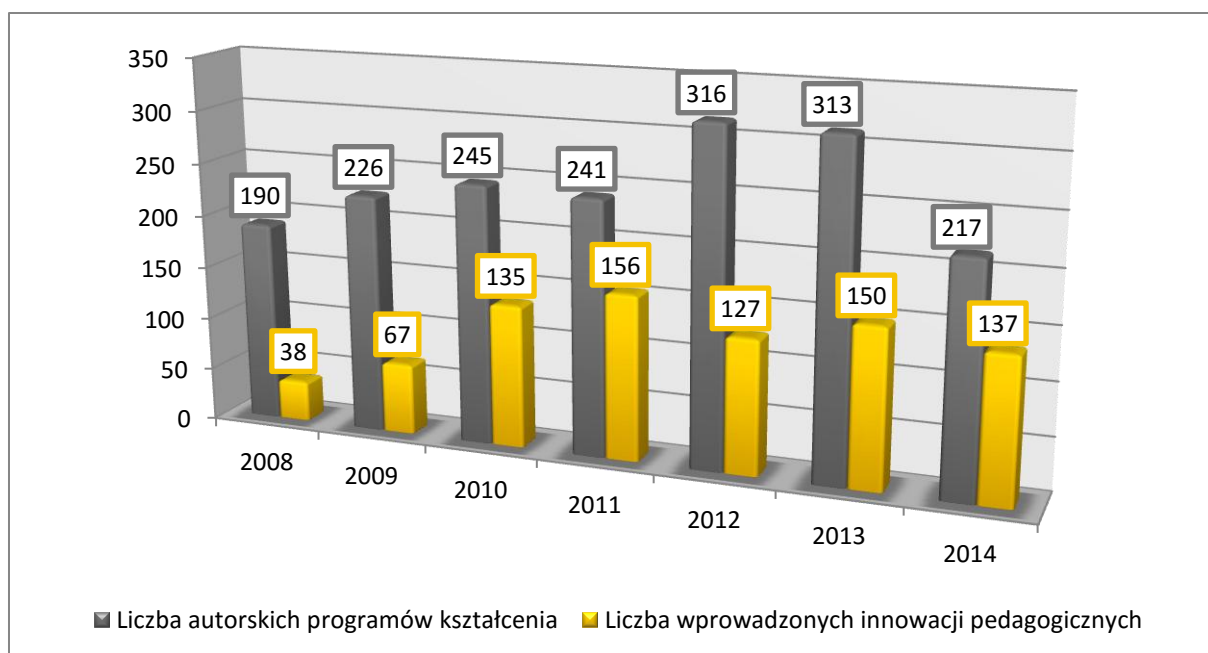
W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Doposażanie szkół i placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt i infrastrukturę techniczną.
- Doskonalenie współdziałania pracodawców, uczelni oraz szkół.
- Modyfikacja kształcenia tradycyjnego na rzecz kształcenia innowacyjnego i kreatywnego.

Można zaobserwować następujące trendy:

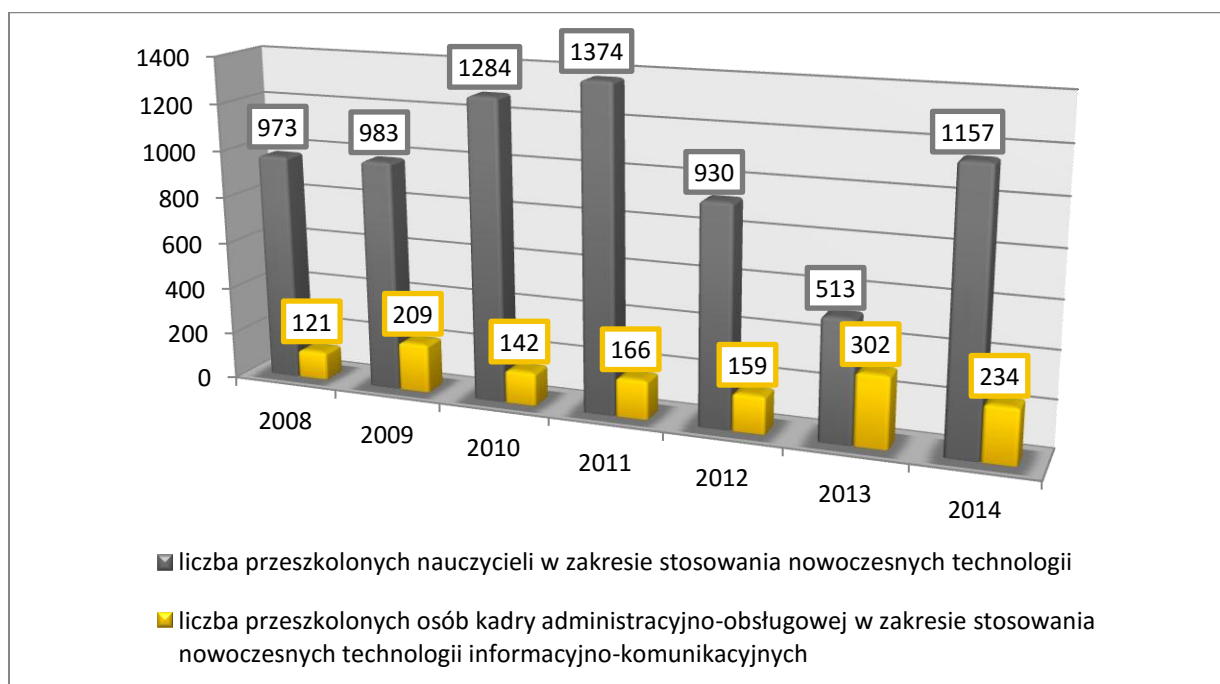
- W analizowanym okresie nastąpiła poprawa wyposażenia szkół w sale multimedialne i pracownie symulacyjne do kształcenia zawodowego i specjalistycznego. W 2014 roku liczba pracowni zmalała o 4,8% r/r, jednak w całym analizowanym okresie wzrosła ponad dwukrotnie.
- W roku 2014 liczba nauczycieli przeszkolonych w zakresie stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych wyniosła 1 157, jest to o wzrost o 15,9% w porównaniu do roku 2008.
- Liczba umów i porozumień o współpracy szkół z pracodawcami i uczelniami wykazywała w latach ubiegłych (od 2011 roku) tendencję spadkową. W roku 2014 liczba umów kształtowała się na poziomie 554 i w porównaniu z rokiem 2013 (870) była niższa o 36,3%.
- Od 2010 roku spada liczba uczniów objętych stażami i praktykami w przedsiębiorstwach oraz na uczelniach. W 2014 roku z możliwości takiej skorzystało 2 155 osób, co jest wartością o niższą o 17,4% w stosunku do roku 2013.
- Liczba wdrożonych modułowych programów kształcenia w roku 2014 zmalała r/r o 17, a w stosunku do roku 2008 wzrosła o 11.
- Poprawa jakości kształcenia, podobnie jak w latach ubiegłych, przejawiała się w rosnącej liczbie wprowadzonych innowacji pedagogicznych (137 w 2014 roku) oraz wysokim poziomie autorskich programów kształcenia (217 w 2014 roku).

Wykres 17 Autorskie programy kształcenia oraz innowacje pedagogiczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Edukacji.

Wykres 18 Liczba przeszkolonych nauczycieli oraz osób z kadry administracyjno-obługowej w zakresie stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Edukacji.

B.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego

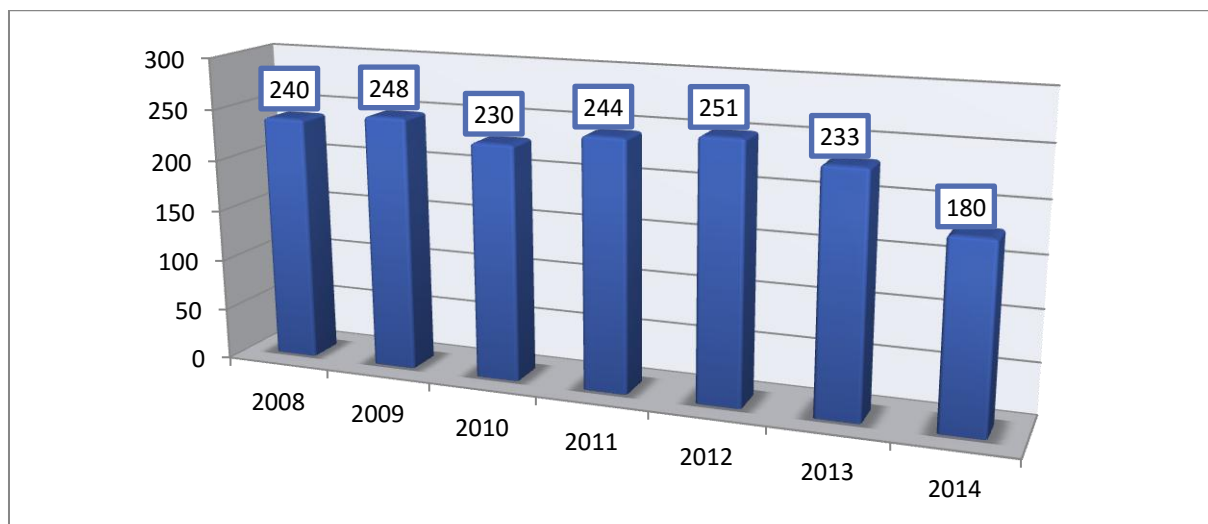
W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Wzrost racjonalności wykorzystania zasobów komunalnych i socjalnych.
- Przeciwdziałanie zagrożeniom, katastrofom i sytuacjom kryzysowym.
- Budowa zintegrowanego systemu zarządzania bezpieczeństwem w Mieście.

Można zaobserwować następujące trendy:

- System przeciwdziałania zagrożeniom oraz reagowania na zaistniałe zdarzenia zagrażające zdrowiu i życiu ludzi, a także stan mienia i środowiska był w analizowanym okresie systematycznie doskonalony poprzez poprawę logistycznego wyposażenia oraz organizacji współdziałania i współpracy służb, inspekcji, straży oraz pozostałych instytucji i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców.
- Liczba odnotowanych w roku 2014 przestępstw stwierdzonych w zakończonym postępowaniu przygotowawczym – w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców – spadła r/r o 23%, a w całym analizowanym okresie o 25%.

Wykres 19 Liczba stwierdzonych przestępstw w zakończonym postępowaniu przygotowawczym [liczba przestępstw/10 tys. mieszkańców]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

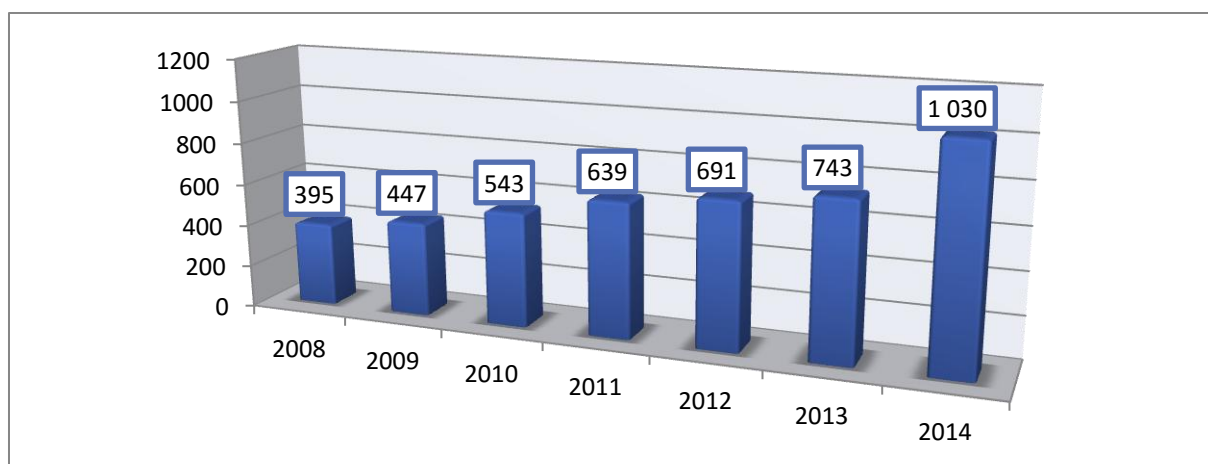
W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Wspomaganie rodziny w jej rozwoju i funkcjach społecznych.
- Wzmacnianie i doskonalenie współpracy szkoły ze środowiskiem rodzinnym i społecznym.
- Rozwijanie systemu profilaktyki i opieki nad dziećmi i rodziną.
- Wspieranie systemu instytucji asystenta rodziny.
- Wypracowanie i wspieranie systemu budownictwa społecznego.

Można zaobserwować następujące trendy:

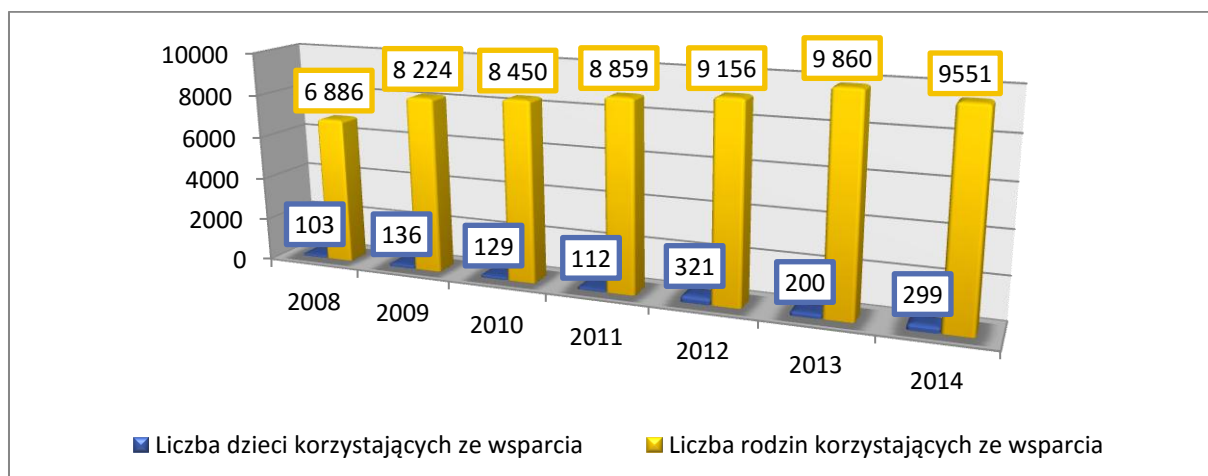
- Miasto posiadało szeroką ofertę programów wspomagających wychowawczą funkcję rodziny. W 2014 r. były to 302 programy, co oznacza spadek r/r o 32 programy. Skorzystało z nich 12 484 rodziców. Liczba rodziców, którzy skorzystali z tego rodzaju programów była zatem o 771 osób niższa w stosunku do roku ubiegłego.
- Prawie czterokrotnie wzrosło zainteresowanie rodziców szkołami, przy których funkcjonują „Szkoły dla rodziców”, a liczba takich szkół wzrosła z 18 w 2008 r. do 33 w roku 2013, jednak w roku 2014 zmalała do 17. Z roku na rok coraz większa liczba rodziców współuczestniczyła w działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły.
- W 2014 r. liczba dzieci korzystających z różnych form wsparcia kształtowała się na poziomie 50% wyższym niż w roku ubiegłym, liczba rodzin korzystająca ze wsparcia: psychicznego, psychologicznego, pedagogicznego, logopedycznego, prawnego, rodzinnego, socjalnego i materialnego zmniejszyła się w stosunku do roku 2013 o 3%.
- W 2014 roku w Białymstoku funkcjonowało 12 wykwalifikowanych asystentów rodziny, z pomocy których skorzystało 156 rodzin, co stanowi wzrost o 29 rodzin w stosunku do roku ubiegłego.
- W badanym okresie liczba mieszkań socjalnych systematycznie wzrastała z poziomu 395 w 2008 do 1 030 mieszkań w 2014r.

Wykres 20 Liczba mieszkań socjalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Zarząd Mienia Komunalnego.

Wykres 21 Liczba rodzin i dzieci korzystających ze wsparcia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

B.6. Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego trybu życia mieszkańców

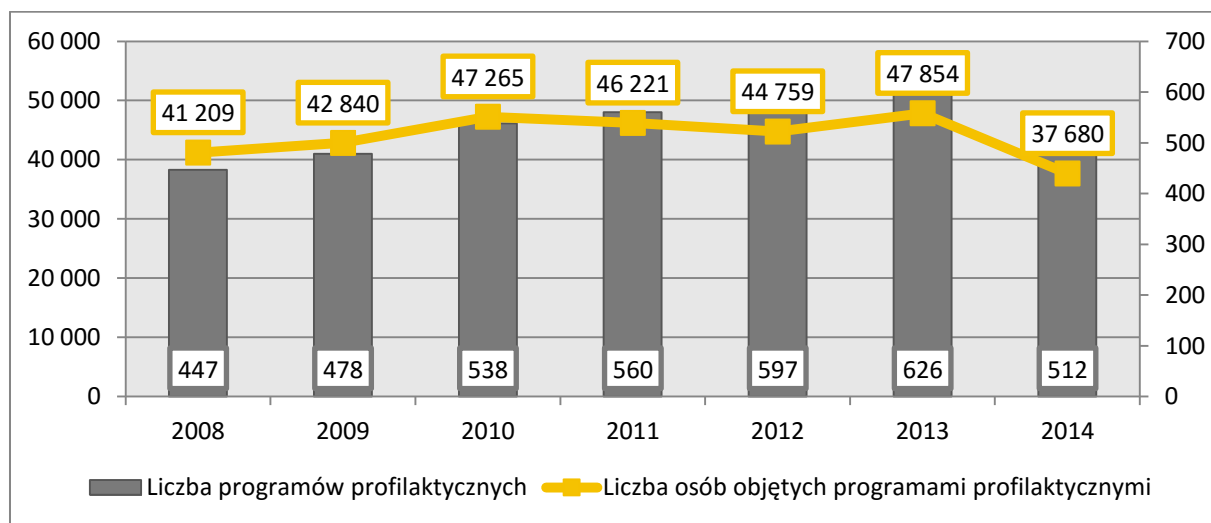
W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Kontynuacja działań prozdrowotnych i profilaktycznych.
- Inicjowanie rozwiązań adekwatnych do zmian demograficznych.

Można zaobserwować następujące trendy:

- Pozytywnym zjawiskiem był spadek wskaźnika umieralności niemowląt z 7‰ w 2008 roku do 3,5‰ w roku 2014.
- W latach 2008-2014 systematycznie wzrastała liczba programów profilaktycznych (o 12,7 %) w Mieście.
- W latach 2008-2011 liczba lekarzy i kadry medycznej ogółem kształtowała na zbliżonym poziomie. W 2010 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 49 lekarzy. W 2011 r. na 10 tysięcy mieszkańców przypadało 153 pracowników medycznych.

Wykres 22 Liczba programów profilaktycznych oraz osoby objęte takimi programami

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Edukacji.

B.7. Poprawa skuteczności działań w zakresie pomocy społecznej i integracji

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

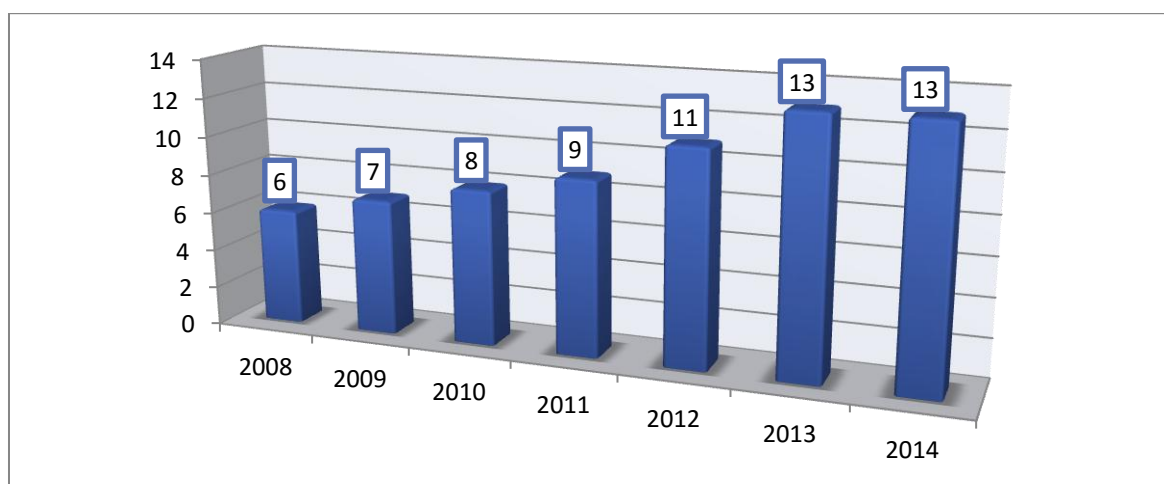
- Zwiększenie efektywności działania pomocy społecznej.
- Stworzenie systemu wczesnej interwencji w zakresie rehabilitacji zdrowotnej, społecznej, zawodowej i edukacji.

- Utworzenie systemu informacji o osobach szczególnej troski, propagowanie wrażliwości społecznej i tolerancji.
- Rozwijanie systemu wsparcia osób w sytuacji kryzysowej i doświadczających przemocy.

Można zaobserwować następujące trendy:

- W 2014 r. 21 organizacji pozarządowych realizowało projekty w drodze otwartych konkursów ofert i w trybie małych grantów, co stanowiło liczbę o 25% niższą niż w roku 2013 (28) oraz o 4,8% wyższą niż w roku 2008 (20).
- Od 2008 do 2013 roku niezmiennie funkcjonowały w Mieście 3 programy wsparcia osób niepełnosprawnych, jednak w 2014 roku ich liczba zwiększyła się do 4. W 2014 r. zrealizowano 2 568 wniosków złożonych przez osoby niepełnosprawne w ramach 2 programów realizowanych przez MOPR, co stanowi wartość znacznie wyższą niż w roku 2013 (o 32%) i jednocześnie jest wartością mniejszą niż w roku 2008 (o 25%).
- Na przestrzeni lat 2008-2014 systematycznie wzrastała liczba placówek wsparcia osób niepełnosprawnych z różnymi dysfunkcjami zdrowotnymi. W roku 2014 odnotowano występowanie 13 tego rodzaju placówek, co stanowi wartość o 53% większą w stosunku do roku 2008.
- Realizowane projekty i kampanie z zakresu integracji społecznej w dalszym ciągu przyczyniały się do upowszechniania pozytywnych wzorców zachowań, jednakże ich liczba w stosunku do lat ubiegłych była niższa. W roku 2014 realizowano dwa zadania tego typu.

Wykres 23 Liczba placówek wsparcia osób niepełnosprawnych z różnymi dysfunkcjami zdrowotnymi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Spraw Społecznych.

Tabela 4 Infrastruktura społeczna i kapitał ludzki

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
1.	Liczba miejsc w żłobkach	miejsca/1000 dzieci w wieku od 0 do 2 lat	65	72	78	86	101	119	115	BDL
2.	Liczba miejsc w przedszkolach	miejsca/1000 dzieci w wieku od 3 do 6 lat	781	816	824	777	786	795	800	BDL
3.	Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych	%	102	103	105	108	106	106	114,5	BDL
4.	Współczynnik skolaryzacji brutto w gimnazjach	%	107	106	105	106	106	106	105,9	BDL
5.	Liczba studentów	osoby/1000 mieszkańców	157	160	154	144	135	120	112	BDL
6.	Liczba lekarzy	osoby/10 tys. mieszkańców	48	49	49	BD	BD	BD	BD	BDL
7.	Kadra medyczna ogółem	osoby/10 tys. mieszkańców	149	152	153	153	BD	BD	BD	BDL
8.	Liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	jednostki/10 tys. mieszkańców	8	8	9	9	10	10	10	BDL
9.	Liczba porad ogółem udzielonych w placówkach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	jednostki/mieszkańca	5	5	5	5	5	5	5	BDL

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
10.	Liczba łóżek w szpitalach	jednostki/10 tys. mieszkań- ców	87	87	86	79	85	BD	49	BDL
11.	Liczba mieszkańców placówek przypadająca na jedno miejsce placówki stacjonarnej pomocy społecznej	osoby/miejsce	1	1	1	1	1	1	1	BDL
12.	Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji	jednostki/10 tys. mieszkań- ców	29	30	32	34	35	38	40	BDL
13.	Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonym postępowaniu przygotowawczym	jednostki/10 tys. mieszkań- ców	240	248	230	244	251	233	180	BDL
14.	Wzrost liczby mieszkań rok do roku	%	1,3	1	1,2	1,4	1,8	1,3	1,3	BDL
15.	Mieszkania oddane do użytku	szt.	1 574	1 533	1 630	1 711	2 249	1 574	1 736	BDL
16.	Mieszkania oddane do użytkowania	jednostki/1000 mieszkańców	5	5	6	6	8	5	6	BDL
17.	Zasoby mieszkaniowe ogółem na 1000 mieszkańców	jednostki/1000 mieszkańców	391	396	400	398	BD	415	415	BDL
18.	Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania	m ²	59	60	60	60	61	61	61	BDL

B.1. WSPIERANIE ROZWOJU TOŻSAMOŚCI I AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

1.	Liczba centrów aktywności lokalnej	jednostka	1	1	1	1	1	1	1	DSP
2.	Liczba funkcjonujących rad osiedli	jednostka	W Białymstoku nie funkcjonują rady osiedli, chociaż statut Miasta przewiduje taką możliwość.							BRM

B.2. ROZWÓJ OSOBOWY I ZAWODOWY MIESZKAŃCÓW

3.	Liczba dzieci i młodzieży objętych systemem edukacji w stosunku do ogólnej liczby dzieci i młodzieży	%	99,55	99,67	99,91	99,95	99,98	99,98	99,98	EDU
4.	Liczba dzieci, którym zorganizowano zespoły wczesnego wspomaganie dziecka	jednostka	42	66	92	134	219	217	277	EDU
5.	Liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną w stosunku do ogółu dzieci w wieku od 3 do 6 lat	%	87,8	89,5	88	91,5	93,7	95,1	98,5	EDU
6.	Średni wynik osiągnięty przez białostockie szkoły ze sprawdzianu dla uczniów klas szóstych w porównaniu do średniej krajowej	%	107,69	112,28	111,48	109,52	110,52	110,00	125,00	EDU
7.	Średni wynik osiągnięty przez białostockie szkoły z egzaminów gimnazjalnych w porównaniu do średniej krajowej	%	107,76	104,20	109,13	110,00	108,16	113,4	116,47	EDU
8.	Średni wynik matur osiągnięty przez białostockie szkoły w porównaniu do średniej krajowej	%	97,53	92,86	98,78	93,21	102,33	102,04	117,73	EDU
9.	Średni wynik osiągnięty przez białostockie szkoły z egzaminów zawodowych, w porównaniu do średniej krajowej	%	98,81	96,67	103,92	105,92	108,59	102,00	96,31	EDU

10.	Liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych w stosunku do ogółu uczniów	%	49,38	48,15	55,09	54,46	61,15	71,13	67,22	EDU
11.	Liczba olimpijczyków i laureatów olimpiad i turniejów na szczeblu ogólnokrajowym	osoba	259	361	425	549	750	926	454	EDU
12.	Liczba przyznanych stypendiów dzieciom i młodzieży uzdolnionej naukowo, artystycznie, sportowo, za innowacyjną myśl techniczną	jednostka	172	246	281	277	306	304	354	EDU
13.	Liczba uczniów objętych stypendiami motywacyjnymi	osoba	1 130	1 025	1 143	1 127	1 207	1 056	1 073	EDU
14.	Liczba uczniów objętych programem socjoterapii	osoba	1 340	1 344	1 458	1 683	1 638	1 223	857	EDU/DSP
15.	Liczba uczniów niepełnosprawnych korzystających z zajęć pozalekcyjnych adresowanych do nich w stosunku do ogółu uczniów niepełnosprawnych	%	54,69	56,8	63,56	66,56	56,5	56,91	65,29	EDU
16.	Liczba uczniów objętych programami pomocy socjalnej	osoba	2 794	2 776	3 730	2 358	3 526	2 958	3 643	MOPR
17.	Liczba uczniów przedwcześnie przerywających edukację w stosunku do ogółu uczniów	osoba	845	805	817	760	352	570	336	EDU
18.	Liczba ofert centrum kształcenia zawodowego	jednostka	160	175	170	172	293	147	105	EDU
19.	Wysokość środków finansowych na wyposażenie bazy techniczno-dydaktycznej	zł	693.612,80	1.128.210,80	1.773.217,70	1.801.245,60	2.130.945,90	2.688.581,00	2.303.648,58	EDU

20.	Liczba nauczycieli uczestniczących w formach kursowych	osoba	18 547	23 627	22 167	24 992	21 106	19 473	16 793	EDU/POW
21.	Liczba przeszkolonych nauczycieli do prowadzenia godzin wychowawczych	osoba	2 939	2 985	2 834	2 880	3 199	4 049	2 666	EDU
22.	Liczba przeszkolonych nauczycieli do pracy z uczniami niepełnosprawnymi oraz mającymi trudności w nauce i zachowaniu	osoba	2 551	3 246	2 945	5 849	5 791	3 537	2 622	EDU
23.	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali wyższy stopień awansu zawodowego	osoba	1 022	1 147	1 204	981	372	347	543	EDU/POW
24.	Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach z przygotowania do życia w rodzinie w stosunku do ogółu uczniów	%	33,08	32,66	32,34	32,90	35,16	36,96	26,19	EDU
25.	Liczba uczniów gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych objętych doradztwem i preorientacją zawodową w stosunku do ogółu uczniów	%	58,31	58,8	58,34	63,3	86,41	87,72	79,21	EDU
B.3. WZROST JAKOŚCI I INNOWACYJNOŚCI KSZTAŁCENIA										
26.	Liczba sal multimedialnych i pracowni symulacyjnych do kształcenia zawodowego i specjalistycznego	jednostka	137	158	187	219	285	334	318	EDU
27.	Liczba przeszkolonych nauczycieli w zakresie stosowania nowoczesnych technologii	osoba	973	983	1 284	1 374	930	513	1 157	EDU
28.	Liczba przeszkolonych osób kadry administracyjno-obslugowej w zakresie stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych ze środków Miasta	osoba	121	109	142	166	159	302	234	EDU

29.	Liczba kadry nauczycielskiej i administracyjno-usługowej w etatach przeliczeniowych	etat	8 326	8 376	8 406	8 358	8 245	7 744	8 051	EDU/POW
30.	Liczba realizowanych umów oraz porozumień o współpracy z pracodawcami i uczelniami	jednostka	1 100	1 227	1 168	1 158	1 048	870	554	EDU/POW
31.	Liczba uczniów objętych stażami i praktykami w przedsiębiorstwach i na uczelniach	osoba	3 220	3 224	3 431	3 013	2 928	2 608	2 155	EDU
32.	Liczba wdrożonych modułowych programów kształcenia	jednostka	43	43	49	47	75	71	54	EDU
33.	Liczba autorskich programów kształcenia	jednostka	190	226	245	241	316	313	217	EDU
34.	Liczba wprowadzonych innowacji pedagogicznych	jednostka	38	67	135	156	127	150	137	EDU
B.4. POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO										
35.	Liczba katastrof i sytuacji kryzysowych	jednostka	1	-	2	2	-	-	-	BZK
36.	Liczba dzieci, młodzieży i dorosłych uczestniczących w różnego rodzaju programach profilaktycznych	osoba	42 250	44 576	49 937	49 109	47 946	47 063	46 865	EDU/POW/MOPR
B.5 WSPIERANIE RODZIN										
37.	Liczba pracowników poradnictwa rodzinnego i psychologiczno-pedagogicznego zajmujących się poradnictwem	osoba	223	423	256	252	276	272	237	EDU/POW/MOPR

38.	Liczba programów wspomagających wychowawczą funkcję rodziny	jednostka	244	259	265	358	283	334	302	EDU/DSP/POW/MOPR
39.	Liczba rodziców korzystających z programów wspomagających wychowawczą funkcję rodziny	osoba	9 763	11 072	11 102	10 016	12 282	11 713	12 484	EDU/DSP/POW/MOPR
40.	Liczba szkół przy których funkcjonują „Szkoly dla rodziców”	jednostka	18	23	26	27	38	33	17	EDU/MOPR
41.	Liczba rodziców uczestniczących w „Szkolach dla rodziców”	osoba	543	1 092	1 094	1 365	2 018	1 596	2 961	EDU
42.	Liczba rodziców włączających się w działalność dydaktyczną wychowawczą i opiekuńczą szkoły	osoba	12 425	12 493	12 103	12 854	13 314	14 552	14 811	EDU
43.	Liczba rodziców deklarujących uczestnictwo ich dzieci w zajęciach z wychowania do życia w rodzinie w stosunku do ogółu rodziców	%	32,89	32,1	32	32,17	-	-	- ⁹	EDU/POW
44.	Liczba nauczycieli z kwalifikacjami z zakresu przygotowania do życia w rodzinie	osoba	161	169	167	166	162	163	232	MOPR/POW
45.	Liczba dzieci korzystających ze wsparcia	osoba	103	136	129	112	321	200	299	MOPR/POW
46.	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia	rodzina	6 886	8 224	8 450	8 859	9 156	9 860	9 551	MOPR/POW
47.	Liczba osób objętych programami prorodzinnymi	osoba	32	26	31	25	321	BD	BD	POW

⁹ Od 2012 roku brak deklaracji rodziców (informacja wyłącznie o liczbie rezygnacji rodziców/ młodzieży powyżej 18 roku życia w zajęciach z wychowania do życia w rodzinie).

48.	Liczba placówek pobytu dziennego	jednostka	6	6	6	7	8	24	27	DSP/POW
49.	Liczba osób objętych dziennym pobytem	osoba	187	203	215	271	280	602	854	DSP/MOPR/POW
50.	Liczba wykwalifikowanych asystentów rodziny	osoba	BD	2	2	2	15	22	12	DSP/MOPR
51.	Liczba rodzin korzystających z instytucji asystenta rodziny	rodzina	BD	17	17	18	115	127	156	DSP/MOPR
52.	Liczba mieszkań socjalnych	jednostka	395	447	543	639	691	743	1 030	ZMK
53.	Liczba organizacji pozarządowych oraz podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	jednostka	0	0	0	0	3	2	14	DSP
B.6. WSPOMAGANIE POSTAW PROZDROWOTNYCH I ZDROWEGO TRYBU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW										
54.	Wskaźnik umieralności niemowląt	promil (liczba zgonów/1000 urodzeń żywych)	7,1	4, 5	4,3	4,2	3,9	3,6	3,5	BDL
55.	Liczba programów profilaktycznych	jednostka	447	478	538	560	597	626	512	EDU
56.	Liczba osób objętych programami profilaktycznymi	osoba	41 209	42 840	47 265	46 221	44 759	47 854	37 680	EDU

57.	Liczba programów profilaktycznych zdrowotnych skierowanych do dorosłej populacji (grypa, HCV, mammografia)	jednostka	3	3	3	4	1	0	0	DSP
58.	Liczba osób objętych programami profilaktycznymi zdrowotnymi skierowanymi do dorosłej populacji	osoba	3 675	7 764	5 026	9 997	1 000	0	0	DSP
B.7. POPRAWA SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ I INTEGRACJI										
59.	Liczba organizacji pozarządowych realizujących specjalistyczne zadania publiczne z zakresu pomocy społecznej	jednostka	20	26	30	28	19	28	21	DSP
60.	Liczba programów wsparcia osób niepełnosprawnych	jednostka	3	3	3	3	3	3	4	DSP/MOPR
61.	Liczba wniosków złożonych przez osoby niepełnosprawne	osoba	3 445	3 130	2 697	3 422	2953	1 936	2 568	MOPR
62.	Liczba placówek wsparcia osób niepełnosprawnych	jednostka	6	7	8	9	11	13	13	DSP
63.	Liczba projektów i kampanii z zakresu integracji społecznej	jednostka	5	5	6	8	8	8	2	MOPR

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów z monitoringu Strategii za lata 2011-2013, danych z Banku Danych Lokalnych oraz danych uzyskanych z Departamentów Urzędu Miejskiego w Białymstoku.

5.3.   Rozwój gospodarczy

CEL STRATEGICZNY C

DŁUGOFALOWY WZROST GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY I W KONSEKWENCJI WIĘKSZA LICZBA JAKOŚCIOWO LEPSZYCH MIEJSC PRACY

C.1. Wzmocnienie ponadlokalnej konkurencyjności firm sektora MSP

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Rozwój systemu usług wsparcia MSP.
- Stworzenie i wdrożenie *Strategii* rozwoju oraz wspieranie konkurencyjności wiodących i najbardziej innowacyjnych sektorów gospodarki Miasta.
- Rozwój lokalnych instytucji finansowych.
- Promocja postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, w szczególności wśród młodzieży.

C.2. Rozwój innowacyjnej gospodarki

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Wsparcie innowacyjności.
- Tworzenie warunków do większego zaangażowania uczelni wyższych w procesy innowacyjne w gospodarce.
- Usprawnienie administracji publicznej poprzez informatyzację.
- System finansowania innowacji.

C.3. Pozyskanie inwestorów zewnętrznych krajowych oraz zagranicznych

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Kompleksowe przygotowanie i oferowanie na korzystnych dla inwestorów warunkach terenów inwestycyjnych.

- Współpraca ze szkołami i uczelniami wyższymi oraz instytucjami rynku pracy w kierunku dostosowania działalności edukacyjnej pod kątem potrzeb inwestorów.
- Rozwój Podstrefy Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Białymstoku.
- Pozyskiwanie inwestorów na podstawie szerokiej, wspólnej oferty kształtowanej na bazie aglomeracji białostockiej oraz zapewnienie kompleksowej obsługi inwestorów w ramach Biura Obsługi Inwestora.
- Rozwój SIP/GIS (System Informacji Przestrzennej).

C.4. Rozwój powiązań gospodarczych ze wschodnimi sąsiadami Polski i UE – Białystok liderem współpracy wschodniej

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Rozwój współpracy partnerskiej z Miastami ze Wschodu.
- Rozwój współpracy gospodarczej, naukowo – technologicznej oraz kapitałowej w układzie Wschód – Zachód.
- Wsparcie wchodzenia przedsiębiorstw na rynki wschodnie.

Można zaobserwować następujące trendy:

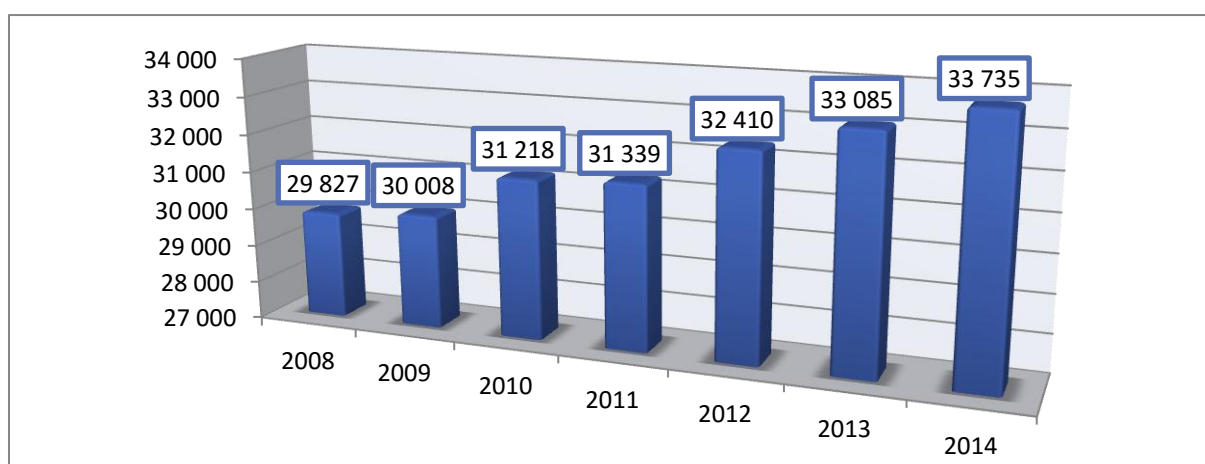
- W 2013 r. ilość środków z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na inwestycje – w przeliczeniu na jednego – mieszkańca spadła o 3% w stosunku do roku 2012, podczas gdy w 2012 roku był to wzrost rzędu 31%. Tendencja utrzymała się również w roku 2014, w którym odnotowano spadek o kolejne 11% r/r. Jest to wynikiem kończenia realizacji projektów z poprzedniego okresu programowania. Nowy okres przewidziany na lata 2014 – 2020 rozpoczął się w roku 2014, jednak projekty w związku z nim realizowane będą dopiero w roku 2016.
- W latach 2008-2014 wysokość nakładów inwestycyjnych na jednego mieszkańca kształtowała się w przedziale od 583,80 zł w 2008 roku do 1.169,98 zł w roku 2010. W 2014 roku nakłady te wyniosły 821,52 zł. Wysoki poziom nakładów w 2010 roku spowodowany był faktem, iż Miasto realizowało wiele znaczących i kosztownych inwestycji drogowych m.in. z udziałem środków zewnętrznych, tj. modernizacja ul. Antoniuk Fabryczny, ul. Antoniukowskiej oraz ulic: Knyszyńskiej, Owsianej, B. Głowackiego i Narewskiej w ramach „Poprawy jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego Miasta Białegostoku” - Etap II. Przebudowa ul. Gen. St. Maczka, przebudowa ulic w centrum Miasta Białegostoku - I etap, budowa ulic obsługujących Park Naukowo - Technologiczny, przebudowa Al. Tysiąclecia Państwa Polskiego. Znaczna część inwestycji została zakończona bądź stopień zaawansowania robót był wysoki.

Wysokość nakładów inwestycyjnych na jednego mieszkańca w roku 2014 kształtowała się na podobnym poziomie jak w latach 2011, 2012 oraz 2013.

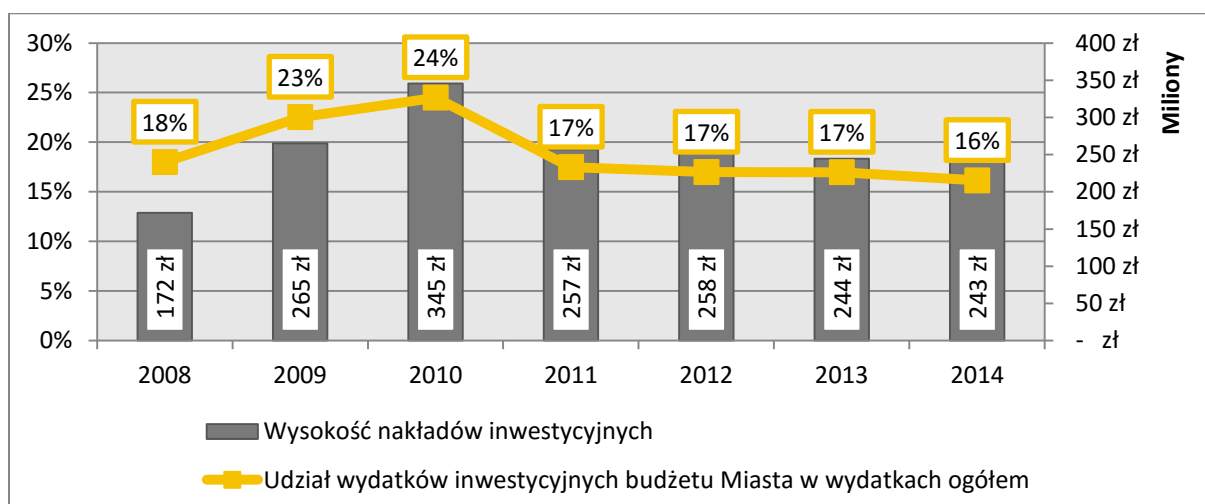
- Od 2009 r. systematycznie spadała produkcja sprzedana przemysłu w cenach bieżących. W roku 2013 odnotowano spadek 6% r/r. Trend ten utrzymał się również w roku 2014, w którym nastąpił 9% spadek r/r.
- Według danych rejestru REGON w 2014 roku na terenie Białegostoku zarejestrowanych było 33 735 podmiotów gospodarczych. W porównaniu ze stanem na koniec 2008 r. liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 3 908 (wzrost o 13%).
- W badanym okresie na terenie Miasta Białystok wzrastało średnie miesięczne wynagrodzenie brutto. W 2014 r. wyniosło 3.706,73 zł i było o 2,2% wyższe niż rok wcześniej. Nastąpił zatem nieznaczny spadek dynamiki wzrostu, ponieważ w 2013 r. odnotowano wzrost wartości pensji brutto wyższy o 1,6 punktu procentowego (3,8%).

Wykres 24 Liczba podmiotów gospodarczych według rejestru REGON [ogółem]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Wykres 25 Wysokość nakładów inwestycyjnych [w mln zł] oraz udział wydatków inwestycyjnych budżetu Miasta w wydatkach ogółem [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Departament Finansów Miasta.

Tabela 5 Rozwój gospodarczy

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
1.	Wysokość nakładów inwestycyjnych*	zł	171.727.772	265.259.327	345.374.575	256.842.848	257.657.650	244.453.805	242.725.686	DFN
2.	Wysokość nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca*	zł/mieszkańca	583,8	900,15	1 169,98	872,73	873,65	827,87	821,52	DFN
3.	Produkcja sprzedana przemysłu w cenach bieżących	tys. zł	3.611.408	3.799.470	3.572.570	3.294.539	3.245.124	3.064.992	2.756.215	GUS
4.	Produkcja sprzedana przemysłu w cenach stałych (rok poprzedni = 100)	%	113	102	97	96	100	99	96,0	GUS
5.	Produkcja sprzedana przemysłu w cenach bieżących na jednego zatrudnionego	zł	230.968	263.834	261.306	258.172	267.948	266.544	242.156	GUS
6.	Liczba podmiotów gospodarczych wg rejestru REGON ogółem	jednostka	29 827	30 008	31 218	31 339	32 410	33 085	33 735	GUS
7.	Nakłady na działalność B+R**	mln zł	75	66	104	140	139	204	BD ¹⁰	BDL
8.	Zatrudnieni w działalności B+R (ogółem)**	EPC***	1 567	1 555	1 534	1764	1 700	1 685	BD ¹¹	BDL

¹⁰ Dane o nakładach na działalność badawczo-rozwojową oraz zatrudnionych w B+R zgodnie z Programem badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014 dostępne będą jedynie na poziomie województw w okresie listopad/grudzień 2015.

¹¹ Dane o nakładach na działalność badawczo-rozwojową oraz zatrudnionych w B+R zgodnie z Programem badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014 dostępne będą jedynie na poziomie województw w okresie listopad/grudzień 2015.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
9.	Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (przedsiębiorstwach przemysłowych)**	tys. zł	445.458	290.955	BD	311.232	494.986	300.497	248.730	BDL
10.	Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto	zł	2.994	3.144,60	3.241,41	3.360,36	3.493,98	3.627,02	3.706,73	GUS
11.	Udział wydatków inwestycyjnych budżetu Miasta w wydatkach ogółem	%	17,99	22,52	24,49	17,48	16,98	16,97	16,14	DFN
12.	Środki z budżetu UE przeznaczone na inwestycje	zł/mieszkańca	3,17	353,94	552,12	342,57	447,73	434,14	388,13	DFN
13.	Jakość życia w Mieście	badania mieszkańców							Poprawiła się – 71,5%; Pozostała bez zmian – 22,0%; Uległa pogorszeniu – 2,6%; Trudno powiedzieć – 3,9%	BW-szczegółowy opis w rozdziale „Opis wyników badań wraz z analizą i interpretacją”
14.	Innowacyjność i konkurencyjność przedsiębiorstw	badania przedsiębiorców							Poprawiła się – 92,0% Pozostała bez zmian – 8,0%	BW- szczegółowy opis w rozdziale „Opis wyników badań wraz z analizą i interpretacją”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów z monitoringu Strategii za lata 2011-2013, danych z Banku Danych Lokalnych oraz danych uzyskanych z Departamentów Urzędu Miejskiego.

*Wydatki inwestycyjne budżetu Miasta Białostok.

**Województwo podlaskie. Dotyczy podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

***Ekwiwalent pełnego wymiaru czasu pracy.

5.4. Kultura, sport i turystyka

CEL STRATEGICZNY D

ATRAKCYJNOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ OFERTY KULTURALNEJ, SPORTOWEJ, TURYSTYCZNEJ I REKREACYJNEJ

D.1. Wsparcie środowisk twórczych w Mieście i rozwój infrastruktury

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Stwarzanie warunków do aktywizacji społeczności Miasta w sferze kultury i wzrostu jej uczestnictwa w kulturze.
- Wsparcie środowisk twórczych i promocja dokonań lokalnych twórców.
- Wykorzystanie potencjału szkolnictwa artystycznego i środowiska akademickiego do rozwoju funkcji kulturalnych Miasta.
- Konsolidacja środowisk twórczych oraz inspirowanie powstania struktur sieciowych i klastrowych w sferze kultury.
- Budowa i adaptacja nowych obiektów na cele kultury, poprawa stanu istniejącej infrastruktury oraz powiększenie zbiorów i powierzchni wystawienniczej.
- Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego.
- Edukacja kulturalna mieszkańców.
- Rozwój infrastruktury dla imprez masowych.

D.2. Kreowanie przedsięwzięć kulturalnych o prestiżowym znaczeniu krajowym i międzynarodowym

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Wspólne kreowanie nowych projektów artystycznych i imprez kulturalnych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym przez środowiska kulturalne Miasta.
- Umacnianie marki i promocja wiodących środowisk twórczych i imprez kulturalnych w Mieście.
- Promocja młodych środowisk twórczych i wykorzystanie ich potencjału w tworzeniu prestiżowych przedsięwzięć kulturalnych.

- Budowa i umacnianie marki Białegostoku, jako wielokulturowego Miasta kresów Unii Europejskiej, w oparciu o prestiżowe przedsięwzięcia kulturalne.
- Wykorzystanie projektów zewnętrznych do wykreowania imprezy kulturalnej o znaczeniu międzynarodowym.

D.3. Tworzenie regionalnego centrum turystycznego

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Wsparcie rozwoju kluczowych kierunków turystyki w Mieście: kulturowej, przyrodniczej, kongresowej, sportowej i leczniczej.
- Wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturalnych otoczenia dla rozwoju funkcji Miasta, jako zaplecza turystycznego regionu.
- Rozwój infrastruktury turystycznej.
- Poprawa estetyki Miasta i dostosowanie jego przestrzeni do potrzeb turystyki.
- Promocja Miasta przez mieszkańców i wśród jego mieszkańców oraz poprzez gości je odwiedzających.
- Konsolidacja środowisk związanych z turystyką poprzez współpracę władz Miasta z przedsiębiorstwami i środowiskami akademickimi.
- Poprawa jakości usług turystycznych, w tym opracowanie koszyka markowych produktów turystycznych.

D.4. Wspieranie przedsiębiorczości w sferze turystyki i działalności kulturalnej

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Stwarzanie warunków dla rozwoju przemysłów kultury w Mieście.
- Inspirowanie działań na rzecz utworzenia lokalnej organizacji turystycznej.
- Konsolidacja przedsięwzięć turystycznych i kulturalnych w Mieście.
- Wsparcie organizacyjne, szkoleniowe i promocyjne (dobre praktyki) dla przedsiębiorstw turystycznych i organizacji z zakresu kultury.
- Promocja i rozwój produktów regionalnych oraz proekologicznych form turystyki.

D.5. Promowanie aktywnych stylów życia i rozwój infrastruktury rekreacyjnej

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy rekreacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem osiedli mieszkaniowych.
- Rozwój funkcji wypoczynkowej Miasta.
- Promocja zdrowych stylów życia.
- Rozwój infrastruktury oraz imprez rekreacyjnych dla turystyki rowerowej oraz innych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

D.6. Tworzenie sportowego centrum o znaczeniu ponadregionalnym

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Kreacja wizerunku sportowego Miasta.
- Promocja i rozwój sportu wyczynowego, sportu masowego oraz aktywności sportowej osób niepełnosprawnych.
- Wykreowanie imprezy sportowej o prestiżowym znaczeniu w kraju.
- Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy sportowej w Mieście, w tym bazy sportowej szkół.
- Podnoszenie poziomu kwalifikacji kadry sportowej.
- Rozwój kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży.

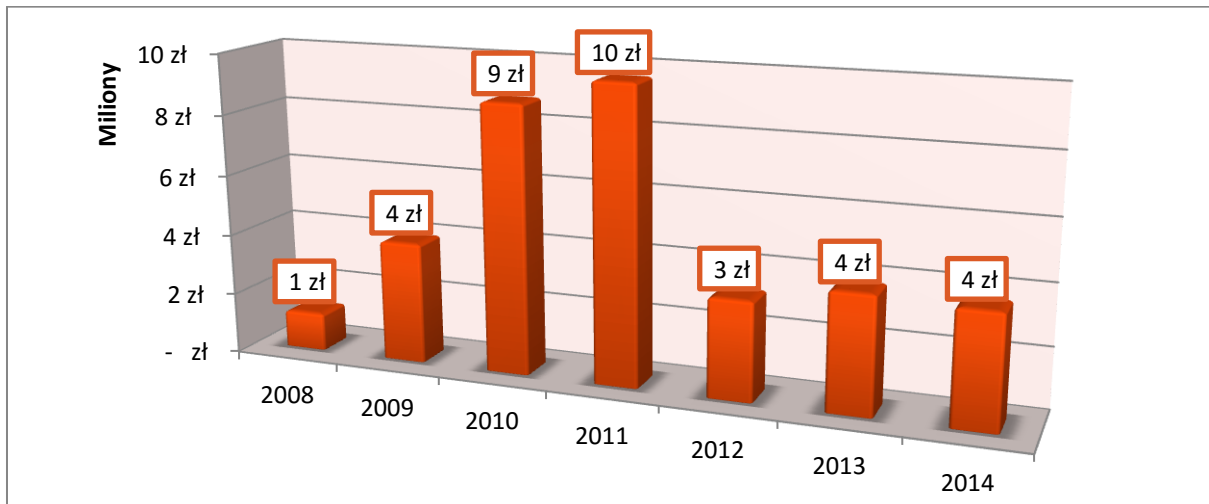
Można zaobserwować następujące trendy:

- Organizacja imprez sportowych, rekreacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży w 2014 r. w porównaniu z rokiem ubiegłym zwiększyła się.
- W 2014 r. przyznano 12 nagród Prezydenta Miasta Białegostoku w dziedzinie kultury na łączną kwotę 114.000 zł.
- W 2014 r. można było zaobserwować 2% spadek r/r liczby turystów krajowych korzystających z noclegów w Mieście wobec 11% wzrostu r/r w roku 2013. Jednocześnie w roku 2014 utrzymała się liczba turystów zagranicznych (wzrost 1% r/r), która w 2013 roku odnotowała 25% wzrost w stosunku do roku 2012.

- Liczba miejsc noclegowych w roku 2014 nieznacznie spadła, niwelując niewielki wzrost zaobserwowany w roku 2013. W roku 2014 liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców wynosiła 7, wobec wartości 8 w roku 2013.
- W latach 2011-2013 r. liczba szlaków i tras turystycznych w Mieście utrzymywała się na poziomie 9 szlaków i tras turystycznych, natomiast w momencie tworzenia *Strategii* istniał zaledwie jeden szlak.
- W 2014 r. poziom dotacji na rzecz podmiotów realizujących zadania w sferze kultury wzrósł, niwelując 23% spadek odnotowany w roku 2013. W roku 2014 wartość dotacji wyniosła 2.300.000 zł i była najwyższą wartością na przestrzeni lat 2008-2014.
- W 2014 r., podobnie jak w roku 2013, wzrosła liczba osób zwiedzających muzea. W stosunku do roku 2008 w całym analizowanym okresie odnotowano wzrost liczby zwiedzających o 28%.
- Systematycznie wzrastała liczba stowarzyszeń o charakterze kulturalno-oświatowym. W roku 2014 liczba stowarzyszeń wynosiła 191, co jest najwyższą wartością na przestrzeni lat 2008-2014 i oznacza wzrost o 32% względem roku 2008.
- W latach 2008-2013 pięciokrotnie wzrosła liczba festiwali i imprez zorganizowanych w Mieście. W roku 2014 odnotowano 16% spadek r/r liczby festiwali. Jednakże należy podkreślić, iż w roku 2013 liczba festiwali wzrosła o 63% r/r. W roku 2014 nadal zatem odnotowuje się wzrost wskaźnika względem roku 2008 (32,0%), a także 2012 (36%).
- Systematycznie wzrastał księgozbiór bibliotek. W 2014 r. na 1000 mieszkańców przypadało 3 621 wolumenów, a przeciętny czytelnik wypożyczył 20 pozycji książkowych.
- Kwoty środków wydatkowanych na rewitalizację i ochronę zabytków osiągnęły wartość kulminacyjną w 2011 roku. W 2012 roku wystąpił spadek o około 66%, który był wynikiem zakończenia projektu współfinansowanego ze środków unijnych „Rewaloryzacja Barokowego Ogrodu Branickich w Białymstoku” realizowanego w latach 2008-2011. W 2013 r. wydatki na rewitalizację i ochronę zabytków nieznacznie wzrosły. W roku 2014 wydatki zostały utrzymane na podobnym poziomie, jak w roku 2013 (spadek o 4% r/r).
- W roku 2014 wartość środków z funduszy strukturalnych i innych źródeł pozyskanych na cele kulturalne była najwyższa w całym analizowanym okresie i wyniosła niemalże 1,5 mln zł. Jest to ponad dwukrotny wzrost względem roku 2008 oraz 73% wzrost wartości względem roku 2013.
- W analizowanym okresie liczba przyszkolnych obiektów sportowych nie zmieniła się (86).
- W Mieście prowadzone były działania zachęcające do prowadzenia zdrowego trybu życia. W analizowanych latach ponad dwukrotnie wzrosła liczba zorganizowanych na terenie Miasta imprez rekreacyjnych, ponad trzykrotnie wzrosła liczba imprez sportowych adresowanych do dzieci i młodzieży.

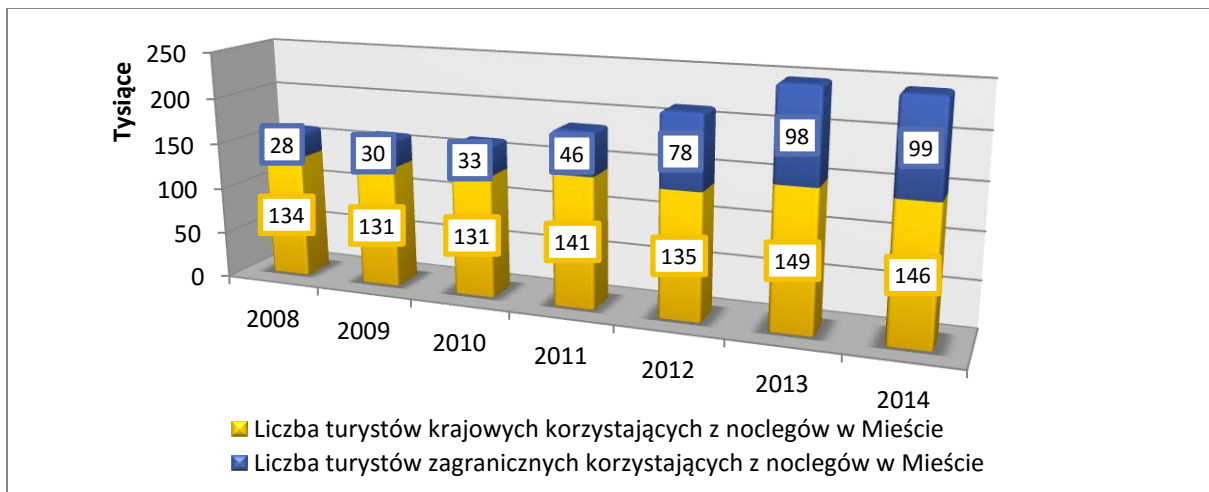
- Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych utrzymuje się na poziomie zbliżonym do lat ubiegłych, wahając się w przedziale 8,5-9,5 tys. W roku 2014, w stosunku do roku 2008, nastąpił wzrost liczby osób ćwiczących w klubach sportowych o 16%.
- Każdego roku wzrasta liczba sportowców reprezentujących Miasto na imprezach międzynarodowych. W roku 2014 z Białegostoku w zawodach o randze międzynarodowej uczestniczyło 38 reprezentantów, co oznacza dwukrotny wzrost liczby osób w stosunku do roku 2008 oraz 27% wzrost r/r.

Wykres 26 Wydatki na rewitalizację i ochronę zabytków [mln zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego, Departament Finansów Miasta.

Wykres 27 Struktura turystów odwiedzających Miasto Białystok [w tys.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Tabela 6 Kultura, sport i turystyka

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
1.	Liczba czytelników	osoby/1000mieszkańców	148	153	152	144	145	139	150	BDL
2.	Wypożyczenia księgozbioru	wolumen/czytelnika	16	16	16	18	18	19	20	BDL
3.	Liczba widzów ogółem w kinach	osoby	467 396	655 628	662 774	716 924	669 668	602 051	648 749	BDL
4.	Liczba zwiedzających muzea	osoby	50 449	33 714	45 741	66 082	54 469	62 113	64 377	BDL
5.	Liczba stowarzyszeń o charakterze kulturalno-oświatowym	jednostka	145 ¹²	155 ¹³	164 ¹⁴	172 ¹⁵	186 ¹⁶	185 ¹⁷	191 ¹⁸	ORN
6.	Liczba muzeów	jednostka	7	4	6	5	5	6	6	BDL
7.	Liczba galerii i salonów sztuki	jednostka	4	4	4	3	3	3	3	BDL

¹² W tym: 106 z osobowością prawną, 32 oddziały bez osobowości prawnej i 7 zwykłych.

¹³ W tym: 116 z osobowością prawną, 32 oddziały bez osobowości prawnej i 7 zwykłych.

¹⁴ W tym: 125 z osobowością prawną, 32 oddziały bez osobowości prawnej i 7 zwykłych.

¹⁵ W tym: 133 z osobowością prawną, 32 oddziały bez osobowości prawnej i 7 zwykłych.

¹⁶ W tym: 147 z osobowością prawną, 32 oddziały bez osobowości prawnej i 7 zwykłych.

¹⁷ W tym: 150 z osobowością prawną, 28 oddziałów bez osobowości prawnej i 7 zwykłych.

¹⁸ W tym: 154 z osobowością prawną, 30 oddziałów bez osobowości prawnej i 7 zwykłych.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
8.	Liczba domów kultury i klubów osiedlowych	jednostka	19	16	BD	15	17	17	17	BDL
9.	Księgozbiór bibliotek	wolumen/1000 mieszkańców	3 173	3 262	3 357	3 463	3 476	3 559	3 621	BDL
10.	Liczba wystaw i ekspozycji w muzeach i galeriach sztuki	jednostka	78	66	73	104	92	83	85	BDL/KPS-I
11.	Imprezy oświatowe w muzeach i galeriach sztuki	jednostka	320	293	664	795	465	805	982	BDL/KPS-I
12.	Imprezy i festiwale kulturalne zorganizowane w Mieście	jednostka	45	209	107	140	138	226	189	KPS-I
13.	Liczba turystów krajowych korzystających z noclegów w Mieście	osoby	133 510	131 167	131 453	140 505	135 038	149 291	145 630	BDL
14.	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w Mieście	osoby	27 852	30 356	32 596	46 224	78 485	98 245	99 125	BDL
15.	Liczba miejsc noclegowych	jednostka/1000 mieszkańców	5	6	6	7	7	8	7	BDL
16.	Liczba hoteli	jednostka	8	8	9	9	10	12	13	BDL
17.	Liczba obiektów zbiorowego zakwaterowania o standardzie poniżej standardu hotelowego	jednostka	12	13	13	14	15	BD	14	BDL

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
18.	Liczba podmiotów gospodarczych w sferze usług turystycznych i hotelowych w stosunku do liczby podmiotów GN ogółem	%	2	2	2	2	2	2	2	BDL
19.	Liczba podmiotów działających w ramach przemysłów kultury w stosunku do liczby podmiotów GN ogółem	%	2	2	2	2	2	2	2	BDL
20.	Liczba klubów sportowych	jednostka	91	BD	89	BD	92	BD	106	BDL
21.	Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych	osoby	7 283	BD	8 937	BD	9 445	BD	8 439	BDL
22.	Liczba klubów sportowych uczestniczących w rozgrywkach ligowych najwyższego szczebla	jednostka	4	4	3	3	3	2	4	KPS-III
23.	Liczba stadionów	jednostka	2	2	2	2	2	2	2	BDL
24.	Liczba boisk	jednostka	4	5	6	6	4	4	8	BDL
25.	Liczba hal sportowych	jednostka	4	4	4	4	5	5	6	BDL
26.	Liczba pływalni	jednostka	4	4	4	4	3	3	3	BDL
27.	Inne obiekty sportowe	jednostka	9	10	10	10	9	9	10	BDL

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
28.	Liczba trenerów prowadzących zajęcia sportowe	osoby	166	BD	199	BD	214	BD	227	BDL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów z monitoringu Strategii za lata 2011-2013, danych z Banku Danych Lokalnych oraz danych uzyskanych z Departamentów Urzędu Miejskiego.

Tabela 7 Dodatkowe wskaźniki monitorowania w obszarze kultury, sportu i turystyki

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
1.	Wysokość dotacji udzielonych przez Miasto na rzecz podmiotów realizujących zadania w sferze kultury	zł	1.115.000	1.581.000	2.179.000	1.981.000	1.980.000	1.518.300	2.300.000	KPS-I
2.	Wydatki na rewitalizację i ochronę zabytków	zł	1.242.122	3.983.894	8.797.369	9.665.759	3.243.056	3.845.814	3.706.326	DFN/ZMK
3.	Wielkość środków z funduszy strukturalnych i innych źródeł pozyskanych na cele kulturalne	zł	717.091	519.772	898.019	706.796	983.687	850.682	1.474.287	KPS-I
4.	Liczba projektów kulturalnych zrealizowanych w ramach partnerstwa	jednostka	-	-	-	-	-	-	1	KPS-I
5.	Liczba szlaków i tras turystycznych w Mieście	jednostka	1	4	5	9	9	9	10	KPS-II
6.	Liczba inicjatyw na rzecz tworzenia markowych produktów turystycznych	jednostka	1	1	-	1	-	1	1	KPS-II
7.	Liczba markowych produktów turystycznych	jednostka	1	1	2	3	4	4	4	KPS-II

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
8.	Wysokość wsparcia inicjatyw podmiotów prywatnych i społecznych z zakresu turystyki ze strony Miasta	zł	72.800	90.300	94.000	82.900	48.960	74.950	77.000	KPS-II
9.	Liczba zorganizowanych imprez rekreacyjnych	jednostka	34	59	52	68	70	76	83	KPS-III
10.	Funkcjonowanie Lokalnej Organizacji Turystycznej	jednostka	1	-	-	-	-	-	-	KPS-II
11.	Liczba medali zdobytych przez sportowców trenujących w Mieście w oficjalnych zawodach: Mistrzostwa Polski, Mistrzostwa Europy, Mistrzostwa Świata	jednostka	495	515	507	508	470	493	508	KPS-III
12.	Sportowcy uczestniczący w imprezach międzynarodowych	osoby	19	26	22	25	27	30	38	KPS-III
13.	Liczba przyszkolnych obiektów sportowych	jednostka	86	86	86	86	86	86	86	EDU
14.	Liczba imprez sportowych skierowanych do dzieci i młodzieży	jednostka	39	46	50	79	92	121	124	KPS-III

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów z monitoringu Strategii za lata 2011-2013, danych z Banku Danych Lokalnych oraz danych uzyskanych z Departamentów Urzędu Miejskiego w Białymstoku.

5.5. Metropolia

CEL STRATEGICZNY E

ROZWÓJ POWIĄZAŃ BIAŁEGOSTOKU Z BLIŻSZYM I DALSZYM OTOCZENIEM

E.1. Integracja planistyczna obszaru metropolitalnego

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Instytucjonalizacja współpracy samorządów Białostockiego Obszaru Metropolitalnego.
- Opracowywanie dokumentów planistycznych dla obszaru metropolii.
- Tworzenie metropolitalnych baz danych: o terenach inwestycyjnych, możliwościach kooperacji itp.
- Współpraca władz samorządowych i innych podmiotów w zakresie promocji obszaru metropolitalnego, jego walorów, firm, produktów, imprez itd.

E.2. Usprawnienie powiązań infrastrukturalnych z obszaru metropolitalnego

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Wsparcie kształtowania układów komunikacyjnych, sprzyjających rozwojowi społecznemu i gospodarczemu obszaru metropolitalnego.
- Wspieranie działań na rzecz rozwoju sieci informatycznych (w tym Internetu szerokopasmowego) oraz integracja sieci w gminach z systemem sieci miejskiej.
- Tworzenie nowoczesnego, zintegrowanego systemu gospodarki odpadami.

E.3. Wzrost dostępności do usług sfery społecznej w obszarze metropolitalnym

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Utworzenie instytucji integrujących rozwój kultury i turystyki w obszarze metropolitalnym.
- Budowa zainteresowania korzystaniem z usług społecznych Białegostoku przez mieszkańców obszaru metropolitalnego.
- Wspieranie integracji społecznej i rozwoju tożsamości lokalnej.
- Metropolitalna koordynacja działań w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego.

E.4. Tworzenie wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej obszaru metropolitalnego

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

- Wsparcie kooperacji firm oraz integracja systemów innowacji w obszarze metropolitalnym.
- Wspólne podejmowanie działań w zakresie kreowania pozytywnego wizerunku regionu wśród inwestorów oraz jego popularyzacji, a także tworzenia dobrego klimatu dla inwestycji.
- Wyznaczenie najkorzystniejszych, optymalnych stref lokalizacji (terenów inwestycyjnych) w skali metropolii białostockiej.

E.5. Rozwój zewnętrznych powiązań obszaru metropolitalnego ze szczególnym uwzględnieniem Białegostoku

W zakresie powyższego priorytetu wyróżnia się następujące kierunki działań:

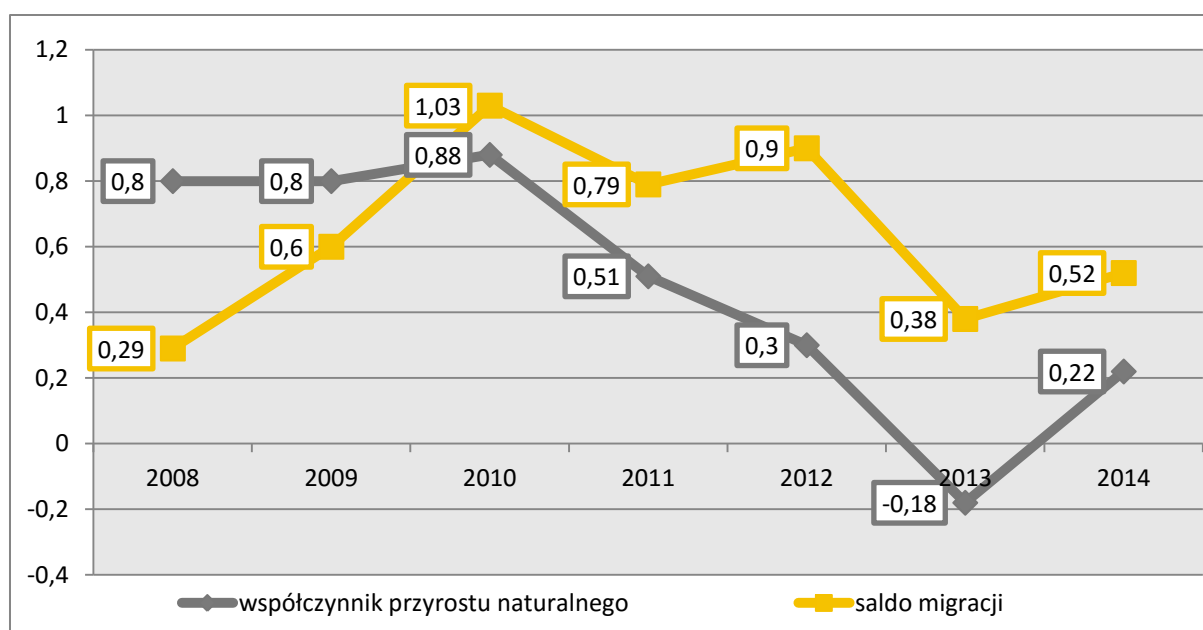
- Przełamywanie peryferyjności Białegostoku poprzez rozwój powiązań transportowych.
- Działania na rzecz poszukiwania strategicznych inwestorów.
- Rozwój powiązań informacyjno-promocyjnych z metropoliami kraju i Europy.

Można zaobserwować następujące trendy:

- Do roku 2013 systematycznie wzrastała liczba ludności, podczas gdy w roku 2014 nastąpiło zahamowanie tego trendu, poprzez ustabilizowanie liczby mieszkańców Białostockiego Obszaru Metropolitalnego (0,01% r/r).
- Stale wzrastała liczba podmiotów gospodarczych wg rejestru REGON. W 2014 roku funkcjonowało 17,2% podmiotów więcej niż w roku 2008. W stosunku do ubiegłego roku wzrost wyniósł 2,4%.
- Systematycznie wzrastało średnie miesięczne wynagrodzenie brutto. W stosunku do roku 2008 wzrost w roku 2014 wynosił blisko 25%.
- W analizowanym okresie obserwuje się wzrost bezrobocia. W stosunku do roku 2008 stopa bezrobocia rejestrowanego w roku 2014 była wyższa o 4,2 punktu procentowego. Jednocześnie należy podkreślić, iż w odniesieniu do roku 2013 odnotowano spadek wartości tego wskaźnika o 1,1 punktu procentowego. Było to pierwsze przełamanie trendu spadkowego na przestrzeni lat 2008-2014.
- Niezmiennie w latach 2008-2014 30% powierzchni Białostockiego Obszaru Metropolitalnego stanowiły obszary prawnie chronione.
- W okresie 2008-2014 poprawie uległa emisja zanieczyszczeń pyłowych, której poziom w 2014 r., podobnie jak w latach 2012-2013, wyniósł 0,03 t/km², podczas gdy w roku 2008 wynosił 0,06 t/km². W 2014 r. o 31% w odniesieniu do roku 2008 wzrósł poziom zanieczyszczeń gazowych.
- W latach 2008-2014 długość sieci ciepłowniczej Białostockiego Obszaru Metropolitalnego wzrosła o 13 km, a liczba węzłów zwiększyła się o 283 sztuki.
- W całym okresie obserwuje się wzrost turystów krajowych i zagranicznych korzystających z noclegów w Białostockim Obszarze Metropolitalnym. W stosunku do roku 2008 w roku 2014 liczba ta była większa o 15,4% w przypadku turystów krajowych oraz 21,9% w przypadku turystów zagranicznych. Jednocześnie w stosunku do roku 2013 odnotowano nieznaczne spadki (kolejno -2,71% oraz -0,82%).

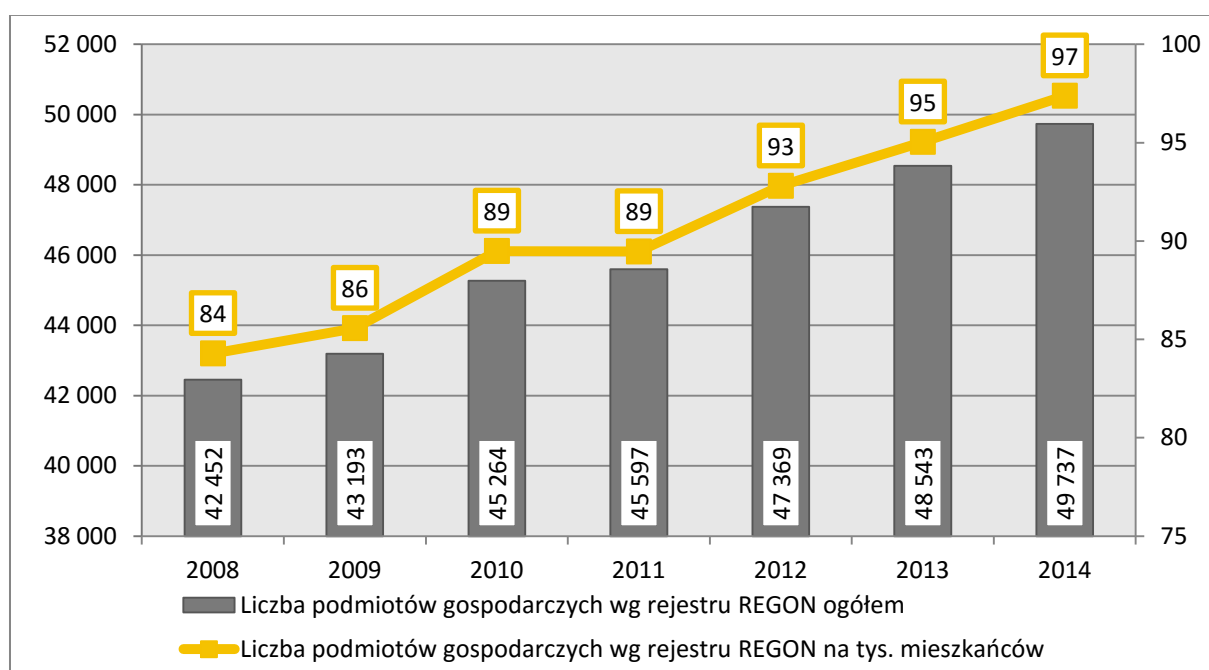

Wykres 28 Przyrost naturalny i migracje ludności na pobyt stały w Białostockim Obszarze Metropolitalnym [w ‰]

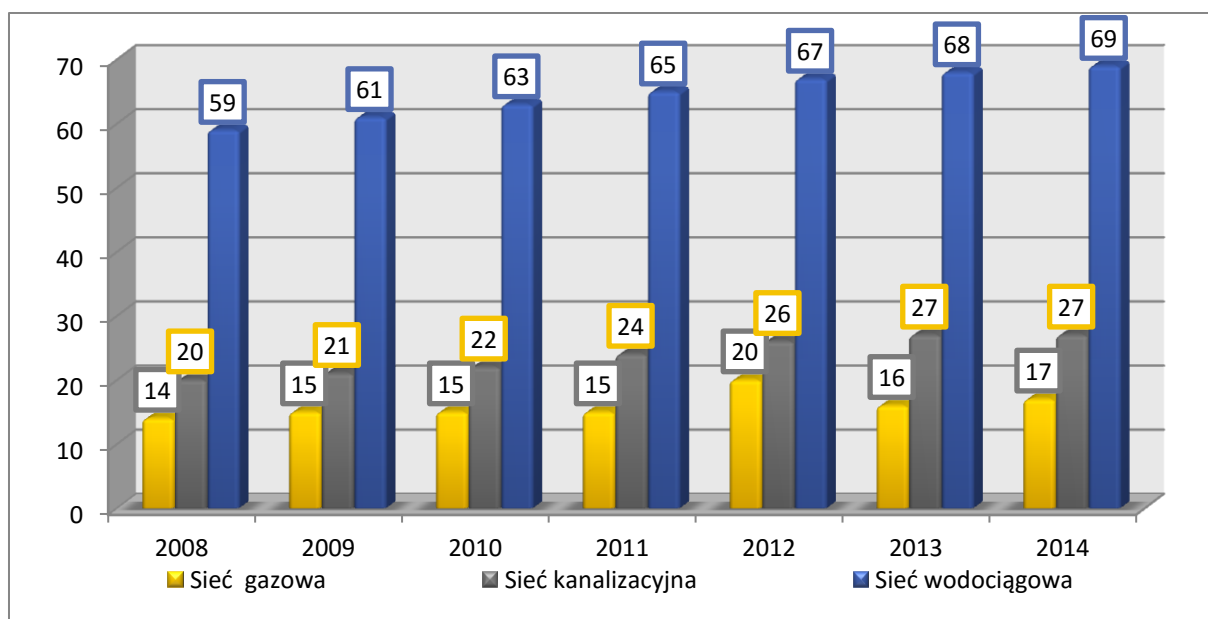
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Wykres 29 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON [ogółem i na 1000 ludności]

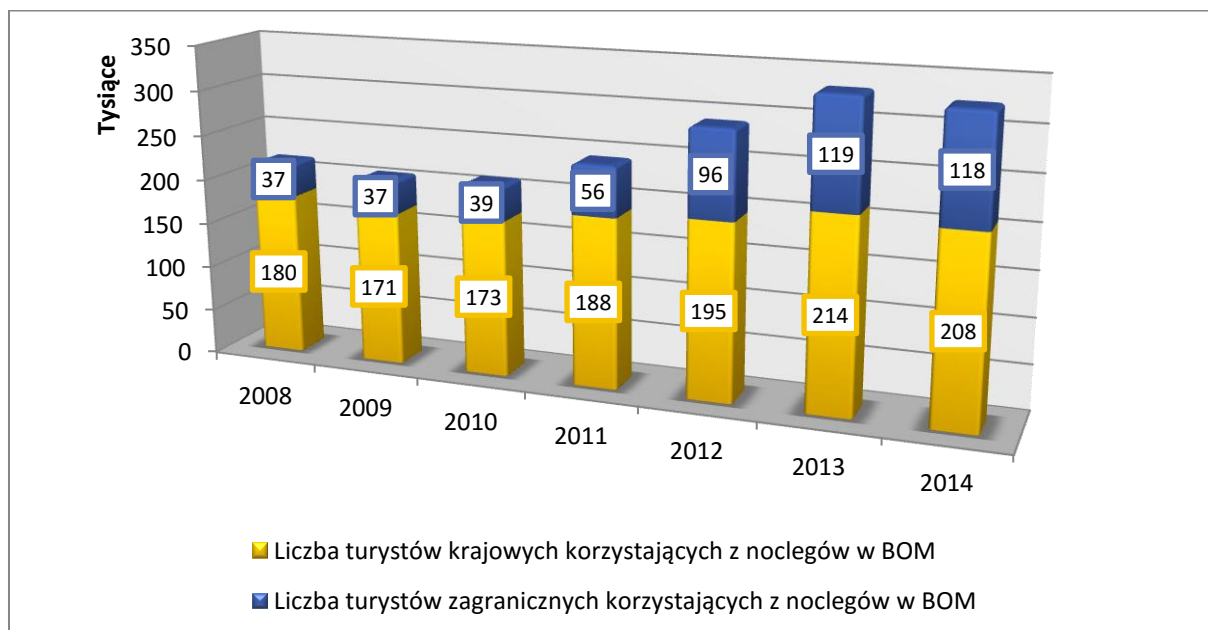
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Wykres 30 Długość sieci rozdzielczych [km/100km²]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Wykres 31 Struktura turystów odwiedzających Miasto Białystok [w tys.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Tabela 8 Metropolia

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
1.	Powierzchnia	km ²	5 132	5 132	5 132	5 132	5 132	5 132	5 132	BDL
2.	Liczba ludności	osoby	503 690	504 784	505 810	509 677	510 437	510 785	510 749	BDL
3.	Gęstość zaludnienia	osoby/km ²	98	98	99	99	99	100	100	BDL
4.	Przyrost naturalny	osoby/1000 mieszkańców	0,8	0,8	0,88	0,51	0,3	-0,18	0,22	BDL
5.	Saldo migracji	osoby/1000 mieszkańców	0,29	0,6	1,03	0,79	0,9	0,38	0,52	BDL
6.	Stopa bezrobocia rejestrowanego	%	9,3	13,2	14,1	14,1	15	15,4	13,5%	BDL
7.	Liczba podmiotów gospodarczych wg rejestru REGON ogółem	jednostka	42 452	43 193	45 264	45 597	47 369	48 543	49 737	BDL
8.	Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto	zł	2.882	3.024	3.130	3.255	3.395	3.506,84	3.595,71	BDL
9.	Obszary prawnie chronione w stosunku do powierzchni ogółem	%	30	30	30	30	30	30	30	BDL

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
10.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych	t/km ²	0,06	0,06	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	BDL
11.	Emisja zanieczyszczeń gazowych	t/km ²	175	168	166	183	156	217	229	BDL
12.	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	t/km ²	6	5	5	7	5	4	5	BDL
13.	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	t/km ²	0,12	0,09	0,13	0,14	0,13	0,18	0,11	BDL
14.	Odpady wytworzone poddane odzyskowi jako % odpadów wytworzonych ogółem	%	73	80	69	87	72	65	19 ¹⁹	BDL
15.	Sieć rozdzielcza wodociągowa	/100 km ²	59	61	63	65	67	68	69	BDL
16.	Sieć rozdzielcza kanalizacyjna	/100 km ²	20	21	22	24	26	27	27	BDL
17.	Sieć rozdzielcza gazowa	/100 km ²	14	15	15	15	20	16	17	BDL
18.	Korzystający z wodociągu	%	91	91	91	91	91	91	91	BDL

¹⁹ W 2014 r. – we własnym zakresie; ze względu na zmianę metodologii badania przez GUS dane za 2014 r. nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
19.	Korzystający z sieci kanalizacyjnej	%	76	76	76	77	77	77	77	BDL
20.	Korzystający z sieci gazowej	%	56	57	57	57	58	58	58	BDL
21.	Liczba miejsc w żłobkach	miejsca/1000 dzieci w wieku od 0 do 2 lat	44	49	58	57	68	83	100	BDL
22.	Liczba miejsc w przedszkolach	miejsca/1000 dzieci w wieku od 3 do 6 lat	598	633	684	617	618	620	632	BDL
23.	Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonym postępowaniu przygotowawczym	jednostki/10 tys. mieszkańców	218	216	199	212	216	197	156	BDL
24.	Imprezy oświatowe w muzeach	jednostka	813	576	969	1 211	1 303	1220	1380	BDL
25.	Liczba turystów krajowych korzystających z noclegów w BOM	osoby	180 097	170 786	173 435	188 113	195 123	213 707	207 921	BDL
26.	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w BOM	osoby	37 118	36 950	38 515	55 558	96 316	119 197	118 225	BDL
27.	Długość sieci ciepłowniczej	km	235	239	241	250	255	260	265	MPEC

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Źródło
28.	Liczba węzłów	szt.	1 820	1 857	1 887	1 943	1 995	2 054	2 103 ²⁰	MPEC

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów z monitoringu Strategii za lata 2011-2013, danych z Banku Danych Lokalnych oraz danych uzyskanych z Departamentów Urzędu Miejskiego w Białymstoku.

---

²⁰ Wartość wyrażona ogółem, w tym MPEC 1 757 sztuk.

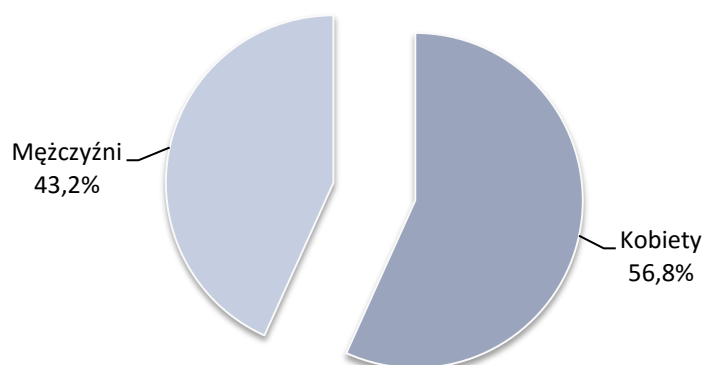
6. Opis wyników badań wraz z analizą i interpretacją

6.1. Badania ilościowe (CATI)

Wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo (CATI) zostały przeprowadzone, zgodnie z koncepcją badawczą, wśród mieszkańców Białegostoku oraz lokalnych przedsiębiorców. Badania jakościowe w monitoringu mają za zadanie zaprezentowanie, jak kształtują się wskaźniki jakościowe po upływie pierwszych czterech lat wdrażania *Strategii*. Wywiady zrealizowano we wrześniu i październiku 2015 roku na podstawie stworzonych na etapie opracowywania metodologii badania kwestionariuszy, przy czym dokonano aktualizacji kwestionariusza badania CATI z przedsiębiorcami.

W badaniu CATI łącznie przebadano 1063 mieszkańców Miasta Białegostoku. Wśród nich ponad połowę stanowiły kobiety (56,8%; 603), co oznacza, iż mężczyźni byli mniej liczną grupą (43,2%; 460).

Wykres 32. Struktura badanych mieszkańców Miasta wg płci

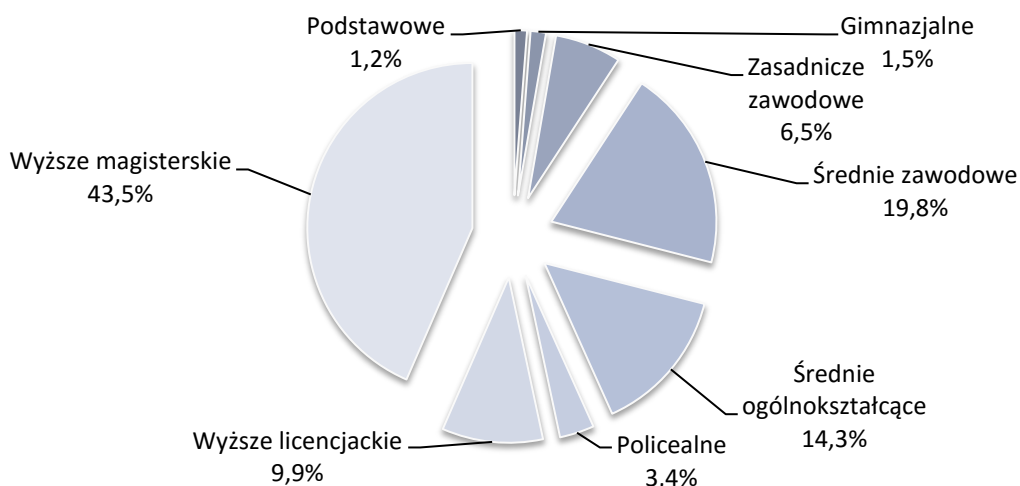

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

W badanej próbie mieszkańców zdecydowaną większość stanowiły osoby z wykształceniem wyższym magisterskim (43,4%; 461) oraz średnim zawodowym (19,8%; 210). Wysoki odsetek stanowili także mieszkańcy z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (14,3%; 152) i wyższym licencjackim (9,9%; 105). Najmniej reprezentantów posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe (6,5%; 69), policealne (3,4%; 36), gimnazjalne (1,5%; 17) oraz podstawowe (1,2%; 13).

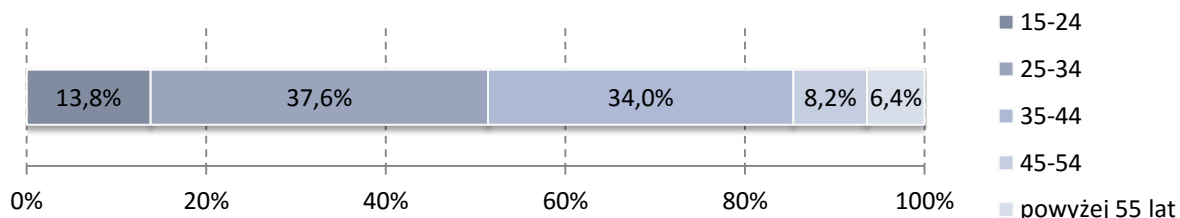
Wykres 33. Struktura badanych mieszkańców Miasta wg wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

Wśród przebadanych mieszkańców Białegostoku dominowały osoby w wieku 25 – 34 lat (37,6%; 400) oraz 35 – 44 lat (34,0%; 360). Ludzie młodzi (15 – 24 lata) stanowili 13,8%, zaś najmniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 45 – 54 lata (8,2%; 87) oraz powyżej 55 lat (6,4%; 69).

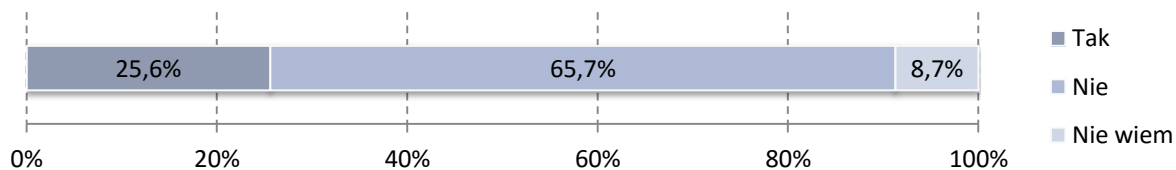
Wykres 34. Struktura badanych mieszkańców wg grup wiekowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

Badanych mieszkańców zapytano o to czy wiedzą o istnieniu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011 – 2020 plus*. Jak wynika z uzyskanych danych jedynie ¼ mieszkańców miała taką wiedzę (25,6%; 272), zaś pozostali udzielili odpowiedzi negatywnej (Nie – 65,7% tj. 698 osób; Nie wiem – 8,7% tj. 93 osoby).

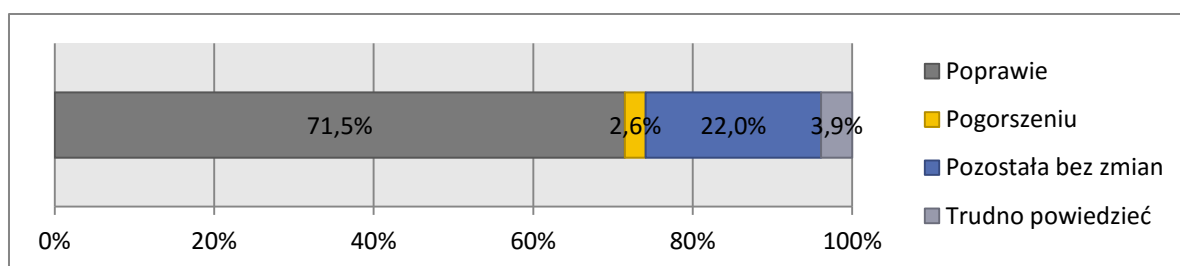
Wykres 35. Czy wie Pan/i o istnieniu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011 - 2020 plus*?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

W ramach monitoringu respondenci zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii na temat realizacji *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*. Pierwszą kwestią poruszoną w badaniu była opinia na temat jakości życia w Mieście. Zdaniem zdecydowanej większości mieszkańców (71,5%) obecnie w Białymstoku, na skutek realizowanych działań, żyje się lepiej niż wcześniej. Zdaniem ponad jednej piątej badanych sytuacja nie uległa zmianie. Zdecydowana mniejszość osób biorących udział w badaniu stwierdziła, że poziom jakości życia w Mieście uległ pogorszeniu.

Wykres 36. Czy w ciągu ostatnich czterech lat jakość życia w Białymstoku uległa...?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

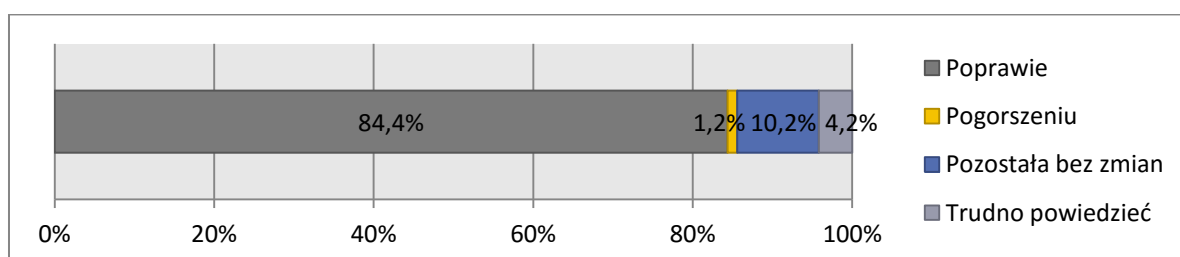
Opinia mieszkańców odnośnie jakości życia jednoznacznie wskazuje na skuteczność działań realizowanych w ramach Strategii. Warto zauważyć, iż neutralną odpowiedź (pozostało bez zmian) wybrało tylko dwóch na dziesięciu badanych, podczas, gdy pozytywne efekty zmian dostrzega aż siedmiu na dziesięciu mieszkańców. Potwierdzeniem poprawy jakości życia w Białymstoku, w ostatnich czterech latach, mogą być przede wszystkim zmiany dostrzegalne w takich obszarach jak:

- *Bezpieczeństwo (m.in. spadek liczby przestępstw stwierdzonych w zakończonym postępowaniu przygotowawczym oraz utrzymujący się wysoki wskaźnik wykrywalności przestępstw).*
- *Materialne warunki życia (m.in. roczny wzrost liczby mieszkań oddawanych do użytku oraz wzrost średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto z 3.360,36 zł w 2011 roku do 3.706,73 zł w roku 2014).*
- *Wspieranie rodzin (m.in. wzrost liczby mieszkań socjalnych oraz placówek pobytu dziennego – z 7 w 2011 roku do 27 w 2014 roku).*
- *Edukacja (m.in. wzrost liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach).*

- Czas wolny i rekreacja (m.in. pozostająca na stałym poziomie liczba domów kultury i klubów osiedlowych z bogatą ofertą kulturalną, wzrastająca z roku na rok liczba imprez i festiwali kulturalnych organizowanych na terenie Miasta, a także imprez rekreacyjnych).
- Jakość środowiska naturalnego (m.in. powiększająca się powierzchnia zielonych terenów urządzonych).

Wśród obszarów, które wymagają wsparcia, a więc mogą wpływać na negatywną opinię mieszkańców na temat jakości życia, należy zwrócić uwagę przede wszystkim na rynek pracy i wysoką stopę bezrobocia (odsetek osób pozostających bez zatrudnienia nadal jest wysoki – Białystok, wśród miast wojewódzkich, w 2014 roku był Miastem o najwyższej stopie bezrobocia). Jednak w opinii społecznej ogólny kierunek zmian oraz ich dynamika oceniana jest pozytywnie, co stanowi dobrą prognozę dla społecznego poparcia dalszych działań realizowanych w ramach Strategii.

Wykres 37. Czy w ciągu ostatnich czterech lat jakość przestrzeni publicznej w Białymstoku uległa...?

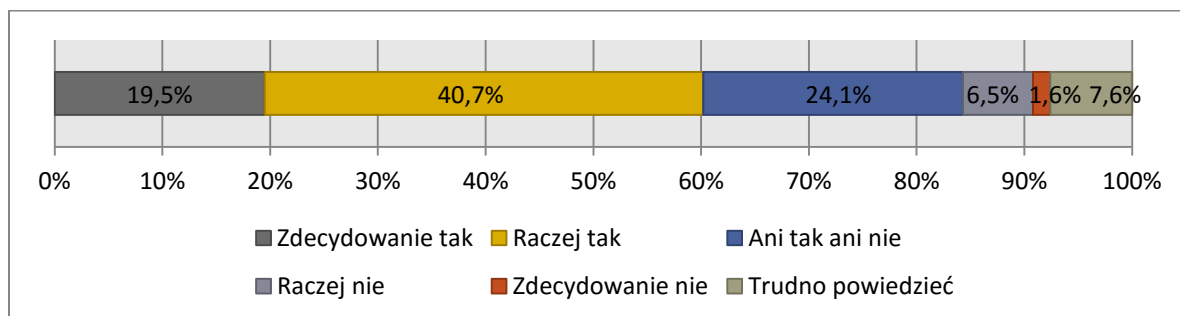
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

Zmiany dokonane w przestrzeni publicznej są widoczne dla mieszkańców i oceniane przez większość z nich pozytywnie. Ośmiu na dziesięciu mieszkańców jest zadowolona z przemian przestrzeni publicznej. Tylko jedna na sto osób ocenia te zmiany negatywnie. Wyniki wskazują zatem na bardzo pozytywny odbiór społeczny przeobrażeń przestrzeni publicznej Miasta. W związku z pozytywną oceną działań ukierunkowanych na poprawę przestrzeni publicznej wnioskuje się, iż mieszkańcy oczekują ich kontynuacji.

Respondenci zostali także poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu są oni zadowoleni z poziomu jakości usług transportu zbiorowego. Funkcjonowanie komunikacji miejskiej zdecydowanie pozytywnie ocenia jedna piąta badanych (19,5%), a dwie piąte mieszkańców wskazują, iż raczej są zadowoleni z jakości usług transportu publicznego (40,7%). Zdecydo-

wana mniejszość osób ocenia komunikację publiczną w sposób negatywny (7,1%). Jedna czwarta respondentów ma neutralny stosunek do jakości świadczonych, w ramach komunikacji publicznej, usług (24,1%).

Wykres 38. Czy jest Pan/i zadowolony/a z poziomu jakości usług transportu zbiorowego (komunikacji miejskiej)?

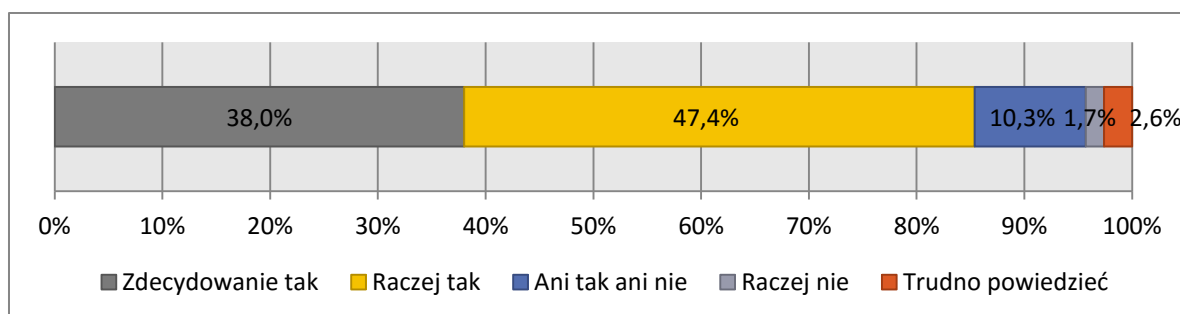

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

Mieszkańcy w ocenie transportu zbiorowego w większości wskazują odpowiedzi neutralne lub umiarkowanie pozytywnie. Jednocześnie warto zauważyć, iż osoby niezadowolone z komunikacji publicznej stanowią zdecydowaną mniejszość. Zróżnicowanie odpowiedzi wskazuje, iż transport zbiorowy w Mieście powinien być w dalszym ciągu modernizowany. Mieszkańcy, chociaż w zdecydowanej większości są zadowoleni z jakości komunikacji publicznej to dostrzegają także jej braki.

Następną kwestią poruszoną podczas rozmowy z respondentami były rozwiązania wprowadzone w zakresie dróg rowerowych. Zdecydowana większość mieszkańców (85,4%) jest zadowolona z organizacji dróg rowerowych w Białymstoku. Z czego bardzo pozytywne opinie są udziałem dwóch piątych mieszkańców (38%), a oceny umiarkowanie pozytywne blisko połowy osób (47,4%). Jeden na dziesięciu badanych (10,3%) rozwiązania w tym zakresie ocenia neutralnie. Mieszkańcy niezadowoleni z infrastruktury rowerowej stanowią zdecydowaną mniejszość (1,7%), przy czym żadna osoba nie oceniła jej bardzo negatywnie (brak wskazań na odpowiedź „zdecydowanie nie”).

Wykres 39. Czy jest Pan/i zadowolony/a z rozwiązań wprowadzonych w zakresie dróg rowerowych?

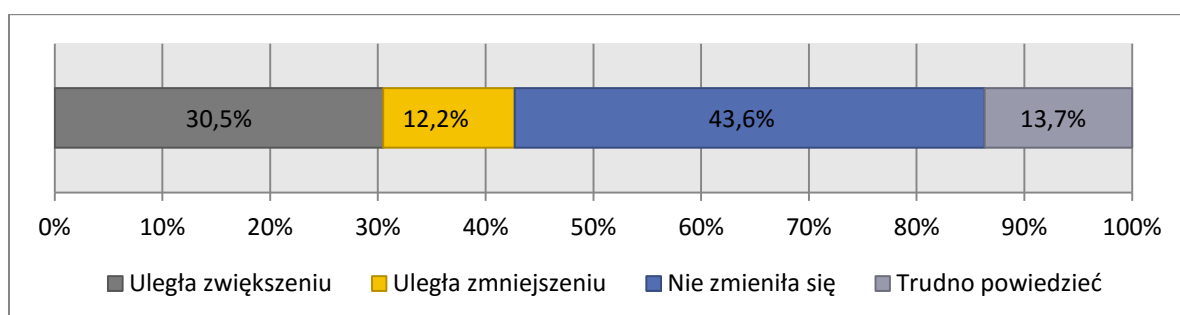

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

Rozwiązania w zakresie dróg rowerowych w Białymstoku są przez mieszkańców odbierane zdecydowanie pozytywnie. Dwie na pięć osób jest zdecydowanie zadowolona z tej infrastruktury, a blisko połowa mieszkańców umiarkowanie. Wyniki badań wskazują zatem na wysoką skuteczność działań realizowanych w tym zakresie.

Mieszkańcy zostali także poproszeni o ocenę tendencji w ramach ruchu turystycznego w obrębie metropolii Białegostoku. Zdaniem największej grupy badanych (43,6%) liczba turystów korzystających z metropolitalnych produktów turystycznych w ciągu ostatnich lat nie uległa zmianie. Jedna trzecia respondentów (30,5%) jest zdania, że z usług oferowanych w obszarze metropolitalnym Białegostoku korzysta więcej turystów aniżeli w latach ubiegłych. Zdecydowana mniejszość badanych (12,2%) ocenia, iż ruch turystyczny wykazuje tendencję spadkową i obecnie mniej turystów korzysta z usług turystycznych w regionie.

Wykres 40. Czy Pana/i zdaniem liczba turystów korzystających z metropolitalnych produktów turystycznych w ciągu ostatnich lat...?

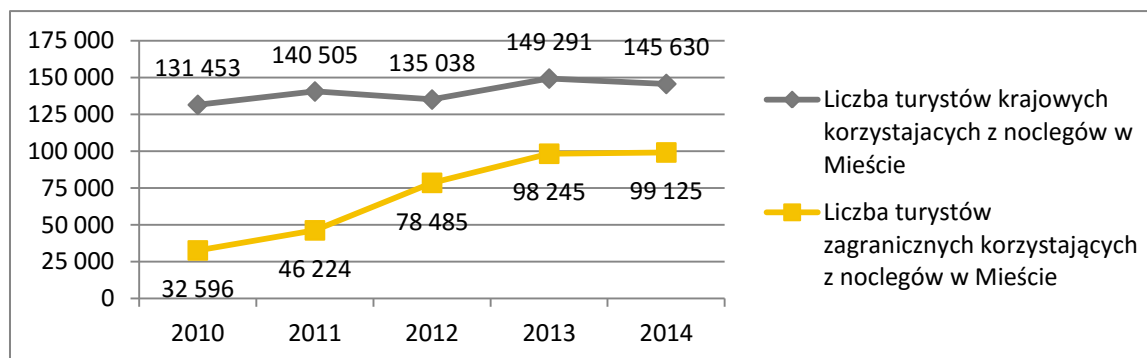

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

W opinii największej grupy respondentów sytuacja w branży turystycznej pod względem liczby osób korzystających z usług nie uległa zmianie - jednocześnie znajduje to swoje potwierdzenie w danych dotyczących liczby turystów krajowych korzystających z noclegów w Mieście. Ich liczba, od roku 2011, pozostaje na względnie stałym poziomie. Jeden na trzech

mieszkańców wskazuje, iż jego zdaniem obszar metropolitalny odwiedza większa liczba turystów. Opinie mieszkańców potwierdzają dane statystyczne zgodnie, z którymi poziom natężenia ruchu turystycznego wzrósł, co dotyczy przede wszystkim liczby turystów zagranicznych (z 46 224 turystów w roku 2011 do 99 125 w 2014). Zmiany obserwowane przez mieszkańców są zatem trafne w odniesieniu do danych zastanych.

Wykres 41. Liczba turystów krajowych i zagranicznych korzystających z noclegów w Mieście w latach 2011-2014

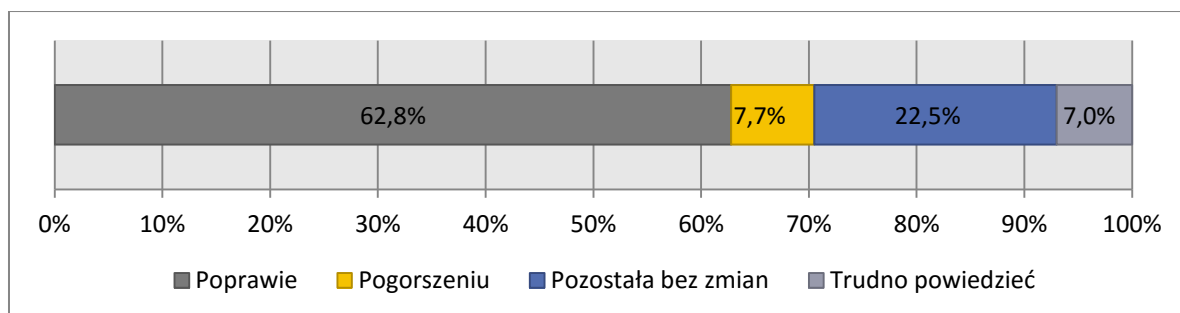
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, listopad 2015 r.

Następnym zagadnieniem poddanym ocenie mieszkańców były korytarze ekologiczne, w zakresie ich ciągłości i stanu. „Korytarze ekologiczne to struktury w krajobrazie, pozostawiane lub odtwarzane, stanowiące swoiste antidotum na postępującą fragmentację środowiska. [...] Korytarz może być pasmową formą w krajobrazie, ciągnącą się na wiele kilometrów, może mieć również postać tzw. stopni przystankowych, czyli pewnego ciągu mało zmienionych środowisk. [...] Korytarz służy generalnie do przemieszczania się gatunków, jednakże przy stosownej szerokości i strukturze sam może stanowić siedlisko. W naturze korytarzami ekologicznymi są głównie doliny i pradoliny rzek, ale też pasy leśne, pasma gór i wyżyn (zwłaszcza zalesione), a w terenie zurbanizowanym pasy zieleni”²¹. „Do najczęściej wymienianych potencjalnych elementów zielonej infrastruktury będących we „władaniu” RDOŚ w Białymstoku zaliczane są: obszary chronione, takie jak obszary sieci Natura 2000 oraz bardzo ważne obszary chronionego krajobrazu (obejmujące naturalne cechy krajobrazu, takie jak małe ciekі wodne, kępy drzew, żywopłoty, które mogą służyć jako korytarze ekologiczne

²¹ Wojciechowski K., *Wdrażanie idei korytarzy ekologicznych* [w:] Ciszewska A., *Płaty i korytarze jako elementy struktury krajobrazu – możliwości i ograniczenia koncepcji*, 2004, Problemy Ekologii Krajobrazu, tom XIV, Warszawa.

lub ostoje dla dziko żyjących gatunków)”²². Zdaniem zdecydowanej większości badanych (62,8%) sytuacja w tym względzie uległa poprawie. Mniejszość respondentów (22,5%) jest zdania, że stan systemów korytarzy ekologicznych nie zmienił się. Mniej niż jedna dziesiąta badanych (7,7%) uważa, że w tym obszarze obserwują pogorszenie się sytuacji względem lat ubiegłych.

Wykres 42. Czy stopień zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych oraz stan zachowania systemów występujących na terenach otwartych objętych zagospodarowaniem w ostatnich czterech latach uległ...?

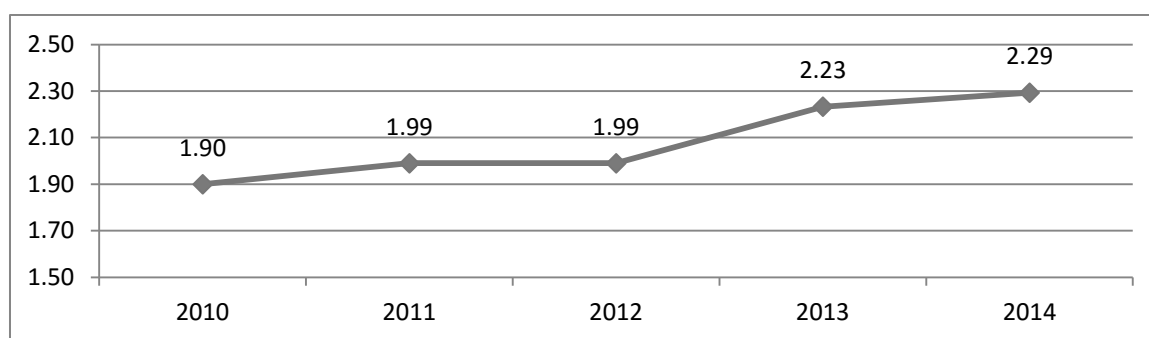
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=1063.

Ocena zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych oraz stan zachowania systemów są pozytywne. Świadczy to o dbałości o środowisko podczas realizacji Strategii oraz nie zaniedbywaniu zadań związanych z ochroną przyrody. Mieszkańcy, w zdecydowanej większości, dostrzegają pozytywne zmiany w tym wymiarze. Potwierdzeniem może być m.in. zwiększająca się z roku na rok powierzchnia zielonych terenów urządzonych w Mieście (z 308,86 ha w 2011 roku do 331,56 ha w roku 2014), ale przede wszystkim zieleni ulicznej (z 199,0 ha w 2011 roku do 229,32 ha w 2014). Zielona infrastruktura przyczynia się do utrzymania ekosystemów w dobrym stanie, tak aby nadal pełniły ważne funkcje dla społeczeństwa. Niewątpliwie najlepsze efekty w tworzeniu zielonej infrastruktury przynosi zintegrowane podejście do gospodarowania gruntami oraz staranne, strategiczne planowanie przestrzenne, które widoczne jest w przypadku Białegostoku. Przykładem mogą być postępowania związane z przebudową istniejących lub budową nowych dróg, w przypadku których szczególną uwagę zwraca się na drożność korytarzy ekologicznych (przy nowych drogach na stwierdzonych trasach migracji zwierząt w decyzjach środowiskowych nakładane są warunki budowy przejść dla zwierząt)²³.

²² RDOŚ Białystok, dr inż. Lech Magrel, prezentacja multimedialna: *Zielona infrastruktura w Województwie Podlaskim: plany, zapotrzebowanie i wyzwania*, http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/2014/06/zielona-infrastruktura_04_11_14.pdf, dostęp [13.10.2015].

²³ RDOŚ Białystok, dr inż. Lech Magrel, prezentacja multimedialna: *Zielona infrastruktura w Województwie Podlaskim: plany, zapotrzebowanie i wyzwania*, http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/2014/06/zielona-infrastruktura_04_11_14.pdf, dostęp [17.11.2015].

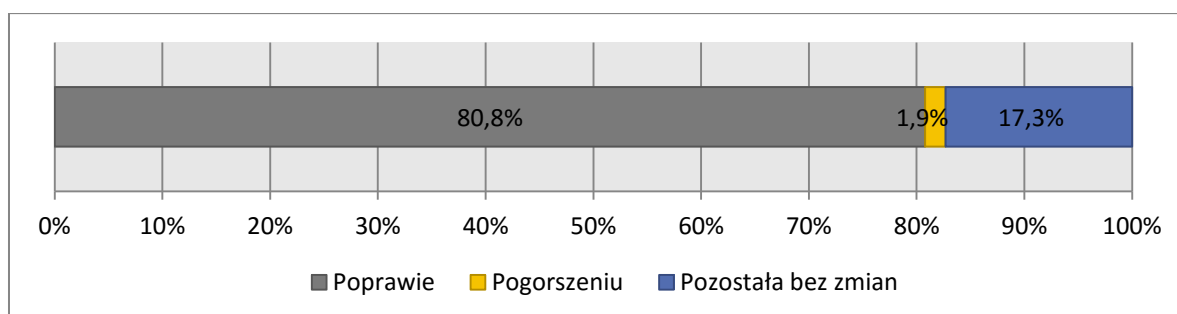
Wykres 43. Powierzchnia zieleni ulicznej w Mieście w latach 2011-2014 [w ha]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, wrzesień 2015 r.

Niepełnosprawnych mieszkańców biorących udział w badaniu poproszono o wskazanie, jak w ciągu ostatnich czterech lat zmieniła się przestrzeń publiczna pod względem ich potrzeb. Zdaniem dominującej grupy respondentów (80,8%) stan przestrzeni publicznej, pod względem udogodnień dla osób posiadających problemy z poruszaniem się, uległ poprawie. Mniejszość badanych (22,5%) uważa, że sytuacja osób niepełnosprawnych ruchowo w przestrzeni publicznej pozostała bez zmian. Tylko pojedynczy respondenci (1,9%) uznali, iż aspekt ten uległ pogorszeniu.

Wykres 44. Czy w ciągu ostatnich czterech lat, Pana/i zdaniem, dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych uległo...?

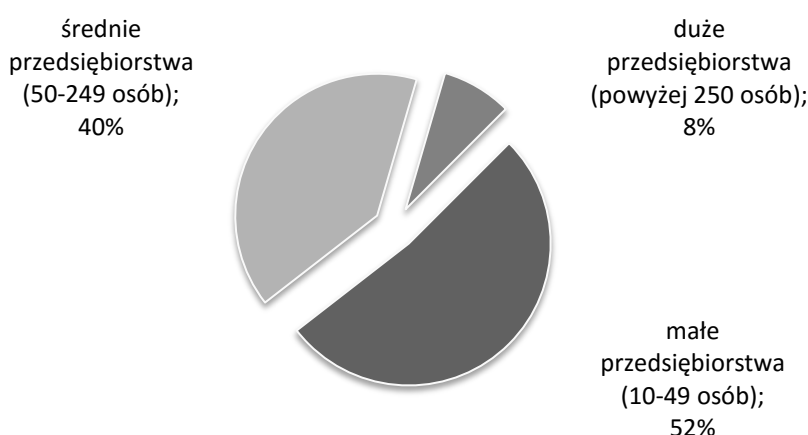
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z mieszkańcami, N=52.

Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych jest elementem niezbędnym dla aktywizacji społecznej tej grupy. Wskazanie przez zainteresowanych dostrzegania pozytywnych zmian, pozwalających im pełniej partycypować w życiu społecznym, wskazuje na trafność podejmowanych działań oraz ich użyteczność. Niepełnosprawni mieszkańcy jednoznacznie potwierdzają, iż dokonane zmiany przyczyniły się do poprawy ich sytuacji. Należy zatem stwierdzić, iż entuzjazm z jakim przyjmowane są udogodnienia w przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych świadczy także o wysokim poziomie zapotrzebowania na tego rodzaju inwestycje.

Przebadano również 50 właścicieli przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Białegostoku. W strukturze próby badanych przedsiębiorców dominowali reprezentanci małych przedsiębiorstw, zatrudniających od 10 do 49 osób (52%; 26). Kolejną pod względem liczebności, grupą osób biorącą udział w badaniu byli przedstawiciele przedsiębiorstw średnich, w których zatrudnionych jest 50-249 osób (40%; 20). Najmniej badanych stanowili respondenci z dużych firm zatrudniających więcej niż 250 osób (8%; 4). Zgodnie z koncepcją badań wszyscy respondenci byli właścicielami reprezentowanych przez nich przedsiębiorstw, prowadzącymi działalność gospodarczą w Białymstoku.

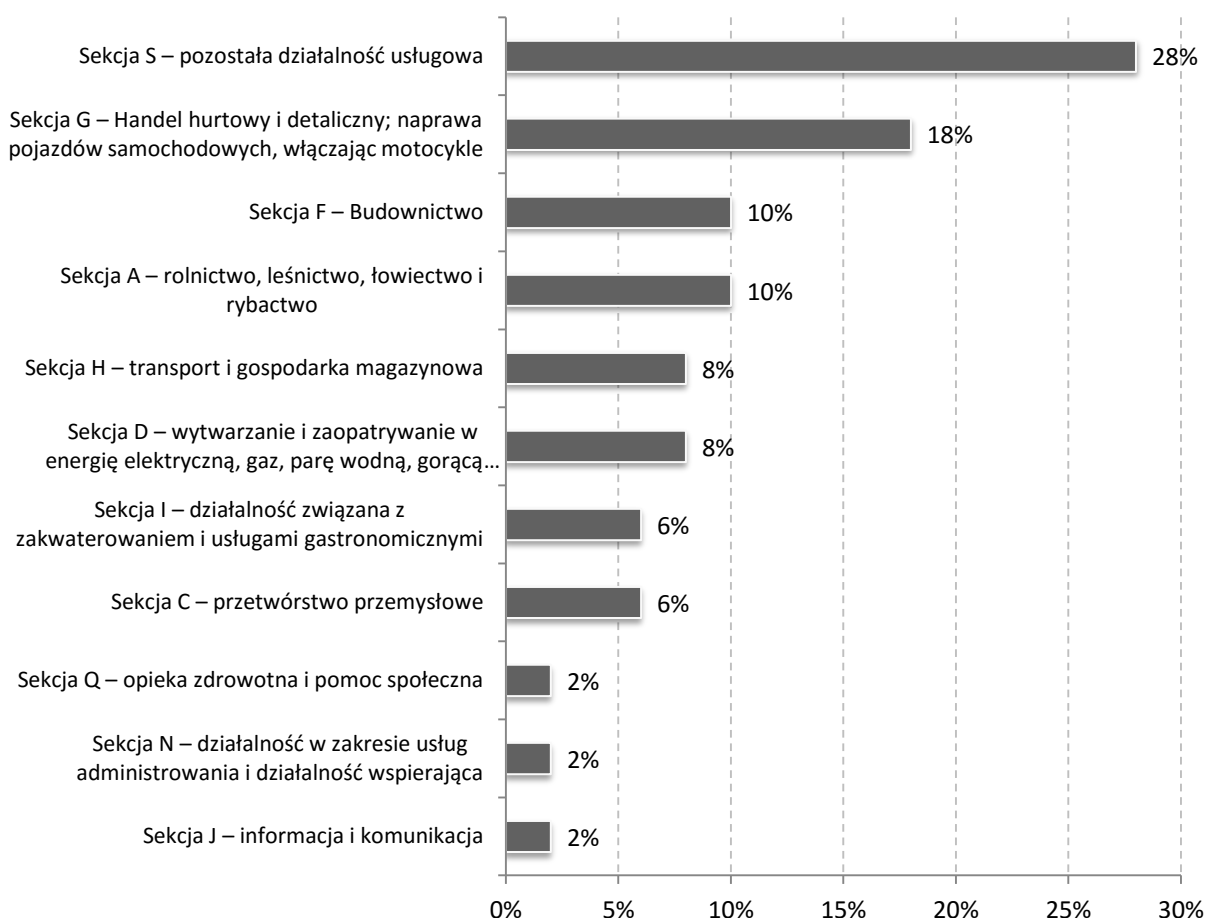
Wykres 45. Struktura badanych przedsiębiorstw wg wielkości [w %]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z przedsiębiorcami, N=50.

W strukturze branżowej dominowały przedsiębiorstwa, których działalność związana jest z sekcją S, czyli pozostałą działalnością usługową (28,0%; 14). Znaczna część respondentów wskazała także na handel hurtowy i detaliczny; naprawę pojazdów samochodowych, włączając motocykle (18%; 9) budownictwo (10%; 5) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (10%; 5). Mniej liczną grupę stanowili respondenci będący właścicielami przedsiębiorstw działających w branży: transport i gospodarka magazynowa (8%; 4), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (8%; 4), przetwórstwo przemysłowe (6%; 3) działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (6,0%; 3). Pozostałe osoby biorące udział w badaniu reprezentowały przedsiębiorstwa działające w branżach: opieka zdrowotna i pomoc społeczna (2%; 1), działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (2%; 1) oraz informacja i komunikacja (2%; 1).

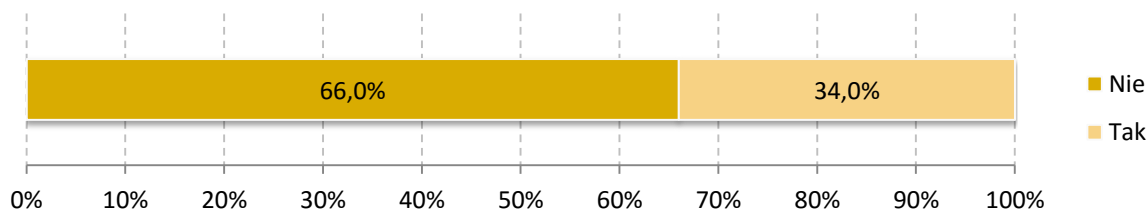
Wykres 46. Struktura badanych przedsiębiorstw wg sekcji PKD 2007 [w %]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z przedsiębiorcami, N=50.

Wśród badanych przedstawicieli przedsiębiorców większość z nich nie wiedziała o istnieniu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus* (66%; 33), zaś niewiele ponad jedna trzecia badanych osób posiadała informacje na temat tego dokumentu (34%; 17).

Wykres 47. Czy wie Pan/i o istnieniu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*?

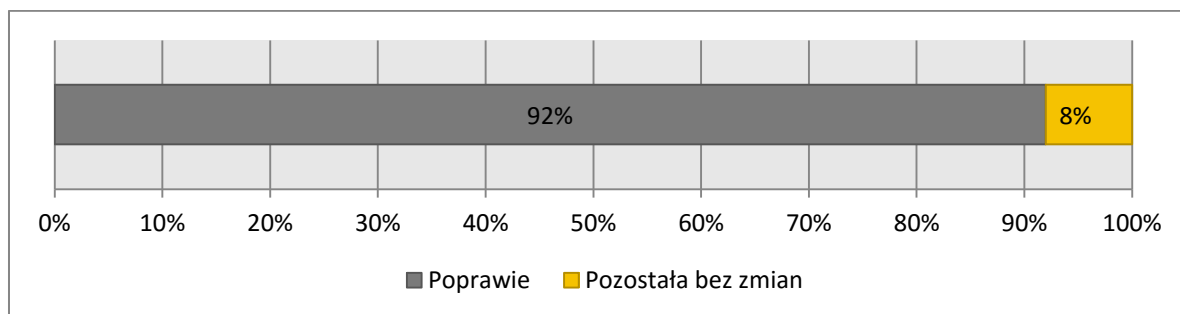

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z przedsiębiorcami, N=50.

Respondentów, będących przedsiębiorcami, poproszono o ocenę innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw działających/ funkcjonujących na terenie Białegostoku. Zdaniem

niemalże wszystkich badanych sytuacja przedsiębiorstw w tych aspektach uległa poprawie. Nikt nie wskazał, iż zmiany miały charakter negatywny. Niespełna jedna dziesiąta badanych (8%) oceniła, iż sytuacja przedsiębiorstw nie uległa zmianie.

Wykres 48. Czy w ciągu ostatnich czterech lat, Pana/i zdaniem, innowacyjność i konkurencyjność przedsiębiorstw na terenie Białegostoku uległa...?

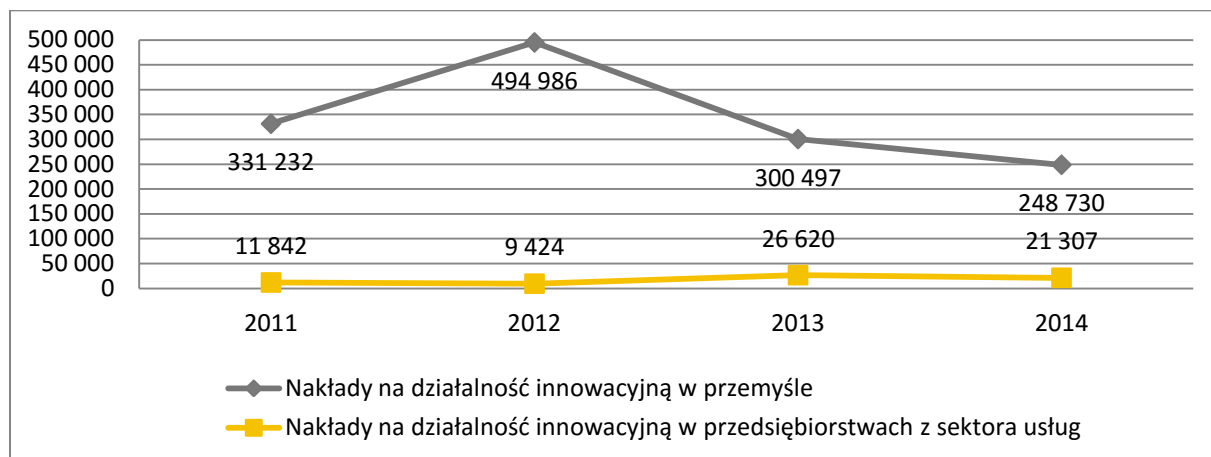

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI z przedsiębiorcami, N=50.

Przedsiębiorcy zdecydowanie pozytywnie oceniają zmiany zachodzące w Białymstoku dla możliwości funkcjonowania ich firm. Jest to aspekt najwyżej oceniony ze wszystkich obszarów wdrażania Strategii. Jednoznaczna ocena wynika zapewne z dostrzegania efektów realizowanych działań (m.in. utworzenie Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego, rozwój infrastruktury na terenie Podstrefy Białystok Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej) oraz ich wpływu na pozostałe aspekty życia mieszkańców (m.in. rozwój Miasta w sferze gospodarczej). Potwierdzeniem tego są wysokie nakłady na działalność innowacyjną zarówno w przemyśle (najwyższe w 2012 roku), jak i sektorze usług (najwyższe w 2013 roku). Warto wskazać także na procentowy udział przedsiębiorstw innowacyjnych, który od roku 2011 systematycznie wzrastał – jego spadek nastąpił dopiero w roku 2014²⁴. Należy zatem stwierdzić, iż realizowane do tej pory działania wsparcia przedsiębiorczości są efektywne, a także przyczyniają się do zwiększenia konkurencyjności firm.

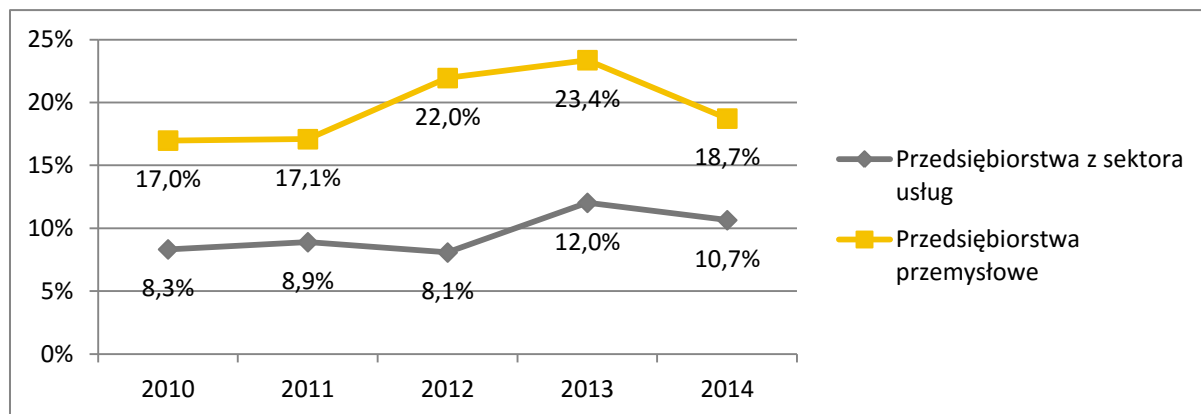
²⁴ Dostępne dane dotyczą całego województwa.

Wykres 49. Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle i przedsiębiorstwach z sektora usług w woj. podlaskim w latach 2011-2014 [w tys. zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, listopad 2015 r.

Wykres 50. Przedsiębiorstwa innowacyjne wg rodzajów wprowadzonych innowacji w woj. podlaskim [w %]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, listopad 2015 r.

7. Podsumowanie działań podejmowanych w 2014 roku w Mieście Białystok

---

7.1. Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna i transport

---

A. PRZESTRZEŃ MIASTA – ZHARMONIZOWANE PRZYJAZNE ŚRODOWISKO DO ŻYCIA I ROZWOJU

A.1. Kreowanie prawidłowej i racjonalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej z uwzględnieniem wartości kulturowych i przyrodniczych

Programy i działania zrealizowane:

1. Zmiana „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Białegostoku” (Uchwała Nr LV/634/14 Rady Miasta Białystok z dnia 10 lutego 2014 r.).

MPZP przyjęte uchwałami Rady Miasta w 2014 r.:

1. Uchwała Nr LXII/694/14 Rady Miasta Białystok z dnia 23 czerwca 2014 r w sprawie zmiany MPZP części osiedla Starosielce i Zielone Wzgórza (rejon ulic Klepackiej i Hetmańskiej) w Białymstoku.
2. Uchwała Nr LXII/695/14 Rady Miasta Białystok z dnia 23 czerwca 2014 r w sprawie zmiany MPZP części osiedla Bacieczki (rejon ulic KEN i H. Kołłątaja) w Białymstoku.
3. Uchwała Nr LXII/696/14 Rady Miasta Białystok z dnia 23 czerwca 2014 r w sprawie MPZP części osiedla Dojlidy w Białymstoku (rejon ulic: ks. S. Suchowolca i J. Kuronia) – I etap.
4. Uchwała Nr LXII/697/14 Rady Miasta Białystok z dnia 23 czerwca 2014 r w sprawie MPZP części osiedla Nowe Miasto w Białymstoku (w rejonie ulicy Składowej).
5. Uchwała Nr LXII/698/14 Rady Miasta Białystok z dnia 23 czerwca 2014 r w sprawie MPZP części osiedla Dojlidy w Białymstoku (rejon ulicy ks. S. Suchowolca).
6. Uchwała Nr LXIII/721/14 Rady Miasta Białystok z dnia 22 września 2014 r w sprawie zmiany MPZP części osiedla Zawady w Białymstoku (rejon ul. Chmielowej).
7. Uchwała Nr LXII/722/14 Rady Miasta Białystok z dnia 22 września 2014 r w sprawie zmiany MPZP części doliny rzeki Białej w Białymstoku (odcinek od ronda im. A.P. Lusy do ul. Piastowskiej).
8. Uchwała Nr LXIV/741/14 Rady Miasta Białystok z dnia 20 października 2014 r w sprawie MPZP części osiedla Dojlidy w Białymstoku (rejon ulic: ks. S. Suchowolca i J. Kuronia) – II etap.

9. Uchwała Nr III/15/14 Rady Miasta Białystok z dnia 15 grudnia 2014 r w sprawie zmiany MPZP części Sienkiewicza i Bojary w Białymstoku (rejon ulic Jurowieckiej, Sienkiewicza, Warszawskiej, Pałacowej, Al. J. Piłsudskiego i Fabrycznej).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Uchwała Nr LIII/618/06 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 23 stycznia 2006 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Białegostoku.

MPZP, których opracowywane było kontynuowane, ale nie zostało zakończone w 2014 r.:

1. Części osiedla Centrum w Białymstoku:
  - Rejon ulic Kalinowskiego, Młynowej i Mazowieckiej.
  - Rejon ulic J. Piłsudskiego i Czystej.
  - Rejon ulic J. Piłsudskiego i Żabiej.
2. Części osiedla Bojary w Białymstoku:
  - Rejon ul. Ryskiej i Łąkowej.
3. Części osiedla Bacieczki w Białymstoku:
  - Rejon ulicy Produkcyjnej.
  - Rejon ul. Produkcyjnej i Bacieczki.
4. Części osiedli Dojlidy i Skorupy w Białymstoku:
  - Rejon ulic: Baranowickiej, Ciołkowskiego i Plażowej.
5. Części osiedli Dojlidy i Kawaleryjskiej w Białymstoku:
  - Rejon Krywlan.
6. Części doliny rzeki Białej w Białymstoku:
  - Rejon ul. Antoniukowskiej.
7. Części osiedla Przydworcowe w Białymstoku:
  - Rejon ulic M. Kopernika oraz Bohaterów Monte Cassino.
8. Części osiedla Centrum i Przydworcowe w Białymstoku:
  - Rejon ul. Św. Rocha i Sukiennej.
  - Rejon ul. Młynowej i Cieszyńskiej.
9. Części osiedla Młodych i Słoneczny Stok w Białymstoku:
  - Rejon ul. Marczukowskiej i ul. Hetmańskiej.
10. Części osiedla Antoniuk w Białymstoku:
  - Rejon ulic Alei Solidarności i Zwycięstwa.
11. Części osiedla Dojlidy w Białymstoku:
  - Rejon ul. Ks. S. Suchowolca i J. Kuronia.

12. Części osiedla Jaroszkówka:

- Rejon Al. 1000-lecia Państwa Polskiego i ul. gen. Andersa.
- Rejon ulic W. Wysockiego i W. Jagiełły.
- Rejon ulicy Andersa.
- Rejon ul. W. Raginisa i Armii Ludowej.

13. Części osiedla Młodych w Białymstoku:

- Rejon ulic Zwycięstwa i Prowiantowej.

14. Części osiedla Skorupy w Białymstoku:

- Rejon ul. Plażowej, ul. Baranowickiej i granicy administracyjnej Miasta.

MPZP, do opracowania których przystąpiono uchwałami Rady Miasta w 2014 r.:

1. Części osiedla Leśna Dolina w Białymstoku (rejon Alei Jana Pawła II i ul. Hotelowej) – uchwała Nr LX/666/14 Rady Miasta Białystok z dnia 26 maja 2014 r.
2. Części osiedla Jaroszkówka w Białymstoku (rejon przedłużenia ul. Jutrzenki) – uchwała Nr LX/667/14 Rady Miasta Białystok z dnia 26 maja 2014 r.
3. Części osiedla Bojary w Białymstoku (rejon ul. Pałacowej i Stary Rynek) – uchwała Nr LXII\690\14 Rady Miasta Białystok z dnia 23 czerwca 2014 r.
4. Zmiana MPZP części osiedli Sienkiewicza i Bojary w Białymstoku (rejon ulic Jurowieckiej, Sienkiewicza, Warszawskiej, Pałacowej, al. J. Piłsudskiego i Fabrycznej) – uchwała Nr LXII\691\14 Rady Miasta Białystok z dnia 23 czerwca 2014 r.
5. Zmiana MPZP części osiedla Bojary w Białymstoku (rejon ul. Towarowej, Skorupskiej, Świętojańskiej, J. K. Branickiego, Ogrodowej i Sienkiewicza) – uchwała Nr LXII\692\14 Rady Miasta Białystok z dnia 23 czerwca 2014 r.
6. Zmiana MPZP części osiedla Skorupy w Białymstoku (rejon ulic: Zaścianańskiej i Nowowarszawskiej) – uchwała Nr LXII\692\14 Rady Miasta Białystok z dnia 23 czerwca 2014 r.
7. MPZP części osiedla Sienkiewicza w Białymstoku (rejon ul. Ogrodowej i Fabrycznej) – uchwała Nr LXIII\720\14 Rady Miasta Białystok z dnia 22 września 2014 r.
8. MPZP części osiedla Dojlidy Górne w Białymstoku (w rejonie ulic: Ks. S. Suchowolca i Zalesie) – uchwała Nr LXIV\740\14 Rady Miasta Białystok z dnia 20 października 2014 r.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1.1. KSZTAŁTOWANIE JEDNOSTEK I ZESPOŁÓW URBANISTYCZNYCH O WYSOKICH WALORACH FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNYCH Z UWZGLĘDNIENIEM WARTOŚCI KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH

Programy i działania realizowane:

1. W opracowywanym projekcie Studium zaproponowano:
  - Podział Miasta na 4 jednostki strukturalne, wydzielone liniami kolejowymi oraz ulicami układu podstawowego. W jednostkach określono zespoły urbani-

styczne o różnych cechach i charakterystyce funkcjonalno – przestrzennej w zakresie mieszkalnictwa, usług, aktywności gospodarczej oraz terenów rekreacji i zieleni.

- W zakresie ochrony wartości kulturowych przyjęto:
    - Zachowanie, konserwację i restaurację zabytkowej substancji.
    - Zachowanie i rewaloryzację zabytkowych układów urbanistycznych i kompozycji przestrzennych.
    - Poprawę estetyki otoczenia.
    - Wykluczenie lokalizowania obiektów dysharmonizujących z historycznym sąsiedztwem i przesłaniających obiekty zabytkowe, w tym ograniczenie lokalizowania naziemnych obiektów infrastruktury technicznej i reklam.
  - Wyodrębniono obszary systemu przyrodniczego w znacznej części objęte zakazem lub znacznymi ograniczeniami możliwości zabudowy. Do systemu przyrodniczego Miasta zaliczono tereny o najwyższych walorach przyrodniczych (tereny lasów, tereny zieleni naturalnej, tereny zieleni urządzonej, tereny zieleni urządzonej z udziałem obiektów i urządzeń sportu i rekreacji, tereny cmentarzy i rezerw cmentarzy).
- Przyjęte kierunki projektu Studium będą wiążące i uszczegóławiane w opracowywanych MPZP, po jego uchwaleniu.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1.2. POPRAWA POZIOMU ŁADU PRZESTRZENNEGO, W TYM ZWARTOŚCI I DYSCYPLINY ZABUDOWY ORAZ ELIMINACJA KONFLIKTÓW FUNKCJONALNYCH W DRODZE PLANOWEGO STEROWANIA PROCESAMI ROZWOJOWYMI MIASTA

Programy i działania realizowane:

1. Przyjęcie w opracowywanym Studium, jako główny kierunek rozwoju Białegostoku – „rozwój Miasta do wewnątrz” tj. Miasta zwartej, które będzie się rozwijało w układzie pierścieniowo-promienistym o zwartej strukturze przestrzennej w obecnych granicach, bez ich poszerzania. Ustalenia projektu Studium będą wiążące przy opracowywaniu MPZP, po uchwaleniu dokumentu, jednak już w chwili obecnej przykładem jest:
  - Planowane ustalenie warunków uporządkowania i uzupełnienia usług z zabudową mieszkaniową oraz określenie obsługi komunikacyjnej kwartału zabudowy pomiędzy ul. Zwycięstwa i Aleją Solidarności – na podstawie opracowywanego MPZP części os. Antoniuk (rejon ulic Alei Solidarności i Zwycięstwa).
  - Planowane ustalenie warunków uporządkowania i uzupełnienia istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na os. Bacieczki – na podstawie opracowywanego MPZP części os. Bacieczki (rejon ul. Produkcyjnej).

- Planowane ustalenie warunków uporządkowania i uzupełnienia istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej u zbiegu ulic Wysockiego i Raginisa oraz zachowanie zieleni, częściowo w pasie przebiegu linii elektroenergetycznych wysokich napięć w rejonie ul. Armii Ludowej, na podstawie opracowywanego MPZP części os. Jaroszkówka (rejon ulic Raginisa i Armii Ludowej).
- Planowane ustalenie warunków uporządkowania i uzupełnienia istniejącej zabudowy, głównie mieszkaniowej jednorodzinnej w rejonie ulicy Władysława Jagiełły oraz zabezpieczenie terenu na przedłużenie ul. Jagiełły do Wysockiego na powiększenie cmentarza prawosławnego wraz ze strefą buforową (od strony zabudowy mieszkaniowej), przeznaczoną na zieleń izolacyjną i parkingi – na podstawie opracowywanego MPZP części os. Jaroszkówka (rejon ulic Raginisa i Armii Ludowej).

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1.3. UWZGLĘDNIENIE MATERIALNEGO DZIEDZICTWA HISTORYCZNEGO MIASTA JAKO ELEMENTU TOŻSAMOŚCI PRZESTRZENNEJ

Programy i działania zrealizowane:

1. Prowadzenie prac remontowych w budynkach wpisanych do rejestru bądź ewidencji zabytków, tj. w budynku przy ulicach:
  - ul. Adama Mickiewicza 2.
  - ul. Św. Rocha 3.
  - ul. Wiktorii 5.
  - ul. Warszawskiej 13.
  - ul. Jesiennej 2.
  - ul. Henryka Sienkiewicza 53/1.
  - ul. Krakowskiej 1.
  - ul. Ks. Stanisława Suchowolca 25 – 25G.

Programy i działania realizowane:

2. W celu ochrony dziedzictwa historycznego Miasta w opracowywanym Studium przewiduje się wskazanie stref:
  - Pełnej ochrony konserwatorskiej, obejmującej obszary, zespoły budowlane i otoczenie zabytków, w szczególności wpisane do rejestru zabytków.
  - Pośredniej ochrony konserwatorskiej obejmującej historyczne układy urbanistyczne i ruralistyczne osiedli mieszkaniowych, zespołów budowlanych (w tym zabudowy produkcyjnej) i otoczenie zabytków, podlegające rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy.
  - Ochrony ekspozycji obejmującej tereny właściwego eksponowania zespołów budowlanych i obiektów zabytkowych oraz innych obiektów o wartościach

kulturowych, głównie przez wyznaczenie terenów wyłączonych spod zabudowy lub określenie jej nieprzekraczalnych gabarytów.

- Ochrony krajobrazu, obejmującej obszary krajobrazu integralnie związanego z układem, zespołem lub obiektem zabytkowym lub o wartościach kulturowych.
3. Ustalenia ochrony dziedzictwa historycznego Miasta będą wiążące w opracowywanych MPZP. Jedynie w MPZP jest możliwość objęcia ochroną zabytków ujętych w gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz niechronionych innymi przepisami prawa obiektów o wartościach kulturowych, jako elementów tożsamości przestrzennej Białegostoku. Wskazanie obiektów chronionych i ustalenie warunków tej ochrony występuje w takich planach jak:
- MPZP części os. Antoniuk (rejon ulic Alei solidarności i Zwycięstwa).
  - MPZP części os. Centrum (rejon ulic Kalinowskiego, Młynowej i Mazowieckiej).
  - MPZP części os. Centrum (rejon ulic J. Piłsudskiego i Czystej).
  - MPZP części os. Centrum (rejon ul. J. Piłsudskiego i Żabiej).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Kontynuowanie prac remontowych w budynkach wpisanych do rejestru bądź ewidencji zabytków, stosownie do założeń rocznych planów remontów.
2. „Gminny Program Opieki nad Zabytkami” przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Białegostoku Nr LVII/731/10 z dnia 24 czerwca 2010 r. Celem „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami” jest prezentacja dziedzictwa kulturowego Miasta i systemu działań służących jego zachowaniu, poprzez wskazanie warunków organizacyjnych i finansowych, w zakresie leżącym w kompetencjach samorządu miejskiego. Aktem, określającym szczegółowe ramy prawne dziedzictwa kulturowego w Polsce jest Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 ze zm.). Na podstawie art. 87 ustawy, Prezydent Miasta Białegostoku jest zobowiązany do sporządzania na okres 4 lat „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami” i przedłożenia go do zaopiniowania Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1.4 TWORZENIE WARUNKÓW PRZESTRZENNYCH SŁUŻĄCYCH WZMACNIANIU FUNKCJI METROPOLITALNYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. Koncepcja zagospodarowania śródmiejskiego bulwaru nad rzeką Białą. Ogólna idea zakładała stworzenie tzw. „parku liniowego” wraz z siecią ścieżek spacerowych, tras dla rowerów, terenami rekreacyjnymi. Z założenia ma to być miejsce spotkań mieszkańców służące odpoczynkowi i rekreacji.
2. Zmiana sposobu zagospodarowania przestrzeni miejskiej w centrum Miasta stosownie do projektu zagospodarowania centrum, zakładającego wzbogacenie funkcyjno-

jącego dotychczas ściśle handlowego zakresu działalności gospodarczej o działalność kulturotwórczą.

Programy i działania realizowane:

3. Jednym z celów rozwojowych, określonych w projekcie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Białegostoku” jest kreowanie Miasta, jako kluczowego ośrodka metropolitalnego na wschodzie Unii Europejskiej. Sprostanie temu zadaniu w projekcie Studium służy m.in. określenie terenów lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, wskazanie terenów usług publicznych oraz terenów aktywności gospodarczej. Ponadto przewiduje się dalszy rozwój przestrzenny filii Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Parku Naukowo-Technologicznego oraz wzmacnianie potencjału ośrodków akademickich poprzez budowanie m.in. powiązań przestrzennych integrujących obszary lokalizacji wyższych uczelni, w tym Politechniki Białostockiej, Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina i kampusu Uniwersytetu w Białymstoku z obszarem zespołu parków.
4. Ustalenia projektu Studium będą miały swoje odzwierciedlenie w opracowywanych MPZP, zwłaszcza dotyczących centrum Miasta, w których wybrane tereny przeznacza się pod usługi centrotwórcze, wzmacniające funkcje metropolitarne, np.
  - Utrzymanie i określenie warunków zagospodarowania terenów lokalizacji i ich należytego otoczenia Opery Podlaskiej oraz Białostockiego Teatru Lalek w MPZP części os. Centrum (rejon ulic Kalinowskiego, Młynowej i Mazowieckiej).
  - Planowane zabezpieczenie terenu pod trasę komunikacyjną – estakadę – nad torami kolejowymi od ul. Kopernika do Alei Jana Pawła II i usługi centrotwórcze w MPZP części osiedla Młodych (rejon ulic Zwycięstwa i Prowiantowej).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Przygotowanie gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do realizowania zintegrowanych projektów, sprzyjających rozwojowi współpracy i rozwiązywania wspólnych problemów w perspektywie finansowej 2014-2020. Głównym celem projektu jest rozwój Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez zintegrowanie działań publicznych, zmierzających do opracowania dokumentów, będących podstawą do realizowania zintegrowanych przedsięwzięć w nadchodzącej perspektywie finansowej.
2. Studium Transportowe Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Głównym celem opracowywanego dokumentu jest analiza istniejącego systemu transportowego Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego oraz określenie działań inwestycyjnych i organizacyjnych zgodnych z polityką transportu zrównoważonego, które będą miały wpływ na poprawę dostępności czasowej i terytorialnej obszaru funkcjonalnego w województwie podlaskim.

3. Wynajmowanie lokali użytkowych w centrum Miasta w sposób dający możliwość wyboru atrakcyjnej oferty nie tylko z uwagi na cenę, ale także profil planowanej działalności.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1.5 TWORZENIE WARUNKÓW PRZESTRZENNYCH DLA ROZWOJU MIESZKALNICTWA ORAZ PODNOSZENIA JAKOŚCI ISTNIEJĄCYCH ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH
--

Programy i działania realizowane:

1. Wskazanie w projekcie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Białegostoku” terenów możliwości lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, poprzez intensyfikację zabudowy wielorodzinnej w obszarze wewnętrznym Miasta i maksymalne wykorzystanie rezerw obszarów niezabudowanych, niezdefiniowanych lub zdegradowanych, dobrze skomunikowanych i wyposażonych w infrastrukturę techniczną oraz wyznaczanie nowych terenów na gruntach dotychczas użytkowanych rolniczo. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa odzwierciedlane są w MPZP poprzez np.:
  - Wskazywanie w opracowywanych MPZP terenów plombowych pod nową zabudowę mieszkaniową, jako uzupełnienie istniejących zespołów mieszkaniowych.
  - Przeznaczanie, w opracowywanych MPZP, nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, np.:
    - MPZP części os. Dojlidy i Skorupy w Białymstoku (rejon ulic Baranowickiej, Ciołkowskiego i Plażowej).
    - MPZP części os. Skorupy w Białymstoku (rejon ul. Plażowej, ul. Baranowickiej i granicy administracyjnej Miasta).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Białystok na lata 2012-2016 przyjęty uchwałą Nr XXX/324/12 Rady Miejskiej Białegostoku z 25 czerwca 2012 r. Program ma służyć za podstawę do optymalnego planowania, realizacji i modernizacji zasobu komunalnego gminy oraz być pomocny do zwiększenia efektywności gospodarowania nieruchomościami. Ma stanowić również narzędzie pomocne przy rozstrzyganiu kwestii dotyczących kierunku prowadzenia polityki sprzedaży zasobów komunalnych, przy ustalaniu wysokości środków budżetowych potrzebnych do realizacji założonych celów, a także do prowadzenia zaplanowanej polityki czynszowej. Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy zawiera między innymi:

- Sprzedaż lokali - w 2014 r. sprzedano 409 lokali mieszkalnych, w tym 378 lokali zbyto w trybie bezprzetargowym na rzecz najemców oraz 31 lokali zostało zbytych w trybie przetargu ustnego nieograniczonego.
  - Sposób i zasady zarządzania lokalami oraz budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu gminy oraz przewidywane zmiany w zakresie zarządzania nim.
2. Podjęcie działań inicjujących nabycie przez wspólnoty mieszkaniowe terenów przyległych do budynków wspólnot, w celu zabezpieczenia potrzeb ich mieszkańców (dojazd i dojście do budynku, ustawienie śmietnika itp.).

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1.6. POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. Koncepcja zagospodarowania śródmiejskiego bulwaru nad rzeką Białą. Ogólna idea zakładała stworzenie tzw. „parku liniowego” wraz z siecią ścieżek spacerowych, tras dla rowerów, terenami rekreacyjnymi. Z założenia ma to być miejsce spotkań mieszkańców służące odpoczynkowi i rekreacji.

Programy i działania realizowane:

2. W projekcie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Białegostoku” za przestrzenie publiczne zostały uznane ogólnodostępne obszary przeznaczone w dużym stopniu dla ruchu pieszego, umożliwiające kontakty i uczestnictwo w wydarzeniach oficjalnych, kulturalnych, religijnych, komercyjnych, a także zapewniające dostęp do obiektów użyteczności publicznej, w tym m.in.:
- Ulice i place publiczne.
  - Przestrzenie stref wejściowych do obiektów użyteczności publicznej.
  - Parki i skwery.
  - Ogólnodostępne tereny sportowo-rekreacyjne.
  - Ogólnodostępne części terenów związanych z obiektami sakralnymi lub usługowymi.
  - Cmentarze.
3. Koncentracja przestrzeni publicznych następuje w obszarze śródmiejskim oraz w osiedlowych ośrodkach usługowych. Ważny element stanowią obiekty związane z wypoczynkiem i rekreacją, czyli parki i tereny sportowo-rekreacyjne. Szczegółowe lokalizacje przestrzeni publicznych i warunki ich zagospodarowania określone są w MPZP, w dostosowaniu do lokalnych uwarunkowań i potrzeb, czego przykładem są:
- MPZP części osiedli Centrum i Przydworcowe w Białymstoku (rejon ulic Młynowej i Cieszyńskiej).
  - MPZP części osiedla Centrum i Przydworcowe (rejon ulic Kalinowskiego, Młynowej i Mazowieckiej).

- MPZP części osiedla Bojary (rejon ul. Ryskiej i Łąkowej).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Dokumentacja projektowa zagospodarowania śródmiejskiego bulwaru nad rzeką Białą sporządzana na podstawie koncepcji zagospodarowania śródmiejskiego bulwaru nad rzeką Białą.
2. Prowadzenie remontu nawierzchni dróg osiedlowych, naprawy chodników, budowy miejsc parkingowych na terenach gminnych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1.7. LIKWIDACJA BARIER ARCHITEKTONICZNYCH
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Budowa nowych budynków bez barier architektonicznych (przykłady: siedziba MOPR w Białymstoku przy ul. Klepackiej 18, budynki przy ul. Wiktorii 14 i ul. Św. Andrzeja Boboli 5 przebudowane odpowiednio na potrzeby rodziny zastępczej i placówki opiekuńczo – wychowawczej).
2. W roku 2014 wyznaczono 20 miejsc postojowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych (m. in. przy ulicy: Stromej, Wrocławskiej, St. Dubois, Zachodniej).
3. Dostosowano także do potrzeb osób niepełnosprawnych 120 przejść dla pieszych, poprzez obniżenie krawężników i wykonanie ramp (m. in. przy ulicy: Stromej, Jagiellońskiej, Krakowskiej, Pogodnej, Produkcyjnej, Wł. Broniewskiego, Al. Solidarności, Poleskiej, Jagienki). Wykonano również pochylnię dla pieszych pomiędzy ul. Gen. Wł. Andersa i W. Lewandowskiego.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Likwidacja barier architektonicznych i przystosowywanie gminnych budynków i lokali użytkowych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
2. Kontynuacja utrzymywania standardów przy projektowaniu i budowie przejść dla pieszych, poprzez wykonywanie ramp z fakturą rozpoznawalną przez osoby niedowidzące lub niewidome w kolorze żółtym. Ponadto stosowanie krawężników peronowych, umożliwiających podniesienie poziomu terenu w części przyległej do krawędzi podłogi autobusów wzdłuż zatoki autobusowej, w celu ułatwiania wsiadania/ wysiadania pasażerów. Dodatkowo w celu likwidacji barier architektonicznych, przy nowobudowanych sygnalizacjach świetlnych, stosowane są sygnalizatory akustyczne oraz nowoczesne rozwiązania techniczne, w których sygnalizatory zasilane źródłami światła LED dużo czytelnej wyświetlają sygnały świetlne. Poza tym wymieniane są uszkodzone sygnalizatory na nowe, w celu lepszej percepcji sygnałów przez osoby z dysfunkcją wzroku. Montuje się również sygnalizatory akustyczne, naprowadzające osoby niewi-

domu na przycisk wzbudzający sekwencję pracy sygnalizacji z uwzględnieniem zielonego światła dla pieszych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.1.9. AKTYWNA ROLA SAMORZĄDU W GOSPODARCE GRUNTAMI, W TYM W PRZYGOTOWANIU TERENÓW INWESTYCYJNYCH, JAKO NARZĘDZIE DO STYMULOWANIA POŻĄDANYCH PROCESÓW PRZESTRZENNYCH I FUNKcjONALNYCH ORAZ ZABEZPIECZENIA STRATEGICZNYCH INTERESÓW MIASTA

Programy i działania zrealizowane:

1. W 2014 r. na terenie inwestycyjnym Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego zostały zbyte na rzecz inwestorów 2 działki o łącznej powierzchni 1,6151 ha. Jednocześnie teren BPNT będzie dodatkowo objęty Suwalską Specjalną Strefą Ekonomiczną.
2. Najważniejszym zadaniem gminy jest zabezpieczenie terenów pod wszelkiego rodzaju inwestycje celu publicznego. Planowane inwestycje celu publicznego, w tym główny układ komunikacyjny, a także wszelkiego rodzaju tereny inwestycyjne określone są w projekcie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Białegostoku”. Przeznaczenie terenu pod inwestycje celu publicznego, usługi, produkcję czy zabudowę mieszkaniową następuje w MPZP, czego przykładem są:
  - Przeznaczenie 52 ha gruntów pod działalność gospodarczą w uchwalonym I i II etapie MPZP części os. Dojlidy w Białymstoku (rejon ulic Suchowolca i Kurońia).

Programy i działania realizowane:

1. Zabezpieczenie terenu pod przedłużenie ul. I Armii Wojska Polskiego w kierunku ul. Wysockiego w opracowywanym MPZP części os. Jaroszkówka (rejon ul. W. Wysockiego i W. Jagiełły).
2. Zabezpieczenie terenu pod projektowany układ komunikacyjny kwartału zabudowy pomiędzy ulicami Kolejową, Zwycięstwa i Al. Solidarności w opracowywanym MPZP części os. Antoniuk (rejon ulic Al. Solidarności i Zwycięstwa).
3. Zabezpieczenie terenu pod projektowany układ komunikacyjny kwartału zabudowy pomiędzy ul. Baranowską, ul. Plażową i torami Kolejowymi w opracowywanym MPZP części os. Skorupy (w rejonie ul. Plażowej, ul. Baranowskiej i granicy administracyjnej Miasta).

Programy i działania nowo utworzone:

1. Wdrożenie programu „Nasze podwórko”, umożliwiającego uzyskanie dofinansowania – ze środków gminnych – przedsięwzięć realizowanych przez wspólnoty mieszkaniowe, dotyczących zagospodarowania przestrzeni przyblokowej.

A.2. Tworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego miasta z dużym udziałem transportu zbiorowego oraz ruchu rowerowego

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2.1. ROZBUDOWA UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO W CELU ZWIĘKSZENIA PRZEPUSTOWOŚCI, PŁYNNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OBWODNIC MIEJSKICH, PRZEJAZDÓW PRZEZ TORY KOLEJOWE ORAZ RUCHLIWYCH ARTERII KOMUNIKACYJNYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. Poprawa jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego Miasta Białegostoku – Etap III:
  - Przebudowa i rozbudowa ciągu ulic: J. H. Dąbrowskiego, Al. J. Piłsudskiego, H. Sienkiewicza na odcinku od ul. Ogrodowej do ul. Białówny oraz budowa centrum przesiadkowego przy ul. H. Sienkiewicza, w rejonie rzeki Białej.
  - Budowa systemu zarządzania ruchem.
  - Zakup 70 szt. taboru autobusowego, kasowników i urządzeń na potrzeby organizatora komunikacji miejskiej.
  - Budowa centrów przesiadkowych.
2. Zakończono ostatni etap budowy północnej obwodnicy Miasta tzw. Trasy Generalskiej – „Przebudowa ul. Gen. F. Kleeberga”. Wykonano następujący zakres: budowa nawierzchni – 1 532 mb, łącznice – 2 148 mb, drogi serwisowe – 1 046 mb, przebudowa wlotów ulic przyległych – 184 mb, 2 estakady, ścieżka rowerowa – 1 641 mb, ciąg pieszo-rowerowy – 936 mb, kanalizacja deszczowa – 4 953 mb, kanalizacja sanitarna – 1 648 mb, sieć gazowa – 1 084 mb, sieć ciepła – 300 mb, sieć wodociągowa – 3 010 mb, sieć teletechniczna – 2 578 mb.
3. Zakończono „Przebudowę odcinka ulicy K. Ciołkowskiego”. Wykonano następujący zakres: budowa nawierzchni – 3 161 mb, przebudowa/budowa ulic przyległych – 287 mb, ścieżka rowerowa – 3 274 mb, ciąg pieszo-rowerowy – 2 448 mb, droga serwisowa – 53 mb, sieć gazowa – 1 804 mb, kanalizacja deszczowa – 1 697 mb, kanalizacja sanitarna – 115 mb, sieć teletechniczna – 4 957 mb.
4. Zakończono program „Poprawa jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego Miasta Białegostoku” – Etap III „Przebudowa ulicy Wierzbowej”. Wykonano następujący zakres: budowa nawierzchni – 1 064 mb, ścieżka rowerowa – 2 098 mb, sieć wodociągowa – 230 mb, kanalizacja deszczowa – 1 174 mb, sieć teletechniczna – 1 218 mb,
5. Zakończono program „Poprawa jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego Miasta Białegostoku” – Etap III „Przebudowa Al. Konstytucji 3 Maja”. Wykonano następujący zakres: budowa nawierzchni – 792 mb, ścieżka rowerowa – 1 607 mb, kanalizacja deszczowa – 51 mb, sieć teletechniczna – 970 mb,

6. Zrealizowano również inne, znaczące dla Miasta, ciągi komunikacyjne o łącznej 1,5 km długości (K. Puławskiego, Grochowa, Al. Jana Pawła II, 42 Pułku Piechoty).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Budowa Al. Niepodległości, Al. I. J. Paderewskiego oraz Narodowych Sił Zbrojnych – wyłoniono wykonawców dokumentacji projektowej, termin wykonania to II kwartał 2016 r.
2. Przebudowa ulicy K. Ciołkowskiego od ul. A. Mickiewicza do granic Miasta – wyłoniono wykonawcę dokumentacji projektowej, termin wykonania IV kwartał 2015 r.
3. Budowa ulicy Wiosennej, od ul. Wiejskiej do ul. K. Ciołkowskiego – wyłoniono wykonawcę dokumentacji projektowej. Termin wykonania to I kwartał 2015 r.
4. Przebudowa ulicy Towarowej oraz ulicy Poleskiej – wyłoniono wykonawcę dokumentacji projektowej. Termin wykonania to III kwartał 2015 r.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2.2 DOSKONALENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA I STEROWANIA RUCHEM POPRZEZ STOSOWANIE ROZWIĄZAŃ OPARTYCH O INTELIGENTNE SYSTEMY TRANSPORTOWE

Programy i działania zrealizowane:

1. Zrealizowano budowę/ przebudowę 9 sygnalizacji świetlnych na skrzyżowaniach ulic, które są wyposażone w Inteligentne Systemy Transportowe.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

2. „Poprawa jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego Miasta Białegostoku” – Etap III. „Budowa centrum sterownia ruchem”. Wykonano Etap I – opracowanie projektu koncepcyjnego elementów, 8 projektów ruchowych sygnalizacji świetlnej oraz organizacji ruchu, a także Etap II – opracowano projekty stałej organizacji ruchu, projekty sygnalizacji świetlnej, projekty znaków zmiennej treści, montaż i uruchomienie tablic VMS, budowa kanalizacji teletechnicznej, wymiana bądź modernizacja sterowników, zainstalowanie serwerów i dostawa sprzętu komputerowego. Zakończenie prac planowane jest na maj 2015 r.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2.3. PODNOSZENIE ATRAKCYJNOŚCI OFERTY USŁUG TRANSPORTU ZBIOROWEGO, W TYM Z WYKORZYSTANIEM ZAAWANSOWANYCH SYSTEMÓW TELEMATYCZNYCH

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Stałe odnawianie taboru autobusowego poprzez zakup niskoemisyjnego taboru.
2. Podnoszenie jakości obiektów infrastrukturalnych komunikacji miejskiej – budowa nowych wiat i kolejnych centrów przesiadkowych.

3. Ułatwienie podróżowania mieszkańcom w wyniku stosowania zintegrowanych rozwiązań z obszaru systemów informacji pasażerskiej, rozbudowa systemu dynamicznej informacji pasażerskiej.
4. Zwiększenie dostępności biletów na przejazdy komunikacją miejską m.in. poprzez zakup urządzeń do sprzedaży biletów w autobusach, zakup biletomatów stacjonarnych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2.4. ROZBUDOWA SYSTEMU KORYTARZY AUTOBUSOWYCH WYSOKIEJ JAKOŚCI

Programy i działania zrealizowane:

1. Poprawa jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego Miasta Białegostoku – Etap III:
  - Przebudowa i rozbudowa ciągu ulic: J. H. Dąbrowskiego, Al. J. Piłsudskiego, H. Sienkiewicza na odcinku od ul. Ogrodowej do ul. Białówny oraz budowa centrum przesiadkowego przy ul. H. Sienkiewicza, w rejonie rzeki Białej.
  - Budowa systemu zarządzania ruchem.
  - Zakup 70 sztuk taboru autobusowego, kasowników i urządzeń na potrzeby organizatora komunikacji miejskiej.
  - Budowa centrów przesiadkowych.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. W ramach poprawy warunków efektywności funkcjonowania transportu zbiorowego w Białymstoku kontynuowano budowę buspasów (stan buspasów na koniec 2014 roku 12,63 km) oraz wydzielano kolejne ich odcinki.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2.5 WPROWADZENIE ROZWIĄZAŃ WSPIERAJĄCYCH ATRAKCYJNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO RUCHU PIESZEGO ORAZ ROWEROWEGO, W TYM W POSTACI STREF RUCHU USPOKOJONEGO
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Wprowadzenie systemu roweru miejskiego – 45 stacji rowerowych rozmieszczonych w granicach Miasta, 3 stacje na terenie gmin ościennych.
2. Budowa spójnego układu dróg rowerowych – w roku 2014 wykonano łącznie 16,5 km ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-jezdnych (Wierzbowa, Konstytucji 3 Maja, droga do Hryniewicz, wzdłuż rzeki Białej, Kawaleryjska, A. Mickiewicza, Lodowa, Bohaterów Getta, 42 Pułku Piechoty, Gen. F. Kleeberga, Narodowych Sił Zbrojnych, Szosa Ełcka, Przędzalniana, H. Kołłątaja, Wiosenna, W. Sławińskiego, K. Ciołkowskiego).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Wykonanie wiat rowerowych przy szkołach – w roku 2014 ustawiono wiaty rowerowe wraz ze stojakami rowerowymi przy 18 szkołach. W kolejnych latach zadanie będzie kontynuowane.

Programy i działania nowo utworzone:

1. W 2014 r. rozpoczęto prace nad realizacją inwestycji polegającej na budowie i przebudowie układu ścieżek w Lesie Zwierzynieckim, w tym na terenie rezerwatu przyrody „Las Zwierzyniecki”. Inwestycja obejmuje teren leśny rozciągający się pomiędzy ulicami Świerkową, Zwierzyniecką, Cienistą, Żwirki i Wigury, Letniską, Wiosenną i 11-go Listopada (Las Zwierzyniecki). Istniejące ścieżki zostaną przebudowane, powstaną również nowe ścieżki.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2.6 USPRAWNIENIE SYSTEMU PARKINGOWEGO W ZGODZIE Z PRIORYTETAMI POLITYKI PRZESTRZENNEJ I TRANSPORTOWEJ MIASTA**Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:**

1. Uwzględnianie budowy miejsc parkingowych przy remontach dróg wewnętrznych na terenach gminnych.
2. W celu usprawnienia i uporządkowania systemu miejsc postojowych na terenie Miasta oraz eliminacji parkowania w miejscach do tego nieprzeznaczonych w roku 2014 zostały zrealizowane następujące działania:
  - Budowa nowych stanowisk postojowych – 424 miejsca (ul. Gajowa, Palmowa, W. Rzymowskiego, K. Puławskiego, Ks. J. Popiełuszki, Studzienna, M. Pietkiewicza, Wierzbowa, Konstytucji 3 Maja, Dr I. Białówny).
  - Wyznaczenie stanowisk postojowych poprzez zmianę organizacji ruchu w Mieście.

Programy i działania nowo utworzone:

1. W celu usprawnienia sposobu wnoszenia opłat za postój pojazdów w strefie płatnego parkowania rozpoczęto prace nad wdrożeniem systemu do poboru opłat za postój pojazdów przy użyciu parkomatów.
2. Budowa parkingów osiedlowych na terenach gminnych – w miarę możliwości wspólna realizacja wraz ze Spółdzielniami Mieszkaniowymi.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2.7 MODERNIZACJA I ROZWÓJ UZUPEŁNIAJĄCEGO UKŁADU ULICZNEGO W KOORDYNACJI Z ROZWOJEM INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Programy i działania zrealizowane:

1. W roku 2014 zakończono realizację 6 ulic w zabudowie jednorodzinnej wraz z infrastrukturą techniczną o łącznej długości 1,8 km (ul. Kierunkowa, Pomocna, Pod Krzywą, Trawiasta, Ustronna, łącznik pomiędzy ul. Trawiastą a Ustronną).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Budowa ulicy Daliowej – wyłoniono wykonawcę robót budowlano-montażowych, planowany termin zakończenia prac to II kwartał 2015 r.
2. Budowa ulicy Serwitutowej – wyłoniono wykonawcę robót budowlano-montażowych, planowany termin zakończenia prac to II kwartał 2015 r.
3. Budowa ulicy Edukacyjnej – wyłoniono wykonawcę robót budowlano-montażowych, planowany termin zakończenia prac to II kwartał 2015 r.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.2.8 WPROWADZANIE ROZWIĄZAŃ SŁUŻĄCYCH OGRANICZANIU HAŁASU KOMUNIKACYJNEGO

Programy i działania zrealizowane:

1. W lutym 2014 r. ukończono sporządzanie drugiej mapy akustycznej Miasta Białegostoku. W opracowaniu dokonano oceny istniejącego (na sierpień 2013 r.) stanu akustycznego środowiska obszaru Miasta, uwzględniającej oddziaływanie hałasu z ruchu kołowego i szynowego (kolej) oraz hałasu przemysłowego. W oparciu o wyniki mapy akustycznej została opracowana aktualizacja „Programu ochrony środowiska przed hałasem Miasta Białegostoku”.
2. Zakończono budowę północnej obwodnicy Miasta tzw. Trasy Generalskiej, która umożliwiła skierowanie ruchu tranzytowego poza centralny obszar Miasta.
3. Poprawa jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego Miasta Białegostoku – Etap III:
  - Przebudowa i rozbudowa ciągu ulic: J. H. Dąbrowskiego, Al. J. Piłsudskiego, H. Sienkiewicza na odcinku od ul. Ogrodowej do ul. Białówny oraz budowa centrum przesiadkowego przy ul. H. Sienkiewicza, w rejonie rzeki Białej.
  - Budowa systemu zarządzania ruchem.
  - Zakup 70 sztuk taboru autobusowego, kasowników i urządzeń na potrzeby organizatora komunikacji miejskiej.
  - Budowa centrów przesiadkowych.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Wykonywanie remontów nawierzchni ulic.
2. Regulacja studni kanalizacji sanitarnej i deszczowej zlokalizowanych w jezdni.
3. Całkowita eliminacja samochodów ciężarowych TIR z obszarów centrum Miasta poprzez wykonanie tzw. zachodniego domknięcia obwodnicy miejskiej Białegostoku (opracowanie dokumentacji projektowej Al. Niepodległości oraz I. J. Paderewskiego na odcinku od ul. Wiadukt do ul. Narodowych Sił Zbrojnych).

Programy i działania nowo utworzone:

1. Jako kierunki działań zmniejszenia uciążliwości hałasu przyjęto działania w zakresie ograniczenia ruchu w Mieście poprzez:
  - Rozwój transportu publicznego:
    - Tworzenie buspasów w ciągach ulic wymagających preferencji dla transportu zbiorowego.
    - Preferencje dla transportu zbiorowego na skrzyżowaniach (zielona fala, osobne światła dla komunikacji miejskiej).
    - Rozwój centrów przesiadkowych i parkingów strategicznych (P+R),
    - Sukcesywną wymianę taboru autobusowego poprzez zakup ekologicznych pojazdów (o mniejszej emisji hałasu).
    - Wymianę lub montaż wiat przystankowych ograniczających hałas pochodzący od operacji autobusowych na przystankach.
  - Budowę centrów przesiadkowych oraz parkingów zarówno na obrzeżach Miasta (P+R), jak i w centrum Miasta.
  - Rozwój transportu rowerowego. polegający na rozbudowie sieci ścieżek rowerowych, budowie miejskich wypożyczalni i miejsc postojowych rowerów.

Jako działania wspomagające przyjęto m.in.:

- Działania z zakresu planowania przestrzennego, polegające na:
  - Wykorzystywaniu informacji z mapy akustycznej oraz wykonywaniu na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego analiz akustycznych.
  - Wprowadzaniu do planów zapisów klasyfikacji terenów pod względem akustycznym.
  - Stosowaniu w planowaniu przestrzennym zasad strefowania (w odniesieniu do terenów niezagospodarowanych).
  - Stosowaniu zmian funkcji terenu na niechronione akustycznie w przypadku braku technicznych i organizacyjnych możliwości redukcji hałasu.
  - Wprowadzaniu elementów uspokojenia ruchu w centrum, terenach osiedli mieszkaniowych.

– W strefach o udokumentowanej uciążliwości hałasu powodowanej trasami komunikacyjnymi wprowadzaniu, w stosunku do nowej zabudowy mieszkaniowej, wymogu stosowania elementów chroniących przed hałasem środowiskowym na elewacjach budynku (np. materiały budowlane o podwyższonej izolacyjności akustycznej, ekrany na elewacji budynku, rozpraszające elementy fasad).

- Działania edukacyjne - informowanie, w jaki sposób człowiek może wpływać na jakość klimatu akustycznego.
- Kontroli poziomu hałasu pojazdów drogowych.
- Kontroli prędkości potoku ruchu.

2. Budowa ekranów i elementów drogi ul. Gen. N. Sulika i Gen. S. Sosabowskiego.

A.3. Zapewnienie dostępności nowoczesnych, efektywnych i niezawodnych systemów infrastruktury technicznej

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.3.1 ROZBUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ Z ZASTOSOWANIEM NAJNOWSZEJ TECHNOLOGII I SYSTEMÓW W KIERUNKU UZYSKANIA ZGODNOŚCI Z NOWOCZESNYMI STANDARDAMI UŻYTKOWYMI I ŚRODOWISKOWYMI

Programy i działania zrealizowane:

1. Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych w latach 2007-2011 będących w posiadaniu „Wodociągów Białostockich” Spółka z o.o. w Białymstoku (uchwała Nr XXVI/295/08 Rady Miejskiej Białegostoku z dn. 31 marca 2008 r.).
2. „Poprawa jakości funkcjonowania systemu transportu publicznego Miasta Białegostoku” – Etap III - „Budowa centrum sterownia ruchem”. Wykonano Etap II – opracowano projekty stałej organizacji ruchu, projekty sygnalizacji świetlnej, projekty znaków zmiennej treści, montaż i uruchomienie tablic VMS, budowa kanalizacji teletechnicznej, wymiana bądź modernizacja sterowników, zainstalowanie serwerów i dostawa sprzętu komputerowego. Zakończenie prac planowane jest na maj 2015 r.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. W celu zwiększenia efektywności energetycznej gminnych budynków mieszkalnych w remontowanych budynkach stosowane są energooszczędne źródła energii: ogniwa fotowoltaiczne, układy solarne, pompy ciepła lub ogrzewanie hybrydowe (przykłady: budynki przy ul. Wiktorii 5 i 9, ul. Sukiennej 5, ul. Ciepłej 4, ul. Św. Andrzeja Boboli 5).
2. Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych będących w posiadaniu „Wodociągów Białostockich” Spółka z o.o. w Białymstoku w latach 2012 – 2015 (uchwała Nr XXIII/215/12 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 27 lutego 2012 r.). Plan 2012 – 2015 przewiduje kontynuację najważniejszych przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie ujmowania, uzdatniania i dostarczania wody

oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków. Obejmuje głównie zadania rozwojowo – modernizacyjne na sieci i obiektach technologicznych Spółki. W roku 2014 priorytetem były zadania dotyczące usprawnienia dystrybucji wody oraz odbioru ścieków podyktowane rozbudową i stanem technicznym sieci. Zakres zrealizowanych zadań w roku 2014 obejmował:

- Budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
- Modernizację istniejących sieci wodociągowych na odcinkach o wysokiej awaryjności i wymagających częstych płukań sieci z uwagi na pogorszenie jakości wody.
- Modernizację istniejących sieci kanalizacyjnych na odcinkach o wysokiej awaryjności i w złym stanie technicznym z uwagi na zastosowany materiał i wiek sieci.
- Wykonanie nowych studni głębinowych wraz z wizualizacją i automatyzacją pracy studni na ujęciu w Jurowcach.
- Modernizację systemu osuszania powietrza w hali filtrów i ozonowni w SUW Jurowce.
- Modernizację instalacji technologicznych bloku chemicznego w SUW Pietrasze.
- Budowę separatora piasku na oczyszczalni ścieków.
- Modernizację rozdzielni niskiego i średniego napięcia na pompowni głównej na oczyszczalni ścieków.
- Przygotowanie dokumentacyjne do modernizacji rowu doprowadzającego wodę z rzeki Supraśl do stawów infiltracyjnych na ujęciu w Wasilkowie.
- Przygotowanie dokumentacyjne zakupu i montażu zbiornika membranowego na biogaz na oczyszczalni ścieków.
- Podniesienie bezpieczeństwa środowiska przemysłowego stacji uzdatniania wody (II etap).

Nakłady na realizację zadań w 2014 roku wyniosły 20,8 mln zł.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.3.2. ZWIĘKSZENIE MOŻLIWOŚCI INWESTYCYJNYCH W SFERZE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ POPRZEC FINANSOWANIE POZABUDŻETOWE

Programy i działania zrealizowane:

1. Wykorzystanie współfinansowania ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 – przebudowa ul. Gen. F. Kleeberga.
2. Wykorzystanie współfinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 – przebudowa odcinka ul. K. Ciołkowskiego.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Projekt pt. „Przebudowa sieci ciepłowniczej w Białymstoku w celu zmniejszenia strat energii” dofinansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W roku 2014 przebudowano 4,5 km sieci ciepłowniczej.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.3.3. STWORZENIE KOMPLEKSOWEGO, NOWOCZESNEGO SYSTEMU GOSPODARKI ODPADAMI Z DUŻYM UDZIAŁEM SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW I MAKSYMALIZACJĄ EFEKTU ODZYSKU

Programy i działania zrealizowane:

1. Przygotowano Sprawozdanie Prezydenta Miasta Białegostoku z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za rok 2013.
2. „Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Białystok za 2013 rok” opracowana przez Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk w Krakowie.
3. W 2014 r. prowadzone były działania edukacyjno-informacyjne promujące nowe zasady segregacji odpadów. W pierwszym półroczu 2014 r. została przeprowadzona kampania informacyjna (telewizyjna, radiowa, internetowa, billboardowa) dotycząca wdrożenia nowych zasad segregacji odpadów na terenie Miasta Białegostoku. Przeprowadzono szkolenia dla pracowników Spółdzielni Mieszkaniowych, obiektów wielkopowierzchniowych, wspólnot mieszkaniowych w sprawie nowych zasad gospodarowania odpadami. W ramach akcji edukacyjnej przygotowano i przekazano materiały edukacyjne o segregacji odpadów „eko-przedszkolak” do białostockich przedszkoli oraz przygotowano opaski odblaskowe dla uczniów szkół podstawowych.
4. Ponadto przeprowadzono liczne programy edukacyjne oraz festyny i warsztaty, m.in.:
  - „DRUGIE ŻYCIE ODPADÓW” – konkurs dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych o twórczym wykorzystaniu surowców wtórnych.
  - „Eko Walentynki” – zbiórka baterii, podczas której osoby przynoszące otrzymywały drobny upominek.
  - PUHP „LECH” jest koordynatorem białostockiej edycji ogólnopolskiej akcji „Listy dla Ziemi”. W ramach przedsięwzięcia przeprowadzono lekcje ekologiczne w 14 białostockich szkołach.
  - „Eko kwiatki na dzień matki” - warsztaty organizowane przez Białostockie Centrum Onkologii.
  - Festyn „Światowy Dzień Ochrony Środowiska”, ul. Rynek Kościuszki- Współorganizator: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Od 1 lipca 2014 r. uchwałą Nr LI/605/13 Rady Miasta Białystok z dnia 25 listopada 2013 r. zmieniony został system odbioru odpadów komunalnych. Odpady komunalne odbierane są bezpośrednio od właścicieli nieruchomości według podziału na następujące frakcje:
  - Zmieszane odpady komunalne.
  - Łącznie: papier i tektura, tworzywa sztuczne, metale oraz opakowania wielomateriałowe, z wyłączeniem szkła.
  - Selektywnie zbierane szkło opakowaniowe.
  - Odpady zielone.
  - Meble i inne odpady wielkogabarytowe.
2. W 2014 roku zgodnie ze znowelizowaną ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r. poz. 1399 z późn. zm.) realizowały one zadanie z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Odpowiadały w szczególności za:
  - Funkcjonowanie regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.
  - Tworzenie nowych i rozwój istniejących systemów zbierania odpadów komunalnych, w tym niebezpiecznych zawartych w strumieniu odpadów komunalnych.
  - Zapewnienie przepływu strumienia odpadów zgodnie z wojewódzkim planem gospodarki odpadami.
3. W 2010 roku Miasto Białystok mocą uchwały Rady Miejskiej Białegostoku powierzyło PUHP „LECH” Spółka z o.o. zadania własne z zakresu odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. PUHP „LECH” odpowiada za budowę ponadgminnego (regionalnego) kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, m.in. w ramach projektów współfinansowanych z POIiŚ:
  - „Zintegrowany system gospodarki odpadami dla aglomeracji białostockiej”. Projekt realizowany jest na podstawie umowy o dofinansowanie z POIiŚ zawartej 4 października 2011 r. 31 sierpnia 2012 r. została zawarta umowa z konsorcjum firm: Budimex S.A., Keppel Seghers Belgium N.V. oraz Cespa Compania Espanola de Servicios Publicos Auxiliares S.A. na zaprojektowanie i wykonanie ZUOK w Białymstoku. Całkowita wartość Projektu opiewa na 484,0 mln PLN, dofinansowanie w ramach POIiŚ to 210,0 mln PLN. Głównym kontraktem Projektu jest: „Kontakt nr 5 - Budowa ZUOK w Białymstoku”, czyli budowa instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych o wydajności 120 000 Mg/rok, przy wartości opałowej odpadów 7,5 MJ/kg. Pod względem terytorialnym zasięg projektu pn. „Zintegrowany system gospodarki odpadami dla aglomeracji białostockiej” obejmuje Miasto Białystok oraz 9 gmin ościennych: Czarna Białostocka, Choroszcz, Dobrzyniewo Duże, Gródek, Juchnowiec Kościelny, Michałowo, Supraśl, Wasilków, Zabłudów, z którymi Miasto Białystok ma podpisane dwustronne porozumienia.

- „Przebudowa instalacji związanej z odzyskiem odpadów w Hryniewiczach k. Białegostoku”. Projekt realizowany jest na podstawie umowy o dofinansowanie z POIiŚ zawartej 10 października 2014 r. Natomiast 24 lutego 2015 r. została podpisana umowa z Wykonawcą – Sutco-Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach. Całkowita wartość Projektu oszacowana została na 82,61 mln PLN, dofinansowanie w ramach POIiŚ wynosi 34,61 mln PLN. Głównym kontraktem Projektu jest Kontakt nr 1 „Zaprojektowanie technologii wraz z dostawą i montażem linii technologicznej do segregacji odpadów dla instalacji związanej z odzyskiem odpadów w Hryniewiczach k. Białegostoku”. W ramach projektu „Przebudowa instalacji związanej z odzyskiem odpadów w Hryniewiczach k. Białegostoku” realizowane są także inne zadania m.in sortownia odpadów o wydajności: 40 000 Mg/rok (przy pracy dwuzmianowej) dla odpadów zbieranych selektywnie lub 120 000 Mg/rok (przy pracy dwuzmianowej) dla zmieszanych odpadów komunalnych; budowa pola składowego 4A – kwatery składowania odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne; budowa wiaty na surowce wtórne, placów do czasowego magazynowania odpadów i surowców wtórnych wraz z infrastrukturą techniczną; zakup urządzeń towarzyszących. Zakończenie przebudowy instalacji planowane jest na 2016 rok.
- 4. Zapewnienie przepływu strumienia odpadów zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami realizowane jest od 1 lipca 2013 r. na podstawie organizowanych przetargów. Zorganizowanym systemem zbierania/ odbierania odpadów komunalnych zostali objęci wszyscy właściciele nieruchomości na terenie gminy Białystok.
- 5. Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach został utworzony Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Hryniewiczach. Drugi PSZOK został uruchomiony w dniu 29 kwietnia 2014 r. przy ul. 42 Pułku Piechoty 48 w Białymstoku (baza magazynowo – transportowa firmy „MPO” Sp. z o.o.).
- 6. W 2014 r. zebrano z terenu gminy Białystok 99 954,07 Mg odpadów komunalnych.
- 7. W okresie sprawozdawczym został zrealizowany cel dotyczący osiągnięcia wymaganych przez gminę limitów w zakresie: redukcji ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, uzyskania wymaganego poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji surowcowych oraz odpadów remontowo-budowlanych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.3.4. ZAPEWNIENIE WARUNKÓW DO BUDOWY POWSZECHNIE DOSTĘPNYCH SZEROKOPASMOWYCH SIECI TELEINFORMATYCZNYCH

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Budowa miejskiej sieci światłowodowej. Sieć budowana poprzez własne inwestycje oraz zakup gotowej infrastruktury.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.3.5 DZIAŁANIA NA RZECZ ELIMINOWANIA NIEUZASADNIONEJ TERENOCHŁONNOŚCI ELEMENTÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
--

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Podczas opracowywania dokumentacji technicznych budowy lub przebudowy ulic, w miarę możliwości, stosowane są najnowsze standardy projektowe przy tworzeniu nowych elementów infrastruktury, a także podejmowane są działania w celu ograniczenia terenochłonności przez elementy już istniejące.

A.4. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego przy wzroście udziału urządzonych terenów zieleni miejskiej
--

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.4.1 OSIĄGNIĘCIE WYŻSZYCH STANDARDÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, A TAKŻE UTRZYMANIA CZYSTOŚCI I PORZĄDKU
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Programy edukacyjne, m.in.:
  - „DRUGIE ŻYCIE ODPADÓW” – konkurs dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych o twórczym wykorzystaniu surowców wtórnych.
  - „Eko Walentynki” – zbiórka baterii, podczas której osoby przynoszące otrzymywały drobny upominek.
2. Przygotowano Sprawozdanie Prezydenta Miasta Białegostoku z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za rok 2013.
3. Opracowana została „Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Białystok za 2013 rok” przez Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk w Krakowie.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Zmiana sposobu ogrzewania w gminnych budynkach mieszkalnych z ogrzewaniem piecowym na centralne ogrzewanie.
2. „Plan ochrony przed szkodliwością azbestu i Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Białegostoku na lata 2006 – 2032” został przyjęty uchwałą Nr LXII/772/06 Rady Miejskiej Białegostoku 23 października 2006 r. W programie zawarto m. in. analizę wyników inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Białegostoku oraz informacji pozyskanych od podmiotów prywatnych posiadających wyroby azbestowe. W roku 2013 wykonano aktualizację wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Białegostoku. Ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych w 2013 r. wynosiła 4 962,707 Mg. W 2014 r. kontynuowano – na podstawie uchwały Nr XXIX/306/2012 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 18 czerwca 2012 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej ze środków budżetu Miasta Białegostoku na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji z zakre-

su ochrony środowiska i gospodarki wodnej, realizowanych na terenie Miasta Białegostoku oraz sposobu jej rozliczania i kontroli wykonania – udzielanie dofinansowania na zadania obejmujące usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest. W 2014 r. usunięto: 2 503,8 m kw. wyrobów zawierających azbest.

3. Zbiórka baterii w białostockich placówkach oświatowych pod hasłem EKOKONKURS „Baterie – zagrożenie dla środowiska i ludzi” prowadzona była w ramach ogólnopolskiej akcji zbiórki baterii „Działaj Czysto”. Akcja rozpoczęła się w 2005 r. i nadal jest kontynuowana. W ramach dziesięciu edycji, w których udział w ostatnich latach brało około 100 placówek oświatowych zebrano łącznie 77,5 Mg zużytych baterii. Akcja promuje wśród dzieci i młodzieży potrzebę wyodrębnienia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Dzięki temu nie trafiają one na składowisko odpadów, ale zostają poddane procesom odzysku. W roku szkolnym 2014/2015 w X edycji białostockiego konkursu zebrano 10,3 Mg zużytych baterii.
4. W uzgodnieniu z Podlaskim Wojewódzkim Inspektorem Farmaceutycznym Miasto Białystok w ramach akcji „PRZETERMINOWANE LEKI PRZYNIEŚ DO APTEKI”, poczynsz od 2008 r., odbiera przekazane przez mieszkańców przeterminowane leki z wytypowanych aptek na terenie Miasta Białegostoku. W 2014 r. zebrano 7,2 tony przeterminowanych leków.
5. Udzielono dofinansowania na likwidację zbiorników bezodpływowych i budowę przyłączy kanalizacji sanitarnej związanych z likwidacją tych zbiorników, na podstawie Uchwały Nr XXIX/306/12 Rady Miejskiej Białegostoku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej ze środków budżetu Miasta Białegostoku na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, realizowanych na terenie Miasta Białegostoku oraz sposobu jej rozliczania i kontroli wykonania. W 2014 roku zlikwidowano 122 zbiorniki bezodpływowe.
6. Realizując zadania statutowe „Schronisko dla Zwierząt” odławia bezdomne psy z terenu Miasta zapewniając im opiekę. Organizuje też akcje edukacyjno-informacyjne na terenie szkół i przedszkoli oraz zapewnia całodobową opiekę weterynaryjną w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt, w ramach zawartej umowy o świadczenie kompleksowych usług całodobowego pogotowia dla zwierząt na terenie Miasta Białegostoku.
7. Udział w akcji „Sprzątanie Świata - Polska 2014”, czyli międzynarodowym przedsięwzięciu związanym z promocją ochrony środowiska i edukacji ekologicznej. Akcja co roku prowadzona jest także w Białymstoku i cieszy się coraz większym zainteresowaniem, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. W każdy trzeci weekend września miliony wolontariuszy, którym zależy na ochronie środowiska wyruszają do lasów, na pobocza dróg, do parków i sprzątają. W 2014 roku akcja odbyła się pod hasłem „Turysto- szanuj środowisko”.

Programy i działania nowo utworzone:

1. Realizacja „Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Miasta Białegostoku w 2014 roku” przyjętego uchwałą Nr LVIII/642/14 Rady Miasta Białystok z dnia 28 marca 2014 r. Głównym celem Programu jest zapewnienie opieki zwierzętom bezdomnym oraz wolno żyjącym, ograniczenie oraz zapobieganie bezdomności i nadpopulacji zwierząt domowych na terenie Miasta Białegostoku. W ramach ww. Programu prowadzone są różne działania, w tym m.in.:
  - Akcja sterylizacji i kastracji wolno żyjących kotów w ramach umów zawieranych przez Miasto.
  - Dokarmianie kotów wolno żyjących.
  - Odławianie zwierząt bezdomnych i zapewnienie opieki w „Schronisku dla Zwierząt”.
  - Sterylizacje i kastracje zwierząt schroniskowych.
  - Promocyjne znakowanie psów z terenu Białegostoku.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.4.2. STWORZENIE EFEKTYWNEGO SYSTEMU ZAGOSPODAROWANIA WÓD OPADOWYCH

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. W dalszym ciągu realizowany jest „Program zagospodarowania wód opadowych i rozbudowy kanalizacji deszczowej Miasta Białegostoku”. W opracowaniu wskazane zostały węzły kanalizacji deszczowej wymagające przebudowy oraz rozmieszczenie zbiorników retencyjnych, rowów wsiąkowych i odparowników, których zadaniem jest przejęcie wód opadowych, przeznaczonych do dalszego wykorzystania, np. do nawadniania drzew, trawników (rozwiązania korzystne ekonomicznie i ekologiczne). Zgodnie z wytycznymi programowymi wydawane są warunki techniczne włączenia do miejskiej sieci kanalizacji deszczowej oraz budowy nowej infrastruktury kanalizacji deszczowej itp. Program wykorzystywany jest również na etapie tworzenia MPZP. Wymagane jest w maksymalnym stopniu zagospodarowanie wód opadowych u źródła, ich retencjonowanie oraz ponowne użycie np. do celów gospodarczych.
2. Wieloletni Plan rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych będących w posiadaniu Wodociągów Białostockich Spółka z o.o. w Białymstoku w latach 2012 – 2015 (uchwała Nr XXIII/215/12 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 27 lutego 2012 r.). Plan obejmuje kontynuację rozdziału kanalizacji ogólnospławnej w ramach realizowanego Projektu „Rozbudowa i modernizacja systemu wodociągowo – kanalizacyjnego w Białymstoku i gminie Wasilków”. Koszty rozdziału uwzględniono w nakładach całego projektu współfinansowanego z Funduszu Spójności. W wyniku realizacji Projektu w latach 2008-2013 zlikwidowano 10 km kanalizacji ogólnospławnej.

Na koniec 2013 roku na stanie Wodociągów Białostockich pozostało około 7 km kanalizacji ogólnospławnej. W celu zmniejszenia ilości ścieków opadowych i infiltracyjnych kierowanych na oczyszczalnię ścieków oraz poprawy warunków technologicznych i eksploatacyjnych pracy oczyszczalni Spółka sukcesywnie kontynuuje rozdział kanalizacji ogólnospławnej.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.4.3 ROZWÓJ TERENÓW ZIELENI URZĄDZONEJ PRZY POSZANOWANIU UNIKALNYCH WALORÓW PRZYRODNICZYCH
--

Programy i działania nowo utworzone:

1. Rewaloryzacja otoczenia Pomnika Konstytucji 3 Maja na terenie zabytkowego Parku Konstytucji 3 Maja w Białymstoku. Celem realizacji inwestycji było przywrócenie historycznych elementów kompozycyjnych, a także modernizacja tego fragmentu parku poprawiająca jego funkcjonalność, zgodnie ze współczesnymi potrzebami.

KIERUNEK DZIAŁAŃ A.4.4. ZACHOWANIE CIĄGŁOŚCI SYSTEMU PRZYRODNICZEGO MIASTA I OCHRONA TERENÓW O WYSOKICH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRZED EKSPANSJĄ INWESTYCYJNĄ
--

Programy i działania zrealizowane:

1. W roku 2014 zrealizowano akcję ochrony żab w okresie ich wiosennej migracji do miejsc rozrodu (chodziło głównie o ochronienie żab przechodzących przez ulice przed rozjechaniem przez samochody). Zakupione zostały niezbędne materiały, a wiosną 2014 r. zamontowano płotki ochronne w kilku miejscach najczęstszego występowania żab (ul. Karpińskiego i Plażowa) oraz przeprowadzona została akcja bezpiecznego przenoszenia żab do miejsc rozrodu. W roku 2014 uratowano ponad 800 osobników.
2. W roku 2014 wybudowano dwa hotele dla dzikich owadów zapylających (jeden na terenie bulwarów Kościłkowskiego, drugi w Akcencie ZOO). Są to specjalne ule wykonane z materiałów przyjaznych środowisku, w których wsiedlone zostały owady zapylające, niegroźne dla człowieka, a bardzo cenne z punktu widzenia edukacji przyrodniczej i ochrony środowiska.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. W ramach zachowania ciągłości systemu przyrodniczego Miasta Białegostoku sukcesywnie realizowana jest konserwacja i odtwarzanie rowów odwadniających, cieków wodnych i rzeki Białej. Ponadto prowadzony jest nadzór nad stanem rowów melioracyjnych powierzchniowych wód płynących zbiorników wodnych:

- Monitorowanie stanów grobli oraz budowli piętrzących pod względem ich szczelności i stabilności na zbiornikach wodnych oraz wykonywanie obiektów budowlanych w ich pobliżu.
  - Monitorowanie nielegalnego zasypywania rowów melioracyjnych.
  - Monitorowanie przepustowości rzek, cieków rowów melioracyjnych.
2. Prowadzona jest akcja edukacyjna „Ratujmy Kasztany” polegająca na corocznym systematycznym grabieniu i sprzątaniu opadających liści kasztanowców. Przedsięwzięcie ma istotne znaczenie dla poprawy kondycji zdrowotnej kasztanowców w Mieście Białystok poprzez eliminację szkodników, jednocześnie podnosząc świadomość proekologiczną społeczeństwa i pełniąc funkcję edukacyjną.

Programy i działania nowo utworzone:

1. W 2014 roku zlecono wykonanie inwentaryzacji stanu zdrowotnego drzew będących pomnikami przyrody oraz drzew wskazanych do objęcia tą formą ochrony. W efekcie zlecenia wykonane zostały nowe karty istniejących i planowanych pomników przyrody. Dalszym etapem będzie zebranie niezbędnych uzgodnień i opinii, a następnie uchwalenie przez Radę Miejską Białegostoku wybranych drzew, jako nowe pomniki przyrody.
2. Do nowo utworzonych programów należy zaliczyć plan ustanowienia na terenie Stawów Marczukowskich użytku ekologicznego. W roku 2014 wyłoniony został wykonawca, który opracował koncepcję zagospodarowania terenu, odtworzenia stawów i wykonania ścieżki edukacyjnej. Koncepcja pozwoli na podjęcie działań służących właściwemu utrzymaniu stosunków wodnych, co z kolei przyczyni się do zachowania cennej flory i fauny.

7.2. Infrastruktura społeczna i kapitał ludzki

Realizacja *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2011-2020*. Strategia wpisuje się w szereg priorytetów i kierunków działań wynikających ze *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus*. Raport z przedmiotowej *Strategii* za rok 2014 jest dostępny na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku pod adresem: <http://mopr.bialystok.pl/sprawozdania.html>.

B. WYSOKA JAKOŚĆ KAPITAŁU LUDZKIEGO I BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNE MIESZKAŃCÓW

B.1. Wspieranie rozwoju tożsamości i aktywności lokalnej

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.1.1. WSPIERANIE I PROMOWANIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH I DZIAŁAŃ RAD OSIEDLI

Programy i działania zrealizowane:

1. Realizacja Programu współpracy Miasta Białystok z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2014 roku. W ramach programu zlecane były organizacjom pozarządowym oraz innym uprawnionym podmiotom zadania publiczne Miasta na kwotę ponad 20 mln zł. Rozwijały się różne formy współpracy pozafinansowej, np. obejmowanie honorowym patronatem Prezydenta Miasta Białegostoku działań realizowanych przez trzeci sektor.
2. Organizacja XIX białostockiej edycji Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych”. Konkurs promował społeczną aktywność młodych wolontariuszy.
3. Realizacja konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Partycypacyjnego, jako części budżetu Miasta Białegostoku na 2015 rok. W głosowaniu na projekty zgłoszone do realizacji w ramach Budżetu wzięło udział prawie 49 tys. białostoczan.
4. Placówki oświatowe zrealizowały szereg programów związanych ze wspieraniem i promowaniem aktywności społeczności lokalnych, m.in.:
  - Organizacja pikników (np. piknik rodzinny w Szkole Podstawowej Nr 21 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Białymstoku; piknik na Jesiennej organizowany przez Zespół Szkół Nr 3 w Białymstoku), festynów (np. festyn „Bezpieczny w domu, w szkole, na ulicy” w Szkole Podstawowej Nr 19 im. Mieszka I w Białymstoku), spektakli (np. spektakl charytatywny Szkoły Podstawowej Nr 19 im. Mieszka I w Białymstoku) i montażu słowno-muzycznych (np. z okazji świąt narodowych w Klubie „Jubilat” przez uczniów Przedszkola Samorządowego Nr 43 w Białymstoku) o charakterze edukacyjnym, podjętych we współpracy ze społecznościami lokalnymi.
  - Ekumeniczne spotkania wigilijne – koncerty kolęd różnych wyznań chrześcijańskich.
  - Spotkania profilaktyczne dla rodziców.

- Projekty edukacyjne (m.in. „Pola Nadziei”, „Żyj zdrowo”, „Mój Pupil”, „Kilometry Dobra”) realizowane przez Przedszkole Samorządowe Nr 82 w Białymstoku.
- Świąteczna zbiórka żywności w Szkole Podstawowej Nr 21 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Białymstoku we współpracy z Bankiem Żywności.
- Spotkania dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 60 w Białymstoku ze społecznością lokalną, w ramach wycieczek do pobliskich sklepów, zakładów pracy, aptek, ośrodków zdrowia. Wystawa prac dzieci w Spółdzielni Mieszkaniowej.
- Udział placówek oświatowych w projekcie „Cyfrowy Białystok, mającym na celu przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców Białegostoku”.
- Policealne Studium Wokalno-Aktorskie w 2014 roku realizowało edukację artystyczną społeczności lokalnej.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Rozbudowa i przebudowa budynku położonego przy ul. Św. Rocha 3 wraz ze zmianą sposobu użytkowania na budynek administracyjno-biurowy z przeznaczeniem na siedzibę Centrum Organizacji Pozarządowych.
2. Funkcjonowanie w strukturach miejskich, w ramach Departamentu Spraw Społecznych, Centrum Współpracy Organizacji Pozarządowych. Misją Centrum jest:
  - Wsparcie merytoryczne, organizacyjne i logistyczne białostockich organizacji pozarządowych.
  - Tworzenie płaszczyzny współpracy między jednostkami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi.
  - Stworzenie miejsca pełniącego rolę centrum aktywności lokalnej i inkubatora inicjatyw obywatelskich.
3. Programy realizowane przez placówki oświatowe, m.in.:
  - Udział w akcjach charytatywnych (m.in. „Wózki za nakrętki”, zbiórka karmy na rzecz schroniska Azyl i Fundacji Kotkowo, „Góra Grosza”).
  - Udział w akcjach proekologicznych (zbiórka makulatury, zużytych baterii i tonerów).
  - Współpraca Szkoły Podstawowej Nr 34 ze Stowarzyszeniem RUBIEŻ i Podlaskim Stowarzyszeniem Zesłańców Sybiru w Białymstoku.
  - Coroczny Festyn Rodzinny organizowany przez Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego im. Marii Konopnickiej w Białymstoku we współpracy ze Spółdzielnią Mieszkaniową im. A. Mickiewicza, którego celem jest umocnienie więzi rodzinnych oraz integracja ze środowiskiem lokalnym. Podczas festynu organizowane są konkursy oraz turnieje sportowe.
  - W ramach udziału w projekcie „Szkoła Współpracy. Uczniowie i rodzice kapitałem społecznym nowoczesnej szkoły” Zespół Szkół Elektrycznych im. prof.

Janusza Groszkowskiego w Białymstoku opracowuje Szkolny Program Aktywnej Współpracy.

- Młodzieżowy Dom Kultury realizował imprezy na rzecz środowiska lokalnego. Współpracował z placówkami oświatowymi oraz innymi instytucjami podczas organizacji różnorodnych projektów np.: Konkurs Piosenki Patriotycznej w Przedszkolu Samorządowym nr 53, Przegląd Teatrzyków „Bądź zdrow” ze Stacją Miejską Sanepidu, Przegląd Twórczości Artystycznej z Polskim Związkiem Niewidomych. Działań tego typu jest kilkadziesiąt rocznie.

Programy i działania nowo utworzone:

1. Realizacja Programu Miasta Białegostoku Przeciwdziałania Ksenofobii, Rasizmowi i Związanej z Nimi Nietolerancji na lata 2014-2017 „Białystok dla Tolerancji”. Strategicznym założeniem Programu jest wdrożenie i systemowa realizacja przedsięwzięć przeciwdziałania zjawiskom rasizmu, ksenofobii i nietolerancji poprzez wielokierunkowe i wielopoziomowe procesy. Beneficjentami działań prowadzonych w ramach Programu są mieszkańcy Białegostoku. Celem głównym Programu jest wdrożenie działań mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie ksenofobii, rasizmu i nietolerancji oraz wykształcenie w społeczności Miasta Białegostoku kultury tolerancji wobec ludzi niezależnie od ich rasy czy wiary. Założeniem Programu jest także wypracowanie metod przeciwdziałania tym zjawiskom i podjęcie praktycznych kroków, w szczególności edukacyjnych, podnoszących poziom świadomości społecznej, monitorowanie skali i zasięgu zjawisk ksenofobii i rasizmu, uświadomienie obywatelom ich praw i obowiązków oraz skuteczne zwalczanie wszelkich przejawów ksenofobii, rasizmu i nietolerancji z wykorzystaniem dostępnych systemów i zabezpieczeń. Program jest realizowany w 4 obszarach: Bezpieczeństwo publiczne, Edukacja i wychowanie, Kultura i sport, Aktywizacja społeczna.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.1.2. KSZTAŁTOWANIE LOKALNEJ TOŻSAMOŚCI W RAMACH WSPÓŁPRACY MIĘDZY ADMINISTRACJĄ, PRZEDSIĘBIORCAMI, INSTYTUCJAMI NON-PROFIT, UCZELNIAMI

Programy i działania zrealizowane:

1. Realizacja zadania publicznego z zakresu polityki społecznej w latach 2014-2015 „Działania skierowane do mieszkańców Białegostoku, w tym cudzoziemców, na rzecz budowania dialogu międzykulturowego”. W otwartym konkursie ofert wyłoniono 2 zadania: „Trzej przyjaciele z boiska – spotkania edukacyjne na ścieżce kultur: polskiej, tatarskiej i czeczeńskiej” Fundacji Tatarskie Towarzystwo Kulturalne oraz Fundacji Dialog „Multi-Stok”.
2. Zakończenie działania Rady Ekspertów do spraw gospodarczych przy Prezydencie Miasta.

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – wsparto inicjatywy z zakresu różnorodności kulturowej Miasta, dialogu międzykulturowego, prezentacji kultur mniejszości narodowych i etnicznych. Organizacje pozarządowe i inne podmioty, przy wsparciu finansowym Miasta, zrealizowały ok 20 projektów z tego zakresu, zarówno w przestrzeni publicznej, jak i innych obiektach ogólnodostępnych dla mieszkańców, a obejmujących festiwale, koncerty, prezentacje, publikacje – w tym m.in.:
  - VII Festiwal Kultury Żydowskiej „Zachor – Kolor i Dźwięk”.
  - VIDOVDAN” III Festiwal kultury serbskiej w Białymstoku.
  - XXI Festiwal Białoruskiej Poezji Śpiewanej i Piosenki Aktorskiej „Bardauskaja Vosień 2014”.
  - Święto Kultury Białoruskiej.
  - Festiwal Kultury Ukraińskiej na Podlasiu "Podlaska Jesień 2014".
  - Tatarski Benefis Buńczuka.
  - Festiwal Muzyki Cerkiewnej – „Hajnówka” w Białymstoku.
  - „Białoruskie Zeszyty Historyczne nr 41, 42”.
  - „Pierwsza Białoruska Potańcówka w Białymstoku.
  - I Miejski Konkurs Piosenki Rosyjskiej.
2. W ramach „Programu rozwoju aktywności w sferze kultury...” zorganizowano:
  - Koncerty i festiwale poświęcone mniejszościom narodowym: festiwal „INNY WYMIAR – WSCHÓD KULTURY” (poświęcony mniejszości białoruskiej), spotkania z cyklu „Ciekawi świata”, Festiwal Filmowy „ŻUBROFFKA” z konkursem „Okno na Wschód”, „Warsztaty Tańców Żydowskich”, festyn „Święto Ulicy Jana Kilińskiego” z udziałem zespołów ludowych „Suniczka” i „Skawysz” (Mińsk, Białoruś); koncert „Najpiękniejsze pieśni żydowskie”, „Pieśni sefardyjskie – warsztaty śpiewu”.
  - Wystawy: „Pozbawienie” (Galeria Arsenał), „Bożnice Drewniane” (Centrum im. L. Zamenhofs), Ekspozycja plakatów z 25 lat FMFB „Basowiszcz” (Białostocki Ośrodek Kultury).
  - Prezentacje książek i publikacji popularnonaukowych, m.in. „Cmentarz Ewangelicki przy ul. Młynowej w Białymstoku” (Centrum im. L. Zamenhofs), „Bożnice Drewniane” (Centrum im. L. Zamenhofs), „Żydowski Białystok i jego diaspora” (Białostocki Ośrodek Kultury).

- W ramach niniejszego Programu Miasto Białystok sfinansowało również koncerty konkursowe i prezentację pokonkursową w ramach VIII edycji Międzynarodowego Festiwalu Muzyki, Sztuki i Folkloru „Podlaska Oktawa Kultur”.
3. Zgodnie z art. 13 ustawy o systemie oświaty szkoła i placówka publiczna umożliwia uczniom podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, a w szczególności naukę języka oraz własnej historii i kultury. W wykonywaniu tych zadań, organy prowadzące szkoły i placówki oraz ich dyrektorzy współdziałają z organizacjami mniejszości narodowych lub grup etnicznych. W szkołach prowadzonych przez Miasto Białystok przywiązuje się dużą wagę do zagadnienia wielokulturowości. Szkoły są wspierane przez organ prowadzący w różnorodnych działaniach w tym obszarze.
- Wsparciem w białostockich przedszkolach i szkołach objęte są dzieci białoruskie, którym na wniosek rodziców finansowane są lekcje języka białoruskiego. Do Przedszkola Samorządowego Nr 14 w Białymstoku, w roku szkolnym 2014/2015, do 4 oddziałów uczęszczało 98 dzieci mniejszości białoruskiej (3 oddziały białoruskie i 1 oddział polsko – białoruski): nauka języka mniejszości organizowana jest na zasadzie prowadzenia nauki w dwóch językach: polskim oraz białoruskim. W roku szkolnym 2014/2015 Szkole Podstawowej Nr 4 im. Sybiraków przyznano 22 godziny języka białoruskiego (w zajęciach uczestniczyły 94 osoby). Publicznemu Gimnazjum Nr 7 im. ks. Stanisława Konarskiego w Białymstoku przyznano 6 godzin języka białoruskiego (w zajęciach uczestniczyło 11 osób). Zespołowi Szkół Ogólnokształcących Nr 3 w Białymstoku przyznano 3 godziny języka białoruskiego (w zajęciach uczestniczyło 5 uczniów).
  - Z inicjatywy nauczyciela języka ukraińskiego zorganizowane zostały zajęcia tego języka dla uczniów mniejszości ukraińskiej w Publicznym Gimnazjum Nr 2 im. 42 Pułku Piechoty w Białymstoku. W roku szkolnym 2014/2015 przyznano 6 godzin dydaktycznych tygodniowo, w zajęciach uczestniczyło 12 osób. W Przedszkolu Samorządowym Nr 26 Integracyjnym im. Joanny Strzałkowskiej – Kuczyńskiej w Białymstoku prowadzone są zajęcia z języka ukraińskiego dla dzieci w wieku przedszkolnym. W roku szkolnym 2014/2015 przyznano 3 godziny dydaktyczne tygodniowo. Na zajęcia uczęszczało 10 dzieci. Oprócz zatrudnionego nauczyciela, w prowadzeniu zajęć pomagał wolontariusz (studentka filologii ukraińskiej).
  - Dla uczniów romskich szkoły Miasta Białegostoku organizowały dodatkowe zajęcia edukacyjne, tj. zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zespoły korekcyjno-kompensacyjne, gimnastykę korekcyjną, koło komputerowe, SKS, zajęcia rekreacyjne, terapię pedagogiczną.
  - Na wniosek Przewodniczącej Gminy Wyznaniowej Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej co roku przyznawane są godziny na naukę religii islamskiej. W roku szkolnym 2014/2015 przyznano 11 godzin.

W zajęciach uczestniczyło około 36 uczniów białostockich szkół. Zajęcia odbywały się w Szkole Podstawowej Nr 28 im. K. I. Gałczyńskiego w Białymstoku.

- Szkole Podstawowej Nr 28 im. K. I. Gałczyńskiego w Białymstoku na rok szkolny 2014/2015 przyznano 18 godzin tygodniowo na realizację zajęć z religii muzułmańskiej. Uczestniczyło w nich około 105 dzieci czeczeńskich. W pozaszkolnym punkcie katechetycznym mieszczącym się przy ul. Hetmańskiej 63 w Białymstoku realizowane były zajęcia z religii muzułmańskiej w wymiarze 4 godz./tyg. Uczestniczyło w nich 8 uczniów. W Szkole Podstawowej Nr 15 w Białymstoku zorganizowana została religia muzułmańska dla dzieci czeczeńskich w wymiarze 4 godz./tyg., uczestniczyło w niej 22 dzieci.
  - Religia prowadzona przez Kościół Zielonoświątkowy I Zbór w Białymstoku w roku szkolnym 2014/2015 realizowana była w pozaszkolnym punkcie katechetycznym mieszczącym się przy ul. Kozłowej 4 w Białymstoku. W zajęciach tych uczestniczyło 13 uczniów, realizowane były w wymiarze 6 godz./tyg.
  - W pozaszkolnym punkcie katechetycznym mieszczącym się przy ul. Dolistowskiej 17 w Białymstoku realizowane były zajęcia religii ewangelicko-augsburskiej w wymiarze 3 godz./tyg. Uczestniczyło w nich 7 uczniów.
4. Miasto Białystok zapewnia środki na dodatkową, bezpłatną naukę języka polskiego dla osób, które nie są obywatelami polskimi i podlegają obowiązkowi szkolnemu. Dla cudzoziemców oraz obywateli polskich, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, organ prowadzący szkołę obowiązany jest zorganizować w szkole dodatkową bezpłatną naukę języka polskiego w formie dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego oraz zajęcia wyrównawcze. W roku szkolnym 2014/2015 w szkołach i placówkach Miasta Białegostoku obowiązek szkolny realizowało:
- 175 uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi.
  - 8 uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi, a którym udzielono zezwolenia na pobyt stały na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
  - 8 uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi, a którym nadano status uchodźcy.
  - 35 uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi, a którym udzielono zgody na pobyt tolerowany.
  - 36 uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi, a którym udzielono ochrony uzupełniającej.
  - 5 uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi, a którym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielono zezwolenia na pobyt czasowy.
  - 61 uczniów, którzy nie są obywatelami polskimi, a którzy są dziećmi osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

Dodatkowe zajęcia z języka polskiego/zajęcia wyrównawcze realizowane były w 24 szkołach.

5. Szkoły Miasta Białegostoku stosują szereg rozwiązań dydaktyczno-organizacyjnych mających na celu podniesienie jakości kształcenia cudzoziemców, w tym m.in.:

- Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i korekcyjno-kompensacyjne.
- Indywidualne zajęcia i konsultacje prowadzone przez nauczycieli poszczególnych przedmiotów w celu wyrównywania braków w nauce.
- Zajęcia pozalekcyjne realizowane przez wychowawców świetlicy zgodnie z planem pracy świetlicy szkolnej.
- Pomoc koleżeńską.
- Pomoc pedagoga szkolnego.
- Szczególny nadzór wychowawcy klasy.
- Wolontariat studencki.
- Zajęcia z logopedą.
- Projekty mające na celu zbliżanie kultury polskiej i czeczeńskiej.

W Szkole Podstawowej Nr 47 im. J. Klemensa Branickiego w Białymstoku, podobnie jak w latach ubiegłych, funkcjonowała zerówka dla dzieci czeczeńskich.

6. Programy zrealizowane przez placówki oświatowe na rzecz wspierania mniejszości narodowych, m.in.:

- Realizacja tematyki tolerancji międzykulturowej podczas godzin wychowawczych.
- Projekt edukacyjny „Wielokulturowy Białystok”. Celem projektu było poznanie historii, kultury, tradycji, mniejszości żydowskiej i romskiej zamieszkującej Miasto.
- Szkolenia Rad Pedagogicznych (m.in. „Stereotypy, uprzedzenia, mity”; „Praca z uczniem uchodźcą”).
- Zajęcia kompensacyjno-wyrównawcze skierowane do dzieci objętych wsparciem w ramach projektu „Romska Akademia Społeczna – program działań na rzecz Romów z Białegostoku, Siemiatycz i Łomży”.
- Udzielanie pomocy rzeczowo-finansowej we współpracy z MOPR i różnego typu instytucjami pozarządowymi.
- „Równolandia” - program profilaktycznego działania z zakresu edukacji międzykulturowej Komendy Miejskiej Policji w Białymstoku pod hasłem „Każdy jest inny – wszyscy wyjątkowi”.
- Uczestnictwo placówek oświatowych w programach, m.in. „Różnorodność wokół nas”, „Kultura czeczeńska”, „Śladami wielokulturowości”, „Polak, Tatar – dwa bratanki”, „Trzej przyjaciele z boiska”, „Przygody Innego”.
- Rola ucznia VIII LO w krótkometrażowym filmie fabularnym Bartka Tryzny „Kuzyni”, który opowiada o sytuacji czeczeńskich dzieci w białostockiej rzeczywistości.
- Współpraca Szkoły Podstawowej Nr 19 im. Mieszka I w Białymstoku z Fundacją „Dialog”, w ramach której przeprowadzone zostały zajęcia dla uczniów pn. „Oblicza różnorodności kulturowej Podlasia”, „Przygody Innego”.

- Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w 2014 roku zorganizował warsztaty „Społeczno-edukacyjne aspekty integracji społeczności romskiej” (12 uczestników), zajęcia terenowe „Wielokulturowość Podlasia” oraz lekcje otwarte „Mój kolega cudzoziemiec”.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Placówki oświatowe Miasta Białystok zorganizowały:

- Fundacja Edukacji i Twórczości zaprosiła Szkołę Podstawową Nr 29 do projektu „Romska Akademia Społeczna – program działań na rzecz Romów z Białegostoku, Siemiatycz i Łomży” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu jest integracja Romów oraz zwiększenie świadomości i wiedzy na temat kultury romskiej wśród osób z województwa podlaskiego.
- Godziny wychowawcze dotyczące tematyki tolerancji międzykulturowej podczas godzin wychowawczych (m.in. Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 1 w Białymstoku).
- Szkolenia Rad Pedagogicznych w tym zakresie.
- Uczniowie narodowości czeczeńskiej w Publicznym Gimnazjum Nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi w Białymstoku otrzymali wsparcie poprzez działania integracyjne w klasie. Podjęto również współpracę z rodzicami tych dzieci.
- W Zespole Szkół Handlowo-Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Białymstoku odbyło się Ekumeniczne Spotkanie Młodych.
- Przedszkole Samorządowe Nr 26 w Białymstoku zorganizowało XIII edycję Wojewódzkiego Festiwalu Piosenki i Tańca Naszego Regionu, w którym udział wzięły dzieci z przedszkoli z językiem białoruskim, ukraińskim i litewskim.
- Młodzieżowy Dom Kultury współpracuje od wielu lat z domami kultury na Litwie, Łotwie i Estonii. Zespoły z powyższych placówek wzięły udział w Festiwalu Dzieci i Młodzieży „Białystok – Miasto młodych” organizowanym przez placówkę. Społeczność MDK włącza się w akcję wspierania dzieci na Litwie (zbieranie książek, podręczników, odzieży itp.).

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.1.4. BIAŁYSTOK JAKO POMOST MIĘDZY WSCHODEM A ZACHODEM

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Udział w targach turystycznych krajowych i zagranicznych.

B.2. Rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.2.1 ZWIĘKSZENIE SZANS EDUKACYJNYCH, W TYM PODEJMOWANIE SZCZEGÓLNEJ TROSKI O PROCES WYCHOWANIA ORAZ KSZTAŁCENIA I POPRAWY WARUN-

Programy i działania zrealizowane:

1. „Cyfrowy Białystok – przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców Białegostoku”. Głównym celem projektu było zapewnienie dostępu do Internetu dla 700 gospodarstw domowych z terenu Miasta Białegostoku zagrożonym wykluczeniem cyfrowym z powodu trudnej sytuacji ekonomicznej lub ze względu na niepełnosprawność oraz dla 100 jednostek (placówek) podległych Miastu Białystok w ramach działań koordynacyjnych. W ramach projektu zrealizowano działania:

- Zapewnienie dostępu do Internetu beneficjentom oraz placówkom objętym projektem.
- Zakup sprzętu komputerowego z systemem operacyjnym i pakietem biurowym oraz podłączenie Internetu.
- Szkolenia beneficjentów z zakresu obsługi sprzętu komputerowego oraz aplikacji komputerowych i Internetu.

Całkowita wartość projektu: 6.366.700,00 zł.

Wartość dofinansowania: 6.248.654,49 zł, w tym: 5.311.356,31 zł z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka i 937.298,18 zł z budżetu państwa.

2. Placówki oświatowe zrealizowały szereg programów związanych ze zwiększaniem szans edukacyjnych, m.in.:

- Działania zwiększające szanse edukacyjne młodzieży uzdolnionej (m.in. „Świat wokół nas”, „Młode kadry”, wspieranie zdolności i talentów uczniów poprzez m.in. stypendia motywacyjne za wyniki w nauce i sporcie, zajęcia dodatkowe dla uczniów uzdolnionych).
- Działania skierowane do młodzieży zaniedbanej wychowawczo (m.in. zajęcia wyrównawcze, organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, rozmowy z elementami psychoterapii, indywidualizacja pracy z uczniem, zajęcia dydaktyczno- wychowawcze z pedagogiem szkolnym).
- Działania skierowane do młodzieży niepełnosprawnej (m.in. dostosowywanie warunków, form i metod nauczania do potrzeb uczniów niepełnosprawnych-organizacja nauczania indywidualnego).
- Przekazanie na realizację zajęć pozalekcyjnych i programów profilaktycznych w 2014 roku kwoty 650.263 zł.
- Finansowanie klas dwujęzycznych: z językiem francuskim, angielskim i hiszpańskim w Publicznym Gimnazjum Nr 6 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Seweryna Nowakowskiego w Białymstoku, Publicznym Gimnazjum Nr 32 w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 2 w Białymstoku, Publicznym Gimnazjum Nr 3 im. Izabeli Branickiej w Białymstoku, Publicznym Gimnazjum Nr 9 im. 2 Korpusu PSZ na Zachodzie w Białymstoku, w Zespole Szkół Ogólnokształcą-

cych Nr 3 w Białymstoku, VI Liceum Ogólnokształcącym im. Króla Zygmunta Augusta w Białymstoku.

- Dofinansowanie zakupu podręczników – wyprawki szkolnej w roku 2014 w kwocie 546.046 zł. w ramach Rządowego programu pomocy uczniom w „Wyprawka szkolna”. Dofinansowaniem objęto zakup podręczników szkolnych dla 2 063 uczniów, byli to uczniowie klas II, III i VI szkoły podstawowej, uczniowie klas III zasadniczej szkoły zawodowej, uczniowie klas III liceów i technik oraz uczniowie słabowidzący, niesłyszący, słabosłyszący, z niepełnosprawnością ruchową, w tym afazją, z autyzmem (w tym z zespołem Aspergera), z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność wymieniona wyżej, posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.
- Przekazanie na wypoczynek dzieci i młodzieży w roku 2014 kwoty 487.611,25 zł.
- Zróżnicowanie godzin pracy białostockich przedszkoli w odpowiedzi na potrzeby rodziców.
- Objęcie wczesnym wspomaganie rozwoju w roku szkolnym 2014/2015 116 dzieci w przedszkolach samorządowych Miasta Białegostoku.
- W roku szkolnym 2014/2015 nauczaniem indywidualnym objętych było 329 uczniów (0,72% ogólnej liczby uczniów), którym na jego realizację przyznano łącznie 3 310 godzin tygodniowo. Indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym objęte było 1 dziecko, któremu na jego realizację przyznano 4 godz. tygodniowo. Największy był odsetek uczniów nauczanych indywidualnie w szkołach specjalnych, tj. 17,69% uczniów tych szkół (nie uwzględniając uczniów Zespołu Szkół Nr 15 – brak nauczania indywidualnego w placówce), następnie w gimnazjach – 1,2%.
- Podobnie jak w latach poprzednich, Prezydent Miasta Białegostoku Zarządzeniem Nr 40/14 z dnia 19 grudnia 2014 roku ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w zakresie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych na 2015 rok pn. „Rehabilitacja dzieci i młodzieży z autyzmem”. Zwieńczeniem konkursu było podpisanie 10 umów na kwotę 299.000 zł.
- Miasto Białystok wspiera finansowo i organizacyjnie szkoły, które stosują rozwiązania dydaktyczno-organizacyjne mające na celu podniesienie jakości kształcenia, w tym dodatkowe zajęcia z języka polskiego, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i korekcyjno-kompensacyjne, indywidualne zajęcia i konsultacje prowadzone przez nauczycieli poszczególnych przedmiotów w celu wyrównania braków w nauce, zajęcia pozalekcyjne realizowane przez wychowawców świetlicy zgodnie z planem pracy świetlicy szkolnej, pomoc koleżeńską, pomoc pedagoga szkolnego, szczególny nadzór wychowawcy klasy, wolontariat studencki, zajęcia z logopedą.

- Wspieranie i motywowanie rozwoju zainteresowań oraz udzielanie pomocy uczniom wybitnie zdolnym poprzez organizację kół zainteresowań, opiekę naukową i system stypendialny:
- Stypendia przyznawane za wybitne osiągnięcia i wyniki w nauce uczniom białostockich publicznych i niepublicznych szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, zgodnie z Uchwałą Nr LIV/634/06 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 27 lutego 2006 r. w sprawie zasad udzielania stypendiów dla uczniów i studentów za wyniki i osiągnięcia w nauce (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2006 r. Nr 90, poz. 891 ze zm.). W roku szkolnym 2014/2015 na wypłatę stypendium za wyniki i osiągnięcia przeznaczono kwotę 146.600 zł.
  - Stypendia w dziedzinie twórczości artystycznej. Na rok szkolny 2014/2015 Prezydent Miasta Białegostoku przyznał stypendia w dziedzinie twórczości artystycznej uczniom i studentom uzdolnionym artystycznie, zgodnie z Uchwałą Nr XXV/256/08 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 25 lutego 2008 r., w sprawie zasad udzielania stypendiów w dziedzinie twórczości artystycznej uczniom i studentom uzdolnionym artystycznie (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 82 poz. 756 ze zm.). Osobami uprawnionymi do ubiegania się o powyższe stypendium są uczniowie białostockich publicznych i niepublicznych szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Kwota wypłaconych stypendiów w roku szkolnym 2014/2015 wyniosła 124.350 zł.
  - Stypendia za innowacyjną myśl techniczną. W 2014 roku Prezydent Miasta Białegostoku przyznał stypendia za innowacyjną myśl techniczną dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów, zgodnie z Uchwałą Nr XLII/528/09 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie zasad udzielania stypendiów za innowacyjną myśl techniczną dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2009 r. Nr 124 poz. 1379). Łączna kwota przeznaczona na wypłatę stypendiów w 2014 r. wyniosła 60.000 zł.
  - Stypendia motywacyjne. Mając na uwadze fakt, że uczniowie białostockich szkół to wyjątkowa młodzież, pełna zainteresowań, uzdolnień, zapału, wielokrotnie przynosząca chlubę Miastu, na podstawie art. 90 g ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) Prezydent Miasta Białegostoku wyasygnował w budżecie Miasta środki finansowe w wysokości 220.552 zł na przyznanie uczniom szkół Miasta Białegostoku stypendium motywacyjnego za wyniki w nauce bądź osiągnięcia sportowe na rok szkolny 2014/2015. Stypendia przyznał dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej.

- Sprawowanie opieki przez nauczycieli nad uczniami przygotowującymi się do uczestnictwa w szkolnych i międzyszkolnych konkursach przedmiotowych, ogólnopolskich olimpiadach przedmiotowych.
- Opracowanie IPET (Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego) dla uczniów posiadających orzeczenia wydane przez Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne oraz dokumentacji dotyczącej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów objętych pomocą.
- Systematyczna analiza wyników nauczania prowadzona przez szkoły.
- Udział placówek oświatowych w programach Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji: „Uczenie się przez całe życie” oraz ERASMUS+, które dają dodatkowe możliwości rozwoju i zapewniają równość dostępu do wiedzy młodzieży uzdolnionej, niepełnosprawnej oraz zaniedbanej wychowawczo (łącznie udział w 43 projektach dofinansowanych ze środków europejskich).
- Udział placówek w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki (łącznie w roku 2014 realizowano 26 projektów dofinansowanych w ramach EFS).
- Udział wszystkich szkół podstawowych Miasta Białystok w programie „Indywidualizacja procesu nauczania w Mieście Białystok”.
- Cykl wykładów pn. „Personalizm a edukacja” dla dyrektorów białostockich placówek oświatowych.
- Centrum Kształcenia Ustawicznego zrealizowało następujące programy:
  - Na rzecz osób niepełnosprawnych:
    - Projekt „Integracja + Kwalifikacje + Doświadczenie = AKTYWIZACJA” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – wsparcie w formie kompleksowego programu aktywizacji społeczno-zawodowej 60 dorosłych osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządów wzroku, słuchu i ruchu.
    - Projekt „Zielone światło – wsparcie reintegracji zawodowej osób niepełnosprawnych na rynku pracy” – wsparcie w formie kompleksowego programu aktywizacji społeczno-zawodowej 40 dorosłych osób niepełnosprawnych
  - Na rzecz młodzieży uzdolnionej:
    - Projekt *Białostockie Talenty XXI wieku* finansowany ze środków Miasta Białystok wspierający najzdolniejszych uczniów białostockich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w zakresie biologii, chemii, fizyki, matematyki, informatyki i przedsiębiorczości. W I edycji wzięło udział 170 osób.
    - Realizacja 11 kwalifikacyjnych kursów zawodowych.
    - Realizacja 11 kursów/szkoleń w ramach działań statutowych Pracowni Pozaszkolnych Form Kształcenia.
    - Grupowe doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej uczącej się w szkołach specjalnych, in-

tegracyjnych/z oddziałami integracyjnymi w szkołach ogólnodostępnych (razem 712 uczniów).

- Indywidualne poradnictwo edukacyjno-zawodowe dla młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Aktywność placówek oświatowych:

- Działania zwiększające szanse edukacyjne młodzieży uzdolnionej.
- Działania skierowane do młodzieży zaniedbanej wychowawczo.
- Działania skierowane do młodzieży niepełnosprawnej.
- Kontynuacja rozpoczętych programów.
- Realizacja IPET.
- Dostosowanie warunków, form i metod nauczania w placówkach oświatowych do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.
- Realizacja projektu unijnego pt. „X LO w Białymstoku – Akademia rozwoju kompetencji kluczowych”, którego celem jest podnoszenie kompetencji uczniów z zakresu edukacji matematycznej, językowej oraz radzenia sobie na rynku pracy. W ramach projektu uczniowie biorą udział w zajęciach z matematyki (72 uczniów), języka angielskiego (100 uczniów) oraz doradztwa zawodowego (172 uczniów).
- Wdrażanie innowacji pedagogicznych.
- Współpraca z różnorodnymi instytucjami działającymi na terenie Miasta Białystok (np. Stowarzyszenie *Szansa*, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Straż Miejska, Policja, Departament Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie).
- Motywowanie uczniów do udziału w różnorodnych konkursach przedmiotowych, interdyscyplinarnych i zawodach sportowych.
- Pomoc uczniom i ich rodzinom w ubieganiu się o stypendia socjalne.
- Szkolenia Rad Pedagogicznych na temat zwiększania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
- Udział w programie „Białostocka Karta Dużej Rodziny”.
- „Pomoc Miasta Białegostoku w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”.

2. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny zapoczątkował inicjatywę projektową „Talenty XXI wieku”. Ma ona na celu wzmocnienie kapitału intelektualnego Miasta poprzez realizację działań sprzyjających rozwojowi osób utalentowanych - uczniów, studentów, absolwentów i pracowników nauki. W długim okresie czasu działania podejmowane w ramach inicjatywy przyczynią się do wzmocnienia potencjału białostockich przedsiębiorstw poprzez zatrudnienie wybitnych osób lub stworzenie warunków do rozwoju ich zdolności w warunkach samozatrudnienia.

Programy i działania zrealizowane:

1. Placówki oświatowe Miasta Białystok zrealizowały w 2014 szereg programów związanych z doskonaleniem warunków kształcenia zawodowego, ustawicznego i specjalnego dostosowanego do rynku pracy, m.in.:
  - „Innowacyjne kształcenie zawodowe na potrzeby rynku pracy” – celem projektu było zwiększenie poziomu jakości kształcenia zawodowego oraz wzrost kompetencji zawodowych 256 uczniów i uczennic w Zespole Szkół Mechanicznych Centrum Kształcenia Praktycznego Nr 2 poprzez realizację kompleksowego Programu Rozwojowego Szkoły zgodnie z potrzebami rynku pracy. Projekt objął 292 osoby, w tym: 256 uczniów z Technikum Mechanicznego i Zasadniczej Szkoły Zawodowej oraz 36 nauczycieli przedmiotów zawodowych.
  - „Młodzi Innowatorzy”- program miał na celu rozwijanie zainteresowań związanych z mechatroniką, zdobywanie nowych umiejętności i poszerzenie wiedzy, a także rozwijanie pasji młodych wynalazców. Program realizowany był przez Zespół Szkół Mechanicznych.
  - „Młode kadry” - program stworzony przez Inter Cars SA, polegający na współpracy ze szkołami poprzez m.in. wyposażenie placówek w nowoczesny sprzęt do naprawy i diagnostyki usterek w samochodach. Program wspierał olimpiady wiedzy oraz praktyki i staże dla najlepszych uczniów, a jego celem było globalne dostarczenie wiedzy uczniom i nauczycielom. Koszt doposażenia pracowni samochodowych w sprzęt specjalistyczny do kształcenia praktycznego przez firmę Inter Cars wyniósł 180.000 złotych. W programie uczestniczył Zespół Szkół Mechanicznych.
  - Współpracowano z Miejskim Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego przy realizacji i organizacji ofert edukacyjnych dla nauczycieli z Miasta Białystok – szkoleń, warsztatów, zajęć otwartych.
  - Program „Doskonalenie zawodowe nauczycieli ukierunkowane na sukces szkoły/przedszkola”.
  - Projekty dofinansowane ze środków europejskich w ramach programu PO KL, „Uczenie się przez całe życie”, ERASMUS+ dotyczących możliwości rozwoju w zakresie kształcenia zawodowego.
  - Coroczną publikację informatora adresowanego do uczniów i rodziców na temat kształcenia zawodowego, aktualnych ofert pracy, możliwościach zatrudnienia zgodnie z realnymi potrzebami i perspektywami rynku pracy.
  - Udostępniono informację dotyczącą dostępnych kursów zawodowych na stronie www.ksztalceniezawodowe.bialystok.pl.

- Placówki kształcenia zawodowego organizowały konferencje, spotkania i konsultacje we współpracy z pracodawcami.
- Programy zrealizowane przez Centrum Kształcenia Ustawicznego:
  - Projekty „Integracja + Kwalifikacje + Doświadczenie = AKTYWIZACJA” oraz „Zielone światło – wsparcie reintegracji zawodowej osób niepełnosprawnych na rynku pracy” uwzględniające programy staży i praktyk zawodowych (skierowane do 100 osób niepełnosprawnych), dostosowane do potrzeb pracodawców subregionu białostockiego.
  - Współpraca z firmą ChM Sp. z o.o. w zakresie realizacji kwalifikacyjnego kursu zawodowego – kwalifikacja M.19. Użytkowanie obrabiarek skrawających. Uczestnikami kursu byli mieszkańcy województwa podlaskiego.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Opracowano dokumentację techniczną na budowę Ośrodka Kształcenia Zawodowego i Egzaminowania przy Zespole Szkół Elektrycznych im. prof. Janusza Groszkowskiego w Białymstoku przy Al. 1000-lecia Państwa Polskiego 14.
2. Współpraca szkół z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną Nr 1 w Białymstoku w ramach:
  - Realizacji działań dotyczących pedagogizacji rodziców i nauczycieli przedszkoli/ szkół.
  - Realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej wychowankom na terenie placówki.
  - Porad i dyżurów indywidualnych dla rodziców wychowanków na terenie placówki.
  - Prowadzenia warsztatów psychologicznych „Szkoła dla rodziców”.
  - Udostępnienie sali do terapii logopedycznej podczas dyżurów logopedy w przedszkolu (odpowiednie wyposażenie w środki i pomoce dydaktyczne).
3. Programy rozpoczęte przez placówki oświatowe:
  - Realizacja, we współpracy ze Stowarzyszeniem „My dla innych” programu preorientacji zawodowej „Moja droga do przyszłości” dla uczniów klas I-III Gimnazjum Specjalnego.
  - Porozumienie Szkoły Podstawowej Nr 50 z Oddziałami Integracyjnymi im. Świętej Jadwigi Królowej Polski w Białymstoku o współpracy z Centrum Kształcenia Ustawicznego i realizacja zagadnień preorientacji zawodowej z uczniami klas VI.
  - Realizacja projektu pn. „Od innowacji do pracodawcy” – podniesienie jakości kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Mechanicznych Centrum Kształcenia Praktycznego Nr 2 oraz wzrost kwalifikacji zawodowych i umiejętności praktycznych 148 uczniów poprzez realizację kompleksowego Programu Rozwojowego Szkoły uwzględniającego potrzeby rynku pracy.

- Podejmowanie w szkołach działań z zakresu doradztwa zawodowego.
- Kontynuacja realizacji rozpoczętych programów związanych z doskonaleniem warunków do kształcenia zawodowego, ustawicznego i specjalnego dostosowanego do rynku pracy.
- W ramach działań Centrum Kształcenia Ustawicznego:
  - Wspomaganie szkół zawodowych w zakresie przygotowania uczniów do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.
  - Realizacja zajęć praktycznych w gospodarstwach rolnych i firmie Adler Agro Sp. z o. o. w zawodzie rolnik.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.2.3. TWORZENIE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU I UZUPEŁNIANIA KWALIFIKACJI KADRY PEDAGOGICZNEJ, ADMINISTRACYJNO-OBSŁUGOWEJ, SOCJALNEJ, TERAPEUTYCZNEJ I NAUKOWEJ

Programy i działania zrealizowane:

1. Placówki oświatowe zrealizowały szereg programów związanych z tworzeniem możliwości rozwoju i uzupełnienia kwalifikacji kadr, m.in.:
  - „Czas na staż”. W ramach projektu odbyło się szkolenie dla nauczycieli Zespołu Szkół Zawodowych nr 5 w zakresie organizacji Dualnego Systemu Kształcenia oraz współpracy międzynarodowej i staży dla uczniów. W trakcie szkolenia odbyły się dyskusje z partnerami niemieckimi. Wszystkie zespoły szkolne opracowały programy i standardy staży zawodowych swoich uczniów w niemieckich i polskich firmach budowlanych oraz wypracowały programy szkoleń dla uczniów.
  - Udział placówek w projekcie unijnym z ramienia Ośrodka Rozwoju Edukacji przy współpracy z Miejskim Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego „Doskonalenie nauczycieli ukierunkowane na sukces przedszkola” oraz „Doskonalenie nauczycieli ukierunkowane na sukces szkoły”. W ramach programu zrealizowano m.in. warsztaty diagnostyczno-rozwojowe z nauczycielami i szkolenia z ekspertami zewnętrznymi.
  - Udział nauczycieli w szkoleniach zewnętrznych oraz wewnętrznych w ramach Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Nauczycieli wg określonych potrzeb, związanych z rozwojem jakościowym placówek oraz zawodowym nauczycieli przedszkola/ szkoły (szkolenia, warsztaty metodyczne, kurs kwalifikacyjny dotyczący zagadnień związanych z zarządzaniem oświatą, terapii pedagogicznej).
  - Udział w szkoleniach pracowników administracji zgodnie z potrzebami placówki oraz potrzebami zawodowymi pracowników (zgodnie z obowiązującym prawem pracy oraz wymaganiami wynikającymi z realizacji obowiązków służbowych).

- Udział białostockich placówek oświatowych w programie „ERASMUS+”, szczególnie w Akcji KA-1 Mobilność uczniów i kadry. Powyższe projekty otwierają możliwości podnoszenia kwalifikacji kadry pedagogicznej w szerokim zakresie poprzez udział w zagranicznych kursach, szkoleniach, praktykach. W ramach ww. akcji w 2014 roku w programie uczestniczyło 11 białostockich szkół.
- Udział szkół w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki.
- Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku prowadził doradztwo metodyczne i doskonalenie zawodowe nauczycieli oraz oświatowej kadry kierowniczej Miasta Białegostoku. Zrealizował programy oraz przedsięwzięcia edukacyjne nastawione na wspomaganie metodyczne nauczycieli, doskonalenie procesu dydaktycznego, wychowawczego i opiekuńczego. W ramach doskonalenia zawodowego nauczycieli Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku zorganizował kursy kwalifikacyjne, kursy specjalistyczne oraz w partnerstwie z uczelniami studia podyplomowe, m.in. z zakresu organizacji i zarządzania oświatą, ewaluacji w placówce oświatowej, oligofrenopedagogiki, terapii pedagogicznej, tyflopedagogiki, surdopedagogiki. Dodatkowe formy doskonalenia prowadzone były w oparciu o programy autorskie edukatorów, nauczycieli, doradców metodycznych i konsultantów oraz innych zaproszonych specjalistów. W skład kadry dydaktycznej Ośrodka wchodzi: nauczyciele doradcy metodyczni, którzy są pracownikami szkół i placówek oświatowych Miasta Białegostoku oraz nauczyciele konsultanci. Zadania doradców w zakresie doradztwa metodycznego obejmowały w szczególności:
  - Diagnozowanie potrzeb środowiska nauczycielskiego i planowanie na tej podstawie własnej pracy.
  - Dzielenie się wiedzą i doświadczeniem z nauczycielami.
  - Inspirowanie nauczycieli do podejmowania działań innowacyjnych.
  - Wspieranie nauczycieli w opracowywaniu, doborze i adaptacji programów nauczania.
  - Podejmowanie działań na rzecz środowiska edukacyjnego Miasta Białegostoku.
  - Współpracę z instytucjami i organizacjami edukacyjnymi,
  - Doskonalenie własnego warsztatu pracy.
- Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w 2014 roku zorganizował następujące kursy kwalifikacyjne dla nauczycieli:
  - Terapia pedagogiczna (1 edycja zrealizowana – 33 uczestników)
  - Oligofrenopedagogika (2 edycje zrealizowane – 38 uczestników).
  - Surdopedagogika (1 edycja zrealizowana – 24 uczestników).
  - Organizacja i zarządzanie oświatą (1 edycja zrealizowana – 44 uczestników).
  - Wczesne wspomaganie rozwoju i edukacji uczniów autystycznych (1 edycja zrealizowana – 18 uczestników).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Działania placówek oświatowych m.in.:

- Przystąpienie do międzynarodowego projektu edukacyjnego Zespołu Szkół Handlowo-Ekonomicznych: „SZKOŁA PRZYJAZNA PRAWOM CZŁOWIEKA” w ramach projektu „Stop Bullying! A human rights based approach to tackling discrimination in schools” współfinansowanego przez Komisję Europejską. Projekt potrwa 24 miesiące, zakłada pracę i zaangażowanie całej społeczności szkolnej: uczniów, nauczycieli, oraz rodziców na rzecz poprawy sytuacji praw człowieka.
- Uczestnictwo kadry Przedszkola Samorządowego Nr 46 w Białymstoku w różnych formach doskonalenia zawodowego (konferencje, szkolenia, kursy doskonalące, warsztaty, lekcje otwarte) w ramach współpracy z Miejskim Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego w Białymstoku, Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku, Centrum Szkoleniowym „Klanza” Oddział Białostocki.
- Udział Zespołu Szkół Budowlano-Geodezyjnych w projekcie POKL „Przemysł dla edukacji-edukacja dla przemysłu” współfinansowanym przez UE. Celem projektu jest doskonalenie umiejętności zawodowych poprzez udział w specjalistycznych szkoleniach przy współpracy z pracodawcami.
- Uczestnictwo przedstawicieli Przedszkola Samorządowego Nr 26 w Białymstoku w Międzynarodowym Kongresie Kadry Kierowniczej Oświaty dyrektorów szkół, pracowników organów prowadzących i organów nadzoru pedagogicznego – osób zaangażowanych w zarządzanie oświatą na poziomie państwowym i lokalnym.
- Realizacja „Program 45+” przez Szkołę Podstawową Nr 34 – szkolenia, kursy i studia podyplomowe dla nauczycieli i pracowników szkoły.
- Szkolenia kadry pedagogicznej Młodzieżowego Domu Kultury z zagadnień prawa oświatowego oraz wiedzy na temat uzupełniania kwalifikacji. Pracownicy uczestniczą w kursach i szkoleniach podnoszących oraz doskonalących ich wiedzę.
- Udział placówek oświatowych w projekcie „Doskonalenie nauczycieli ukierunkowane na sukces szkoły/przedszkola”.
- Udział nauczycieli pracujących w placówkach oświatowych na terenie Białegostoku w „Programie doskonalenia nauczycieli na lata 2014/2015”.
- Udział białostockich placówek oświatowych w programie „ERASMUS+”.

Programy i działania nowo utworzone:

1. W zakresie działań Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego:

- Kurs kwalifikacyjny z zakresu metodyki nauczania języka angielskiego w okresie wczesnoszkolnym dla nauczycieli nauczania początkowego (rozpoczęty i zrealizowany w 2015 – 11 uczestników).

- Kursy i szkolenia dla nauczycieli i kadry administracyjno-obslugowej:
  - Nowelizacja z dnia 29VIII 2014r. do ustawy o Zamówieniach publicznych (1 edycja - 10 uczestników).
  - Pierwsza pomoc przedmedyczna w nagłych wypadkach (4 edycje – 85 uczestników).
  - Kierownik wycieczek szkolnych (4 edycje – 113 uczestników).
  - Kierownik wypoczynku dzieci i młodzieży (2 edycja – 48 uczestników).
  - Wychowawca wypoczynku dzieci i młodzieży (1 edycja – 9 uczestników).
  - Bezpieczeństwo i Higiena Pracy (15 uczestników).
  - Ceremoniał szkolny i ewaluacja wewnętrzna (1 edycja – 49 uczestników).
  - Savoir vivre pracowników placówek oświatowych (1 edycja – 28 uczestników).
  - Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (2 edycje – 35 uczestników).
  - Humanizm człowieka. Żywnienie dzieci a procesy uczenia się i pamięci (1 edycja – 91 uczestników).
  - Wewnątrzszkolne Doskonalenie Nauczycieli w szkole (1 edycja – 19 uczestników).

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.2.4. ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI KLUCZOWYCH UKIERUNKOWANYCH NA PRZYSTOSOWANIE ABSOLWENTA SZKOŁY DO ŻYCIA ZAWODOWEGO I OSOBISTEGO

Programy i działania zrealizowane:

1. Placówki oświatowe zrealizowały szereg programów i działań dotyczących rozwijania umiejętności kluczowych, ukierunkowanych na przystosowanie absolwentów do życia zawodowego i osobistego, m.in.:
  - „Czas na staż”. Uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych nr 5 odbywali praktyki w Centrach Kształcenia Zawodowego za granicą oraz w kraju. Poznawali metody pracy zgodne z kierunkiem kształcenia i zapoznali się zagranicznymi systemami kształcenia zawodowego. Po powrocie z praktyk zagranicznych rozpoczęli staże w firmach z regionu.
  - Działania Centrum Multimedialnego w VIII LO – nauka korzystania z różnorodnych źródeł wiedzy z wykorzystaniem narzędzi komputerowych, rozwijanie umiejętności informatycznych w czasie realizacji różnych przedmiotów, np. korzystanie z platformy edukacyjnej w fizyce (nauczanie zdalne), analizowanie diagramów i wykresów na matematyce i geografii.
  - Działalność Szkolnego Ośrodka Kariery (VIII LO, XI LO) – spotkania z ekspertami z Ochotniczych Hufców Pracy, poznawanie zawodów, zapoznanie się z ofertą kształcenia wybranych uczelni wyższych itd.

- Realizacja projektu „Ekonomia w praktyce” przez VIII Liceum Ogólnokształcące z wykorzystaniem metody projektu.
- Realizacja cyklicznego programu „Jak stać się liderem?”, realizowanego w ciągu jednego roku szkolnego, adresowanego do uczniów klas IV Zespołu Szkół Mechanicznych CKP Nr 2 im. Św. Józefa w Białymstoku. Program ma na celu zdobycie umiejętności społecznych potrzebnych w poszukiwaniu pracy.
- Realizacja przez placówki oświatowe programu „Preorientacji zawodowej”, którego celem było m.in. informowanie młodzieży w sprawach dotyczących wyboru zawodu, wyrabianie pozytywnego stosunku do pracy, informowanie o właściwościach i znaczeniu różnych zawodów, zapoznanie się z warunkami kształcenia w różnych zawodach, omówienie wymogów psychofizycznych, jakie stawia się kandydatom do określonej szkoły i zawodu, kształtowanie pożądanych postaw wobec pracy, wspieranie procesu poznawania siebie i swoich możliwości, zapoznanie z siecią szkół ponadgimnazjalnych funkcjonujących w Mieście i regionie.
- Udział placówek w ogólnopolskiej kampanii „Świadomie Wybieram Przyszłość”.
- Organizacja zajęć dla uczniów zajęć z zakresu doradztwa zawodowego oraz Targów Edukacyjno-Zawodowych (XI LO). Targi Edukacyjno-Zawodowe adresowane były do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych, uczelni i szkół wyższych, oraz instytucji i firm wspomagających młodzież na rynku pracy. Głównym celem przedsięwzięcia było zapoznanie uczniów z ofertą edukacyjną uczelni, zbliżenie ich do środowiska pracodawców, oraz podniesienie świadomości młodzieży w zakresie podejmowania samodzielnych i trafnych decyzji dotyczących dalszego wyboru kierunku kształcenia i zawodu.
- Organizacja dla uczniów XI Liceum Ogólnokształcącego im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Białymstoku zajęć ze specjalistami z Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Białymstoku pn. „Zaplanuj swoją karierę” oraz indywidualne konsultacje z doradcą zawodowym w ramach Targów Edukacyjno-Zawodowych.
- DNI PROFILU w XI LO – specjalne zajęcia dla uczniów organizowane we współpracy z uczelniami (np. Dzień Profilu Medycznego, Politechnicznego).
- Udział uczniów w wybranych projektach w ramach programu PO KL, „Uczenie się przez całe życie” oraz ERASMUS+, których celem był rozwój kompetencji kluczowych ukierunkowanych na przystosowanie do życia zawodowego i osobistego.
- Białostockiemu Forum Szkół towarzyszyły Debaty Samorządów Uczniowskich w ramach corocznie ustalanego tematu Forum Szkół. Debaty organizowane były dla uczniów gimnazjów oraz odrębne dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Uczniowie w trakcie warsztatów przygotowywali się, pod okiem specjalistów, do wystąpień publicznych, by następnie w profesjonalny sposób po-

dejmować dialog wokół określonej tematyki. Młodzież uczyła się również argumentowania swoich racji, negocjowania oraz zasad dyskusji.

- Organizacja konferencji zawodowej pt. „Kształcenie zawodowe - egzaminy zewnętrzne – rynek pracy” w roku szkolnym 2014/2015 pod hasłem „Białystok buduje przedsiębiorczość”. Wykłady, debaty i panele dyskusyjne były znakomitą okazją do spotkań środowiska szkolnego z pracodawcami. Owocowało to licznymi wnioskami, pomysłami i przyniosło rekomendowane rozwiązania. Stałym elementem cyklicznych konferencji stało się uroczyste wręczanie wyróżnień „Pracodawca przyjazny edukacji”, pracodawcom zaangażowanym w rozwój jakości kształcenia.
- W 2014 r. Młodzieżowy Dom Kultury zrealizował projekt „Pewnym krokiem w przyszłość” we współpracy z Fundacją Edukacji i Twórczości, w którym uczestniczyło 4 uczniów.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Tworzenie, poprzez uczestnictwo w formach zajęć Lokalnego Centrum Doradztwa Zawodowego/ Centrum Kształcenia Ustawicznego z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, możliwości rozwoju umiejętności kluczowych absolwentów różnych poziomów edukacyjnych, ważnych dla jakości życia osobistego i zawodowego w przyszłości:
  - Grupowe doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci i młodzieży w szkołach ogólnodostępnych (łącznie udział wzięły 3 604 osoby):
    - Zajęcia informacyjno-aktywizujące w klasach III gimnazjum („Czynniki wyboru zawodu”, „Zainteresowania zawodowe, „Profil zainteresowań”, „Rekrutacja 2014”).
    - Zajęcia informacyjno-aktywizujące w klasach II gimnazjum („Poznajemy świat zawodów”, „Ankieta skłonności zawodowych”).
    - Zajęcia informacyjno-aktywizujące w klasach I gimnazjum („Poznajemy siebie”, „Temperament i jego wpływ na podejmowanie decyzji zawodowych”, „Co lubię-moje pierwsze zainteresowania zawodowe”).
    - Zajęcia informacyjno-aktywizujące w klasach VI szkoły podstawowej („W czym mogę być mistrzem?”, „Odważnie w przyszłość”).
    - Zajęcia w szkołach ponadgimnazjalnych („Nowa struktura szkolnictwa zawodowego”, „Jak zaprzyjaźnić się z rynkiem pracy?”).
  - Poradnictwo indywidualne i informacja zawodowa dla młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej (łącznie udział wzięło 406 osób).
  - Zajęcia warsztatowe (1 525 osób).
  - Zajęcia informacyjno – aktywizujące dla słuchaczy szkół ponadgimnazjalnych CKU oraz zajęcia warsztatowe dla słuchaczy Gimnazjum dla Dorosłych CKU (46 osób).

- Promowanie kształcenia ustawicznego, doradztwa zawodowego w mediach:
  - Polskie Radio Białystok – w ramach wystąpień tematycznych w audycji pt. „Wieczór z ekspertem”.
- Udzielanie informacji edukacyjno-zawodowej w ramach 6 inicjatyw:
  - II Podlaskich Targów Edukacyjnych w Klubie Rozrywki Krąg.
  - III edycji Olimpiady Wiedzy o Polskim i Europejskim Rynku Pracy.
  - podczas Festynów Rodzinnych przy Parafiach: Miłosierdzia Bożego w Białymstoku, NMP Królowej Rodzin, Festyn Papieski na Krywlanach: „Rodzinne świętowanie”.
  - podczas Targów Pracy Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku, Targów Pracy Ochotniczych Hufców Pracy i XI LO w Białymstoku.
- Realizacja poradnictwa indywidualnego i udzielanie indywidualnej informacji zawodowej dotyczącej m.in. kierunków kształcenia, wyboru szkoły dla młodzieży gimnazjalnej, ponadgimnazjalnej (łącznie 268 osób).
- „Tydzień na Rzecz Kariery” – III edycja; organizacja i koordynacja całości przedsięwzięcia:
  - Koordynacja udziału uczniów gimnazjów w warsztatach, organizowanych przez szkoły zawodowe.
  - Spotkania z przedstawicielami zawodów.
  - Wycieczki zawodoznawcze w firmie CHM Lewickie.
- Konkursy dla młodzieży: „Moja pasja początkiem drogi do kariery”, „Planer Kariery”, „Turniej Wiedzy o Zawodach”, „Zawodowi Odkrywczy”.
- Wspomaganie osób dorosłych (rodziców opiekunów i nauczycieli) w zakresie świadomego budowania ścieżki kariery edukacyjnej i zawodowej dziecka.
- Współorganizacja konferencji: „Od świata edukacji i nauki do świata pracy” w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery.
- Stworzenie kwestionariusza ankiety dla uczniów klas pierwszych szkół ponadgimnazjalnych, dotyczących wyboru szkoły.
- Badanie procesów edukacyjnych:
  - Diagnoza procesu dydaktycznego w Zespole Szkół Handlowo-Ekonomicznych w Białymstoku (przedmioty ogólne i zawodowe).
  - Badanie losów absolwentów Publicznego Gimnazjum nr 1 w Białymstoku.
  - Badanie losów absolwentów szkół ponadgimnazjalnych: Zespołu Szkół Handlowo-Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Białymstoku, Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących z Oddziałami Integracyjnymi im. Stanisława Staszica w Białymstoku, Zespołu Szkół Gastronomicznych w Białymstoku, Zespołu Szkół Mechanicznych CKP Nr 2 im. Św. Józefa w Białymstoku, Zespołu Szkół Elektrycznych im. prof. Janusza Groszkowskiego w Białymstoku.
  - Konferencja „Kształcenie zawodowe a lokalny rynek pracy”.

Programy i działania nowo utworzone:

1. W ramach funkcjonowania Centrum Kształcenia Ustawicznego:
  - a. Konkurs dla młodzieży szkół podstawowych: „Zawodowi Odkrywczy”.
  - b. Spotkania z Radami Rodziców.

B.3. Wzrost jakości i innowacyjności kształcenia

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.3.1 DOPOSAŻANIE SZKÓŁ I PLACÓWEK OŚWIATOWYCH W NOWOCZESNY SPRZĘT I INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ

Programy i działania zrealizowane:

1. Rozbudowa, remont i adaptacja istniejącego budynku szkoły na potrzeby dydaktyczne Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących z Oddziałami Integracyjnymi im. Stanisława Staszica w Białymstoku:
  - Przedmiotem projektu była rozbudowa infrastruktury szkoły z zakresu edukacji na poziomie technikum zawodowego integracyjnego poprzez adaptację budynku będącego w zarządzie trwałym szkoły - dawne Więzienie Carskie (budynek wpisany do Krajowego Rejestru Zabytków).
2. Budowa hali wielofunkcyjnej dla potrzeb Zespołu Szkół Mechanicznych Centrum Kształcenia Praktycznego Nr 2. Przedmiotem projektu była budowa hali wielofunkcyjnej Centrum Kształcenia Praktycznego Nr 2 w Białymstoku – stanowiącej kompleks warsztatów szkolnych wraz z pracowniami dydaktyczno-instruktażowymi, stacją kontroli pojazdów, myjnią samochodową, garażami, zaplecami socjalnymi i technicznymi wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną oraz zjazdami.
3. Zakup wyposażenia i remont pomieszczeń Zespołu Szkół Technicznych im. gen. Władysława Andersa w Białymstoku. Celem projektu był rozwój infrastruktury z zakresu edukacji, rozbudowa i modernizacja istniejącego budynku i zakup wyposażenia.
4. Wykonano rozbudowę Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 2 przy ul. Narewskiej 11 na potrzeby realizacji programu Matury Międzynarodowej (budynek dydaktyczny wraz z łącznikiem szkoły).
5. Wybudowano siłownię na posesji V Liceum Ogólnokształcącego im. Jana III Sobieskiego w Białymstoku przy ul. Miodowej 5.
6. „Cyfrowy Białystok – przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców Białego-stoku”. Projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007 -2013. Głównym celem projektu było zapewnienie dostępu do Internetu dla 700 gospodarstw domowych z terenu Miasta Białegostoku zagrożonym wykluczeniem cyfrowym z powodu trudnej sytuacji ekonomicznej lub ze względu na niepełnosprawność oraz dla 100 jednostek (placówek) podległych Miastu Białystok w ramach działań koordynacyjnych. W ramach projektu zrealizowano działania:

- Zapewnienie dostępu do Internetu beneficjentom oraz placówkom objętym projektem.
- Zakup sprzętu komputerowego z systemem operacyjnym i pakietem biurowym oraz, podłączenie Internetu.
- Szkolenia beneficjentów z zakresu obsługi sprzętu komputerowego oraz aplikacji komputerowych i Internetu.

Całkowita wartość projektu: 6.366.700,00 zł

Wartość dofinansowania: 6.248.654,49 zł, w tym: 5.311.356,31 zł z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka i 937.298,18 zł z budżetu państwa.

7. W celu poprawy bezpieczeństwa i warunków funkcjonowania placówek oświatowych wykonano:
  - Ogrodzenia przy 5 placówkach oświatowych (4 przedszkola i 1 liceum ogólnokształcące).
  - Ogrodzenie boiska sportowego przy Zespole Szkół Budowlano Geodezyjnych przy ul. Słonimskiej 47/1.
  - Parking przy Publicznym Gimnazjum nr 2 przy ul. Legionowej 7.
8. W 2014 r. wybudowano podjazd dla niepełnosprawnych w Przedszkolu Samorządowym nr 78 przy ul. Zagórnej 2/3.
9. W 2014 roku na remonty w 30 szkołach podstawowych przeznaczono ogółem kwotę 1.352.942 zł. Z budżetu Miasta na remonty szkół podstawowych wydatkowano kwotę 1.058.092 zł.
10. W 2014 r. wybudowano boisko do piłki nożnej o nawierzchni ze sztucznej trawy oraz bieżnię lekkoatletyczną przy Szkole Podstawowej Nr 47 przy ul. Palmowej 28.
11. W roku 2014 na remonty w 9 gimnazjach przeznaczono 363.352 zł: z budżetu Miasta kwotę 239.953 zł, a ze środków pozabudżetowych kwotę 123.399 zł.
12. W 2014 r. wybudowano bieżnię lekkoatletyczną o nawierzchni poliuretanowej przy Publicznym Gimnazjum Nr 3 oraz bieżnię lekkoatletyczną o nawierzchni poliuretanowej w Zespole Szkół Nr 2.
13. Wybudowano również parking przy Publicznym Gimnazjum Nr 2.
14. W 2014 roku na remonty w 27 szkołach ponadgimnazjalnych przeznaczono 1.627.669 zł, z budżetu Miasta kwotę 661.417 zł, a ze środków pozabudżetowych kwotę 966.252 zł.
15. Ze środków PFRON wykonano remonty polegające na likwidacji barier architektonicznych w trzech szkołach: w Zespole Szkół Nr 11 przy ul. Rzemieślniczej 16, w Zespole Szkół Nr 12 przy ul. Krakowskiej 19, w Zespole Szkół Nr 13 przy ul. Słonimskiej 38.
16. W 2014 r. – w ramach środków własnych – w Międzyszkolnym Ośrodku Sportowym wykonano remont kapitalny pomieszczeń dolnych natrysków w poziomie piwnic oraz remont pomieszczeń biurowych.
17. Na remont budynków, w których mieszczą się poradnie psychologiczno-pedagogiczne w 2014 roku przeznaczono z budżetu Miasta kwotę 38.783 zł.

18. Programy i działania zrealizowane przez placówki oświatowe m.in.:

- Doposażenie szkół w sprzęt komputerowy w ramach realizacji projektów dofinansowanych ze środków unijnych „Indywidualizacja nauczania w Mieście Białystok”, „Szkoła rozwoju kompetencji kluczowych”, „Pewnie w przyszłość – nowoczesna edukacja i kompetencje uczniów technikum hotelarstwa ZSHE”.
- Realizacja projektu unijnego w grupie dzieci 5- letnich „ Podlaska Akademia Przyrody” we współpracy z Uniwersytetem w Białymstoku oraz Fundacją Zielone Płuca Polski w formie edukacyjnych zajęć przyrodniczych (wyposażenie w pomoce dydaktyczne).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Sukcesywnie realizowany jest plan termomodernizacji obiektów oświatowych. W 2014 roku zakończono termomodernizację 1 obiektu oświatowego (Przedszkole Samorządowe nr 29 przy ul. Broniewskiego 25 w Białymstoku). W 2 placówkach oświatowych przeprowadzono I etap termomodernizacji obiektu tj. wymianę stolarki okiennej i drzwiowej (Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących przy ul. Sienkiewicza 57 oraz Zespół Szkół Elektrycznych przy Al. 1000-lecia Państwa Polskiego 14 w Białymstoku).
2. Opracowano dokumentację dotyczącą termomodernizacji kolejnych obiektów przedszkolnych (Przedszkole Samorządowe nr 54 przy ul. Berlinga 38) oraz dokumentację dotyczącą rozbudowy i termomodernizacji Przedszkola Samorządowe nr 32 w Białymstoku ul. Pułaskiego 55) - w trakcie opracowania.
3. W celu poprawy infrastruktury placówek oświatowych realizowane są następujące inwestycje:
  - Budowa placu zabaw przy Przedszkolu Samorządowym Nr 81 w Białymstoku przy ul. Brzoskwiniowej 8.
  - Opracowano dokumentację techniczną na:
    - Adaptację części budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 10 na potrzeby Publicznego Gimnazjum nr 16.
    - Przebudowę kanalizacji sanitarnej w XI Liceum Ogólnokształcącym ul. Grottgera 9.
  - Rozpoczęto opracowanie dokumentacji technicznej dotyczącej:
    - Modernizacji dachu w budynku internatu oraz budowy drogi ewakuacyjnej przy Zespole Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Białymstoku.
    - Przebudowy układu komunikacyjnego na terenie Zespołu Szkół Zawodowych Nr 2 im. kpt. W. Wysockiego w Białymstoku.
    - Budowy parkingu przy Bursie Szkolnej przy ul. Dobrej 3 w Białymstoku.

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach placówek oświatowych, m.in.:

- Uczestnictwo uczniów z placówek oświatowych w wycieczkach zawodoznawczych oraz Tygodniu Kariery organizowanych przez Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku.
- Realizacja przez VIII Liceum Ogólnokształcące im. Króla Kazimierza Wielkiego w Białymstoku projektu naukowo-badawczego „Świat wokół nas” mającego na celu m.in. poznanie innowacyjnych pracodawców.
- Organizacja przez placówki oświatowe Dnia Przedsiębiorczości (m.in. VIII Liceum Ogólnokształcące im. Króla Kazimierza Wielkiego w Białymstoku, Zespół Szkół Zawodowych Nr 2 im. kpt. W. Wysockiego w Białymstoku).
- Udział placówek w Podlaskim Salonie Maturzystów (m.in. VIII Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego im. Marii Konopnickiej w Białymstoku, X Liceum Ogólnokształcące w Białymstoku).
- Współpraca z Lokalnym Centrum Doradztwa Zawodowego (LCDZ) - zajęcia informacyjno-aktywizujące z doradztwa zawodowego.
- Spotkania uczniów Publicznego Gimnazjum nr 15 im. Wiesława Kazaneckiego w Białymstoku z pracownikami Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku - Wydziału Badań i Analiz oraz z pracownikami Izby Rzemieślniczej i Przedsiębiorczości. Podczas spotkań uczniowie zostali zapoznani z podlaskim rynkiem pracy i zawodami, które aktualnie znajdują popyt na pracę oraz poznali możliwe ścieżki rozwoju edukacyjno-zawodowego.
- W ramach Centrum Kształcenia Ustawicznego zrealizowano:
  - „Białostockie Talenty XXI wieku” I edycja. Projekt zrealizowany we współpracy z białostockimi uczelniami: Uniwersytetem w Białymstoku (Wydziałem Biologiczno-Chemicznym, Wydziałem Pedagogiki i Psychologii, Wydziałem Fizyki) i Politechniką Białostocką.
  - Projekty „Integracja + Kwalifikacje + Doświadczenie=AKTYWIZACJA” oraz „Zielone światło – wsparcie reintegracji zawodowej osób niepełnosprawnych na rynku pracy” zostały zrealizowane w ścisłej współpracy z ponad 30 pracodawcami na terenie subregionu białostockiego. Współpraca polegała na realizacji praktyk i staży zawodowych dla 100 uczestników projektów, a jej efektem była realizacja założonego w projektach wskaźnika efektywności zatrudnieniowej w postaci zatrudnienia osób niepełnosprawnych w białostockich przedsiębiorstwach.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Działania placówek oświatowych, m.in.:

- 22 placówki prowadzone przez Miasto Białystok w ramach realizowanych projektów unijnych współpracują z krajami Unii Europejskiej takimi jak: Dania, Finlandia, Grecja, Hiszpania, Islandia, Luksemburg, Litwa, Łotwa, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Szwecja, Turcja, Wielka Brytania i Włochy.
- Współpraca białostockich placówek oświatowych z uczelniami wyższymi, m.in. odbywanie praktyk studenckich; udział uczniów w wykładach, prelekcjach oraz zajęciach organizowanych przez uczelnie wyższe (m.in. X Liceum Ogólnokształcące w Białymstoku, Szkoła Podstawowa Nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku, Przedszkole Samorządowe Nr 55 w Białymstoku).
- Udział 80 białostockich szkół w projekcie „USUS EST OPTIMUS MAGISTER – PRAKTYKA JEST NAJLEPSZYM NAUCZYCIELEM” – celem projektu jest m.in. przygotowanie nauczycieli do prowadzenia praktyk w oparciu o nowe programy, aktualizacja wiedzy oraz nabycie umiejętności w zakresie wykorzystania nowoczesnych rozwiązań wychowawczych, metodycznych i organizacyjnych.
- „Białostockie Talenty XXI wieku” II edycja. Projekt jest realizowany we współpracy z białostockimi uczelniami: Uniwersytetem w Białymstoku, Politechniką Białostocką i Wyższą Szkołą Finansów i Zarządzania.
- Udział uczniów Publicznego Gimnazjum Nr 15 w prezentacjach XIII Podlaskiego Festiwalu Nauki i Sztuki, w ramach współpracy z Politechniką Białostocką.
- Współpraca Centrum Kształcenia Ustawicznego z pracodawcami, organizacjami branżowymi:
  - Przy organizacji wycieczek zawodoznawczych dla uczniów gimnazjów.
  - Przy organizacji konferencji „Od świata edukacji i nauki do świata pracy”: z firmami Firmy BIT S.A., ChM sp. z o.o., Krajowym Ośrodkiem Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEziU), Stowarzyszeniem Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej (SDSiZ RP), Narodowym Forum Doradztwa Kariery (NFDK), Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP).
  - Współpraca z uczelniami wyższymi:
    - Przy organizacji ww. Konferencji – Uniwersytet w Białymstoku, Politechnika Białostocka.
    - W ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery przy realizacji spotkań z przedstawicielami zawodów: Uniwersytet w Białymstoku, Politechnika Białostocka.
  - Współpraca z Polskim Radiem Białystok, Radiem Akadera, Kurierem Porannym:

- Objęcie patronatem konferencji organizowanej przez placówkę.
- Konferencja „Kształcenie zawodowe a lokalny rynek pracy”.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.3.3. MODYFIKACJA KSZTAŁCENIA TRADYCYJNEGO NA RZECZ KSZTAŁCENIA INNOWACYJNEGO I KREATYWNEGO

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach aktywności placówek oświatowych:

- Innowacje pedagogiczne prowadzone w publicznych placówkach są nowatorskimi rozwiązaniami programowymi, organizacyjnymi lub metodycznymi mającymi na celu poprawę jakości pracy szkoły. W 2014 roku zrealizowano w przedszkolach oraz szkołach następujące innowacje pedagogiczne:
  - „Kulinarny zakątek”.
  - „Wesoła Akademia Przedszkolaka”.
  - „Zabawy w domu i w przedszkolu” – program Zabaw Fundamentalnych”.
  - „Idziemy do szkoły”.
  - „W Wesołym jest bezpiecznie”.
  - „Cztery pory roku z Dorotą Geller”.
  - „Od gąsienicy do motyla”, czyli jak samodzielnie stawiać się uczniem na podstawie programu G. Dolya i N. N. Veraksa, „Klucz do uczenia się”.
  - „Full of Joy”.
  - „Od zachęty do działania – stwarzanie warunków do działalności plastycznej dzieci”.
  - „Ruch i zdrowie”.
  - „Przedszkolaki w Słowladnii”.
  - „Koci grzbieci”.
  - „Kreatywny nauczyciel – kreatywne dzieci”.
  - „Przygoda z lalką i teatrem – zajęcia teatralne zespołu kukiełkowego ARLEKIN”.
  - „Patrzę, dotykam, czuję – poznaję świat”.
  - Przedszkolne Kółko Literackie „Piórko”.
  - „Znajdź czas dla swojego dziecka”.
  - „Znam swoje mocne strony i wiem skąd pochodzę”.
  - Przedszkolne Kółko Komputerowe „Komputerek”.
  - „Koncepcja pedagogiki daltońskiej”.
  - „Przygoda z ortografią”.
  - „Żeby nuda była zerem...”.

- „Miły nie tylko polonisty oku przewodnik ortograficzny po Białymstoku”.
  - „Tubylca w dżungli mediów”.
  - „Mistrz recytacji – stymulator potencjału edukacyjnego i intelektualnego dziecka”.
  - „W zaklętym świecie papierowych cudów – orgiami, jako forma wspierania wszechstronnego rozwoju uczniów”.
  - „Klasa z rozszerzonym językiem angielskim”.
  - „Zgłębiamy tajemnice płaszczyzny i sfery”.
  - „Magiczny świat muzyki”.
  - „Z matematyką na wesoło”.
  - „Dogoterapia – metoda stymulująca rozwój dziecka niepełnosprawnego”.
  - „Twórczy przedszkolak”.
  - „Play English. Język angielski w wychowaniu przedszkolnym”.
  - „Żyję w zgodzie z własnym mózgiem”.
  - „Z dziennikarstwem za pan brat”.
  - „Badminton – super sprawa: sport, zdrowie i zabawa”.
  - „A jak to będzie po angielsku? Tworzymy słownik terminologii nauk ścisłych”.
  - „Czytanie nie musi być nudne. Teksty literackie na lekcjach języka niemieckiego”.
  - „Standardy kompetencji zawodowych w tworzeniu dokumentacji aplikacyjnych w języku angielskim i niemieckim formą wsparcia w kreowaniu ścieżki kariery ucznia”.
  - „Z dziennikarstwem na TY”.
  - „Podstawy prawa”.
  - „Wszechświat na dłoni”.
  - „Łacina w medycynie”.
  - „Szachy edukacją przyszłości – szachista lepszym uczniem”.
  - „Architekci własnej przestrzeni”.
  - „Biologia kosmetyczna”.
  - „Chemia kosmetyczna”.
- W ramach działań Miejskiego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Białymstoku zrealizowano:
- Zespoły samokształceniowe (problemowe), warsztaty/sieci samokształceniowe:
    - „Wirtualna fizyka – wiedza prawdziwa” – ogólnopolski projekt edukacyjny w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzony przez Politechnikę Koszalińską.

- Zastosowanie tablicy interaktywnej i aplikacji *Whiteboard* na lekcji fizyki (program nauczania wydawnictwa *Zamkor*).
- Metodyka pracy w nauczaniu – uczeniu się dorosłych.
- Networking – rola i zadania koordynatora sieci współpracy i samokształcenia.
- Doskonalenie kompetencji nauczyciela w zakresie diagnozy edukacyjnej.
- BHP procesie nauczania chemii i fizyki w szkole.
- Bezpieczna pracownia chemiczna.
- Wykorzystanie ICT i platformy e-learningowej na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych.
- „Ciekawe, dlaczego...?” Doświadczenia jako sposób pobudzania zainteresowań dzieci otaczającym światem.
- Jak wspierać dziecko z trudnościami oraz dziecko zdolne w grupie 5-latków oraz w grupie 6-latków.
- Sześcioletek w I klasie. Konstruowanie programu adaptacyjnego dla uczniów klas I.
- Metodyka zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i wyrównawczych.
- Wspieranie zdolności twórczych dzieci – zabawy i ćwiczenia rozwijające umiejętności językowe uczniów klas początkowych.
- Drama metodą wspomagającą nauczanie i wychowanie.
- Edukacja ekonomiczna dla najmłodszych, czyli jak kształtować postawę przedsiębiorczości uczniów klas I– III.
- Percepcja wzrokowa i słuchowa – objawy zaburzeń i rodzaje ćwiczeń.
- „Wiosenne inspiracje” – drobne formy użytkowe z wykorzystaniem różnych technik plastycznych – batik, decupage, collage, graffiti, masa solna.
- Kompetencje twórcze nauczyciela i ucznia.
- „Wiosenne przebudzenie” – rozwijanie twórczej ekspresji dziecka poprzez aktywność plastyczną.
- Propozycje technik do wykorzystania w pracy z młodszymi dziećmi w okresie wiosennym.
- „Jak się uczyć?” Diagnoza stylów uczenia się.
- „Wielkanocne origami”- propozycje działań plastycznych na święta.
- Wykorzystanie tablicy multimedialnej w codziennej pracy z dziećmi młodszymi – w tym zajęcia otwarte w klasie zerowej.

- „Porozumienie bez przemocy” – warsztaty dla realizatorów programu „Strażnicy Uśmiechu”.
- Jak reagować na trudne zachowania uczniów – metoda konstruktywnej konfrontacji.
- Zaburzenia społeczno emocjonalne uczniów.
- O metodach aktywizujących słów kilka. Metoda projektu kluczem do efektywnej edukacji.
- Rola informacji zwrotnej w nauczaniu matematyki.
- Praca z nowoczesnymi technologiami na lekcjach matematyki.
- Analizowanie i interpretowanie informacji dostępnych na platformach EWD.
- Koncepcja edukacji matematycznej prof. E. Gruszczyk-Kolczyńskiej – zastosowanie w grupie dzieci 3-4 letnich.
- „Akademia fascynacji” – elementy sztuki cyrkowej inspiracją do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym.
- Ocenianie kształtujące w szkole zawodowej.
- Innowacje pedagogiczne w szkole zawodowej.
- „Dobre praktyki – wdrażanie wniosków z ewaluacji wewnętrznej”.
- „Pomysły na zabawy z balonami-nauka artystycznego ich skręcania”.
- „Pokolenie tabloidowe-jak pracować z nimi w klasie?”.
- Multimedialne zasoby z zakresu geografii.
- Coaching w pracy nauczyciela i wychowawcy-poznanie wybranych metod.
- Gra coachingowa „STO MAP DO CELU”, jako droga samopoznania i rozwoju osobistego.
- Emisja i higiena głosu w pracy nauczyciela.
- Pomysłowa kredka – świat kreatywnej zabawy. Gry bez prądu – spotkajmy się przy planszówce.
- Tworzenie dokumentów w chmurze, edytowanie i udostępnianie oraz zarządzanie i obsługa Dysku Google – warsztaty.
- Wspomaganie rozwoju artystycznego uczniów poprzez działalność plastyczną – najprostsze origami do wykorzystania podczas lekcji w klasie pierwszej.
- Wspomaganie rozwoju artystycznego uczniów poprzez działalność muzyczną - „Zabawy z muzyką na wesoło”.
- „Zabawy z literami”.

- Zespół samokształceniowy – sieć nauczycieli przedsiębiorczości i doradców zawodowych. Doradztwo zawodowe czy przygotowanie do rynku pracy.
- Zespół samokształceniowy – sieć nauczycieli języków obcych realizujących zajęcia z języka obcego zawodowego. Specyfika organizacji warsztatu pracy nauczyciela.
- Zespół samokształceniowy – sieć nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych. Korelacja kształcenia ogólnego i zawodowego wymuszona specyfiką zawodu. Korelacja w organizacji strategii uczenia zawodu.
- Zespół samokształceniowy – sieć nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych. Korelacja kształcenia ogólnego i zawodowego wymuszona specyfiką zawodu.
- Rola nauczyciela w aktywizacji zawodowej ucznia. Kształtowanie kompetencji zgodnie z Polską Ramą Kwalifikacji.
- Model SAMR, czyli o technologii w nauczaniu. Jak uczyć wykorzystując TIC?
- Aplikowanie o środki Unii Europejskiej – ERASMUS +.
- „Wirtualna fizyka-wiedza prawdziwa”, ogólnopolski projekt edukacyjny w szkołach ponadgimnazjalnych.
- Zadania na dowodzenie. Jak oswoić uczniów z zadaniami typu „uzasadnij, że...”.
- Zadania na dowodzenie – jak przełamać nawyk myślenia algorytmicznego?
- Uczeń z niepełnosprawnością ruchową na zajęciach wychowania fizycznego.
- Zespół samokształceniowy WWRD-Warsztat sensoryczny,
- Zabawy i ćwiczenia uczące empatii i współpracy – Jak żyć zgodnie?
- Diagnoza dyskalkulii w kontekście trudności w uczeniu się matematyki – Zespół samokształceniowy PPP nr 2.
- Warsztat „Trening Zastępowania Agresji”.
- Warsztat „Golden Five”.
- Tutoring w szkole – warsztat dla nauczycieli w ramach konferencji „Zrozumieć i pomóc cz. IV – indywidualizacja w praktyce – Tutoring szansą na rozwój ucznia”.
- Budowanie więzi jako podstawa tutoringu – warsztat dla nauczycieli w ramach konferencji „Zrozumieć i pomóc cz. IV - indywidualizacja w praktyce – Tutoring szansą na rozwój ucznia”.

- Wolontariat tutorski w szkole – warsztat dla nauczycieli w ramach konferencji „Zrozumieć i pomóc cz. IV -indywidualizacja w praktyce – Tutoring szansą na rozwój ucznia”.
  - Agresja rówieśnicza, mobbing i bullying w szkole – charakterystyka zjawiska i programy zapobiegania.
  - Porozumienie Bez Przemocy – budowanie relacji opartej na empatii i wspierającej potrzeby ucznia.
  - Jak mądrze kochać i wymagać – Szkoła dla Wychowawców – warsztat wg „Szkoły dla Rodziców i Wychowawców” wg A. Faber, E. Mazlish.
  - Rozwijanie myślenia matematycznego dzieci-praktyczna realizacja w grupie dzieci starszych.
  - Wspomaganie myślenia matematycznego dzieci – koncepcja programowa prof.E.Gruszczyk-Kolczyńskiej.
  - „Znajdź czas dla swojego dziecka” – cykl zajęć integracyjnych dla rodziców i dzieci.
  - „Optymistyczne Przedszkole” – innowacja programowa.
  - „Od gąsienicy do motyla” – czyli jak samodzielnie stawiać się uczniem?
  - „Kulinarny Zakątek” – innowacja programowo-organizacyjna”.
  - Matematyka, której się dotyczy, czyli praktyczne sposoby wykorzystania metody czynnościowej do kształtowania pojęć matematycznych.
  - Teatrzyk kamishibai jako element wspomagający pracę nauczyciela z młodszymi dziećmi (w tym zajęcia z dziećmi oraz warsztaty dla nauczycieli).
  - W świątecznym nastroju – propozycje technik plastycznych inspirowanych tematyką świąteczną.
- Nauka języka obcego a dzieci – nauczanie języka angielskiego najmłodszych:
- Wczesne nauczanie języków obcych – gry i zabawy językowe na pierwszym i kolejnych etapach edukacyjnych.
  - Apps for learning English – TIK na 1-szym etapie edukacyjnym.
  - ROK POLSKI, zwyczaje i obrzędy w nauczaniu historii i na godz. wychowawczych.
  - Tożsamość w Internecie.
  - Pomysły na zimowe prace plastyczne dla dzieci młodszych i starszych, tworzenie przez dzieci dekoracji świątecznych – wspomaganie rozwoju wyobraźni twórczej.

- Innowacja pedagogiczna – formalne oraz merytoryczne aspekty jej konstruowania.
  - „Dlaczego w trawie piszczy?” innowacja programowo-metodyczna Przedszkola Samorządowego Nr 77 w ramach cyklu: Prezentacja innowacji pedagogicznych autorstwa białostockich przedszkoli.
  - „Mały poliglota, czyli satysfakcję mam, bo angielski znam” innowacja programowo-metodyczna Przedszkola Samorządowego Nr 82 w ramach cyklu: Prezentacja innowacji pedagogicznych autorstwa białostockich przedszkoli.
  - „Nie rób za mnie nic, co potrafię zrobić sam” – zajęcia w oparciu o koncepcję planu daltońskiego dla 4-5-6latków, innowacja programowo-metodyczna Przedszkola Samorządowego Nr 64 – w ramach cyklu: Prezentacja innowacji pedagogicznych autorstwa białostockich przedszkoli.
  - „Kubusiowa Akademia Zdrowia” – dzieci i rodzice dbają o zdrowe życie, innowacja programowo-metodyczna PS 52 w ramach cyklu: Prezentacja innowacji pedagogicznych autorstwa białostockich przedszkoli.
  - „Akademia fascynacji” – podstawy pedagogiki cyrku, sposoby wykorzystania w edukacji przedszkolnej.
  - Kochać i wymagać. Pedagogika Ewangelii.
  - Kroki skutecznego słuchania.
  - Działalność rolnicza gospodarstwa towarowego – warsztaty terenowe.
  - Zajęcia terenowe wspomagające realizację podstawy programowej na lekcjach przyrody na II etapie edukacyjnym.
  - Ocena i samoocena oraz ich wpływ na zaangażowanie ucznia na lekcji wychowania fizycznego.
- Kursy doskonalące:
- Matura 2015 – nowe zadania polonisty w szkole ponadgimnazjalnej.
  - Pozytywnie o nauczaniu i wychowaniu-katalog praktycznych działań. Poznanie dziecka sześć- i siedmioletniego kluczem do sukcesów edukacyjnych i wychowawczych.
  - Kurs e-learningowy: TIK w szkole.
  - Kurs e-learningowy: Tworzenie dokumentów *Europass* dla osób ubiegających się o pracę.
  - Kwalifikacyjne kursy zawodowe od A do Z.
  - „Ewaluacja wewnętrzna, jako sposób na podniesienie jakości pracy szkoły”.

- Wykorzystanie relacji przyczynowo- skutkowych w nauczaniu przyrody.
  - Narzędzia TOC, jako pomoc w rozwijaniu myślenia uczniów.
  - Kurs dla realizatorów programu „Strażnicy Uśmiechu”.
  - Kształtowanie umiejętności czytania i pisanie dziecka 6 letniego w szkole z wykorzystaniem gier i zabaw „Słowa i głoski”, „Zadania z czytania”.
  - Rozpoznawanie zdolności matematycznych u dzieci w wieku przedszkolnym.
  - Instrumentacje muzyczne na Boże Narodzenie, Dzień Babci i Dziadka, Karnawał.
  - Kurs „Creative Teacher”.
  - Nauczycielska diagnoza gotowości szkolnej. Eksperyment diagnostyczny „Rozety”- obserwacja i ocena aktywności dzieci w trakcie indywidualnego wykonywania zadania. Eksperyment diagnostyczny „Rozety”- obserwacja i ocena aktywności dzieci w trakcie indywidualnego wykonywania zadania.
  - „Edukacja przez ruch” – zastosowanie koncepcji Doroty Działskiej w edukacji przedszkolnej.
  - Warsztaty plastyczne – „Maskotka jako pomoc do zajęć dydaktyczno-wychowawczych i terapeutycznych”.
  - Decupage – poznanie tajników techniki.
  - System Carla Orffa w edukacji przedszkolnej.
  - „Metody realizacji zadań ruchowych w pracy z dziećmi w przedszkolu”.
  - Metoda „Ilustrowanych opowiadań” prof. E. Gruszczyk-Kolczyńskiej.
  - Metoda projektów w edukacji przedszkolnej.
- Szkolenia rad pedagogicznych:
- „Katalog metod dyscyplinujących klasę”.
  - Kształcenie kompetencji kluczowych i monitorowanie realizacji podstawy programowej w szkole ponadgimnazjalnej.
  - Korelacja międzyprzedmiotowa.
  - Ocenianie kształtujące.
  - Inteligencje wielorakie- praktyczne zastosowanie.
  - Motywowanie uczniów do pracy.
  - Kompetencje kluczowe w nowej podstawie programowej.
  - Konferencja metodyczna „Oddziaływania terapeutyczne w pracy z uczniami z głębszą niepełnosprawnością.

- Metoda „Ilustrowanych opowiadań” prof. E. Gruszczyk-Kolczyńskiej.
- Metoda projektów w edukacji przedszkolnej.
- Zapanuj nad gniewem. Jak to zrobić?

– Lekcje otwarte:

- Lekcje otwarte w ramach Konferencji metodycznej pt. „Oddziaływania terapeutyczne w pracy z uczniami niepełnosprawnymi” „Integracja schematów odruchów dynamicznych i posturalnych”.
- „Metoda Carla Delacato”.
- „Arteterapia”.
- Stymulowanie rozwoju dziecka 6 letniego w kontekście gotowości szkolnej. Wiosenne kwiaty wykonywane techniką orgiami.
- Sposoby indywidualizacji pracy z dziećmi 5 letnimi oraz 6 letnimi.
- „Niezwyczajny świat chemii wokół nas” – zajęcia oparte o doświadczenia w klasie I.
- „WDN jako proces nastawiony na rozwój placówki i nauczycieli”.
- Przemysł wysokich technologii.

– Konferencje:

- Konferencja metodyczna pt. „Oddziaływania terapeutyczne w pracy z uczniami niepełnosprawnymi”.
- Szkoła wspierająca – edukacja i poczucie bezpieczeństwa najmłodszych.
- Pierwsza klasa to nie czas na eksperymenty, czyli jak uczyć w nowej rzeczywistości?
- Sześciolatek w I klasie. Jak uczyć w nowej rzeczywistości?
- Obudowa programów nauczania poprawiająca jakość pracy nauczyciela matematyki.
- Innowacje pedagogiczne w podlaskich placówkach wychowania przedszkolnego.
- Konferencja nt. Ramowego Programu Wychowawczego i Ramowego Programu Profilaktyki Miasta Białegostoku.
- Pytaj, badaj, wnioskuje Konferencja i warsztaty we współpracy z Akademią Uczniowską Centrum Edukacji Europejskiej.
- „Jak wesprzeć ucznia i jego rodzinę?” Współpraca instytucji, organizacji pozarządowych.

- i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
  - Konferencja „Zrozumieć i pomóc cz. IV – indywidualizacja w praktyce – Tutoring szansą na rozwój ucznia”.
  - Działalność innowacyjna w białostockich placówkach wychowania przedszkolnego.
  - Konferencja „Erasmus + nowy program, nowe możliwości”.
  - Testy diagnozujące z historii jako narzędzia pomiaru wiedzy i umiejętności ucznia (szkoły podstawowe, gimnazja, ponadgimnazjalne).
- Centrum Kształcenia Ustawicznego przeprowadziło analizę i ewaluację realizowanych programów nauczania w celu ich uaktualnienia i dostosowania do potrzeb pracodawców, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości kształtowania u słuchaczy i uczestników kwalifikacyjnych kursów zawodowych kompetencji miękkich.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Działania placówek oświatowych, m.in.:

- Wzbogacenie oferty edukacyjnej z zakresu wykorzystania w procesie nauczania i uczenia się kształcenia na odległość.
- Opracowanie innowacyjnego, dopasowanego do potrzeb regionalnego rynku pracy, programu praktyk w zawodzie technik hotelarstwa przy współpracy z dyrektorami 3 białostockich hoteli. Program realizowany był w czasie stażu zagranicznego uczniów we Włoszech i Hiszpanii.
- Kontynuacja realizacji programów autorskich i innowacji pedagogicznych.
- Młodzieżowy Dom Kultury doskonalił kształcenie tradycyjne m.in. poprzez:
  - Powołanie Pracowni Arteterapii. Program zajęć oparty jest przede wszystkim na technikach terapii przez sztukę. Jest sposobem wydobywania z dzieci sił i energii, które pomagają im we własnym rozwoju.
  - Łączenie zajęć informatycznych z językiem angielskim.
  - Łączenie zajęć szachowych z j. angielskim.
  - Pracownie grafiki komputerowej i animacji poklatkowej.
  - Pracownie fotografii XIX wiecznej.
- W ramach działań Centrum Kształcenia Ustawicznego:
  - Wprowadzenie korelacji międzypodmiotowej.
  - Przygotowywanie egzaminów próbnych dla szkół i ich diagnoza – opracowywanie raportów.

B.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.4.1. WZROST RACJONALNOŚCI WYKORZYSTANIA ZASOBÓW KOMUNALNYCH I SOCJALNYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. W latach 2010 – 2014 wybudowano 187 gminnych lokali mieszkalnych, z czego 100 lokali w budynku przy ul. Armii Krajowej 31 i 87 lokali w dwóch budynkach wielorodzinnych przy ul. Borsuczej. Realizacja tych inwestycji wpłynęła na zwiększenie gminnego zasobu mieszkaniowego i umożliwiła poprawę warunków mieszkaniowych osób uprawnionych do otrzymania mieszkania z zasobu Miasta oraz poprawę racjonalności wykorzystania zasobu.
2. Wybudowano 60 lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych z przeznaczeniem na lokale socjalne przy ul. Klepackiej 16, 16A, i 16B.
3. Dokonano zmiany przepisów prawa miejscowego dotyczących zasad wynajmowania gminnych lokali mieszkalnych, w tym przepisów dotyczących najmu gminnych lokali na czas oznaczony, co umożliwia częstszą weryfikację uprawnień do uzyskania pomocy w otrzymaniu mieszkania jak również zapewnia lepsze wykorzystanie zasobu mieszkaniowego.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Trwa budowa trzech budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. gen. Józefa Bema, dzięki czemu Miasto zwiększy zasób mieszkaniowy o 171 lokali mieszkalnych. Przedsięwzięcie stanowi początek budowy osiedla mieszkaniowego, w którym docelowo wybudowanych zostanie 1 000 lokali mieszkalnych.
2. Rozpoczęto prace związane z budową budynku mieszkalnego wielorodzinnego z 32 lokalami mieszkalnymi przy ul. Borsuczej.
3. Sukcesywnie powiększa się liczbę lokali socjalnych przekształcając lokale mieszkalne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy.
4. Prowadzony jest najem lokali mieszkalnych od innych podmiotów i ich podnajmowanie z przeznaczeniem na lokale socjalne.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.4.2. PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM, KATASTROFOM I SYTUACJOM KRYZYSOWYM

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach realizacji poszczególnych segmentów „Programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego Miasta Białegostoku” w roku 2014 zrealizowano:

- Projekt z dziedziny profilaktyki pn. „Nasze Osiedle”, wraz z Wydziałem Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku. Realizacja projektu kontynuowana była na kolejnych wybranych osiedlach – Dziesięciny i Białostoczek. Działania w ramach projektu miały na celu wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców wytypowanych osiedli Białegostoku poprzez m.in. integrację i ich zaangażowanie do działań na rzecz bezpieczeństwa, w tym także upowszechnianie wiedzy o sposobach i metodach zapobiegania przestępczości, które przyczynią się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Przeprowadzono w ramach projektu na wskazanych osiedlach grę terenową z elementami bezpieczeństwa, mającą na celu sprawdzenie wiedzy i wybranych umiejętności dotyczących szeroko pojętego bezpieczeństwa wśród dzieci szkół podstawowych z tych dzielnic. Ponadto przeprowadzono 2 akcje promowania noszenia elementów odblaskowych pod hasłem „Nasze osiedle ... dobrze widoczne” wśród mieszkańców powyższych dzielnic ze szczególnym uwzględnieniem dzieci uczęszczających do szkół.
- Imprezę profilaktyczno-edukacyjną „Bezpieczne Wakacje 2014” na stadionie lekkoatletycznym BOSiR, mającą na celu propagowanie wśród dzieci i młodzieży bezpiecznych zasad zachowania podczas letniego wypoczynku, promowania bezpiecznej jazdy na rowerze, bezpieczeństwa nad wodą oraz zasad zdrowego żywienia.
- Akcję „Chwila nieuwagi konsekwencje do końca życia”, której celem było zapewnienie bezpiecznego wypoczynku letniego młodzieży i studentom z terenu Miasta i uwrażliwienie na konsekwencje nieprzemyślanego zachowania się w trakcie wakacji - przeprowadzoną przez Wyższą Szkołę Administracji Publicznej w Białymstoku.
- Akcję „Zimowy Ratownik”, której celem było zapobieżenie jak największej liczbie tragedii związanych z zamarznięciem osób bezdomnych oraz informowanie o miejscach, w których mogą uzyskać pomoc prawną, materialną i medyczną oraz przewożenie osób do noclegowni, ogrzewalni lub izby wytrzeźwień.
- Prowadzono w szkołach spotkania nt. bezpieczeństwa dzieci i znajomości zasad ruchu drogowego pn. „Bezpieczna droga do szkoły/domu”.
- Projekt profilaktyczny „Szkoła bezpieczna i przyjazna uczniom” mający na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa w szkołach.
- Działania związane z bezpieczeństwem uczestników w ruchu drogowym: „Wykroczenia wobec pieszych”, „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego” „Trzeźwość” oraz „Alkohol i narkotyki”, „Komórka”, „Zwolnij – uratuj życie pieszemu” „Koperta”, „L-ka”, „Dyskoteka”.
- Akcje „Daj się ostrzec”, „Odblaski”, „Marsz zebry” propagujące noszenie elementów odblaskowych.

- Akcja „Pies”, której celem była kontrola miejsc, gdzie najczęściej dochodziło do wykroczeń związanych z niesprzątaniem po swoim psie. Akcja prowadzona była cyklicznie w związku z dużą ilością skarg mieszkańców dotyczących zanieczyszczeń w tym zakresie przez posiadaczy psów.
  - Wychowawca Podwórkowy - organizowanie dzieciom i młodzieży zajęć pozalekcyjnych, promowanie alternatywnych i pozytywnych form spędzania czasu wolnego.
  - Policja realizowała program „Bezpieczna droga do szkoły/domu”, w ramach której w okresie od 01 września do 31 października 2014 r. przeprowadzono łącznie 350 spotkań profilaktyczno-edukacyjnych, w tym: 323 z dziećmi, 6 z rodzicami, 21 z kadrą pedagogiczną szkół. Uczestniczyło w nich łącznie 12 035 osób.
  - Ponadto w ramach Programu Miasta Białegostoku Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i Związanej z Nimi Nietolerancji na lata 2014 – 2017 zorganizowano konferencje we współpracy z Komendą Miejską Policji w Białymstoku oraz Politechniką Białostocką pn. „Białystok dla tolerancji”. Konferencja obejmowała tematykę integracji uchodźców na obczyźnie, prawa i wolności człowieka we współczesnym świecie, prezentację dobrych praktyk na rzecz rozwijania dialogu i tolerancji na „inność” oraz wybrane procedury policyjne, w tym składanie zawiadomienia o przestępstwie.
2. Programy profilaktyczne zrealizowane i zakończone:
    - „Agresja i przemoc rówieśnicza” - celem zajęć było uwrażliwienie młodego człowieka na otaczające go zło; kształtowanie właściwych postaw dotyczących stosunków interpersonalnych, zarówno w grupie rówieśniczej, jak i z osobami dorosłymi; kształtowanie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach; kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania emocji wywołujących agresję; zapoznanie z formami agresji i konsekwencjami ich stosowania; przedstawienie uczniom niektórych sposobów pomocy ofiarom przemocy oraz sposobów postępowania w sytuacji, gdy uczeń stanie się obiektem ataków ze strony innych; przeciwdziałanie nieprzystosowaniu społecznemu nieletnich i kreowanie wśród młodzieży zachowań asertywnych.
  3. Szkolenia rad pedagogicznych, pracowników administracji oraz obsługi w zakresie Bezpieczeństwa i Higieny Pracy i ochrony przeciwpożarowej.
  4. W Młodzieżowym Domu Kultury funkcjonują programy oraz procedury mające na celu stworzenie bezpiecznych warunków pracy. Cała społeczność szkolona jest w zakresie Bezpieczeństwa i Higieny Pracy. Dokonuje się także systematycznych przeglądów placówki. Raz w roku odbywa się próbny alarm przeciwpożarowy, podczas którego nowi uczestnicy zajęć oraz pracownicy poznają wyjścia awaryjne i zasady postępowania podczas zagrożenia pożarem. Program profilaktyczny, który powinien znać każdy uczestnik zajęć oraz wszyscy pracownicy obejmuje także m.in. tematy dotyczące niebezpieczeństwa zażywania narkotyków, dopalaczy oraz innych używek.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Zabezpieczane są otwory drzwiowe i okienne w wykwaterowywanych budynkach gminnych płytami OSB lub zamurowywane. Prowadzi się stały monitoring pustostanów.
2. Biuro Zarządzania Kryzysowego, w ramach działań dotyczących przeciwdziałania zagrożeniom, katastrofom i sytuacjom kryzysowym realizuje następujące zadania:
  - Przygotowuje warianty działań oraz procedury reagowania kryzysowego, określających zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych i klęsk żywiołowych.
  - Upowszechnia na swoim terenie materiały promocyjno-informacyjne z zakresu zarządzania kryzysowego oraz numery telefonów MCZK i służb ratowniczych (m.in. w postaci ulotek oraz informacji na stronach internetowych).
  - Analizuje i ocenia możliwości wystąpienia zagrożeń na terenie Miasta.
  - Planuje środki finansowe i organizuje dostawy materiałów i sprzętu oraz usług na potrzeby zarządzania kryzysowego.
  - Prowadzi współpracę z Centrami Zarządzania Kryzysowego organów administracji publicznej.
  - Organizuje oraz bierze udział w ćwiczeniach sprawdzających obieg informacji w sytuacji kryzysowej, w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania (SWO) z udziałem jednostek SWO szczebla powiatowego.
  - Współdziała z mass mediami w zakresie upowszechniania zagadnień dotyczących zarządzania kryzysowego oraz przekazywania informacji o zdarzeniach.
  - Przygotowuje projekty porozumień Prezydenta Miasta z podmiotami, instytucjami i służbami w sprawach koordynacji działań i współdziałania w zakresie zarządzania kryzysowego.
3. Biuro Zarządzania Kryzysowego w zakresie realizacji zadań Obrony Cywilnej:
  - Opracowało „Plan przygotowań podmiotów leczniczych Miasta Białegostoku na potrzeby obronne państwa”.
  - Opracowało dokumentację Stałego Dyżuru Prezydenta Miasta Białegostoku.
  - Przeprowadziło i omówiło kontrolę z zakresu zadań Obrony Cywilnej w 12 instytucjach z Miasta Białegostoku.
  - Przeprowadziło szkolenie w zakresie spraw obronnych, w którym udział wzięła kadra kierownicza Urzędu, kierownicy jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych, przedstawiciele jednostek współdziałających, obsada osobowa Stałego Dyżuru Prezydenta Miasta Białegostoku. Łącznie w szkoleniu uczestniczyło 47 osób.
4. W zakresie zadań i działań Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego realizowało:
  - Pełnienie całodobowego dyżuru w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego.
  - Współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej.

- Współdziałanie z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne.
  - Realizacja zadań stałego dyżuru na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa.
  - Współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska.
  - Uczestniczenie w kwartalnych treningach systemu wykrywania i alarmowania na administrowanym terenie.
  - Przeprowadzanie comiesięcznego treningu odbioru sygnałów alarmowych w radiowej sieci ostrzegania Sił Powietrznych RP o zagrożeniu uderzeniami z powietrza.
5. W ramach prowadzonej działalności na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego, sprawnego funkcjonowania Miasta i jego zasobów oraz sprawnego współdziałania służb mając na uwadze eliminowanie i zapobieganie występowania i reagowania na zaistniałe zdarzenia zagrażające życiu, zdrowiu mieszkańców oraz ochrony mienia i środowiska w 2014 r. opracowano i wdrożono:
- Aktualizację procedury dotyczącej postępowania w przypadku ujawnienia materiałów niebezpiecznych pochodzenia wojskowego, w zakresie czynności i zadań poszczególnych służb odpowiedzialnych za podjęcie działań.
  - Procedurę postępowania w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i związanej z nimi nietolerancji w zakresie ochrony miejsc pamięci i usuwania niepożądanych znaków, graffiti wraz wykazem osób i instytucji odpowiedzialnych za usuwanie graffiti, uszkodzeń i zniszczeń zgodnie z zawartymi umowami.
  - Procedurę współdziałania dot. letniego oczyszczania Miasta Białegostoku.
  - Procedurę współdziałania dot. zimowego oczyszczania Miasta Białegostoku.
  - Procedurę współdziałania dot. udzielania pomocy w okresie zimowym osobom starszym, niedołącznym oraz bezdomnym.
  - Opracowano z Komendą Miejską Policji „Mini poradnik Bezpieczeństwo” w trzech językach (polskim, rosyjskim i angielskim) na temat bezpieczeństwa, odpowiedzialności karnej zwłaszcza na tle nietolerancji i ksenofobii, oraz numerów alarmowych, w szczególności ukierunkowany na cudzoziemców (studentów) przebywających w Mieście.
  - Opracowano ulotkę z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
6. Na stronach internetowych Urzędu Miejskiego zamieszczano informacje o występujących zagrożeniach ukierunkowanych na przeciwdziałanie sytuacjom zagrażającym życiu i zdrowiu celem informowania mieszkańców przede wszystkim odnośnie zasad postępowania, co do zagrożeń okresu zimowego, letniego oraz akcji informacyjnej dotyczących.:
- Zasady bezpieczeństwa w okresie zimy - apel do mieszkańców Miasta, aby pamiętali o osobach samotnych, starszych, chorych czy bezdomnych oraz telefony alarmowe służb oraz infolinię dla bezdomnych. Ponadto zamieszczono

spoty dot. zagrożeń okresu zimowego - promujące noszenie odblasków oraz pomoc potrzebującym w okresie zimowy.

- Ulotki Inspektora Sanitarnego na temat zasad higieny i postępowania w związku ze wzrostem zachorowalności na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych oraz podjęcia działań higieniczno-sanitarnych w przypadku organizowania imprez o charakterze masowym.
  - Zamieszczono komunikat na portalu miejskim o braku zagrożenia radiacyjnego w związku z doniesieniami o awarii elektrowni jądrowego na Ukrainie.
  - Przeprowadzono praktyczny trening działania systemu ostrzegania i alarmowania ludności poprzez włączenie syren alarmowych w dniu 1 sierpnia, 1 i 17 września z okazji uczczenia ważnych uroczystości państwowych.
  - Przeprowadzenie akcji na terenie województwa podlaskiego i Miasta Białegostoku w zakresie zwalczania wścieklizny u lisów wolno żyjących (wiosna, jesień).
7. W ramach bezpieczeństwa i porządku publicznego Biuro Zarządzania Kryzysowego nadzoruje realizację „Programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego Miasta Białegostoku”. Powyższy Program realizowany jest rokrocznie z uwagi na obowiązek ustawowy (ustawa o samorządzie powiatowym, która nakłada obowiązek wykonywania zadania w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli) przez szereg instytucji miejskich i ma na celu poprawę stanu szeroko pojętego bezpieczeństwa w tym jego poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców Białegostoku.
8. W ramach realizacji poszczególnych segmentów „Programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego Miasta Białegostoku”:
- Projekt „Nasze osiedle” mający na celu wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców wytypowanych osiedli Białegostoku, poprzez m.in. integrację i ich zaangażowanie do działań na rzecz bezpieczeństwa w tym także upowszechnianie wiedzy o sposobach i metodach zapobiegania przestępczości, które przyczynią się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.
  - Ogólnopolski Turniej Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym.
  - Impreza profilaktyczno-edukacyjna „Bezpieczne Wakacje”, mająca na celu propagowanie wśród dzieci i młodzieży, bezpiecznych zasad zachowania podczas letniego wypoczynku.
  - Akcja „Chwila nieuwagi konsekwencje do końca życia” – realizowana przez Wyższą Szkołę Administracji Publicznej.
  - Realizacja programu „Bezpieczna droga do szkoły/domu”.
  - Działania „Szkolny Patrol”, „Zimowy Ratownik”.

- Działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego (kierowcy, piesi, rowerzyści) oraz egzekwowania przestrzegania przepisów prawa związanych z bezpieczeństwem na drodze.
- Realizacja programu „Bezpieczny przedszkolak”, którego celem jest ograniczenie liczby niebezpiecznych zdarzeń z udziałem dzieci, kształtowanie prawidłowych postaw i nawyków sprzyjających unikaniu zagrożeń oraz nauka szybkiego i efektywnego reagowania w różnych sytuacjach zagrożenia.
- Programu „Autochodzik, czyli jestem bezpieczny na drodze” – zajęcia profilaktyczne z zakresu bezpiecznego poruszania się w ruchu drogowym prowadzone przez Straż Miejską przy wykorzystaniu zestawu edukacyjnego „Autochodzik”.
- Programy ukierunkowane na przeciwdziałanie demoralizacji i szerzenia się patologii wśród dzieci i młodzieży realizowane przez placówki oświatowe, inspekcję sanitarną, policję, straż miejską oraz inne instytucje miejskie („Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Szkoła dobrego wyboru”, „Stop przemocy!”, „Nie truj się!”, „Poznajmy się”, „Dziękuję nie palę”, „ARS-czyli jak dbać o miłość”, „Szkoła dobrego wyboru”, „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Żyj zdrowo”, „Zachowaj równowagę”, „Zdrowe żywienie-mądre pokolenie”, „Stres pod kontrolą”, „Przyjaciele Zippiego”, „Agresja i przemoc-jak sobie radzić w sytuacjach występowania agresji lub przemocy”, „Moje prawa wobec Policji”, „Przyczyny i znaczenie powstawania dysfunkcyjnych zachowań wśród młodzieży”, „Przyjaciele z Osiedla”, „Elementarz”, „Každy inny, wszyscy równi”, „W młodości zadbaj o własne zdrowie”, „Negatywne skutki uzależnienia od nikotyny”).

9. Straż Miejska w 2014 r. podjęła 16 975 interwencji.

10. Pracownicy Straży Miejskiej obsługujący Centrum Obsługi Monitoringu Miasta odnotowali 4 875 zdarzeń.

11. W 2014 r. odnotowano również 2 667 zdarzeń związanych z wykroczeniami przeciwko urządzeniom użytku publicznego.

12. Strażnicy podjęli 10 170 interwencji związanych z wykroczeniami przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji.

13. Straż Miejska w ramach profilaktyki szkolnej realizowała 13 programów profilaktycznych:

- W 2014r. przeprowadzono 719 spotkań:
  - Dzieci w wieku przedszkolnym – 335 spotkań.
  - Dzieci w wieku szkolnym – 301 spotkań.
  - Młodzież w wieku gimnazjalnym – 83 spotkania.
- Zajęć z wychowania komunikacyjnego z wykorzystaniem MMRD przeprowadzono 10.

14. Liczba osób objętych programami profilaktycznymi:

- W 2014r., w programach profilaktycznych oferowanych przez Straż Miejską, wzięło udział około 17 256 uczniów.

Programy i działania nowo utworzone:

1. Po raz pierwszy w kraju, w dniu 10 czerwca 2014 r. w Białymstoku został rozegrany Wojewódzki Turniej BRD dla uczniów ponadgimnazjalnych szkół specjalnych i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych (młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie). Dzięki współpracy członków Komitetu, w tym Kuratorium Oświaty w Białymstoku, opracowano założenia i regulamin indywidualnego turnieju BRD dla młodzieży z orzeczeniem o niepełnosprawności intelektualnej w stopniu lekkim lub umiarkowanym (Edycji EXTRA Turnieju BRD). Na starcie stanęli zawodnicy z całego województwa, w tym także z Białegostoku. Celem konkursu było zapobieżenie wykluczenia społecznego tej grupy młodzieży. W codziennym życiu jako piesi i rowerzyści są uczestnikami ruchu drogowego, znajomość przez nich zasad oraz reguł ma niewątpliwie wpływ na bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu drogowego.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.4.3. BUDOWA ZINTEGROWANEGO SYSTEMU ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM W MIEŚCIE

Programy i działania zrealizowane:

1. Udział szkół Miasta Białegostoku w programie „Szkoła bez przemocy”.
2. Funkcjonowanie całodobowego Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w strukturach Biura Zarządzania Kryzysowego mającego za zadanie zapewnienie sprawnego przepływu informacji oraz skutecznego kierowania i koordynowania działaniami w zakresie zapobiegania sytuacjom kryzysowym, przygotowania do podejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych oraz odtwarzania infrastruktury.
3. Funkcjonowanie Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, który prowadził ocenę występujących i potencjalnych zagrożeń, przygotowywał propozycje działań, opiniował plany i programy dot. bezpieczeństwa oraz organizował informowanie społeczeństwa o zagrożeniach.
4. Funkcjonowanie Komisji bezpieczeństwa i porządku, która prowadziła ocenę zagrożeń porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, opiniowała pracę Policji i innych służb, inspekcji, straży i innych jednostek organizacyjnych wykonujących zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.
5. Przeprowadzono szkolenie służb dyżurnych współpracujących z Miejskim Centrum Zarządzania Kryzysowego w zakresie współpracy i współdziałania oraz lepszej wymiany informacji w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania oraz realizacji zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym.
6. Prowadzona była rozbudowa monitoringu wizyjnego Miasta w rejonach o potencjalnie największych zagrożeniach dla bezpieczeństwa ludzi i ochrony szczególnych obiektów, miejsc pamięci oraz innych miejsc o zwiększonym zagrożeniu według

wskazań Policji i Straży Miejskiej. Na początku 2014 r. monitoring wizyjny dysponował 124 kamerami, a do końca roku (stan 31.12.2014) zainstalowanych było 155 kamer.

7. Funkcjonowanie systemu alarmowania Miasta służącego do nadawania i przekazywania komunikatów słownych dla mieszkańców w sytuacji zagrożenia (100 syren w całym systemie) - prowadzenie bieżącej i według potrzeb konserwacji.
8. Przeprowadzono remonty i konserwację 5 schronów.
9. Realizacja przedsięwzięć w celu zapewnienia bezpieczeństwa podczas 97 imprez masowych i zgromadzeń, wypracowywanie i wdrażanie rozwiązań bezpiecznego przebiegu, a także kontrola i lustracja miejsc ich organizacji.
10. Miasto dofinansowało Komendę Miejską Policji w Białymstoku w zakresie zakupu materiałów profilaktycznych, sprzętu informatycznego i łączności, pojazdów specjalistycznych, urządzeń techniki specjalnej oraz dodatkowych patroli prewencyjnych na kwotę 988.910,42 zł.
11. Straż Miejska w 2014 r., przyjęła 23 531 zgłoszeń od mieszkańców z prośbą o interwencję. Pracownicy Straży Miejskiej obsługujący Centrum Obsługi Monitoringu Miasta odnotowali 4 875 zdarzeń. Strażnicy podjęli 19 597 interwencji.
12. Straż Miejska w 2014 r. uczestniczyła w wielu działaniach i programach profilaktycznych m.in.: „Bezpieczny plac zabaw”, „Bezpieczna droga do szkoły”, „Bezpieczne wakacje”, „Autochodzik, czyli jestem bezpieczny na drodze”. Przeprowadzono 719 spotkań profilaktycznych w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach.
13. W celu poprawy porządku publicznego Straż Miejska w 2014 roku podejmowała następujące inicjatywy „Bezpieczne blokowisko”; „Altana”; „Bazar drobnych kupców”; „Mobilny posterunek”.
14. Straż Miejska wraz z Policją, w ramach współpracy, pełniła wspólne patrole. Łącznie na przestrzeni 2014 r. zorganizowano ich 549. Przeprowadzono ponadto 46 wspólnych akcji prewencyjnych, w których udział wzięło 183 strażników. Działania te miały na celu ochronę porządku publicznego przede wszystkim w śródmieściu oraz na terenie niektórych osiedli mieszkaniowych o zabudowie wielorodzinnej. Były to działania podejmowane między innymi w ramach akcji „Zimowy Ratownik”, „Dyskoteka”, „Mobilny Posterunek”, „Znicz”, „Bezpieczna Dzielnica” i „Bezpieczna Wielkanoc”.
15. W 2014 r. nastąpił spadek ilości powstałych zdarzeń zagrażających zdrowiu i życiu ludzi, mieniu i środowisku w następujących kategoriach:
  - Pożary budynków mieszkalnych – stwierdzono 169 (spadek o 20).
  - Przestępstw – stwierdzono 4759 (spadek o 2157).
  - Przestępstw drogowych – stwierdzono 417 (spadek o 519).
  - Wypadki drogowe – stwierdzono 138 (spadek o 31 zdarzeń).
  - Kolizji drogowych – stwierdzono 3998 (spadek o 433).
  - Przestępstw rozbójniczych – stwierdzono 149 (spadek o 52).
  - Przestępstw w kategorii kradzież z włamaniem – stwierdzono 695 (spadek o 259).

- Przestępstw o charakterze kryminalnym – stwierdzono 3738 (spadek o 414 zdarzenia).
- Przestępstw w kategorii kradzież mienia – stwierdzono 961 (spadek 414).
- Przestępstwa narkotykowe – stwierdzono 222 (spadek o 264).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Straż Miejska w ramach profilaktyki szkolnej realizuje 13 programów profilaktycznych.

B.5. Wspieranie rodzin

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.5.1. WSPIERANIE RODZINY W JEJ ROZWOJU I FUNKCJACH SPOŁECZNYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. „Miejski Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej dla Miasta Białystok na lata 2012-2014”. Ustanowiony był uchwałą nr XXXV/414/12 Rady Miasta Białystok z dnia 26 listopada 2012 r. Jego kluczowym celem było stworzenie spójnego systemu środowiskowej pracy opiekuńczo-wychowawczej, dzięki któremu zwiększa się szanse życiowe dzieci z zaniedbanych środowisk bez konieczności zrywania więzi z rodziną. W Programie wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych, wspomagających i wspierających rodzinę biologiczną dziecka, rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków, a także na utrzymanie wysokiego poziomu usług świadczonych przez instytucjonalną pieczę zastępczą funkcjonującą na terenie Miasta Białegostoku. W ramach programu MOPR zrealizował:
  - Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK) udzielał porad psychologicznych, pedagogicznych i prawnych rodzicom doświadczającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w związku z konfliktem małżeńskim, przemocą w rodzinie oraz innymi trudnościami w sprawowaniu opieki nad dziećmi. W 2014 roku udzielono 334 ww. porad, z których skorzystało 207 osób.
  - OIK zorganizował warsztaty psychoedukacyjne „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” dla przyszłych realizatorów ww. warsztatów - część I pt.: „Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały i jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły”. Uczestniczyło w nich 13 pracowników, którzy w przyszłości będą prowadzić zajęcia dla klientów MOPR.
  - OIK prowadził zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców „Szkoła dla Rodziców”. W 2014 roku zorganizowano warsztaty psychoedukacyjne, na które złożyło się

10 spotkań po 4 godziny każde. Były one adresowane do rodziców/opiekunów dzieci z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą domową w ramach projektu „Bezpieczna Rodzina”. Uczestniczyło w nich 13 osób. Celem warsztatów było doskonalenie umiejętności wychowawczych poprzez: budowanie relacji dorosły - dziecko opartej na dialogu, okazywanie szacunku dla uczuć i potrzeb dziecka, akceptowanie trudności i ograniczeń, obdarzanie zaufaniem, dostrzeganie starań i mocnych stron dziecka, egzekwowanie wymagań, pozwalanie na ponoszenie przez dziecko konsekwencji własnych zachowań.

- OIK prowadził grupy socjoterapeutyczne dla dzieci w wieku 8-12 lat. Podczas spotkań realizowane były cele terapeutyczne, edukacyjne oraz poznawcze, ukierunkowane na likwidowanie skutków urazu związanego z byciem świadkiem i ofiarą przemocy domowej, urazu rozvodu rodziców, urazu wychowywania się w rodzinie alkoholowej. Realizowano zadania służące: budowaniu więzi w grupie, budowaniu atmosfery zaufania i bezpieczeństwa, rozpoznawaniu i nazywaniu uczuć, nabywaniu umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami, rozwiązywaniu konfliktów, budowaniu pozytywnego i adekwatnego obrazu siebie, poznawaniu pozytywnych form spędzania wolnego czasu.

- W 2014 r. kontynuowano zajęcia grupy socjoterapeutycznej, które rozpoczęły się we wrześniu 2013 r., a zakończyły w czerwcu 2014 r. W tym czasie odbyło się 28 spotkań, w których uczestniczyło 8 dzieci (dzieciom towarzyszyło 7 rodziców).

- Od października 2014 r. rozpoczęły się spotkania kolejnej grupy, które zakończyły się w czerwcu 2015 r. W okresie październik - grudzień 2014 roku odbyło się 14 spotkań, w których uczestniczyło 12 dzieci. W ramach tych zajęć zorganizowano 4 spotkania z udziałem rodziców i dzieci (jedno spotkanie informacyjno-integrujące na terenie Ośrodka oraz trzy połączone z wyjściem rodziców i dzieci do kina, na ściankę wspinaczkową oraz na kręgle). W spotkaniach tych brało udział 12 dzieci i 9 rodziców.

- Zespół do spraw Asysty Rodzinnej (ZAR) prowadził otwartą grupę wsparcia dla osób objętych wsparciem asystenta rodziny MOPR pod nazwą „Herbatka u asystenta” (odbyło się 19 spotkań).
- ZAR udzielał porad rodzicom w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych m.in. za pośrednictwem strony internetowej.

2. „Resortowy program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy na rok 2014 - Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej”. W ramach tego programu MOPR otrzymał dotację Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 491.253,89 zł, w tym:

- Na zatrudnienie koordynatorów – koszt realizacji zadania wyniósł 194.536,87 zł, w tym kwota dotacji 76.126 zł, wkład własny – 118.410,87 zł.

- Na zatrudnienie asystentów rodziny – koszt realizacji zadania wyniósł 296.717,02 zł, w tym kwota dotacji – 234.737,63 zł, wkład własny – 61.979,39 zł.

W ramach programu:

- Zatrudniono 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy objęli opieką i wsparciem 136 rodzin zastępczych (wychowywało się w nich 189 dzieci). Koordynatorzy odbyli 1 371 spotkań z rodzinami zastępczymi oraz 133 spotkania z rodzicami biologicznymi podopiecznych rodzin zastępczych. We współpracy z rodzinami zastępczymi i podmiotami organizującymi pracę z rodziną opracowano lub zaktualizowano plany pomocy dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.
  - Zatrudniono 10 asystentów rodziny. Wsparciem asystenta rodziny objęto 156 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w których przebywało 362 dzieci.
3. „Resortowy program wspierania rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2014”. W ramach tego programu MOPR otrzymał dotację celową z budżetu państwa w wysokości 20.712,00 zł. Pozostałą kwotę, tj. 29.498,17 zł MOPR pokrył we własnym zakresie. Łączny koszt zadania wyniósł 50.210,17 zł. W ramach programu:
- Zorganizowano szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 2.520,00 zł, w tym dotacja – 1.260,00 zł, środki własne – 1.260,00 zł.
  - Wypłacono wynagrodzenia dla dwóch powstałych w 2014 r. rodzin zastępczych. Całkowity koszt zadania wyniósł 32.785,17 zł, w tym dotacja – 12.000,00 zł, środki własne powiatu – 20.785,17 zł (wynagrodzenie jednej z rodzin za okres 01.06.2014 r. - 31.12.2014 r. wyniosło 19.785,17 zł, natomiast wynagrodzenie drugiej rodziny za okres 01.08.2014 r. – 31.12.2014 r. wyniosło 13.000,00 zł).
  - Przyznano pomoc dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka określonych w art. 192 pkt 3, 4, 5, 5a, 7, 8, 9 (w pkt 9 w odniesieniu tylko do: „wynagrodzenia wraz z pochodnymi od wynagrodzenia osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka lub zajmujących się opieką i wychowaniem w rodzinnym domu dziecka”):
    - Świadczenia na dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania - korzystało 1 dziecko (koszt świadczenia wyniósł 500,00 zł).
    - Świadczenia na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - korzystało 14 rodzin zastępczych, w tym 18 dzieci (koszt świadczenia wyniósł 14.405,00 zł).
- Całkowity koszt zadania wyniósł 14.905,00 zł, w tym dotacja – 7.452,00 zł, środki własne – 7.453,00 zł.

4. „Dofinansowanie zadań własnych powiatu wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej środkami pochodzącymi z rezerwy celowej budżetu państwa”. Program był realizowany na podstawie umowy Nr 9/2014 z dnia 14.11.2014 r. z Urzędem Wojewódzkim w Białymstoku. Na realizację zadania wykorzystana została dotacja celowa z budżetu państwa w wysokości 20.259,93 zł. Pozostałą kwotę tj. 20.262,35 zł pokrył we własnym zakresie MOPR. Łączny koszt zadania wyniósł 40.522,28 zł. W ramach programu zrealizowano:
- Dofinansowano wypoczynek dzieci - art. 192 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z tego świadczenia korzystało 49 rodzin, w tym 60 dzieci. Całkowity koszt zadania wyniósł 25.518,67 zł, w tym dotacja – 12.759,00 zł, środki własne – 12.759,67 zł.
  - Przyznano świadczenia na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - art. 192 pkt 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z tego świadczenia korzystało 5 rodzin, w tym 5 dzieci. Całkowity koszt zadania wyniósł 3.400,00 zł, w tym dotacja – 1.700,00 zł, środki własne – 1.700,00 zł.
  - Przyznano świadczenia w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki - art. 192 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z tego świadczenia korzystały 3 rodziny, w tym 3 dzieci. Całkowity koszt zadania wyniósł 1.600,00 zł, w tym dotacja – 800,00 zł, środki własne - 800,00 zł.
  - Wypłacono wynagrodzenie wraz z pochodnymi od wynagrodzenia dla zawodowej rodziny zastępczej, prowadzącej rodzinny dom dziecka i osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka lub zajmujących się wychowaniem w rodzinnym domu dziecka - art. 192 pkt 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z tego świadczenia korzystały 2 rodziny, w tym 3 dzieci. Całkowity koszt zadania wyniósł 10.003,61 zł, w tym dotacja – 5.000,93 zł, środki własne – 5.002,68 zł.
5. „Cyfrowy Białystok – przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców Białegostoku”.
6. Dożywianie dzieci finansowane przez MOPR, Caritas oraz parafie.
7. Realizowanie „Ramowego Programu Wychowawczego Miasta Białegostoku przez nauczycieli placówek oświatowych”.
8. Organizacja zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci na terenach szkół.
9. Objęcie opieką świetlicową uczniów rodziców pracujących - pomoc w odrabianiu lekcji, prowadzenie zajęć sportowych, rekreacyjnych oraz rozwijających zainteresowania uczniów.
10. Działania informacyjno-edukacyjne skierowane do rodziców mających problemy edukacyjno-wychowawcze.
11. Współpraca placówek oświatowych z Ośrodkami Pomocy Społecznej w ramach spotkań zespołów interdyscyplinarnych – „Niebieska Karta”.

12. MDK zorganizował w roku 2014: wystawę oraz imprezę z okazji świąt wielkanocnych, spotkanie Bożonarodzeniowe, cykl spotkań i prelekcji dla rodziców, a także integracyjne spotkania z rodzinami (m.in. rodzinne symultany szachowe, czy też wielopokoleniowy piknik dla rodzin).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Udzielane są obniżki czynszu najemcom gminnych lokali mieszkalnych. Obniżki przysługują najemcom o niskich dochodach. Ich wysokość jest zróżnicowana (55%, 35% lub 25%) w zależności od dochodu i powierzchni zajmowanego lokalu mieszkalnego. Przyznawane są na rok z możliwością przedłużenia tego okresu w przypadku utrzymywania się niskiego dochodu. Z obniżki czynszu korzysta około 28% mieszkańców gminnego zasobu mieszkaniowego.
2. Wdrożono Program pomocy osobom i rodzinom zagrożonym eksmisją umożliwiającą ułatwienie spłaty zadłużenia mieszkańcom komunalnego zasobu mieszkaniowego, którzy z różnych przyczyn znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej i w związku z tym zaprzestali opłacania czynszu za najem lokali mieszkalnych. Dzięki programowi można uzyskać pomoc w spłacie zadłużenia poprzez: odroczenie terminu płatności, rozłożenie spłaty na raty lub umorzenie części zadłużenia. Do programu przystąpiło ponad 1 330 osób, przy czym nie wszystkie osoby dotrzymały warunków zawartego w ramach programu porozumienia, tj. terminowego regulowania bieżących należności, przez co utraciły prawo do skorzystania z przewidzianych form pomocy.
3. Wprowadzono zmianę w przepisach prawa miejscowego polegającą na wydłużeniu z 24 do 84 miesięcy okresu rozkładania na raty zadłużeń z tytułu używania lokalu wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu gminy Białystok.
4. Wspieranie usług profilaktyczno-terapeutycznych w zakresie pomocy uzależnionym, ich rodzinom i osobom zagrożonym uzależnieniem, prowadzonych w punktach konsultacyjnych i poradniach uzależnień.
5. „Dziecko w kryzysie” - pomoc psychiatryczno-psychologiczno-terapeutyczna.
6. Dofinansowanie oddziałów dziennych opieki psychiatrycznej „Różne barwy świata”.
7. Działania zmierzające do zmniejszenia rozpowszechnienia palenia tytoniu wśród mieszkańców Miasta Białegostoku.
8. Promowanie trzeźwego stylu życia połączone z działaniami pomocowymi skierowanymi do osób i rodzin z problemem alkoholowym poprzez dofinansowania działalności środowisk trzeźwościowych.
9. Prowadzenie ośrodka wsparcia dzieci krzywdzonych oraz ich rodzin i opiekunów.
10. Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla rodziców w zakresie obejmującym w szczególności profilaktykę zachowań ryzykownych.
11. Kontynuacja projektu „Szkoła dla rodziców”.

12. Kontynuacja Białostockiego Forum Szkół pod hasłem „Miłość i odpowiedzialność”. Na to cykliczne wydarzenie składają się konferencje, wykłady, dyskusje i debaty, w których udział biorą nauczyciele, dyrektorzy szkół i przedszkoli, rodzice, uczniowie oraz zaproszeni goście zarówno z Białegostoku, jak i z innych części Polski. Spotkania te są okazją do pozyskiwania oraz systematyzowania wiedzy o człowieku, wzbogacając pracę wychowawczą w szkole i rodzinie
13. Organizację Konferencji „Białystok Rodzinie – Wspólna Troska”. Powołana przez Prezydenta Miasta Białegostoku Rada Programowa do spraw Wspierania Rodziny, bazując na zapisach priorytetu B5 *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011 – 2020 plus*, wypracowała tematykę trzeciej już edycji konferencji „Białystok Rodzinie – Wspólna Troska”. Uczestnicy konferencji, zgromadzeni w Auli Dużej Politechniki Białostockiej, mieli okazję wysłuchać wykładu dr hab. Michała Królikowskiego byłego podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, pt.: „Konstytucyjne podstawy promocji małżeństwa jako podstawy rodziny”. Następnie odbył się panel dyskusyjny pod hasłem: „Rodzina nie stworzy się sama” z udziałem zaproszonych gości. Adresatami działań są nauczyciele i dyrektorzy placówek oświatowych Miasta Białegostoku oraz wszystkie grupy społeczne: młodzież, małżonkowie, rodzice i dziadkowie.
14. Poszerzenie oferty Białostockiej Akademii Rodziny.
15. Praca z uczniami zagrożonym przerwaniem nauki ze względu na sytuację rodzinną, materialną, społeczną.
16. W ramach działań Centrum Kształcenia Ustawicznego:
- Koordynacja działań Koalicji Wsparcia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Organizacja, powstałej w 2009 r. z inicjatywy CKU/LCDZ i prowadzenie spotkań roboczych Koalicji – razem 544 osoby.
  - Prowadzenie informacyjnej strony internetowej www.koalicjawsparcia.pl
  - Zamieszczenie informacji bieżących, przesyłanych drogą elektroniczną do LCDZ przez instytucje, stowarzyszenia, fundacje, itp. należące do Koalicji Wsparcia, na temat różnych bieżących propozycji działań na rzecz osób z dysfunkcjami, np. dotyczącymi:
    - Działań artystycznych osób z niepełnosprawnością – 4 spektakle teatralne.
    - Konsultacji i szkoleń dla osób z niepełnosprawnością – 7 ogłoszeń.
    - Konferencji i gali, dotyczących osób z niepełnosprawnością – 4 ogłoszenia.
    - Konkursów i zabaw dotyczących osób z niepełnosprawnością – 2 ogłoszenia.
    - Dni otwartych w szkołach – 1 ogłoszenie.
    - Wydania publikacji – 1 ogłoszenie.
    - Harmonogram inicjatyw w ramach TYGODNIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ – DNI OTWARTYCH SERC, OCZU I DŁONI.
    - Zaproszenie na Marsz Godności 2014.

- Zamieszczono informację o utworzeniu profilu Facebook Koalicji Wsparcia.

Programy i działania nowo utworzone:

1. Uruchomiono program umożliwiający spłatę zadłużenia z tytułu użytkowania gminnego lokalu mieszkalnego w formie świadczenia rzeczowego wykonywanego na rzecz gminy Białystok (odbiorcy wykonywanych świadczeń głównie szkoły, przedszkola, ZMK).
2. W ramach działań Centrum Kształcenia Ustawicznego utworzyło cykl warsztatów oraz wykładów związanych ze wspieraniem rodziny w jej rozwoju i funkcjach społecznych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.5.2. WZMACNIANIE I DOSKONALENIE WSPÓŁPRACY SZKOŁY ZE ŚRODOWISKIEM RODZINNYM I SPOŁECZNYM

Programy i działania zrealizowane:

1. Placówki oświatowe zrealizowały szereg działań wzmacniających ich współpracę ze środowiskiem rodzinnym i społecznym. Są to m.in.:
  - Obserwacje i rozmowy z uczniami, rodzicami, wychowawcami.
  - Współpraca z kuratorami sądowymi, wychowawcami internatów.
  - Współpraca z miejskimi, miejsko-gminnymi, gminnymi ośrodkami pomocy społecznej.
  - Współpraca z przedsiębiorstwami oraz organizacjami w celu przeprowadzenia zajęć edukacyjnych (np. z Spółką LECH, Polskim Towarzystwem Ochrony Ptaków, Fundacją „Dialog”).
  - Wizyty w środowisku rodzinnym uczniów.
  - Udzielanie pomocy materialnej dla rodzin (stypendia szkolne, zbiórki odzieży, paczki świąteczne).
  - Organizacja warsztatów dla rodziców oraz poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.
  - Organizacja konkursów rodzinnych, otwartych spotkań i uroczystości, a także wyjazdów integracyjnych.
  - Wspomaganie rodziców w zakresie świadomego, a tym samym bardziej skutecznego wspierania dziecka w planowaniu ścieżki edukacyjnej drogi kariery zawodowej w ramach Lokalnego Centrum Doradztwa Zawodowego, odbywało się głównie poprzez działania:
    - Spotkania z rodzicami w szkołach gimnazjalnych w ramach zebrań rodzicielskich.
    - Udział w organizowanych konferencjach np. „Całozyciowe doradztwo kariery odpowiedzią na wyzwania współczesnego rynku pracy”.

- Udział w spotkaniach/warsztatach „Odkryj talenty swojego dziecka i pomóż mu zaplanować przyszłość”.
  - Koalicja Wsparcia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Grupę Wspomagania Rodziców Niepełnosprawnych Dzieci i Młodzieży.
  - Prowadzenie strony www.koalicjawsparcia.pl.
  - Założenie i administrowanie profilu Koalicji Wsparcia na portalu Facebook.
- W ramach Centrum Kształcenia Ustawicznego:
- Wspomaganie osób dorosłych (rodziców opiekunów i nauczycieli) w zakresie świadomego budowania ścieżki kariery edukacyjnej i zawodowej dziecka:
    - Spotkania z rodzicami uczniów i członkami Rad pedagogicznych szkół gimnazjalnych w ramach zawartych porozumień.
  - Przekazywanie informacji i dzielenie się doświadczeniem z rodzicami uczniów gimnazjum/ szkoły ponadgimnazjalnej w zakresie świadomego towarzyszenia dziecku/ uczniowi w wyborze ścieżki kariery zawodowej, reformy kształcenia zawodowego i ogólnego, itp.:
    - Polskie Radio Białystok – wystąpienie w audycji pt. „Wieczór z ekspertem” na temat 5 zagadnień tematycznych: „Etapy edukacji, – czym się kierować przy wyborze szkoły”, „ Poradnictwo i doradca zawodowy – możliwości korzystania z takich usług w naszym regionie”, „Na jakim poziomie nauczania powinna zaczyna się rozmowa o przyszłym zawodzie”, „Rola nauczycieli – czy i jak nauczyciele powinni wpływać na wybór ścieżki zawodowej uczniów, jakie są możliwości”, „Rola rodziców – jak i od kiedy powinni wspierać swoje dzieci”.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Młodzieżowy Dom Kultury współpracuje z rodzicami podczas układania programów zajęć. Bardzo prężnie działa Rada Rodziców, która chętnie uczestniczy w najważniejszych wydarzeniach placówki oraz wspiera pracowników i uczestników zajęć w różnorodnych działaniach. Na spotkaniach opracowywane są zasady współpracy. Rodzice wyrażają opinie na temat najważniejszych dokumentów obowiązujących w MDK.
2. Kontynuacja Białostockiego Forum Szkół pod hasłem „Miłość i odpowiedzialność”. Na to cykliczne wydarzenie składają się konferencje, wykłady, dyskusje i debaty, w których udział biorą nauczyciele, dyrektorzy szkół i przedszkoli, rodzice, uczniowie oraz zaproszeni goście zarówno z Białegostoku, jak i z innych części Polski. Spotkania te są okazją do pozyskiwania oraz systematyzowania wiedzy o człowieku, wzbogacając pracę wychowawczą w szkole i rodzinie.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.5.3. ROZWIJANIE SYSTEMU PROFILAKTYKI I OPIEKI NAD DZIEĆMI I RODZINĄ
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Wybudowano dwie świetlice socjoterapeutyczne przy ul. Dojnowskiej 80Di ul. Barszczańskiej 10.
2. Zrealizowano dwa przedsięwzięcia inwestycyjne polegające na przebudowie budynków przy ul. Wiktorii 14 i ul. Św. Andrzeja Boboli 5 z przeznaczeniem w kolejności na potrzeby rodziny zastępczej i placówki opiekuńczo-wychowawczej.
3. „Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Białegostoku na lata 2012-2014” - działania podjęte tak jak w B.5.1.
4. „Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2014 – Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej” – działania podjęte tak jak w B.5.1.
5. Uczestnictwo placówek oświatowych w różnorodnych akcjach profilaktycznych (prozdrowotnych i ekologicznych, m.in. akcja sprzątania świata, obchodzenie Światowego Dnia Ziemi, udział w zbiórkach baterii).
6. Współpraca placówek oświatowych z Centrum Opieki na Dzieckiem i Rodziną - porady specjalistów, warsztaty.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Realizacja „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Białegostoku na lata 2015-2017” ustanowionego uchwałą nr III/16/14 Rady Miasta Białystok z dnia 15 grudnia 2014 r.
2. Lokalny program pomocy społecznej: „Wychowawca Podwórkowy” na lata 2012-2015.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.5.4 . WSPIERANIE SYSTEMU INSTYTUCJI ASYSTENTA RODZINY
--

Programy i działania zrealizowane:

1. „Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Białegostoku na lata 2012-2014” – działania podjęte tak jak w B.5.1.
2. „Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2014 – Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej” – działania podjęte tak jak w B.5.1.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Realizacja „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Białegostoku na lata 2015-2017” ustanowionego uchwałą nr III/16/14 Rady Miasta Białystok z dnia 15 grudnia 2014 r.
2. Współpraca placówek oświatowych z asystentami rodzin – rozpoznawanie potrzeb uczniów i ich rodzin, wymiana informacji, prace w grupach roboczych, zespołach interdyscyplinarnych, wspólne rozmowy z rodzicami i dziećmi.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.5.5. WYPRACOWANIE I WSPIERANIE SYSTEMU BUDOWNICTWA SPOŁECZNEGO

Programy i działania zrealizowane:

1. W latach 2010-2014 wybudowano 187 gminnych lokali mieszkalnych, z czego 100 lokali w budynku przy ul. Armii Krajowej 31 i 87 lokali w dwóch budynkach wielorodzinnych przy ul. Borsuczej. Realizacja tych inwestycji wpłynęła na zwiększenie gminnego zasobu mieszkaniowego i umożliwiła poprawę warunków mieszkaniowych osób uprawnionych do otrzymania mieszkania z zasobu Miasta oraz poprawę racjonalności wykorzystania zasobu.
2. Wybudowano 60 lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych z przeznaczeniem na lokale socjalne przy ul. Klepackiej 16, 16A, i 16 B.
3. Dokonano zmiany przepisów prawa miejscowego dotyczących zasad wynajmowania gminnych lokali mieszkalnych, w tym przepisów dotyczących najmu gminnych lokali na czas oznaczony, co umożliwia częstszą weryfikację uprawnień do uzyskania pomocy w otrzymaniu mieszkania jak również zapewnia lepsze wykorzystanie zasobu mieszkaniowego.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Trwa budowa trzech budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. gen. Józefa Bema, dzięki czemu Miasto zwiększy zasób mieszkaniowy o 171 lokali mieszkalnych. Przedsięwzięcie stanowi początek budowy osiedla mieszkaniowego, w którym docelowo wybudowanych zostanie 1000 lokali mieszkalnych.
2. Rozpoczęto prace związane z budową budynku mieszkalnego wielorodzinnego z 32 lokalami mieszkalnymi przy ul. Borsuczej.
3. Sukcesywnie powiększa się liczbę lokali socjalnych przekształcając lokale mieszkalne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy.
4. Prowadzony jest najem lokali mieszkalnych od innych podmiotów i ich podnajmowanie z przeznaczeniem na lokale socjalne.

Programy i działania zrealizowane:

1. Realizacja szeregu programów profilaktycznych w placówkach oświatowych, m.in.:
  - „Żyj zdrowo”
  - „Zdrowy uśmiech”
  - „Trzymaj formę”
  - „Nie pal przy mnie. Proszę”
  - „Program Mały Mistrz”
  - „Program Mleko z klasą”
  - „Akademia Aquafresch”
  - „W zdrowym ciele, zdrowy duch”
  - „Szkoła przyjazna żywieniu i aktywności fizycznej”
  - „Znajdź właściwe rozwiązanie”
  - „Uzależnienia – nikotyna legalny narkotyk!”
  - „Młodzi patrzą na trzeźwo”
  - „Stop dla alkoholu – start dla sportu”
2. Realizacja szeregu warsztatów i konferencji, zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli w zakresie tematyki zdrowego stylu życia.
3. Organizacja lub udział w konkursach o tematyce prozdrowotnej (np. „Pan Kotek był chory” – Przedszkole Samorządowe Nr 55 w Białymstoku).
4. W związku z trwającym „II Tygodniem Profilaktyki Nowotworów Głowy i Szyi uczniowie Liceum Ogólnokształcącego Nr 10 wzięli udział w akcji profilaktycznej, mającej na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat czynników ryzyka zachorowania na powyższe nowotwory oraz zapoznanie z wczesnymi objawami tych chorób. Akcja organizowana była we współpracy z Polskim Towarzystwem Badań Nowotworów Głowy i Szyi oraz Europejskim Towarzystwem Nowotworów Głowy i Szyi (EHNS) w ramach europejskiej kampanii profilaktyki tych nowotworów („MAKE SENSE CAMPAIGN”).
5. W X Liceum Ogólnokształcącym w Białymstoku Samorząd Uczniowski zorganizował (po raz ósmy) Tydzień Promocji Zdrowia, w ramach którego odbyły się następujące imprezy:
  - Szkolny konkurs „Choroby cywilizacyjne, czyli choroby XXI w.”.
  - Warsztaty „ABC zaburzeń odżywiania – anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się”.
  - Warsztaty „Już teraz możesz zadbać o zdrowie swojego dziecka”.
  - Akcja „ODDAJ LEKI DO APTEKI”.
  - Szkolny Dzień Rzucania Palenia.
  - Wykład „Rola radiologii zabiegowej w leczeniu chorób tytoniozależnych”.

- Wykład „Medyczne i psychospołeczne aspekty HIV/AIDS”.

Ważnym elementem Tygodnia był też Punkt informacyjno-edukacyjny z konkursami na temat HIV/AIDS zorganizowany przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej. Celem Tygodnia Promocji Zdrowia było podniesienie poziomu wiedzy na temat chorób cywilizacyjnych, ich uwarunkowań i profilaktyki, kształtowanie postawy prozdrowotnej i propagowanie zdrowego stylu życia.

6. Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w 2014 roku zrealizował:

- Warsztaty (m.in. „Sieci współpracy i samokształcenia pedagoga szkolnego-szkoła zdrowa i bezpieczna – czyli jaka?”, „Jak włączyć się do sieci szkół promujących zdrowie?”, „Substancje psychoaktywne i ryzykowne zachowania uczniów – budowanie strategii i metody szkolnej interwencji”).
- Konferencje (IV Konferencja ŻYJ SZCZĘŚLIWIE Z CELIAKIĄ).
- Kursy (m.in. „Jak pomóc uczniowi odnieść sukces edukacyjny?” - ewaluacja realizacji; „Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych” - ewaluacja realizacji).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Kontynuacja realizacji szeregu projektów i programów przez placówki oświatowe z zakresu zdrowego stylu życia i postaw prozdrowotnych, m.in.:

- Ogólnopolski program „Ćwiczyć każdy może - rok Szkoły w Ruchu” organizowany przez Ministra Edukacji Narodowej. Akcja ma na celu upowszechnianie aktywności fizycznej wśród dzieci. W programie udział biorą: Przedszkole Samorządowe nr 58, Przedszkole Samorządowe nr 10, Przedszkole Samorządowe 45 w Białymstoku.
- Szwajcarsko – polski projekt „Zapobieganie nadwadze i otyłości oraz chorobom przewlekłym poprzez edukację społeczeństwa w zakresie żywienia i aktywności fizycznej”. Program skierowany jest do szkół i przedszkoli, a jego realizacja objęta jest honorowym patronatem Ministerstwa Edukacji Narodowej (w projekcie udział bierze szereg białostockich placówek).
- „Moje dziecko idzie do szkoły” - autorski program Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej. Celem programu jest podniesienie poziomu wiedzy rodziców dzieci w wieku przedszkolnym na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia, ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych, oraz przekonanie o słuszności podejmowanych działań profilaktycznych zarówno w domu jak i środowisku szkolnym. W programie udział bierze szereg białostockich placówek.
- „ARS-CZYLI JAK DBAĆ O MIŁOŚĆ? – program profilaktyczny w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych. W programie udział bierze szereg białostockich placówek.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.6.2. INICJOWANIE ROZWIĄZAŃ ADEKWATNYCH DO ZMIAN DEMOGRAFICZNYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. Dofinansowanie działalności oddziałów dziennych opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży w Mieście Białystok.
2. Działania placówek oświatowych, m.in.:
  - Przystosowanie pomieszczeń szkolnych na przyjęcie do edukacji dzieci sześciolletnich.
  - Realizacja różnorodnych akcji i programów profilaktycznych.
  - Współpraca z MOPR (m.in. pomoc rodzinom w sytuacjach trudnych spowodowanych sytuacją losową, kryzysową rodziny oraz materialną; finansowanie opłat za żywienie wychowanków), Prawosławnym Ośrodkiem Miłosierdzia „ELEOS”, Domem Dziecka „Dobry Pasterz”, Stowarzyszeniem „Droga” oraz świetlicami socjoterapeutycznymi.
  - Organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz orzeczeniem o kształceniu specjalnym wydanym przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną w oparciu o Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny, opracowany i wdrażany przez nauczycieli i specjalistów.
  - Organizacja zbiórek charytatywnych.

B.7. Poprawa skuteczności działań w zakresie pomocy społecznej i integracji

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.7.1. ZWIĘKSZENIE EFEKTYWNOŚCI DZIAŁANIA POMOCY SPOŁECZNEJ

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2011-2020”.
2. Budowa budynku przy ul. Klepackiej z przeznaczeniem na siedzibę Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku. Program funkcjonalno-użytkowy w oparciu, o który budowany jest budynek zapewni poprawę warunków obsługi mieszkańców Miasta korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, dodatków mieszkaniowych oraz dodatków energetycznych.
3. MOPR realizuje od 2008 r. projekt systemowy „Aktywność kluczem do sukcesu” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (termin zakończenia 30.06.2015 r.). Projekt jest skierowany do osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, mieszkańców Białegostoku, korzystających z pomocy MOPR w Białymstoku, w wieku aktywności zawodowej, będących osobami bezrobotnymi, w tym długotrwale bezrobotnymi lub osobami nieak-

tywnymi zawodowo. Działania przewidziane w projekcie mają na celu wzrost aktywnej integracji wśród klientów MOPR, w tym wzrost potencjału społeczno-zawodowego, przyczyniającego się do powrotu na rynek pracy i życia społecznego. W ramach projektu korzystano z instrumentów aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej. Kwestionariusz rekrutacyjny złożyło 696 osób, z czego programem objęto 562 osoby (262 osoby ukończyły udział w projekcie). Utworzono 21 „grup wsparcia” (grup samopomocowych). 146 osób objęto ubezpieczeniem zdrowotnym w związku z udziałem w projekcie. Koszt realizacji projektu – 2.040.400,32 zł, w tym wysokość dofinansowania 1.826.040,32 zł, wkład własny – 214.360 zł.

4. Wieloletni program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014 – 2020”. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. Program umożliwia udzielanie wsparcia w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Pomocą w formie dożywiania (w ramach Programu) objęto 15 596 osób, w tym 3 643 dzieci i uczniów (spośród nich 475 dzieci i uczniów posiłek spożywało na wniosek dyrektora placówki oświatowej bez decyzji administracyjnej i ustalenia sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego). Łączna kwota wydatkowana na pomoc w formie dożywiania (na posiłki i zasiłki celowe) w ramach Programu – 6.932.809 zł (środki własne 2.470.298 zł – 36%, dotacja celowa 4.462.511 zł – 64%). Dotacja celowa została wykorzystana w całości. W 2014 roku dożywianie dzieci i młodzieży było realizowane w 152 placówkach na terenie Białegostoku, tj. w 89 szkołach, 57 przedszkolach oraz 6 żłobkach. Na posiłki dzieciom i młodzieży wydatkowano kwotę 1.382.419 zł, z tego 70.097 zł przeznaczono na opłacenie posiłków dzieciom i uczniom otrzymującym je bez decyzji administracyjnych.
5. Prace społecznie użyteczne. Prace były realizowane i wykonywane na rzecz Miasta Białegostoku na podstawie Porozumienia Nr 8/PSU/FP/2014 z Powiatowym Urzędem Pracy w Białymstoku. Do wykonywania tych prac Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie rekrutował osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, które posiadały status osoby bezrobotnej. Do ich głównych zadań należało wykonywanie prac porządkowych, remontowych i gospodarczych w cyklu 40 godzin miesięcznie. W 2014 roku wytypowano 20 osób (spośród nich 13 osób wykonało prace, 7 zrezygnowało, z czego jedna osoba z uwagi na znalezienie zatrudnienia) do różnych instytucji w Mieście, takich jak żłobki, przedszkola, organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia itp. Kwota wydatkowanych środków wyniosła 44.202,50 zł, w tym 43.994,50 zł kwota wydatkowana za prace wykonywane w roku 2014 oraz 208 zł kwota wydatkowa za prace wykonywane w 2013 r.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Projekt systemowy „Aktywność kluczem do sukcesu” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet VII. Promocja Integracji społecznej, Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej - działania podjęte tak jak w B.7.1.
2. „Program Pomocy Społecznej Miasta Białegostoku na lata 2014-2016” ustanowiony został uchwałą nr LI/593/13 Rady Miasta Białystok z dnia 25 listopada 2013 r. Celem programu jest ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej poprzez udostępnienie osobom i rodzinom potrzebującym pomocy instrumentów wspierających je w podejmowaniu wysiłków zmierzających do przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych. W ramach Programu w 2014 r. podejmowano szereg działań mających na celu zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym osób i rodzin oraz wspieranie ich w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem. Powyższe działania oparte były o zasadę subsydiarności, wspomagającą i wykorzystującą aktywność własną osób i rodzin ubiegających się o pomoc społeczną.
3. „Miejski program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2009 – 2015”. Program przyjęty uchwałą Nr XXXIX/496/09 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 30 marca 2009 r. Realizacja zadań powiatu wynikających z art. 35a ust. 1 pkt 7 i 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych:
  - Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.
  - Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.
  - Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów.
  - Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.
  - Dofinansowanie usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika,
  - Dofinansowanie rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
  - Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.
4. Pilotażowy program „Aktywny Samorząd”. Program finansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, realizowano w ramach Modułu I w następujących obszarach:
  - Obszar A - likwidacja bariery transportowej:

- Zadanie 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu.
  - Zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B.
  - Obszar B - likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:
    - Zadanie 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania.
    - Zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania.
  - Obszar C - likwidacja barier w poruszaniu się:
    - Zadanie 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.
    - Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.
    - Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.
    - Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny.
5. Placówki oświatowe kontynuują szereg programów i działań mających na celu stworzenie systemu nowoczesnej interwencji w zakresie rehabilitacji zdrowotnej, społecznej, zawodowej i edukacji. Są to m.in.:
- Organizacja zajęć z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dzieci. W roku szkolnym 2014/2015 wczesnym wspomaganie rozwoju w przedszkolach samorządowych Miasta Białegostoku objętych zostało 116 dzieci. Na realizację zajęć z tymi dziećmi przyznano łącznie 538 godzin miesięcznie. W Zespole Szkół Nr 11 wczesnym wspomaganie rozwoju objętych zostało 45 dzieci, z którymi specjaliści realizowali 226 godzin zajęć miesięcznie, w Zespole Szkół Nr 12 - 55 dzieci (łącznie 326 godzin zajęć miesięcznie) oraz w Zespole Szkół Nr 13 – 5 dzieci (łącznie 24 godziny miesięcznie). W Szkole Podstawowej Nr 11 wczesnym wspomaganie rozwoju objętych zostało 21 dzieci, z którymi specjaliści realizowali 108 godzin zajęć miesięcznie, w Szkole Podstawowej Nr 16 wczesnym wspomaganie rozwoju objęte zostało 1 dziecko, z którym specjaliści realizowali 6 godzin zajęć miesięcznie, z kolei w Szkole Podstawowej Nr 50 wczesnym wspomaganie rozwoju objętych zostało 34 dzieci, z którymi specjaliści realizowali 174 godziny zajęć miesięcznie. W placówkach niepublicznych 479 dzieci było objętych wczesnym wspomaganie rozwoju.
  - Jedną z form kształcenia dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły jest indywidualne nauczanie/obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne. Zadaniem organu prowadzącego jest przyznanie, na wniosek dyrektora szkoły, której uczeń posiada orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, bądź dziecko posiada

orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, odpowiedniej liczby godzin.

W roku szkolnym 2014/2015 nauczaniem indywidualnym objętych było 329 uczniów (0,72 % ogólnej liczby uczniów), którym na jego realizację przyznano łącznie 3 310 godzin tygodniowo. Indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym objęte było 1 dziecko, któremu na realizację przyznano 4 godz. tygodniowo. Największy był odsetek uczniów nauczanych indywidualnie w szkołach specjalnych, tj. 17,69 % uczniów tych szkół (nie uwzględniając uczniów Zespołu Szkół Nr 15 – brak nauczania indywidualnego w placówce), następnie w gimnazjach – 1,2 %.

- Podobnie jak w latach poprzednich, Prezydent Miasta Białegostoku Zarządzeniem Nr 40/14 z dnia 19 grudnia 2014 roku ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w zakresie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych na 2015 rok pn. „Rehabilitacja dzieci i młodzieży z autyzmem”. Zwieńczeniem konkursu było podpisanie 10 umów na kwotę 299.000 zł.
- Opracowanie IPET (Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego) dla uczniów posiadających orzeczenia wydane przez Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne oraz dokumentacji dotyczącej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów objętych pomocą, monitorowanie realizacji pomocy.
- Współpraca placówek oświatowych z Centrum Pomocy Dzieciom i Rodzinie, służbami pomocowymi w Zespołach Interdyscyplinarnych, z kuratorami Sądu Rodzinnego oraz pracownikami Miejskiej Komendy Policji.
- Realizacja interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych.
- Udział placówek w programach ogólnopolskich (m.in. Szlachetna Paczka).
- Realizacja wczesnego wspomagania rozwoju dzieci z wychowankami placówek posiadającymi opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej.
- Organizowanie warsztatów psychologicznych z cyklu „Szkoła dla Rodziców”.
- Udostępnienie na tablicy ogłoszeń nr telefonów, adresów instytucji wspierających rodzinę.
- Monitorowanie uczniów z rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” - ich postępów i frekwencji, udzielenie wsparcia w trudnych sytuacjach dydaktycznych, obniżenie napięcia przez wychowawców i pedagoga. Udział w pracach grup roboczych dla rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, realizacja zaleceń na terenie szkoły.

KIERUNEK DZIAŁAŃ B.7.4 ROZWIJANIE SYSTEMU WSPARCIA OSÓB W SYTUACJI KRYZYSOWEJ I DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach Programu Oślonowego MPiPS pn.: „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie” MOPR w Białymstoku realizował w 2014 roku projekt pt. „Bezpieczna rodzina”. Koszt całkowity realizacji projektu wyniósł 48.583,82 zł, koszty pokryte z dotacji 33.000 zł, koszty pokryte ze środków finansowych własnych 15.583,82 zł .W ramach programu:
  - Dokonano diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w oparciu o zgromadzoną dokumentację procedur „Niebieskiej Karty”, wszczętych w pierwszych półroczach lat 2012, 2013 i 2014. Uzyskano informacje o charakterze i dynamice zjawiska przemocy w rodzinie. Przygotowano tabelaryczne dane statystyczne.
  - Zorganizowano „Warsztaty Zastępowania Agresji” skierowane do pedagogów szkół oraz pracowników ośrodka mające na celu przygotowanie do prowadzenia zajęć z trudną młodzieżą. Warsztaty zorganizowano dla dwóch grup (każda edycja po 40 godzin zajęć). W szkoleniu udział wzięło łącznie 28 osób. Uczestnicy warsztatów nabyli umiejętności pracy z osobami mającymi problem w opanowaniu złości i agresji, uczenia ich zachowania adekwatnego do sytuacji wcześniej wywołującej frustrację i gniew oraz radzenia sobie z emocjami.
  - Zorganizowano warsztaty „Szkola dla rodziców” dla rodziców/opiekunów dzieci z rodzin zagrożonych lub dotkniętych problemem przemocy domowej. Uczestniczyło w nich 13 osób. Uczestnicy warsztatów nabyli wiedzę i umiejętności w zakresie prawidłowych metod wychowawczych.
  - Zorganizowano i prowadzono grupę socjoterapeutyczną dla dzieci w wieku 8-12 lat pochodzących z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie. łącznie odbyło się 14 spotkań, na których realizowano cele terapeutyczne, edukacyjne oraz poznawcze. W ramach zajęć zorganizowano wyjścia kulturalno-oświatowe dla dzieci i ich rodziców do kręgielni, na ścianę wspinaczkową i kina.
  - Zorganizowano kampanię społeczną, w ramach której wyprodukowano prezentację multimedialną informującą o możliwości uzyskania kompleksowej pomocy i przekazano ją do rozpowszechniania w autobusach komunikacji miejskiej i do współpracujących instytucji. Przygotowano i zamieszczono w prasie lokalnej dwa artykuły sponsorowane na temat zjawiska przemocy w rodzinie-jeden z nich skierowany był do osób doznającym przemocy, drugi do osób stosujących przemoc.
  - Zorganizowano konferencję środowiskową dla 100 przedstawicieli służb współpracujących w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego w Mieście Białystok dotyczącą zjawiska przemocy w rodzinach z małoletnimi dziećmi. Konferencja przyczyniła się do integracji środowiska i podniesienia kompetencji służb współpracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
  - Zorganizowano wykłady dotyczące prawnych i psychologicznych aspektów zjawiska przemocy w rodzinie dla studentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku oraz alumnów Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Du-

chownego w Białymstoku (po 4 godziny do każdej grupy odbiorców). Uczestniczyło w nich 109 studentów Wydziału Prawa i 53 alumnów Seminarium Duchownego.

- Opracowano i wydrukowano dwa rodzaje ulotek informacyjnych: „Jak sobie radzić z agresją” (1 000 sztuk) skierowanych do dzieci i młodzieży oraz „Moja bezpieczna rodzina” (1 000 sztuk) skierowanych do osób doznających przemocy domowej. Wydrukowano dwa informatory: „Informator dla sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych dotyczący przeciwdziałania przemocy w rodzinie” (90 sztuk) oraz „Informator dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie” (70 sztuk). Ww. informatory oraz ulotki rozdawano wśród uczestników konferencji, osób doznających przemocy w rodzinie oraz wśród uczniów, nauczycieli i pedagogów białostockich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

2. Działania placówek oświatowych, m.in.:

- Realizacja zadań szkół w zakresie procedury „Niebieskiej Karty”.
- Współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dziecko i rodzinę w sytuacjach kryzysowych m.in.: Stowarzyszeniem DROGA, Centrum Ochrony Dziecka i Rodziny, Sądem Rodzinnym i Nieletnich (organizacja zajęć terapeutycznych, objęcie rodziny kuratelą lub/i asystenturą).
- Systematyczna diagnoza sytuacji opiekuńczo-wychowawczej uczniów.
- Realizacja programów edukacyjnych (m.in. SZKOŁA PRZYJAZNA PRAWOM CZŁOWIEKA ramach projektu „Stop Bullying! A human rights based approach to tackling discrimination in schools” współfinansowanego przez Komisję Europejską).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. „Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015” przyjęty uchwałą Nr VII/40/11 Rady Miasta Białegostoku z dnia 28 lutego 2011 r. W ramach Programu w 2014 roku podejmowano działania uprzedzające, interwencyjne, wspierająco-terapeutyczne oraz korekcyjno-edukacyjne, które realizowane były w szczególności przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku, Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policję, Sąd, Prokuraturę, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz organizacje pozarządowe działające na terenie Miasta Białystok. W roku 2014 r. swoją działalność kontynuował Zespół Interdyscyplinarny powołany przez Prezydenta Miasta Białegostoku Zarządzeniem Nr 1376/11 z dnia 19 września 2011 r. podejmujący działania mające na celu budowanie lokalnego systemu wsparcia osób i rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej. W roku 2014 do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w Mieście Białystok wpłynęło 1 080 formularzy „Niebieska Karta-A” (w tym 17 formularzy „Niebieska Karta-A”

wpłynęło do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w Mieście Białystok z innych Zespołów Interdyscyplinarnych). Ponadto w ramach Programu:

- Odkonduło się 326 specjalistycznych szkoleń i 52 konferencje dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie – uczestniczyło 1 568 osób.
  - Przeprowadzono 46 kampanii społecznych ukierunkowanych na podniesienie świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
  - Opracowano i rozpowszechniono ulotki i broszury na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz możliwościach uzyskania wsparcia i pomocy.
  - Pracownicy MOPR udzielali instruktażu o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i realizacji procedury „Niebieskie Karty” lekarzom Uniwersyteckiego Dziecięcego Szpitala Klinicznego w Białymstoku.
  - W białostockich szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych odbyło się 2 117 spotkań i warsztatów rozwijających umiejętność konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z trudnymi emocjami oraz stresem. Zajęcia adresowane były do uczniów i rodziców, skorzystało z nich 18 651 uczniów i 10 340 rodziców.
2. W OIK MOPR w Białymstoku zorganizowano 2 grupy socjoterapeutyczne dla 20 dzieci w wieku 8-12 lat, warsztaty psychoedukacyjne „Szkoła dla Rodziców” – 13 osób, 2 grupy wsparcia dla 18 osób doznających przemocy w rodzinie, terapię par i rodzin – 40 osób. Udzielano porad prawnych, rodzinnych, psychologicznych, pedagogicznych, socjalno-mieszkaniowych. Udzielono schronienia w hostelu dla 89 kobiet i ich dzieci.
  3. W ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Kontakt Miasta Białystok-Eindhoven w Białymstoku przy realizacji projektu pt. „Samopomoc lekarstwem na przemoc” przy Zespole Pracowników Socjalnych Nr 7 (ul. Storczykowa 5) powstała grupa samopomocowa dla osób dotkniętych problemem przemocy.
  4. OIK MOPR w Białymstoku prowadził poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, udzielał pomocy psychologicznej i prawnej osobom dotkniętym tym problemem, udzielał schronienia osobom doświadczającym przemocy, prowadził działania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc. W ramach Programu świadczone pomoc indywidualną osobom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie:
    - Poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne i rodzinne – porad udzielono 692 osobom.
    - Udzielano schronienia dla kobiet i kobiet z dziećmi-39 osób (19 kobiet i 20 dzieci).
  5. W ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie były realizowane programy pracy grupowej:
    - Grupy wsparcia dla kobiet doznających przemocy w relacjach rodzinnych. Celem zajęć grupowych było udzielenie wsparcia psychologicznego osobom doznającym przemocy oraz doskonalenie przez nie umiejętności radzenia sobie z tym problemem, umiejętności wydobywania własnych zasobów i umacnia-

nia poczucia własnej wartości, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji oraz radzeniu sobie ze stresem. W 2014 roku kontynuowano pracę pierwszej grupy, która rozpoczęła się we wrześniu 2013 roku, a zakończyła w czerwcu 2014 roku. Następna grupa rozpoczęła pracę we wrześniu 2014 roku (termin ukończenia to czerwiec 2015 rok). W 2014 roku odbyło się łącznie 28 spotkań, w których uczestniczyło 18 osób.

- Grupy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Głównym celem programu było powstrzymanie osób stosujących przemoc w rodzinie przed kontynuacją takich zachowań, spowodowanie zmiany postaw osób stosujących przemoc, zwiększenie ich wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie oraz zdolności samokontroli agresywnych zachowań, zdobycie przez nie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy, zwiększenie zdolności do konstruktywnego współżycia w rodzinie. W 2014 roku odbywały się spotkania pięciu grup korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc, prowadzono również pracę indywidualną.
- Grupa korekcyjno-edukacyjna w Areszcie Śledczym. Od stycznia do kwietnia 2014 roku odbywały się spotkania grupy korekcyjno-edukacyjnej dla mężczyzn w Areszcie Śledczym w Białymstoku. Była to kontynuacja zajęć rozpoczętych w październiku 2013 roku. W 2014 roku zrealizowano 15 trzygodzinnych spotkań. Uczestniczyło w nich 6 osób, z których 4 osoby ukończyły pełny cykl zajęć. W październiku 2014 roku rozpoczęto spotkania drugiej grupy korekcyjno-edukacyjnej dla mężczyzn. Od października do grudnia 2014 roku zrealizowano 8 spotkań, w których uczestniczyło 14 osób. Zajęcia kontynuowane są w 2015 roku.
- Otwarte grupy korekcyjno-edukacyjne prowadzone w OIK. W 2014 roku prowadzono trzy edycje grupy korekcyjno-edukacyjnej o charakterze otwartym. Do lutego 2014 roku kontynuowano zajęcia rozpoczęte we wrześniu 2013 roku. Zajęcia następnej grupy odbywały się od lutego do czerwca 2014 roku. Trzecia grupa rozpoczęła pracę we wrześniu 2014 roku (termin jej ukończenia to luty 2015 roku). Łącznie w 2014 roku odbyło się 38 trzygodzinnych spotkań grup korekcyjno-edukacyjnych. Uczestniczyło w nich łącznie 30 osób (8 osób było zobowiązanych wyrokiem sądu), w tym pełny cykl zajęć ukończyło 9 osób.
- Spotkania indywidualne realizowane w ramach programu. Na terenie OIK, Aresztu Śledczego oraz w środowiskach rodzinnych przeprowadzono 314 spotkań z osobami stosującymi przemoc oraz potencjalnymi uczestnikami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Ogółem wymiar pracy indywidualnej ze 185 osobami wyniósł 325 godzin. Pracę indywidualną prowadziło 14 pracowników OIK.

6. OIK udzielał schronienia kobietom oraz kobietom z dziećmi w innych sytuacjach kryzysowych – spowodowanych utratą dotychczasowego miejsca zamieszkania. W roku 2014 z tego powodu udzielono schronienia 25 kobietom oraz 25 dzieciom.
7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Białegostoku na lata 2011-2020.

C. DŁUGOFALOWY WZROST GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY I W KONSEKWENCJI WIĘKSZA LICZBA JAKOŚCIOWO LEPSZYCH MIEJSC PRACY

C.1. Wzmocnienie ponadlokalnej konkurencyjności firm sektora MSP

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.1.1. ROZWÓJ SYSTEMU USŁUG WSPARCIA MSP

Programy i działania zrealizowane:

1. Podlaski Akcelerator Innowacji. Podlaski Akcelerator Innowacji 2014 (PAI) to konkurs wspierający rozwój innowacyjnych pomysłów na biznes opartych o zastosowanie nowoczesnych technologii. W konkursie mogli wziąć udział studenci, pracownicy naukowcy oraz absolwenci do 2 lat po ukończeniu studiów. Nagroda główna to 15.000 zł, za drugie miejsce 7.000 zł, a za trzecie 3.000 zł. Jednakże cenną wartością uczestnictwa w konkursie był szereg szkoleń z zakresu m.in.: kreatywności, wystąpień publicznych, prezentacji inwestorskich, pozyskiwania finansowania, a także opracowywania modelu biznesowego. Finał konkursu odbył się w Białostockim Parku Naukowo-Technologicznym 11 grudnia 2014 roku.
2. WOMEN – program współfinansowany przez UE na rzecz wzrostu aktywności zawodowej kobiet z ukierunkowaniem na tworzenie własnych przedsięwzięć gospodarczych.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Realizacja projektu „Akcelerator innowacji, kooperacji i przedsiębiorczości akademickiej BPN-T” została przesunięta do dnia 31.03.2015 r. Projekt ma na celu przede wszystkim wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w regionie. W wyniku jego realizacji powstały dwie nowoczesne i wyjątkowe przestrzenie – Centroom oraz Transferownia. Centroom jest miejskim coworkiem, mieszczącym się w ścisłym centrum Białegostoku. Zapewnia on optymalne warunki nowoczesnej pracy, tworząc lokalny hub innowacji i współpracy. Jego celem jest wsparcie nowych przedsiębiorstw i młodych osób, które chcą założyć własne firmy oraz tzw. freelancerów pracujących w wolnych zawodach, poprzez stworzenie im stanowiska do pracy w najdogodniejszej lokalizacji. Natomiast Transferownia to kreatywnie zaaranżowana i pobudzająca wyobraźnię przestrzeń, w której studenci i pracownicy naukowcy realizują projekty zlecane przez firmy.

2. Enterprise Europe Network – program współfinansowany przez UE i Rząd RP skierowany na wsparcie współpracy międzynarodowej przedsiębiorstw, ich znajomość przepisów na rynku wspólnotowym oraz podniesienie poziomu technologicznego.

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.1.3. ROZWÓJ LOKALNYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Podlaski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. – udzielający zabezpieczenia kredytów bankowych zaciąganych przez przedsiębiorców.
2. Podlaski Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o. – udzielający kapitału na rozwój w formie inwestycji typu venture.
3. Fundusz pożyczkowy Mikro Start – udzielający pożyczek na uruchomienie i rozwój przedsiębiorstw.
4. Fundusz pożyczkowy w ramach Pożyczki Globalnej BGK (runda I) – udzielający pożyczek z pomocą de minimis na rozwój przedsiębiorstw poprzez finansowanie zakupów inwestycyjnych.

Programy i działania nowo utworzone:

1. Fundusz pożyczkowy w ramach Pożyczki Globalnej BGK (runda II) – udzielający pożyczek z pomocą de minimis na rozwój przedsiębiorstw poprzez finansowanie zakupów inwestycyjnych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.1.4. PROMOCJA POSTAW PRZEDSIĘBIORCZYCH WŚRÓD MIESZKAŃCÓW, W SZCZEGÓLNOŚCI WŚRÓD MŁODZIEŻY

Programy i działania zrealizowane:

1. Kampania społeczna „2014 Rokiem Przedsiębiorczości. Postawmy na siebie.” Kampania skierowana do dzieci i młodzieży mająca na celu zwrócenie uwagi na konieczność budowy i rozwoju postaw kreatywnych i przedsiębiorczych, racjonalnego i twórczego myślenia. Udział wzięło ponad 160 szkół, nadesłano ponad 1000 prac i ponad 40 pomysłów biznesowych. W seminariach „Vedemecum rynków zagranicznych” udział wzięło ponad 1000 uczestników. Kampania różnymi kanałami medialnymi dotarła do ponad 250 tys. odbiorców.

Programy i działania zrealizowane:

1. Współorganizacja Dni Otwartych Funduszy Europejskich na PB – "Wiesz jak zdobyć finansowanie dla swojego biznesu?".
2. Współorganizacja konferencji Solar Impulse i nasze marzenia – projekt pokazał ogromny potencjał odnawialnych źródeł energii i czystych technologii. Uczniowie oraz nauczyciele z białostockich szkół dyskutowali o projekcie z ekspertami z branży.
3. Konferencja „Atrakcyjność Gospodarcza Białegostoku”, która skierowana była do przedstawicieli Ambasad RP na całym świecie.
4. Realizacja projektu „Rower-power”, w ramach którego polski producent rowerów elektrycznych, przekazał BPN-T dwa rowery, które są wykorzystywane przez pracowników i lokatorów jako pojazdy służbowe. Celem projektu jest promocja zdrowego trybu życia i dbanie o środowisko naturalne.
5. Współorganizacja z Muzeum Wojska w Białymstoku warsztatów kompetencyjnych „Ruch i bezruch – animacja filmowa w praktyce edukacyjnej” w ramach projektu „Ścieżki 3Dostępu. Ścieżki edukacyjne: między technologią, teatrem, filmem i muzeum”.
6. BPN-T wspólnie z Politechniką Białostocką zorganizował konferencję E-commerce Workshop #1 Białystok 2014. Uczestnicy spotkali się m.in. z autorem popularnych książek o marketingu, Pawłem Tkaczykiem oraz z przedstawicielami wielu uznanych w kraju marek, takich jak Koszulkowo.com, Fokus Smarter Analytics, LeadBullet, GO.PL, czy agencji interaktywnych Infinity Group, Sensis, White Bits. Konferencja skierowana była głównie do przedstawicieli małych i średnich przedsiębiorstw. W trakcie wykładów zainteresowani mogli posłuchać licznych prelekcji oraz dołączyć do dyskusji dotyczących m.in.: budowania wizerunku marki, znaczenia content marketingu, roli wideo w promocji on-line, trendów w technologiach mobilnych, czy zwiększania zaangażowania.
7. Współorganizacja z Fundacją „Social Wolves” spotkania informacyjnego dla młodzieży w ramach projektu „Zwolnieni z Teorii”.
8. W siedzibie BPN-T odbyła się konferencja, podczas której przedstawiciele trzech sektorów: nauki, biznesu i administracji podpisali porozumienie o współpracy z Klastrem Obróbki Metali. Jest to organizacja zrzeszająca kilkadziesiąt podlaskich przedsiębiorstw z branży metalowo-maszynowej. BPN-T jest strategicznym partnerem klastra.
9. Pierwszy w Białymstoku Hackathon – maraton programowania w Transferowni Parku. Zajęcia trwały od soboty do wczesnych godzin następnego dnia. Spotkanie było dobrą okazją do nauki programowania w darmowym przeglądarkowym silniku graficznym AexolGL. Używając wyłącznie JavaScriptu próbowano stworzyć niesamowity pełen niespodzianek świat 3D.

10. W BPN-T odbyło się spotkanie pn. „Okrągły Stół Innowacji” w ramach „Akademii e-Biznesu”. Przedstawiciele PARP, NCBiR, administracji samorządowej – Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego, Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego, Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości, społeczności startupowych, młodych startupów, inwestorów współfinansujących młodych przedsiębiorców oraz lokalnych mediów prowadzili dyskusję na temat wspierania ekosystemów startupowych.
11. Konferencja „Akademia e-Biznesu – Technologia + biznes jutro. Internet rzeczy”. Było to spotkanie mające na celu przede wszystkim integrowanie środowiska startupowego i wspieranie budowy sieci kontaktów. W wydarzeniu wzięło udział ok. 100 osób.
12. Współorganizacja warsztatów z programowania 3D w ramach inicjatywy „Godzina Kodowania”. W trakcie ćwiczenia można było poznać podstawy tworzenia obiektów 3D i algorytmów rekursywnych. Warsztaty skierowane były do wszystkich osób zainteresowanych nauką programowania, a w szczególności dla osób zajmujących się projektowaniem graficznym lub architektonicznym.
13. BPN-T współorganizował Seminarium Microsoft "Kierunek rozwój!". Na seminarium zaproszone zostały firmy związane z działalnością IT, było ono poświęcone nowoczesnym rozwiązaniom dopasowanym do biznesu technologicznego.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny jako jednostka budżetowa Miasta Białystok jest współrealizatorem (wraz z Miastem Białystok) projektu pn. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny. W roku 2014 odbył się odbiór techniczny obiektów BPN-T. Ponadto w ramach ww. projektu zrealizowano dostawę wyposażenia informacji wizualnej oraz dostawę części wyposażenia teleinformatycznego do nowo wybudowanych obiektów Parku. Dokonano adaptacji powierzchni laboratoryjnej o profilu fizykochemicznym, biomedycznym oraz adaptacji i wyposażenia Laboratorium Badania Kompatybilności Elektromagnetycznej.
2. Przez cały rok 2014 trwała rekrutacja ciągła do Inkubatora Technologicznego oraz Centrum Technologicznego BPN-T. W ciągu roku wpłynęło 12 wniosków aplikacyjnych do Inkubatora Technologicznego BPN-T, 10 nowych firm zostało przyjętych, 2 wnioski aplikacyjne zostały odrzucone ze względu na niespełnienie kryteriów rekrutacji. Nie wpłynął żaden wniosek do Centrum Technologicznego BPN-T. Na koniec roku 2014 w BPN-T funkcjonowało 26 firm.
3. W analizowanym okresie odbyło się siedem spotkań networkingowych z lokatorami BPN-T. Spotkania mają zacieśniać współpracę lokatorów BPN-T z administracją Parku, a jednocześnie budować społeczność skupioną wokół innowacyjności w gospodarce i startupów. Spotkania odbywają się w każdy ostatni czwartek miesiąca i stanowią okazję do wysłuchania potrzeb przedsiębiorców i zaprezentowania im najświeższych informacji z życia Parku.

4. Budowa lokalnej sieci inwestorów - Białostocki Park Naukowo-Technologiczny dysponuje i rozwija bazę danych potencjalnych Aniołów Biznesu, oraz pomysłów biznesowych, które potrzebują zewnętrznego finansowania. Jednocześnie do końca 2014 roku odbyło się pięć spotkań matchingowych startupowców z potencjalnymi inwestorami. Przygotowana została również koncepcja platformy, która ma stanowić najszybszą drogę komunikacji na linii pomysłodawca – inwestor.
5. Anioły w Białymstoku – W ramach cyklicznych warsztatów, organizowanych nie rzadziej niż raz na kwartał uczestnicy poznawali od strony praktycznej Design Thinking – metodologię kreatywnego rozwiązywania problemów w oparciu o empatię, opracowaną na Uniwersytecie Stanforda w USA, zgodnie z którą projektowali prototypy produktów lub usług. W spotkaniach udział wzięli przedstawiciele władz administracji publicznej Miasta Białegostoku i województwa podlaskiego, a także przedstawiciele podlaskich uczelni publicznych oraz przedsiębiorcy prowadzący innowacyjne firmy. Uczestnicy dzieleni byli każdorazowo na trzy zespoły, których zadaniem było zaproponowanie rozwiązania konkretnego problemu. Każda grupa rozpoczynała od „burzy mózgów”, w wyniku której dokonywała wyboru kilku koncepcji i przystępowała do prototypowania. Prace poszczególnych zespołów moderowane były przez absolwentów programu TOP 500 Innovators, którzy będąc na Uniwersytecie Stanforda poznali w praktyce metodologię Design Thinking. Celem warsztatów, oprócz nauki samej metodologii, jest promocja idei współdziałania w zespołach multidyscyplinarnych i ukazywanie korzyści płynących z takiej współpracy. W 2014 roku odbyły się trzy spotkania w ramach Aniołów w Białymstoku.
6. Organizacja warsztatów i szkoleń w przestrzeni coworkingowej Centroom (4 wydarzenia), min. Nowa era JavaScript - angular.js i FormObject, Warsztaty Rakietowe podczas XII Podlaskiego Festiwalu Nauki i Sztuki.
7. BPN-T w 2014 r. zorganizował II edycję konferencji „Dream up start up”. Specjaliści w dziedzinie innowacyjnej przedsiębiorczości - Borys Musielak, Tomasz Grzybowski, Mariusz Muraszko, Łukasz Pazera - doświadczeni inwestorzy i przedsiębiorcy - podzielili się praktyczną wiedzą z uczestnikami. Powiedzieli m.in. o dobrych praktykach w rozwijaniu działalności biznesowej – business networkingu, współpracy z inwestorami prywatnymi i animacji na styku sztuki i technologii.
8. BPN-T współorganizował Wschodnie Forum e-biznesu „East-Biz” - konferencję z zakresu e-commerce. Była to wyjątkowa impreza łącząca prelekcje, warsztaty, wideokonferencję oraz stoiska wystawowe firm. Uczestnicy East-Biz wysłuchali blisko 20 prelekcji specjalistów od handlu elektronicznego, którzy podzielili się praktyczną wiedzą i doświadczeniem dotyczącym sprzedaży w Internecie. W wydarzeniu uczestniczyło 300 osób (każdego dnia).
9. W ramach projektu Talenty XXI wieku w przedmiotowym okresie odbyło się seminarium „Talenty XXI wieku – praktyka współpracy ze szkołami”, oraz spotkanie podsumowujące projekt Białostockie Talenty XXI wieku. Projekt był skierowany do uczniów

(szczególnie uzdolnionych w obszarze nauk matematyczno-przyrodniczych) szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych Miasta Białegostoku.

10. Funkcjonowanie Rady Programowej Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego powołanej z inicjatywy Prezydenta Miasta Białegostoku w dniu 6 września 2011 r. (na mocy Zarządzenia nr 1344/11 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 6 września 2011 r. wraz ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem nr 3928/13 Prezydenta Miasta Białegostoku z dnia 15 listopada 2013 r.). W roku 2014 odbyły się 3 posiedzenia Rady Programowej (tj. dn. 25 marca, 26 czerwca oraz 17 września), podczas których wyrażono opinie w sprawie:

- Opinia Nr I/30/14 w sprawie ustalenia wysokości zniżek w opłatach za wynajmem powierzchni biurowych oraz innych elementów infrastruktury Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego.
- Opinia Nr I/31/14 w sprawie ustalenia kryteriów konkursu na wynajem Prototypowni Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego.
- Opinia Nr I/32/14 w sprawie wynajęcia pomieszczeń biurowych Białostockim Parku Naukowo-Technologicznym Suwalskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej Spółka Akcyjna.

Na XIII, ostatnim w tej kadencji posiedzeniu Rady Programowej, która odbyła się dnia 17 września 2014 r. nie została podjęta żadna opinia. Rada poświęcona była głównie konsultacjom w sprawie zasad wynajmu Laboratorium Obrazowania Medycznego Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego Uniwersytetowi Medycznemu w Białymstoku.

11. Bezpłatne szkolenie „Polska firma na zagranicznym rynku - możliwości dla firm w Programie Horyzont 2020”. Tematyka szkolenia dedykowana była wszystkim osobom zainteresowanym udziałem w Programie Ramowym Horyzont 2020 w szczególności przedstawicieli MŚP.
12. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny, jako jednostka budżetowa Miasta Białystok jest współrealizatorem (wraz z Miastem Białystok) projektu pn. Białostocki Park Naukowo-Technologiczny.
13. BPN-T wspólnie z Politechniką Białostocką zorganizował Warsztaty z Design Thinking w ramach ogólnopolskiej inicjatywy „Design Thinking Week”.
14. Seminarium „Doktoranci w biznesie” dotyczące możliwości nawiązania współpracy pomiędzy najlepszymi doktorantami podlaskich uczelni, uczestnikami projektu pn.: „Stypendia dla doktorantów województwa podlaskiego” a podlaskimi przedsiębiorcami.
15. Enterprise Europe Network – program współfinansowany przez UE i Rząd RP skierowany na rozwój innowacyjności i podniesienie poziomu technologicznego firm.
16. Regionalna Instytucja Finansująca odpowiedzialna za wdrażanie w województwie podlaskim Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.2.3 USPRAWNIENIE ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ POPRZEC INFORMATYZACJĘ

Programy i działania zrealizowane:

1. Projekt: Wdrażanie elektronicznych usług dla ludności województwa podlaskiego część II – Administracja Samorządowa.

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.2.4. SYSTEM FINANSOWANIA INNOWACJI

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Podlaski Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o. – udzielający kapitału na rozwój w formie inwestycji typu venture.

C.3. Pozyskanie inwestorów zewnętrznych krajowych oraz zagranicznych

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.3.1. KOMPLEKSOWE PRZYGOTOWANIE I OFEROWANIE NA KORZYSTNYCH DLA INWESTORÓW WARUNKACH TERENÓW INWESTYCYJNYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. Obsługa przez Biuro Obsługi Inwestorów, podmiotów zainteresowanych ulokowaniem działalności w Podstrefie Białystok SSSE oraz w Białostockim Parku Naukowo-Technologicznym. Udzielano informacji o możliwościach i warunkach inwestowania i Mieście na zapytania firm oraz indywidualnych inwestorów.
2. Przygotowanie i realizacja działań promocyjno-informacyjnych, mających na celu zainteresowanie potencjalnych inwestorów ofertą Miasta Białystok, w tym opracowanie koncepcji zabudowy i zagospodarowania wraz z wizualizacją terenu inwestycyjnego „Krywlany”. Wizualizację wykorzystano m.in. podczas Annual Investment Meeting (AIM) w Dubaju.
3. Promocja gospodarcza Miasta ze wskazaniem na tereny i możliwości inwestycyjne w Białymstoku, poprzez:
  - Udział w rankingu fDi's Polish Cities of the Future 2015/16 - badanie promocyjne miast Polski.
  - Udział w projekcie Subnational Doing Business Banku Światowego.
  - Publikacji materiału informacyjnego na temat *Strategii Rozwoju Miasta Białegostoku na lata 2011-2020 plus* w Government Gazette.

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.3.3 ROZWÓJ PODSTREFY SUWAŃSKIEJ SPECJALNEJ STREFY EKONOMICZNEJ W BIAŁYMSTOKU

Programy i działania zrealizowane:

1. W 2014 r. zostały zbyte na rzecz inwestorów 2 działki o łącznej powierzchni 5,4137 ha.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. W dniu 6 października 2014 r. Miasto Białystok zwróciło się do Zarządu Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. o wystąpienie do Ministerstwa Gospodarki z wnioskiem o rozszerzenie istniejącej Podstrefy Białystok o kolejne tereny inwestycyjne położone na terenie Miasta Białegostoku w obrębie 21 – Dojlidy i 22 – Krywlany o łącznej pow. 64,4 ha (III obszary inwestycyjne):
  - I obszar – Krywlany o pow. 43,6950 ha.
  - II obszar – „BPN-T” o pow. 16,2615 ha.
  - III obszar - „BPN-T” o pow. 4,4086 ha.

Nowe tereny, położone są w sąsiedztwie funkcjonującej Podstrefy Białystok SSSE oraz Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego. Włączenie ich w obszar Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, umożliwi rozwój w południowo-wschodniej części Miasta dzielnicy naukowo-przemysłowej. Wpłynie to bezpośrednio na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Miasta i jego konkurencyjności, a przede wszystkim na aktywizację lokalnego rynku pracy.

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.3.4. POZYSKIWANIE INWESTORÓW NA PODSTAWIE SZEROKIEJ, WSPÓLNEJ OFERTY KSZTAŁTOWANEJ NA BAZIE AGLOMERACJI BIAŁOSTOCKIEJ ORAZ ZAPEWNIENIE KOMPLEKSOWEJ OBSŁUGI INWESTORÓW W RAMACH BIURA OBSŁUGI INWESTORA
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Promocja możliwości i korzyści inwestycyjnych Miasta wśród potencjalnych inwestorów poprzez udział w targach nieruchomości i misjach gospodarczych:
  - Misja gospodarcza do ZEA. Celem wyjazdu była promocja oferty inwestycyjnej Białegostoku oraz przedsiębiorstw, których przedstawiciele wzięli udział w misji. Podczas pobytu w ZEA uczestnicy misji mieli możliwość spotkań z przedstawicielami Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Rolnictwa, instytucji okołobiznesowych oraz przedsiębiorcami.
  - Konferencja „14th Annual Shared Services & Outsourcing Week Europe 2014”. Udział w konferencji w ramach Programu Promocji Gospodarczej Polski Wschodniej, Działanie I.4 Promocja i Współpraca Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013. Celem wyjazdu była promocja Białegostoku, jako lokalizacji dla inwestycji z sektora IT/BPO/SSC.

- Targi Annual Investment Meeting (AIM) w Dubaju. Udział w targach w ramach Programu Promocji Gospodarczej Polski Wschodniej, Działanie I.4 Promocja i Współpraca Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013. Celem wyjazdu było promowanie terenu inwestycyjnego Krywlany o powierzchni 32 ha. Odbłyły się spotkania mające na celu szeroko pojętą promocję Miasta Białystok, jak również informowanie o potencjale Miasta, uwarunkowaniach ekonomicznych oraz możliwościach inwestycyjnych w kontekście wyżej wymienionych, realizowanych oraz przyszłych projektach Miasta.
  - Konferencja Przedsiębiorcze Miasta, Warszawa. Zaproszenie ze strony urzędu Miasta Stołecznego Warszawy do udziału w konferencji, której celem była wymiana doświadczeń miast członków Unii Metropolii Polskich z wiodącymi metropoliami światowymi w dziedzinie polityki wspierania przedsiębiorczości.
  - Misja inwestycyjna połączona z wizyta studyjną do USA. Udział w misji w ramach Programu Promocji Gospodarczej Polski Wschodniej, Działanie I.4 Promocja i Współpraca Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013. Udział w misji przewidywał również udział w Konferencji Polish-American Investment Dialog z udziałem Prezydenta RP.
2. Współpraca z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., mająca na celu wspieranie aktywności gospodarczej, polegająca na przekazywaniu przedsiębiorcom w Polski Wschodniej informacji o możliwościach udziału w następujących targach branżowych i misjach gospodarczych, m.in.:
- Targi budowlane MosBuild Building & Interiors 2014.
  - Targi AIM 2014 w Dubaju (producenci dóbr luksusowych, kosmetyków wysokiej jakości, jachtów żaglowych i motorowych).
  - Misja gospodarcza do Rumunii i na Węgry (sektor spożywczy).
  - Targi PLMA w Amsterdamie (sektor spożywczy).
  - Polsko-łotewskie Forum Ekonomiczne w Rydze.
  - Międzynarodowe Targi Meblarskie MTM 2014 w Ostródzie (przedstawiciele firm sektora meblarskiego).
  - Targi kooperacji MIDEST 2014 (przedstawiciele firm sektora maszynowo – metalowego).
  - Misja gospodarcza do Rumunii na targi INDAGRA-FOOD (przedstawiciele firm sektora spożywczego).
  - Targi FHC China w Szanghaju (przedstawiciele firm sektora spożywczego).
  - Targi Elmia Subcontractor 2014 w Szwecji (przedstawiciele sektora metalowo-maszynowego).
  - SIAL Middle East 2014 (przedstawiciele sektora spożywczego).
  - Targi IMM Kolonia 2015 (przedstawiciele sektora meblarskiego).
  - Misja gospodarcza do USA (przedstawiciele sektora: IT.ICT, Biotechnologicznego, biomedycznego, OZE i zielonych technologii, lotniczego, maszynowego).

- Misja gospodarcza do Indii podczas India Engineering Sourcing Show w Mumbai (przedstawiciele sektora: komponenty dla przemysłu motoryzacyjnego, kontraktacja i dostawy przemysłowe, badania technologiczne i rozwój, maszyny dla przemysłu i maszyny elektryczne).
- 3. W ramach funkcjonowania BOI odbyło się szereg spotkań z podmiotami zainteresowanymi inwestowaniem w Białymstoku. Przygotowano i przekazano informacje o ofercie Miasta wraz z informacją szczegółową wynikającą z zapytań potencjalnych inwestorów. Nawiązano kontakty łącznie z 80 podmiotami, w tym 9 z USA i 15 z Zatoeki Perskiej.
- 4. Współpraca w zakresie przygotowywania ofert inwestycyjnych promujących potencjał Miasta z następującymi podmiotami: Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego w Białymstoku, uczelnie wyższe.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Realizacja projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej „Tworzenie i rozwój sieci współpracy centrów obsługi inwestora”, w ramach Działania 1.4 Promocja Gospodarcza Polski Wschodniej Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, mającego na celu aktywną promocję oferty gospodarczej pięciu województw Polski Wschodniej, a tym samym wzrost tempa rozwoju społeczno-gospodarczego makroregionu. W 2014 r. w ramach realizacji projektu:
  - Zorganizowano konferencję pn. „Atrakcyjność gospodarcza Białegostoku” pod patronatem Ministerstwa Gospodarki. Konferencja miała charakter i wymiar dyplomatyczny – gośćmi byli kierownicy Wydziałów Promocji Handlu i Inwestycji Ambasad RP, przedstawiciele Ministerstwa Gospodarki, przedstawiciele partnerów projektu, lokalni przedsiębiorcy.
  - Udział przedstawicieli BOI Białystok w VI Forum Gospodarczym Warmii i Mazur – Eastern Poland – GO WEST w Lidzbarku Warmińskim. Forum poświęcone było tworzeniu warunków do intensyfikacji współpracy transgranicznej przedsiębiorców z krajów członkowskich UE. Ponadto poruszone zostały takie tematy jak: „Nowa perspektywa finansowa UE 2014-2020 na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w warunkach międzynarodowej konkurencji” czy „Rozwój przedsiębiorstw z Polski Wschodniej poprzez współpracę międzynarodową”.
  - Szereg spotkań szkoleniowych skierowanych do partnerów Projektu, mających na celu podniesienie kompetencji pracowników zaangażowanych w realizację projektu.
  - Opracowano „Informator statystyczny Miasta Białegostoku”.

Programy i działania zrealizowane:

1. Ciągłe utrzymywanie aktualności serwisu: www.gisbialystok.pl w obszarze Miasta Białystok i powiatu białostockiego.

Programy i działania nowo utworzone:

1. Uruchomienie nowego serwisu GIS „bialystok.geoportal.wrotapodlasia.pl” na portalu „Wrota Podlasia”, opracowanego w ramach projektu: Wdrażanie elektronicznych usług dla ludności województwa podlaskiego część II – Administracja Samorządowa.

C.4. Rozwój powiązań gospodarczych ze wschodnimi sąsiadami Polski i UE – Białystok liderem współpracy wschodniej

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.4.1 ROZWÓJ WSPÓŁPRACY PARTNERSKIEJ Z MIASTAMI ZE WSCHODU

Programy i działania zrealizowane:

1. Zorganizowanie w Białymstoku Forum Miast Partnerskich Polska – Białoruś z tematem przewodnim „Współpraca transgraniczna szansą na rozwój”, w którym udział brali samorządowcy z Polski i Białorusi, przedstawiciele kadry menedżerskiej, prezesi spółek komunalnych oraz eksperci z zakresu funkcjonowania samorządu i usług publicznych, w tym uczestnicy z Grodna. Forum odnosiło się do stosunków bilateralnych pomiędzy Polską i Białorusią, pokazanych z perspektywy współpracy samorządów i ich wzajemnych doświadczeń. Zorganizowano cztery panele tematyczne oraz wizyty studyjne nawiązujące do tematyki paneli. Odbyły się indywidualne spotkania dwustronne.
2. Odbycie wizyt w Miastach: Grodno, Kaliningrad, Tomsk w celu zacieśnienia współpracy oraz promocji Miasta na arenie międzynarodowej.
3. Przyjmowanie oficjalnych delegacji z miast: Gyumri, Irkuck, Jełgawa, Kowno, Bielce, Łuck, Psków, Grodno.
4. Sformalizowanie relacji z Miastem Jełgawa (Łotwa) w formie listu intencyjnego.
5. Podpisanie listu intencyjnego z Irkuckiem (Rosja) wskazującego kierunki rozwoju współpracy (szkolnictwo, kultura i sztuka, sport, ochrona zdrowia, turystyka, ekologia i ochrona środowiska, transport i budownictwo drogowe) oraz określającego zamiar stwarzania warunków do umocnienia stosunków handlowych i gospodarczych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ C.4.3 WSPARCIE WCHODZENIA PRZEDSIĘBIORSTW NA RYNKI WSCHODNIE

Programy i działania zrealizowane:

1. Misja gospodarcza do Mińska
2. Misja gospodarcza na Litwę

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Seminaria na temat współpracy gospodarczej i możliwości wchodzenia na rynki Białorusi, Kazachstanu, Litwy, Chin.

D. ATRAKCYJNOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ OFERTY KULTURALNEJ, SPORTOWEJ, TURYSTYCZNEJ I REKREACYJNEJ

D.1. Wspieranie środowisk twórczych w Mieście i rozwój infrastruktury kulturalnej

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.1.1. STWARZANIE WARUNKÓW DO AKTYWIZACJI SPOŁECZNOŚCI MIASTA W SFERZE KULTURY I WZROSTU JEJ UCZESTNICTWA W KULTURZE

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego”, którego zadania obejmowały wspieranie inicjatyw służących zaspokojeniu potrzeb kulturalnych mieszkańców i ich aktywizacji w dziedzinie kultury, zrealizowano m.in: cykle koncertów, przeglądy, prezentacje, festiwale, warsztaty, organizowane w otwartej przestrzeni, instytucjach kultury, świątyniach, np. cykle koncertów: (w kościele) Muzyka w Starym Kościele, Muzyka Mistrzów Baroku (w zabytkowym pałacu), Imieniny Izabeli Branickiej Festiwal Sztuk Dawnych, XII Koncerty przed Hejnałem (przed muzeum), projekt taneczny POM-PA 2014 (przestrzeń publiczna), Ambient Park – muzyka ambientowa prezentowana w parku), Warsztaty Gospel, Podlaski Festiwal Bębnów „Punch Up” Drum Battle Festival, VII Międzynarodowy Festiwal Szkół Łalkarskich, Festiwal Literacki „Zebrane”, Jubileuszowy X Międzynarodowy Rajd „Pogoni” Pojazdów Zabytkowych.
2. W ramach „Programu rozwoju aktywności w sferze kultury...” 7 miejskich instytucji kultury (Białostocki Ośrodek Kultury, Białostocki Teatr Lalek, Centrum im. L. Zamenhofa, Dom Kultury „Śródmieście”, Galeria Arsenał, Galeria im. Śleńdzińskich, Muzeum Wojska) w ramach zadań statutowych w 2014 r. przygotowało bogatą i zróżnicowaną ofertę kulturalną dla mieszkańców – zarówno w swoich siedzibach, jak i w przestrzeni publicznej. Zorganizowano łącznie ponad 1,7 tys. działań kulturalnych (m.in. koncertów, spektakli, wystaw, spotkań autorskich, prelekcji i debat, bądź warsztatów edukacyjnych), skierowanych do wszystkich grup odbiorców, bez względu na wiek, płeć, narodowość czy wyznanie. Uczestniczyło w nich ok. 260 tys. osób.
3. Centrum Kształcenia Ustawicznego w 2014 roku zrealizowało „Międzypokoleniowe warsztaty taneczne” oraz „Muzyczne Warsztaty Międzypokoleniowe”.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Aktywność placówek oświatowych, m.in.:

- Organizacja cyklicznych imprez o zasięgu miejskim i wojewódzkim z udziałem uczniów i ich rodziców, ale także uczestnictwo w imprezach kulturalnych organizowanych przez Miasto.
- Wycieczki edukacyjne.
- Udział uczniów w konkursach miejskich, wojewódzkich, ogólnopolskich – plastycznych, humanistycznych, matematycznych, informatycznych, językowych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.1.2 WSPIERANIE ŚRODOWISK TWÓRCZYCH I PROMOCJA DOKONAŃ LOKALNYCH TWÓRCÓW

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego” zrealizowane zostały projekty przygotowane i wykonane przez lokalnych twórców oraz grupy i środowiska teatralne, muzyczne, taneczne, literackie, w tym m.in.:

- Zrealizowano 7 spektakli teatralnych/tanecznych m.in.: „Portret Doriana Graya”, „Faza REM PHAZE”, „After Play”, „Karnawał zwierząt” (teatr tańca), spektakl muzyczny „Tlen” I. Wyrypajewa.
- Wydano publikacje lokalnych autorów, m.in.: "Wiesław Szymański – literatura i radio" – książka z płytą CD", "Rzeczy pospolite" (tom poezji Teresy Radziejewicz), opowiadania "Kosmos w Ritzu" Miłki O. Malzahn.
- Przygotowano festiwale z udziałem lokalnych artystów m.in.: Międzynarodowy Festiwal Szkół Łalkarskich „Łalka-nie-Łalka”, festiwal tańca "Kalejdoskop", Festiwal "Free Mind" 2014.
- Zorganizowano konkursy/prezentacje/przeglądy: m.in. Konkurs Młodych Organistów im. Franciszka Karpińskiego, „Podlaski Przegląd Pieśni Patriotycznej”, prezentacja oratorium „Oto wierny sługa mój”.
- Zorganizowano koncerty z udziałem lokalnych muzyków m.in.: „Muzyka w Starym Kościele”, „Muzyka Mistrzów Baroku”, „Koncerty przed Hejnałem”.
- Przygotowano wystawy m.in.: wystawa fotograficzna Białostockiej Grupy Fotograficznej.

2. W ramach „Programu rozwoju aktywności w sferze kultury...”:

- Białostocki Ośrodek Kultury prezentował prace białostockich twórców (wystawa studentów Akademii Fotografii i Przedsiębiorczości w Białymstoku – „Światło i cień”, wystawa „Sztuczne fiołki, czyli klasyczne obrazy z absurdalnymi podpisami”), odbyły się koncerty białostockich muzyków (m.in. Zerova, Cynamonowa Kaczka, Overdriven Group, Monilove) oraz prezentacje spektakli

(m.in. „Le Flux/Przepływ” – Julia Dondziło, „Śmierć wrogom ojczyzny” – Michał Stankiewicz).

- Białostocki Teatr Lalek zrealizował 9 spektakli premierowych z udziałem lokalnych twórców (aktorów, muzyków, scenografów) i zaprezentował je widzom. Jednocześnie Teatr pokazał polskiej i zagranicznej publiczności 10 spektakli z udziałem lokalnych twórców, podczas 9 tournée artystycznych, w tym 6 zagranicznych i 3 krajowych. Zorganizował także czytania sztuk teatralnych lokalnej autorki tekstów dla teatrów lalek.
- Centrum im. Ludwika Zamenhofs – w ramach cyklu „Wyjechani” przybliżono dorobek młodych artystów pochodzących z Białegostoku, którzy mieszkają poza nim (m.in. „Imaginarium. Objazdowy teatr i galeria” Patryka Chwastka, „Ryba psuje się od głowy” Roberta Szczebiota). W ramach cyklu „Artystyczne Podlasie” zaprezentowano projekty artystyczne wykonane przez podlaskich twórców profesjonalnych i amatorów (wystawa Hanny Siemionow - „Po co Kobiecie...?”, „Bo sztuka jest w nas” Marcina Onufryjuka, „Ceramiczny Białystok” Pauliny Horby, jubileuszowa wystawa „GRAFIA/FOTO” Liceum Plastycznego w Supraślu).
- Dom Kultury „Śródmieście” - 3 zespoły muzyki dawnej „Cantio Polonica”, „Canna Polonica” i „Capella Antiqua Bialostociensis” występowały na forum krajowym i za granicą (w Krakowie, Radomiu, Kaliszu, Jonawie - Litwa).
- Galeria Arsenał prezentowała twórczość lokalnych artystów poprzez wystawy, m.in. „Pasiak” Elizy Proszczuk, „Lekcja latania” Tomasza Koszewnika, „Przez oczywistą niemożliwość aranżacji znaków” Izzy Tarasewicz. Galeria współpracuje z lokalnymi artystami i promuje ich twórczość w kraju i za granicą poprzez organizację wystaw (m.in. Galeria Sektor I w Jaworznie, Galeria Labirynt w Lublinie, Muzeum w Kijowie).
- Galeria im. Słędzińskich zrealizowała działanie określone jako „rok białostockich artystów”. Instytucja zaprezentowała 20 wystaw czasowych poświęconych lokalnym twórcom, m.in.: Stanisław Stolarczyk „W służbie sztuki”, Małgorzata Józefowicz „Ale o co chodzi?”, „Swoją drogą” - wystawa zbiorowa pedagogów Liceum Plastycznego w Supraślu, „Jestem czarno-biały. Foto-grafiki Henryka Rogozińskiego”.

3. Stypendia Artystyczne Prezydenta Miasta Białegostoku:

- Twórcy Profesjonalni - w 2014 r. przyznano 6 stypendiów twórcom profesjonalnym na projekty z zakresu twórczości artystycznej, upowszechniania kultury i opieki nad zabytkami na łączną kwotę 64.000 zł. Stypendystami w 2014 roku byli: Dorota Hermanowicz, Karolina Garbacik, Dymitr Grozdew, Rafał Olszewski, Bernarda Bielenia, Katarzyna Zabłocka.
- Młodzi Twórcy - w 2014 r. przyznano 19 stypendiów młodym twórcom na projekty z zakresu twórczości artystycznej, upowszechniania kultury i opieki nad zabytkami na łączną kwotę 182.000 zł. Wśród stypendystów są m.in. Jan God-

lewski, Marcin Lićwinko, Joanna Zubrycka, Julia Dondziło, Natalia Kozłowska, Adam Zdanowicz.

4. Nagrody Prezydenta Miasta Białegostoku:

- Nagroda Artystyczna Prezydenta Miasta Białegostoku w dziedzinie tworzenia i upowszechniania kultury – przyznano 3 nagrody za całokształt dotychczasowej działalności, w każdej kategorii (artystycznej, organizatorskiej, ochrony dziedzictwa) po 1 nagrodzie, na łączną kwotę 54.000 zł oraz 1 nagrodę z urzędu w kategorii artystycznej na kwotę 10.000 zł.
- Nagroda Literacka im. Wiesława Kazaneckiego za najlepszą książkę roku – przyznano 2 nagrody za najlepsze książki roku na łączną kwotę 32.000 zł.
- Nagroda Przewodniczącego Rady Miasta Białystok dla Nauczycieli – Animatorów Kultury za działalność kulturalną prowadzoną w jednostkach oświatowych w roku szkolnym 2013/2014 – Przyznano 6 nagród, w tym: 3 nagrody nauczycielom w kategorii szkół podstawowych i gimnazjów oraz 3 nagrody nauczycielom w kategorii szkół ponadgimnazjalnych i artystycznych, na łączną kwotę 18.000 zł.

5. Aktywność placówek oświatowych, m.in.:

- Organizacja konkursów o różnorodnej tematyce na poziomie lokalnym oraz regionalnym.
- Spotkania autorskie z twórcami lokalnymi i regionalnymi.
- Wycieczki edukacyjne.
- MDK wspierał środowiska twórcze poprzez możliwość pokazania twórczości na terenie placówki: organizacja wystaw w Galerii Hol oraz w Galerii Młodych. Jednostka zorganizowała także imprezy, które dają możliwość prezentacji osiągnięć na szerszym forum np.: Konkurs Poetycki „O srebrne pióro MDK”.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.1.3. WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO I ŚRODOWISKA AKADEMICKIEGO DO ROZWOJU FUNKCJI KULTURALNYCH MIASTA

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego środowisko akademickie Białegostoku współtworzyło/ współrealizowało m.in.: VII Międzynarodowy Festiwal Szkół Łalkarskich „Łalka-nie-łalka” (uczelnia teatralna), cykl koncertów „Muzyka Mistrzów Baroku”, (uczelnia muzyczna), warsztaty edukacyjne „Wychowanie przez sztukę” (uczelnia muzyczna), Piąty Festiwal Literacki „Zebrane”(polonistyka), przygotowali publikacje poświęcone lokalnym twórcom, historii, m.in. Przewodnik historyczny , „Sokrat Janowicz – pisarz transgraniczny. Studia, wspomnienia, materiały”

(polonistyka), prowadzili m.in. Białostockie Spotkania Chrześcijańsko-Żydowskie 2014 (socjologia).

2. W ramach „Programu rozwoju aktywności w sferze kultury...” przyznano stypendia artystyczne Prezydenta Miasta Białegostoku osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury i opieką nad zabytkami:

➤ Młodzi twórcy - W 2014 r. przyznano 19 stypendiów na łączną kwotę 182.000 zł. Wśród stypendystów znaczną część stanowią studenci i absolwenci kierunków artystycznych: UMFC Wydziału Instrumentalno-Pedagogicznego w Białymstoku (Hanna Maria Zajączkowska), Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej (Karolina Maksimowicz), Wydziału Sztuki Łąckiej Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza z siedzibą w Białymstoku (Justyna Rożko, Marcin Lićwinko), Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie (Joanna Zubrzycka, Magda Kupryjanowicz), Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu (Paulina Horba), Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (Przemysław Ostaszewski, Jan Godlewski, Martyna Stepan-Dworakowska), Wydziału Psychologiczno-Pedagogicznego Uniwersytetu w Białymstoku (Bartosz Tryzna).

3. Aktywność placówek oświatowych, m.in.:

➤ Uczestniczenie w wydarzeniach – organizacja i współorganizacja: koncertów, warsztatów, spektakli.

➤ Współpraca międzyuczelniana na rzecz wydarzeń kulturalnych Miasta.

➤ Promocja Miasta Białystok na arenie ogólnopolskiej poprzez przenikanie środowisk i współpracę pomiędzy szkołami i instytucjami z całej Polski.

➤ Promocja Miasta Białystok poprzez udział słuchaczy i nauczycieli w spektaklach, konkursach, festiwalach – liczne nagrody i wyróżnienia.

➤ W ramach współpracy MDK z białostockimi uczelniami, cyklicznie, na terenie Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku oraz Wyższej Szkoły Administracji Publicznej odbywają się wernisaże prac plastycznych wychowanków MDK, podczas których młodzi artyści dzielą się z profesjonalistami swoimi spostrzeżeniami na temat sztuki. Jednostka od wielu lat, razem z Politechniką Białostocką (na auli PB) organizuje Festiwal Modelarstwa Lotniczego „Młodzi modelarze na start” w połączeniu z edycją wojewódzką konkursu plastycznego „Samolot moich marzeń” (eliminacja do konkursu międzynarodowego).

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.1.4 KONSOLIDACJA ŚRODOWISK TWÓRCZYCH ORAZ INSPIROWANIE POWSTANIA STRUKTUR SIECIOWYCH I KLASTROWYCH W SFERZE KULTURY
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Wsparcie finansowe Miasta przyczynia się do realizacji kluczowych projektów (głównie festiwali) środowisk twórczych: teatralnego, muzycznego i tanecznego. W 2014 r. lokalne środowiska twórcze integrowały się wokół wspólnie organizowanych projektów kulturalnych: Międzynarodowego Festiwalu Szkół Łalkarskich (środowisko teatralne) oraz Festiwalu Wschód Kultury/Inny wymiar (muzyka, teatr, taniec). Ich wspólna realizacja przyczyniła się do budowania pozytywnego wizerunku Miasta w sektorze kultury.
2. MDK współpracował z placówkami kultury i oświaty Miasta przy organizacji imprez o charakterze miejskim (m.in. wzajemna pomoc podczas Dni Miasta Białegostoku, imprezy „Nauczyciel Mądry Sercem” czy Święta Niepodległości). Systematycznie wymieniał doświadczenia i poglądy na nurtujące białostocką kulturę problemy, szukając najlepszych rozwiązań.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.1.5 BUDOWA I ADAPTACJA NOWYCH OBIEKTÓW NA CELE KULTURY, POPRAWA STANU ISTNIEJĄCEJ INFRASTRUKTURY ORAZ POWIĘKSZANIE ZBIORÓW I POWIERZCHNI WYSTAWIENNICZEJ

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego kontynuowano udzielanie wsparcia Podlaskiemu Towarzystwu Zachęty Sztuk Pięknych na zakup dzieł sztuki współczesnej, do posiadanej i rozbudowywanej od kilku lat „Kolekcji II” w Białymstoku, we współpracy z Galerią Arsenał. Dofinansowano także projekt powiększania zbiorów bibliotecznych biblioteki Białoruskiego Towarzystwa Historycznego.
2. W ramach „Programu rozwoju infrastruktury w sferze kultury...” miejskie instytucje kultury poprzez zakupy sprzętu, wyposażenia, wykonane remonty w obiektach znacząco polepszyły stan infrastruktury kultury w Mieście, a poprzez zakupy i dary powiększyły też swoje zbiory, w tym m.in.:
  - Białostocki Ośrodek Kultury zakupił projektor cyfrowy oraz ekran kinowy.
  - Białostocki Teatr Lalek poprzez zakup nowego sprzętu i wyposażenia poprawił stan infrastruktury (zakup komputera do projekcji multimedialnych z projektorem i ekranem na dużą scenę oraz nowoczesne urządzenia systemu inspijenta).
  - Centrum im. Ludwika Zamenhofs wykonało zadanie tarasu na I piętrze budynku.

- Galeria Arsenał, w ramach powiększania zbiorów, dokonała zakupu 5 dzieł sztuki do Kolekcji II („Kanał” Leszek Lewandowski, „ W tym samym Mieście, pod tym samym niebem” Anna Konik, „Mnożenie wątpliwości” Małgorzata Niedzielko, „NATALIA!” Natalia LL, „Czysty piesek” Mirosław Bałka).
  - Galeria im. Sienkiewicza powiększyła zbiory o 24 dzieła sztuki do kolekcji monograficznej oraz kolekcji związanej z białostockim środowiskiem artystycznym, poprzez zakupy i dary w tym m.in.: (Stefan Rybi „Nad Narwią”, Bencjon Rabinowicz „Portret Georgesa Turpina”, Włodzimierz Wasilewicz „Portret Jenny”, Włodzimierz Wasilewicz „Dzieci – Anna i Marek”, Simon Segal „Le Petit Normand”, Wiesław Wałkuski – plakat artystyczny).
  - Muzeum Wojska, w ramach gromadzenia zbiorów z zakresu wojskowości i do Muzeum Pamięci Sybiru, zakupiło 56 obiektów (w tym realia, dokumenty, modele) na ogólną wartość 275.059 zł oraz nieodpłatnie otrzymało 682 obiekty muzealne, których wartość wyceniono na 25.781 zł.
3. W ramach planowanych na kolejne lata adaptacji obiektów przemysłowych na cele kultury – wykonano:
- Galeria Arsenał zrealizowała zadanie inwestycyjne „Adaptacja budynku elektrowni, położonego przy ul. Elektrycznej 13, na potrzeby Galerii Arsenał - dokumentacja projektowa”, finansowane z budżetu Miasta (147.541 zł) oraz MKiDN (200.000 zł). Zadanie obejmowało opracowanie projektu budowlanego przebudowy budynku starej elektrowni na potrzeby galerii sztuki.
  - Muzeum Wojska zrealizowało zadanie inwestycyjne pn. „Opracowanie dokumentacji na koncepcji programową i aranżację plastyczno-przestrzenną ekspozycji Muzeum Pamięci Sybiru” (150.818 zł). Ogłoszono konkurs na opracowanie scenariusza i koncepcji plastyczno-przestrzennej aranżacji stałej Muzeum Pamięci Sybiru, który wygrała pracownia Tempora S.A.
4. MDK rokrocznie stara się doskonalić istniejącą bazę poprzez remonty budynku. W miarę posiadanych środków pragnie stworzyć jak najlepsze warunki do rozwoju pasji swoim podopiecznym (w roku 2014 m.in. był to: remont sal tanecznych i fotograficznych oraz informatycznej, klimatyzacja w sali szachowej, plastycznej i teatralnej).

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.1.6. OCHRONA I PROMOCJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
--

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” w 2014 roku - w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego dofinansowano 8 projektów, w tym: książki, czasopisma, płyty CD, konferencje dotyczące historii i dziedzictwa kulturowego Białegostoku, m.in. publikacja „Białystok – spacerem przez

epoki. Przewodnik historyczny”, kwartalnik „Goniec Kresowy”, dwa numery „Białoruskich Zeszytów Historycznych”, płyta CD poświęcona historii lokalnej kultury pn. „Kartki z Białostockiego Kalendarza Kulturalnego”, wystawa plenerowa poświęcona wykopaliskom archeologicznym w Mieście „Białystok. Archeologiczne PUZZLE”, międzynarodowa konferencja „Synody Cerkwi prawosławnej w I Rzeczypospolitej”.

2. W ramach ochrony i promocji dziedzictwa narodowego z budżetu Miasta Białystok przyznano 7 dotacji celowych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy 7 zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na terenie Miasta i niestanowiących jego własności:
  - Wykonano prace remontowo-konserwatorskie poprawiające stan techniczny jednego zabytku, będącego własnością Miasta Białystok (XVIII-wieczny mechanizm zegarowy w Bramie Wielkiej Pałacu Branickich).
  - Kontynuowano prace rewaloryzacyjne w zabytkowym Ogrodzie Branickich, tj. zrekonstruowano i ustawiono w salonie ogrodowym, przy wejściu na teren bosketu: 4 kamienne hermy, stanowiące pary mitologicznych bóstw: Pan i Syrinx, Vertumnus i Pomona, oraz 6 trejażowych kolumn zwieńczonych, 4 wazami i 2 wazami z puttami.
  - Poddano także konserwacji 2 rzeźby, stojące w przestrzeni publicznej Miasta: „Kompozycja” (1973) Albina Sokołowskiego i „Podróż” (2012) Michała Jackowskiego.
3. Przeprowadzono działania popularyzujące materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe Białegostoku, w tym:
  - Przygotowano wystawę plenerową poświęconą historii Miasta („Wybory do wolności” w 25. rocznicę wyborów do Sejmu i Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 4 czerwca 1989 r.).
  - Wydano publikację „Wybory do wolności” oraz kartki okolicznościowe „Święto Wolności w Białymstoku” w 25. rocznicę wyborów do Sejmu i Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 4 czerwca 1989 r.
4. Aktywność placówek oświatowych, m.in.:
  - Zorganizowano zajęcia edukacyjne z uczniami dotyczące przekazywania treści patriotycznych, dziedzictwa narodowego z okazji Święta Niepodległości oraz Święta Flagi i 3 maja.
  - Udział Przedszkola Samorządowego Nr 46 w Białymstoku w akcji „Narodowe Czytanie Trylogii” zainicjowanej przez Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego (popularyzacja czytelnictwa).
  - Udział w akcji edukacyjnej „Mały Polak” organizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej.
  - Wzbogacanie zbiorów bibliotecznych o publikacje związane z Miastem i regionem.
  - Cykl wycieczek w celu poznania zabytków, tradycji i regionu Białystok i okolic.

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego organizacje pozarządowe otrzymały wsparcie na realizację działań poszerzających ofertę edukacji kulturalnej w Mieście, obejmującą warsztaty dla różnych grup wiekowych (dzieci, młodzież, dorośli, seniorzy), w tym m.in.: warsztaty artystyczne dla nauczycieli „Wychowanie przez sztukę”, Warsztaty Muzyczno-Liturgiczne, warsztaty teatralne „Lato w Teatrze”, warsztaty teatralne seniorów „Bernarda” (na motywach sztuki Federico G. Lorki), warsztaty muzyczne dla dorosłych „Warsztaty Gospel”; oraz warsztaty integrujące osoby niepełnosprawne, m.in. projekty dla osób niedosłyszących obejmujące warsztaty i powstanie na ich bazie spektakli – „Wytańczyć ciszę”, „Szósty zmysł”, czy dla osób niewidomych „T3 - Teatr-Terapia-Taniec”.
2. W ramach „Programu rozwoju aktywności w sferze kultury...” w zakresie edukacji kulturalnej mieszkańców miejskie instytucje kultury realizowały całoroczne projekty edukacyjne kierowane do różnych grup wiekowych i społecznych, w tym:
  - Białostocki Ośrodek Kultury zorganizował dla dzieci i młodzieży „Akcję Zima” oraz „Akcję Lato”, w ramach których odbyły się projekcje filmowe, spektakle oraz warsztaty integracyjne. W ramach edukacji filmowej zorganizowano 109 działań (w tym m.in. odczyty, prelekcje, warsztaty).
  - Białostocki Teatr Lalek zrealizował cykliczne warsztaty teatralne dla dzieci – „Lato w teatrze” oraz „Małą Akademię Teatralną”, w ramach której dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym uczestniczyły w warsztatach tworzenia lalek, spotkaniach z twórcami teatru.
  - Centrum im. Ludwika Zamenhofa zrealizowało cykliczne warsztaty i inne działania adresowane do różnych grup wiekowych i społecznych: cykl warsztatów „Tolerancja jest OK” dla młodzieży gimnazjalnej, zajęcia „Ferie z klockami LEGO”, warsztaty dramaturgiczne „Wieża Babel”, „Pieśni sefardyjskie – warsztat śpiewu”, nowy projekt edukacyjny „Otwarty Białystok” w formie warsztatów dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjów z dysfunkcjami wzroku.
  - Dom Kultury „Śródmieście” cały rok prowadził trzy ogniska edukacji artystycznej: muzyczne, plastyczne, baletowe. Zorganizowano również zajęcia dla dzieci podczas „Artystycznych Ferii Zimowych” oraz 4 kwartalne „Spotkania ze sztuką”.
  - Galeria Arsenał w ramach programu edukacyjnego zorganizowała 56 działań w modułach tematycznych: „Warsztaty Rodzinne” (m.in. warsztaty „Moja kolekcja”, „Zabawy w bibliotece”), „Razem znaczy więcej, czyli w jedności siła” (warsztaty dla nastolatków, m.in. warsztaty fotograficzne „Wspólne miejsca”, warsztaty ceramiczne), „Trochę mnie gnębi towarzystwo gołębi” (warsztaty

adresowane do osób w wieku 50+), „Sztuka dla Maciupkich”, wykłady i spotkania autorskie z cyklu „Czy sztuka jest potrzebna i dlaczego?”, oprowadzania kuratorskie z cyklu „Co autor miał na myśli”. Zorganizowano też „Ferie w Galerii Arsenał” i ogólnopolską konferencję „Sztuka Edukacji. Artysta wraca do szkoły”.

- Galeria im. Sleńdzińskich zorganizowała 162 lekcje muzealne oraz 412 warsztatów plastycznych dla grup, w których uczestniczyło 9 731 osób. W ramach zajęć plastycznych przeznaczonych dla uczestników indywidualnych w wieku 6-11 lat odbyło się 155 spotkań, w których udział wzięło 1 461 osób. Odbyły się też okazjonalne warsztaty edukacyjne (m.in. „Ferie w galerii – do 5 razy sztuka”, „Polowanie na malowanie”, warsztaty dla osób dojrzałych „Sztuka przed obiadem – projekt 55+”, warsztaty dla mam z dziećmi „Arcy-mama”), w których uczestniczyły 3 634 osoby.
- Muzeum Wojska zrealizowało 273 projekty edukacyjne (lekcje muzealne, konkursy historyczne, wykłady, prelekcje, warsztaty). Odbyły się spotkania w ramach cyklu „Rodzinne weekendy”, prowadzono interaktywne zajęcia dla dzieci i młodzieży podczas ferii i wakacji, projekty edukacyjne skierowane do szkół podstawowych („Pierwsze kroki w Muzeum”, „Na tropie historii”) i ponadpodstawowych (m.in. „Sybir Backpack history”).

3. Aktywność placówek oświatowych, m.in.:

- Cykliczne wycieczki i uczestnictwo w skierowanych do dzieci programach w Ośrodkach Kultury Miasta Białegostoku, m.in.: Teatr Dramatyczny im A. Węgierki, Białostocki Teatr Lalek, Opera i Filharmonia Podlaska, Galeria im. Sleńdzińskich, Muzeum A. Karnego, Muzeum Historyczne Wojska Polskiego, Ratusz – Muzeum Podlaskie, Białostockie Muzeum Wsi.
- Realizacja programu „Cała Polska Czyta Dzieciom”.
- Udział w akcji „Narodowe Czytanie Trylogii” zainicjowanej przez Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego (popularyzacja czytelnictwa).
- Gra miejska „Z Piłsudskim po Białymstoku”.
- Organizacja wyjść z uczniami do kina, muzeum.
- Angażowanie uczniów do organizacji uroczystości szkolnych o charakterze patriotycznym.
- Wystawy organizowane na terenie placówek.
- MDK w 2014 roku zorganizował imprezy dla mieszkańców Miasta oraz różnorodne zajęcia zgodne z ofertą placówek dla dzieci i młodzieży.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.1.8 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DLA IMPREZ MASOWYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. W 2014 r. oddano do użytku stadion miejski, na którym organizowane mogą być imprezy masowe, co znacząco poprawia stan infrastruktury w tym zakresie.

Programy niezrealizowane:

1. W celu realizacji tego kierunku działań Miasto od kilku lat planuje realizację hali widowiskowo-sportowej, do organizacji imprez masowych o różnym charakterze. W 2014 r. nie prowadzono działań w tym zakresie.

D.2. Kreowanie przedsięwzięć kulturalnych o prestiżowym znaczeniu krajowym i międzynarodowym

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.2.1 WSPÓLNE KREOWANIE NOWYCH PROJEKTÓW ARTYSTYCZNYCH I IMPREZ KULTURALNYCH O ZNACZENIU KRAJOWYM I MIĘDZYNARODOWYM PRZEZ ŚRODOWISKA KULTURALNE MIASTA

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego wspierano przedsięwzięcia kulturalne o wysokiej randze artystycznej. Udzielono wsparcia, w cyklu trzyletnim, dwóm festiwalom muzycznym o znaczeniu ponadregionalnym, ważnym dla życia kulturalnego Miasta, z udziałem artystów z kraju i zagranicy tj. Original Source Up to Date Festiwal (muzyka elektroniczna) i Międzynarodowy Festiwal Muzyki Cerkiewnej – „Hajnówka” w Białymstoku oraz festiwalowi teatralnemu VII Międzynarodowy Festiwal Szkół Łaskarskich „Łalka-nie-łalka”. Ponadto wsparto cykliczne projekty muzyczne, rozwijające się, o charakterze regionalnym, m.in. kolejna edycja Festiwalu „Kalejdoskop” (teatr tańca), jubileuszowy XXX Festiwal Piosenki Żeglarskiej „Kopyść’2014”, Imieniny Izabeli Branickiej Festiwal Sztuk Dawnych.
2. W ramach „Programu rozwoju aktywności w sferze kultury” Miasto sfinansowało organizację III edycji festiwalu muzycznego pn. HALFWAY Festival Białystok 2014 (300.000 zł), w Amfiteatrze Opery i Filharmonii Podlaskiej, a także plenerowe koncerty konkursowe i prezentację pokonkursową VII edycji Międzynarodowego Festiwalu Muzyki, Sztuki i Folkloru - Podlaska Oktawa Kultur (100.000 zł). Oba festiwale cieszyły się dużą frekwencją, zarówno białostoczan, jak i osób przyjezdnych z kraju i zagranicy.
3. W roku 2014 MDK było organizatorem ogólnopolskiego konkursu na najlepszą animację, grafikę komputerową i film dokumentalny, który cieszył się ogromną popularnością wśród młodzieży z całej Polski. Jednostka zorganizowała także Festiwal Piosenki i Tańca, w którym udział wzięli młodzi wykonawcy z całego kraju.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Udostępnianie terenów miejskich w centrum na imprezy kulturalne, sportowe, widowiskowe i inne.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.2.2. UMACNIANIE MARKI I PROMOCJA WIODĄCYCH ŚRODOWISK TWÓRCZYCH I IMPREZ KULTURALNYCH W MIEŚCIE

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego wsparto i promowano wydarzenia teatralne i taneczne. Ponadto Udzielono dotacji na markowe wydarzenia w tym zakresie, w którym udział biorą lalkarze z całego świata - VII Międzynarodowy Festiwal Szkół Lalkarskich „Lalka-nie-lalka” (współorganizowany przez Białostocki Teatr lalek). Wsparto też kolejną edycję rozwijającego się przedsięwzięcia z zakresu teatru tańca współczesnego - Festiwal „Kalejdoskop”. Aktywnie działające środowisko muzyczne zrealizowało projekty o ustalonej już renomie, rozpoznawalne nie tylko w Mieście, ale też w regionie czy kraju, w tym m.in.: Original Source Up to Date Festiwal, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Cerkiewnej – „Hajnówka” w Białymstoku, Festiwal Kultury Żydowskiej ZACHOR Kolor i Dźwięk, XXX Festiwal Piosenki Żeglarskiej „Kopyść'2014”, Imieniny Izabeli Branickiej Festiwal Sztuk Dawnych.
2. W ramach „Programu rozwoju aktywności w sferze kultury...” trzy miejskie instytucje kultury skupiające wokół siebie lokalne środowiska twórcze zrealizowały działania przyczyniające się do prezentowania i promowania zarówno ważnych imprez, jak i twórców. W tym:
  - Białostocki Teatr Lalek zaprezentował lokalnych twórców – lalkarzy polskiej i zagranicznej publiczności podczas 9 tournée artystycznych, w tym 6 zagranicznych (m.in. Tunezja, Serbia, Węgry, Niemcy, Rosja), prezentując 10 spektakli. Instytucja była współorganizatorem Międzynarodowego Festiwalu Szkół Lalkarskich „Lalka-nie-lalka”, na którym zaprezentowano też białostockie spektakle.
  - Galeria Arsenał zrealizowała kolejne wystawy w kraju i za granicą prezentujące artystów lokalnych i artystów z krajów Partnerstwa Wschodniego, dzięki czemu postrzegana jest jako „mecenas/opiekun” artystów z tego kręgu w skali kraju (m.in. wystawa 27 artystów z 11 krajów „Pozbawienie” w Białymstoku, wystawa „Miejsca” w Kijowie, wystawa „Oksymoron normalności” w Stambule).
  - Białostocki Ośrodek Kultury w ramach przedsięwzięć promujących kulturę filmową zorganizował po raz kolejny Międzynarodowy Festiwal Filmów Krótkometrażowych „ŻubrOFFka”, oraz akcję „Filmowe Podlasie Edukuje!”, w których uczestniczą twórcy filmów animowanych, krótkometrażowych z m.in. z Miasta i regionu.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.2.3. PROMOCJA MŁODYCH ŚRODOWISK TWÓRCZYCH I WYKORZYSTANIE ICH POTENCJAŁU W TWORZENIU PRESTIŻOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ KULTURALNYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego udzielono dotacji na 5 projektów o prestiżowym znaczeniu dla Miasta, realizowanych przy udziale młodych lokalnych twórców: VII Międzynarodowy Festiwal Szkół Łalkarskich „Łalka-nie-łalka” (środowisko młodych łalkarzy), Festiwal „Kalejdoskop” (środowisko tancerzy), Original Source Up to Date Festiwal (muzyka elektroniczna), projekty „Muzyka Mistrzów Baroku” i „Imieniny Izabeli Branickiej Festiwal Sztuk Dawnych” (środowisko muzyków klasycznych, specjalizujących się w muzyce dawnej).
2. Stypendia artystyczne Prezydenta Miasta Białegostoku – w 2014 roku przyznano 19 stypendiów na łączną kwotę 162.000 zł. W wielu przypadkach przyznane stypendium stanowiło nie tylko realną pomoc w realizacji planów młodych artystów, lecz również było impulsem do rozpoczęcia działań w sferze kultury. Stypendyści prezentują swój dorobek na specjalnej stronie internetowej utworzonej przez Miasto.
3. Promocja Miasta podczas występów tanecznych grupy Fair Play Crew – promocja Miasta we współpracy z grupą popularnych, wielokrotnie nagradzanych tancerzy z Białegostoku. Działania były prowadzone zarówno lokalnie, jak i poza granicami Miasta, np. w Krakowie podczas eventu tanecznego Fair Play Dance Camp.
4. Promocja Miasta Białegostoku w ramach wydania płyty „Andrzej Siewiński – opera omnia” – przedsięwzięcie wykorzystujące do promocji Miasta płytę znanego artysty wykonującego muzykę dawną.
5. W Roku 2014 MDK było organizatorem Ogólnopolskiego Konkursu na najlepszą animację, grafikę komputerową i film dokumentalny, który cieszył się ogromną popularnością wśród młodzieży z całej Polski. Zorganizował także Festiwal Piosenki i Tańca, w którym udział brali młodzi wykonawcy z całego kraju.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.2.4 BUDOWA I UMACNIANIE MARKI BIAŁEGOSTOKU JAKO WIELOKULTUROWEGO MIASTA KRESÓW UNII EUROPEJSKIEJ W OPARCIU O PRESTIŻOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA KULTURALNE

Programy i działania zrealizowane:

1. W ramach „Programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego” w 2014 roku – w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego udzielono dotacji na przedsięwzięcia prestiżowe, prezentujące różnorodność kulturową czy religijną, przyczyniające się do postrzegania Miasta jako wielokulturowego, w tym:

- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Cerkiewnej – „Hajnówka” w Białymstoku.
  - „VII Festiwal Kultury Żydowskiej ZACHOR Kolor i Dźwięk”.
  - XXXIII Międzynarodowy Festiwal Hajnowskie Dni Muzyki Cerkiewnej.
  - XXI Festiwal Białoruskiej Poezji Śpiewanej i Piosenki Aktorskiej „Bardauskaja Vosień 2014”.
2. W ramach „Programu rozwoju aktywności w sferze kultury...” sfinansowano plenerowe koncerty konkursowe i prezentację pokonkursową VII edycji Międzynarodowego Festiwalu Muzyki, Sztuki i Folkloru - Podlaska Oktawa Kultur (100.000 zł). Podlaska Oktawa Kultur jest niezwykle atrakcyjnym przedsięwzięciem pod względem artystycznym, ponieważ zakłada realizację koncertów, prezentujących spektakle i widowiska muzyczne w wykonaniu najwybitniejszych zespołów ludowych z całego świata. Jednakże prezentuje przede wszystkim kulturę i dorobek artystyczny zespołów związanych z kulturą ośmiu grup narodowych i etnicznych zamieszkujących Podlasie: Polaków, Białorusinów, Litwinów, Romów, Rosjan, Tatarów, Ukraińców i Żydów.
- Białostocki Ośrodek Kultury po raz drugi zorganizował Festiwal „Wschód Kultury”/„Inny Wymiar” w ramach projektu realizowanego we współpracy z Lublinem, Rzeszowem i Narodowym Centrum Kultury. Podczas 4 dni Festiwalu zaprezentowano 33 wydarzenia kulturalne, ukazujące bogactwo wielokulturowości Podlasia, a w szczególności Białegostoku. Festiwal promuje ideę dialogu i tolerancji w Mieście zróżnicowanym kulturowo, gdzie wspólnie mieszkali Polacy, Rosjanie, Białorusini, Tatarzy, Ukraińcy, Litwini, Żydzi i Niemcy.
  - Centrum im. Ludwika Zamenhofa prezentuje różnorodność kulturową Podlasia. W 2014 r. Centrum przygotowało wystawy poświęcone wielokulturowości (m.in. „Bożnice Drewniane”), realizowało projekty muzyczne (m.in. koncert „Najpiękniejsze pieśni żydowskie”, „Pieśni sefardyjskie – warsztaty śpiewu”) oraz spotkania i prezentacje książek i publikacji popularnonaukowych (m.in. „Cmentarz Ewangelicki przy ul. Młynowej w Białymstoku”, „Bożnice Drewniane”). Instytucja zrealizowała warsztaty edukacyjne „Religie Podlasia”, mające na celu przekazanie zasobu podstawowych informacji dotyczących religii, których przedstawiciele mieszkają lub w przeszłości zamieszkiwali na Podlasiu. W 2014 r. kontynuowano także cykl warsztatów „Tolerancja jest OK” dla młodzieży gimnazjalnej.
3. Kampania promocyjno-reklamowa najważniejszych wydarzeń kulturalnych odbywających się w Białymstoku – kampania reklamowa zakładająca promocję Białegostoku, jako Miasta posiadającego bogatą ofertę wydarzeń kulturalnych. Założeniem kampanii było nie tylko informowanie o poszczególnych wydarzeniach, takich jak np. Festiwal Muzyki Cerkiewnej „Hajnówka”, „UptoDate”, „Jesień z Bluesem” czy „Żubroffka”, ale przede wszystkim wyrabianie w odbiorców kampanii przekonania o różnorodności wydarzeń kulturalnych w Białymstoku.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.2.5 WYKORZYSTANIE PROJEKTÓW ZEWNĘTRZNYCH DO WYKREOWANIA IMPREZY KULTURALNEJ O ZNACZENIU MIĘDZYNARODOWYM
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Jako wypełnienie tego kierunku działania w 2014 roku można uznać ponadregionalny Festiwal „Wschód Kultury”/ „Inny Wymiar”, zrealizowany ze środków z budżetu Miasta i budżetu państwa. Odbył się on w trzech Miastach wschodniej Polski: Białymstoku, Lublinie i Rzeszowie, koordynowany przez Narodowe Centrum Kultury, zakładał udział artystów i animatorów kultury z Polski oraz krajów Partnerstwa Wschodniego.

D.3. Tworzenie regionalnego centrum turystycznego

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.3.1. WSPARCIE ROZWOJU KLUCZOWYCH KIERUNKÓW TURYSTYKI W MIEŚCIE: KULTUROWEJ, PRZYRODNICZEJ, KONGRESOWEJ, SPORTOWEJ I LECZNICZEJ

Programy i działania zrealizowane:

1. Rozbudowa aplikacji multimedialnej „Białystok – Miejsca z Historią” – aplikacja w atrakcyjnej, multimedialnej formie przedstawia wizualizację centrum Białegostoku z okresu międzywojennego, zawiera także dużą ilość archiwalnych zdjęć i informacji. W roku 2014 została rozbudowana o nowe materiały i lokalizacje.
2. Udział w targach turystycznych, promocja Miasta Białystok (targi POLONIADA w Płocku, GLOB w Katowicach, targi w Hanowerze, OTDYCH w Mińsku).
3. Przeprowadzono imprezę o charakterze promocyjnym pod nazwą „Noc Restauracji” - wydarzenie promocyjne odbyło się jednocześnie w Białymstoku, Poznaniu i Gdyni, wzorowane na Nocy Muzeów, którego celem była promocja lokalnych kulinariów i przyciągnięcie zarówno mieszkańców, jak i turystów, do ich poznawania. Na tę noc biorące udział w akcji lokale przygotowały specjalne menu oraz dodatkowe atrakcje, takie jak pokazy i degustacje.
4. Promocja Miasta podczas sympozjum Poland Day w Dolinie Krzemowej oraz w czasie wydarzeń towarzyszących w Kalifornii.
5. Rozbudowa portalu www.odkryj.bialystok.pl – podjęcie działań zmierzających do przebudowy portalu, celem jego unowocześnienia, umieszczenia dodatkowych informacji (np. kalendarium) oraz funkcjonalności (np. mapy z oznaczeniem punktów, zdjęć itp.).

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.3.2. WYKORZYSTANIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTURALNYCH OTOCZENIA DLA ROZWOJU FUNKCJI MIASTA JAKO ZAPLECZA TURYSTYCZNEGO REGION

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Rozpoczęcie prac w związku z utworzeniem nowego szlaku turystycznego – „Szlak Bojar” – przygotowanie dokumentacji projektowej oraz merytorycznych opisów punktów na szlaku. Szlak ma służyć upamiętnieniu oraz przybliżeniu turystom i mieszkańcom Białegostoku wyjątkowej drewnianej dzielnicy Bojary.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.3.3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ

Programy i działania zrealizowane:

1. Najem wieży Kościoła św. Rocha, jako punktu informacji turystycznej – kościół św. Rocha jest jednym z najważniejszych zabytków Miasta, a przez to miejscem często odwiedzanym przez turystów. Dzięki zawarciu umowy pomiędzy Miastem a parafią możliwe było udostępnienie odwiedzającym informacji turystycznych w formie folderów, przewodników i ulotek. Jednocześnie parafia w ramach umowy uruchomiła punkt widokowy na wieży kościoła.
2. Prowadzenie Multimedialnego Centrum Informacji Turystycznej w Białymstoku – obsługa i nadzór nad funkcjonowaniem punktu informacji turystycznej umiejscowionego w bramie Pałacu Branickich i sąsiadujących z nią pawilonach. Miejsce to jest najpopularniejszym punktem informacji turystycznej w Białymstoku, corocznie odwiedzanym przez kilka tysięcy odwiedzających z Polski i zagranicy.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.3.4. POPRAWA ESTETYKI MIASTA I DOSTOSOWANIE JEGO PRZESTRZENI DO POTRZEB TURYSTYKI

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Udoskonalanie aplikacji dostępnych w Multimedialnym Centrum Informacji Turystycznej w Białymstoku.
2. Kontynuowanie prac związanych z utworzeniem kolejnego szlaku turystycznego w Białymstoku - na osiedlu Bojary.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.3.5. PROMOCJA MIASTA PRZEZ MIESZKAŃCÓW I WŚRÓD JEGO MIESZKAŃCÓW ORAZ POPRZEZ GOŚCI JE ODWIEDZAJĄCYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. Wydawanie materiałów promocyjnych oraz aktualizacja i druk materiałów turystyczno-informacyjnych – folderów, ulotek i przewodników po Białymstoku. Materiały te udostępniane są turystom, ale także mieszkańcom Miasta, którzy kolportują je podczas różnego rodzaju wydarzeń (konferencji, wyjazdów zagranicznych, spotkań branżowych itp.).
2. Wynajem zabytkowego autobusu, tzw. „Ogórka” przewożącego za darmo mieszkańców i turystów po Mieście, akcja „Lato z zabytkami. Odkryj Białystok” – obie akcje prowadzone były w celu wsparcia ruchu turystycznego i poszerzenia oferty Miasta. Bezpłatne kursy zabytkowego autobusu stanowią cenną atrakcję, z której chętnie korzystają turyści i mieszkańcy. Akcja „Lato z zabytkami. Odkryj Białystok” to z kolei bezpłatne zwiedzanie Białegostoku pod opieką wykwalifikowanych przewodników, którzy każdorazowo przygotowują wycieczki poświęcone innemu zagadnieniu.
3. Przeprowadzenie w dniu 11 maja 2014 r. 5 równolegle odbywających się wydarzeń artystycznych skierowanych do mieszkańców Białegostoku z okazji 10-lecia Białegostoku w Unii Europejskiej – jubileusz obecności Polski w UE stanowił między innymi okazję do integracji społeczności Miasta, ale także do ukazania mieszkańcom i turystom zmian, które zaszły w Białymstoku w tym czasie.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Aktualizacja i druk materiałów turystyczno - informacyjnych; dystrybucja materiałów i wydawnictw promocyjno-informacyjnych wśród mieszkańców Miasta i turystów.

KIERUNEK DZIAŁANIA D.3.6. KONSOLIDACJA ŚRODOWISK ZWIĄZANYCH Z TURYSTYKĄ POPRZEZ WSPÓŁPRACĘ WŁADZ MIASTA Z PRZEDSIĘBIORSTWAMI I ŚRODOWISKAMI AKADEMICKIMI
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Multimedialne Centrum Informacji Turystycznej w Białymstoku – umowa z Politechniką Białostocką – współpraca pomiędzy Miastem, a PB umożliwiła przeszkolenie grupy studentów turystyki w zakresie pracy z turystami i udzielania informacji turystycznej. W ramach praktyk studenci wykorzystywali nabytą wiedzę prowadząc obsługę Multimedialnego Centrum Informacji Turystycznej.
2. Promocja Miasta podczas konferencji naukowych, konkursów i innych wydarzeń, w ramach współpracy z białostockimi uczelniami wyższymi – współpraca polegająca na wykorzystaniu różnorodnych wydarzeń naukowych lub organizowanych przez

uczelnie, w celu promocji Miasta, np. poprzez umieszczenie logotypu w materiałach promocyjnych, na terenie wydarzeń, w publikacjach konferencyjnych lub stronach internetowych organizatorów.

3. Przeprowadzenie imprezy o charakterze promocyjnym pod nazwą „Noc Restauracji”.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.3.7. POPRAWA JAKOŚCI USŁUG TURYSTYCZNYCH, W TYM OPRACOWANIE KOSZYKA MARKOWYCH PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH
--

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Wykonanie usługi szkoleniowej pod kątem przygotowania studentów Politechniki Białostockiej do obsługi Multimedialnego Centrum Informacji Turystycznej w Białymstoku.

D.4. Wspieranie przedsiębiorczości w sferze turystyki i działalności kulturalnej
--

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.4.2 INSPIROWANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ UTWORZENIA LOKALNEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Opłacenie składki z tytułu członkostwa w Podlaskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.4.3 KONSOLIDACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ TURYSTYCZNYCH I KULTURALNYCH W MIEŚCIE
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Kampania promocyjno-reklamowa najważniejszych wydarzeń kulturalnych odbywających się w Białymstoku – kampania reklamowa zakładająca promocję Białegostoku, jako Miasta posiadającego bogatą ofertę wydarzeń kulturalnych. Założeniem kampanii jest nie tylko informowanie o poszczególnych wydarzeniach, takich jak np. Festiwal Muzyki Cerkiewnej „Hajnówka”, „UptoDate”, „Jesień z Bluesem” czy „Żubroffka”, ale przede wszystkim wyrabianie w odbiorców kampanii przekonania o różnorodności wydarzeń kulturalnych w Białymstoku, a co za tym idzie zwiększenie ruchu turystycznego w Mieście.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.4.4 WSPARCIE ORGANIZACYJNE, SZKOLENIOWE I PROMOCYJNE (DOBRE PRAKTYKI) DLA PRZEDSIĘBIORSTW TURYSTYCZNYCH I ORGANIZACJI Z ZAKRESU KULTURY
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Uczestnictwo w Podlaskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, do której zadań należy prowadzenie skoordynowanej promocji turystycznej podmiotów z terenu województwa podlaskiego.

D.5. Promowanie aktywnych stylów życia i rozwój infrastruktury rekreacyjnej
---

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.5.1.BUDOWA, ROZBUDOWA I MODERNIZACJA BAZY REKREACYJNEJ, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OSIEDLI MIESZKANIOWYCH

Programy i działania zrealizowane:

1. Wybudowano place zabaw przy ul. Dojnowskiej, ul. Borsuczej i ul. Klepackiej oraz dwie siłownie zewnętrzne przy ul. Dojnowskiej i ul. Zachodniej.
2. Zakończono budowę Centrum Sportów Miejskich oraz ogólnodostępnych terenów rekreacyjno - sportowych w ramach projektu „Społeczna koncepcja Węglowej – Etap I”.
3. Przejęto do zarządzania dwa boiska sportowe przy ul. Niewodnickiej i ul. Jana Pawła II.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Budowa i utrzymanie boisk sportowych na terenach gminnych, w tym sukcesywna wymiana nawierzchni boisk z trawy sztucznej.
2. Opracowano dokumentację techniczną na budowę bulwaru na osiedlu Bacieczki – miejsce wypoczynku i rekreacji mieszkańców osiedla.
3. Rozpoczęto realizację społecznej koncepcji zakładającej kompleksową rewitalizację powojkowego terenu przy ul. Węglowej, na którym zostanie wybudowane Centrum Sportów Miejskich oraz stworzenie w tym rejonie Miasta ogólnodostępnych terenów sportowo – rekreacyjnych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.5.2 ROZWÓJ FUNKCJI WYPOCZYNKOWEJ MIASTA
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Modernizacja Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy w Białymstoku:
  - Modernizacja Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy znajdującego się przy zbiorniku wodnym w południowo-wschodniej części Miasta przy ul. Plażowej.

W ramach realizacji projektu zbudowano: budynek gastronomiczny z częścią administracyjną; budynek wypożyczalni i magazynu sprzętu pływającego rekreacyjnego, hangaru do magazynowania sprzętu pływającego sportowego – przeznaczonego do przechowywania żagliówek; zespół sanitariatów i przebieralni ogólnodostępnych, wiaty do grillowania, sceny; ambony dla ratowników; 2 boiska do siatkówki plażowej, ścieżki rowerowe, w okresie zimowym wykorzystywanej jako tor do nart biegowych; plac zabaw dla dzieci; ścieżki zdrowia z urządzeniami rekreacyjnymi do ćwiczeń fitness; pola kempingowe.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.5.3 PROMOCJA ZDROWYCH STYLÓW ŻYCIA

Programy i działania zrealizowane:

1. Aktywność placówek oświatowych, m.in.:

- Cykl zajęć na temat zdrowego odżywiania i higieny.
- Realizacja programów edukacyjnych (m.in. „Nie pal przy mnie, Proszę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Trzymaj formę”, „Moja rodzina żyje zdrowo i sportowo”) oraz projektów (m.in. szwajcarsko – polski projekt „Zapobieganie nadwadze i otyłości oraz chorobom przewlekłym poprzez edukację społeczeństwa w zakresie żywienia i aktywności fizycznej”).
- Udział Przedszkoli Samorządowych w Ogólnopolskiej Akcji Ministra Edukacji Narodowej „Ćwiczyć każdy może” zorganizowanej w ramach Roku Szkoły w Ruchu.
- Organizacja imprez sportowych mających na celu promocję zdrowego stylu życia (m.in. współorganizacja Biegu Niepodległości, udział uczniów w zawodach sportowych, organizacja w szkole sportowych zajęć pozalekcyjnych, Mistrzostwa Województwa Podlaskiego Szkół Ponadgimnazjalnych w Wyciskaniu Sztangi Leżąc, Mistrzostwa Województwa Podlaskiego Szkół Ponadgimnazjalnych w Siatkówce Plażowej „Plażówka z Mechaniakiem”, Otwarty Turniej Koszykówki Ulicznej „Mechaniak Streetball, Międzynarodowy Turniej w Piłce Nożnej „Mechaniak CUP”).
- Organizacja konkursów o zasięgu regionalnym: XIII Regionalnego Turnieju Tenisa Stołowego Szkół i Placówek Specjalnych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.5.4 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY ORAZ IMPREZ REKREACYJNYCH DLA TURYSTYKI ROWEROWEJ ORAZ INNYCH FORM AKTYWNEGO SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Programy i działania zrealizowane:

1. Działania placówek oświatowych, m.in.:
  - Zakup przez szkoły stojaków rowerowych.
  - Realizacja projektu „Autochodzik” – zajęcia z wykorzystaniem mobilnego miasteczka ruchu drogowego.
  - Organizacja imprez sportowych (m.in. Mistrzostwa Województwa Podlaskiego Szkół Ponadgimnazjalnych w Wyciskaniu Sztangi Leżąc, Mistrzostwa Województwa Podlaskiego Szkół Ponadgimnazjalnych w Siatkówce Plażowej „Plażówka z Mechaniakiem”, Otwarty Turniej Koszykówki Ulicznej „Mechaniak Streetball, Międzynarodowy Turniej w Piłce Nożnej „Mechaniak CUP”).

D.6. Tworzenie sportowego centrum o znaczeniu ponadregionalnym
--

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.6.1. KREACJA WIZERUNKU SPORTOWEGO MIASTA

Programy i działania zrealizowane:

1. W 2014 roku zakończono kluczową dla Białegostoku inwestycję p.n. Budowa stadionu piłkarskiego w regionie północno-wschodniej Polski wraz z zapleczem treningowym. Liczba miejsc siedzących na stadionie to 22.386 widzów. Stadion piłkarski wraz z pełnowymiarowym boiskiem piłkarskim z trawy naturalnej o powierzchni 105×68 m, z instalacją nawadniania i podgrzewania stanowi centrum sportowe o znaczeniu regionalnym.
2. Promocja poprzez ekspozycję logo „Wschodzący Białystok” podczas zawodów sportowych w:
  - Tenisie stołowym.
  - Piłce nożnej mężczyzn.
  - Boksie.
  - Piłce nożnej młodzieżowej reprezentacji Jagiellonii Białystok.
  - Futbolu amerykańskim.
  - Lekkoatletyce.
  - MMA.
3. Aktywność placówek oświatowych, m.in.:
  - Organizacja imprez sportowych (m.in. Mistrzostwa Województwa Podlaskiego Szkół Ponadgimnazjalnych w Wyciskaniu Sztangi Leżąc, Mistrzostwa Województwa Podlaskiego Szkół Ponadgimnazjalnych w Siatkówce Plażowej „Plażówka z Mechaniakiem”, Otwarty Turniej Koszykówki Ulicznej „Mechaniak Streetball, Międzynarodowy Turniej w Piłce Nożnej „Mechaniak CUP”).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Budowa hali badmintonowej i tworzenie ośrodka przygotowań olimpijskich co najmniej juniorów przy Zespole Szkół Nr 6.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.6.2. PROMOCJA I ROZWÓJ SPORTU WYCZYNOWEGO, SPORTU MASOWEGO ORAZ AKTYWNOŚCI SPORTOWEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
--

Programy i działania zrealizowane:

1. Miasto Białystok stwarza warunki organizacyjno-finansowe białostockim klubom sportowym, zawodnikom, trenerom oraz innym osobom wyróżniającym się osiągnięciami w działalności sportowej poprzez wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej. Zgodnie z zapisami uchwały Nr LXI/801/10 Rady Miejskiej Białegostoku z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wspierania rozwoju sportu w Białymstoku, przyznawania stypendiów sportowych, olimpijskich oraz nagród i wyróżnień za wysokie wyniki sportowe, zadania zmierzające do rozwoju sportu w Białymstoku realizowane są w formie: dotacji dla białostockich klubów sportowych; stypendiów sportowych przyznawanych zawodnikom, osiągającym wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym; nagród i wyróżnień przyznawanych zawodnikom, trenerom oraz innym osobom wyróżniającym się osiągnięciami w działalności sportowej.

W 2014 roku Stypendia Sportowe za wysokie wyniki sportowe otrzymywało ogółem 257 zawodników (w tym Stypendia Olimpijskie - 20 zawodników). W ramach ogłaszanych konkursów ofert wsparcie finansowe otrzymało 106 organizacji pozarządowych, w tym głównie klubów sportowych. Ogłoszono 5 otwartych konkursów ofert. Przeprowadzono 10 procedur udzielenia dotacji w trybie uproszczonym (z pominięciem konkursu). Zawartych zostało 211 umów.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.6.3. WYKREOWANIE IMPREZY SPORTOWEJ O PRESTIŻOWYM ZNACZENIU W KRAJU

Programy i działania zrealizowane:

1. Kontynuacja w 2014 roku organizacji w Białymstoku imprez sportowych pn. „Ogólnopolski bieg uliczny – Białystok Biega” oraz Białystok Półmaraton, cieszących się popularnością wśród mieszkańców Miasta, ale i całego kraju, może wskazywać, że są to wydarzenia sportowe o prestiżowym znaczeniu dla kraju i kojarzą się z Miastem Białystok.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Organizacja Międzynarodowego Turnieju Asów MTA 2016 w Badmintonie przez Zespół Szkół Nr 6.
2. Zespół Szkół Sportowych Nr 1 współpracował z UKS KALIBER w corocznej organizacji międzynarodowych zawodów strzeleckich „Polish Open Kaliber”.

KIERUNEK DZIAŁAŃ D.6.4 BUDOWA, ROZBUDOWA I MODERNIZACJA BAZY SPORTOWEJ W MIEŚCIE, W TYM BAZY SPORTOWEJ SZKÓŁ

Programy i działania zrealizowane:

1. W 2014 roku zrealizowano inwestycję pn. Modernizacja Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy. W ramach inwestycji wykonano budynek o funkcji administracyjno-gastronomicznej o powierzchni użytkowej ponad 700 m² i kubaturze 3.270 m³, który posiada zmienny układ bryły. W bezpośrednim sąsiedztwie usytuowano budynek wypożyczalni i magazynu sprzętu pływającego i rekreacyjnego. Kubatura obiektu to ponad 1.900 m³. Następnie znajduje się hangar do magazynowania sprzętu pływającego również o kubaturze 1.900 m³. Obydwa budynki są jednokondygnacyjne z dachem płaskim. Zabudowę uzupełniają 2 budynki z funkcją przebieralni oraz węzłem sanitarnym, a także szereg urządzeń sportowych.
2. Zrealizowano 7 inwestycji sportowych na łączną kwotę: 4.007.960 zł, m.in.: Centrum Sportów Miejskich – rozwój sportów ekstremalnych, tj. Parkour czy Freerun. Charakter innowacyjny, obejmuje: gimnastykę, akrobatykę, kalistenikę, parkur, freerunning, street workuot, breakdance, crossfit.
3. Zakup sprzętu sportowego do realizacji zajęć z wychowania fizycznego (Zespół Szkół Handlowo-Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Białymstoku).
4. Wykonanie bieżni lekkoatletycznej wraz z instalacją odwodnieniową wokół istniejącego boiska (Zespół Szkół Nr 2 w Białymstoku).
5. Uruchomienie wypożyczalni nart i rowerów (Zespół Szkół Nr 6 w Białymstoku).

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Sukcesywnie realizowana jest budowa (modernizacja) boisk, w tym przy obiektach oświatowych. W 2014 roku opracowano dokumentację techniczną na budowę ośrodka piłkarskiego oraz boisk osiedlowych (osiedla: Pieczurki, Starosielce i Białostoczek).

Programy i działania zrealizowane:

1. W 2014 roku w Białymstoku realizowany był projekt o nazwie Ogólnopolski Program Kształcenia Kadr Sportowych. Słuchacze mogli bezpłatnie uczestniczyć w kursach instruktorskich, kursach trenerskich II stopnia oraz studiach podyplomowych. Aby umożliwić doksztalcenie się jak najszerszej grupie odbiorców, projekt realizowany był w pięciu Miastach – Płocku, Krakowie, Wrocławiu, Wałczu i Białymstoku. Szczegółowe cele programu to m.in.:
  - Wdrożenie i realizacja jednolitego programu kształcenia kadry sportowej zgodnego ze standardami europejskimi w 5 Regionalnych Ośrodkach Szkoleniowych w Polsce, zapobiegającego sytuacji zróżnicowania kwalifikacji i umiejętności.
  - Podwyższenie kwalifikacji i podniesienie poziomu kompetencji kadry sportowej poprzez otwarcie i realizację nowego kierunku menedżerskich studiów podyplomowych.
  - Zwiększenie udziału szkolnictwa wyższego w kształceniu ustawicznym poprzez wdrożenie specjalistycznych kursów, których zakres przedmiotowy odzwierciedla zapotrzebowanie rynku pracy na specjalistów zajmujących się sportem.

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Organizacja imprez i zajęć sportowych, rekreacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży, w celu upowszechnienia kultury fizycznej, podnoszenia sprawności fizycznej i uczestnictwa w zorganizowanej rywalizacji sportowej.

7.5. Metropolia

E.1. Integracja planistyczna obszaru metropolitalnego

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.1.1. INSTYTUCJONALIZACJA WSPÓŁPRACY SAMORZĄDÓW BIAŁOSTOCKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO

Programy i działania zrealizowane:

1. W roku 2014, jak w latach poprzednich, zinstytucjonalizowaną płaszczyznę integracji i współpracy jednostek samorządu terytorialnego tworzących Białostocki Obszar Metropolitalny był Konwent BOM. Mimo braku warunków i rozwiązań systemowych do tworzenia instytucji metropolitalnych realizujących strategię rozwoju w ośrodku centralnym i jego otoczeniu Konwent był miejscem, w którym rozważano problemy mające bezpośredni wpływ na integrację i rozwój obszaru metropolitalnego. Podczas obrad Konwentu poruszano kwestie m.in.: realizacji wspólnych programów inwestycyjnych czy zarządzania bezpieczeństwem informacji w systemach teleinformatycznych. W znacznym stopniu Konwent przyczynił się do intensyfikacji współpracy w zakresie infrastruktury komunikacyjnej i gospodarki odpadami.

E.2. Usprawnienie powiązań infrastrukturalnych obszaru metropolitalnego

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.2.1 WSPARCIE KSZTAŁTOWANIA UKŁADÓW KOMUNIKACYJNYCH, SPRZYJAJĄCYCH ROZWOJOWI SPOŁECZNEMU I GOSPODARCZEMU OBSZARU METROPOLITALNEGO

Programy i działania zrealizowane:

1. Zakończenie budowy drogi głównej ruchu przyspieszonego gen. Franciszka Kleeberga w Białymstoku.
2. Zakończenie budowy ul. Ciołkowskiego w Białymstoku.

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.2.2. WSPIERANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ ROZWOJU SIECI INFORMATYCZNYCH (W TYM INTERNETU SZEROKOPASMOWEGO) ORAZ INTEGRACJA SIECI W GMINACH Z SYSTEMEM SIECI MIEJSKIEJ

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Pozyskanie częstotliwości radiowej służącej budowie bezprzewodowego szerokopasmowego Internetu (Porozumienie z 27. 01. 2009 r.).
2. Projekt: Wdrażanie elektronicznych usług dla ludności województwa podlaskiego część II – Administracja Samorządowa.

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.2.3 TWORZENIE NOWOCZESNEGO, ZITEGROWANEGO SYSTEMU GOSPODARKI ODPADAMI

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów komunalnych w Białymstoku.
2. Budowa sortowni odpadów komunalnych wraz z niezbędną infrastrukturą.

E.3. Wzrost dostępności do usług sfery społecznej w obszarze metropolitalnym

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.3.2 BUDOWA ZAINTERESOWANIA KORZYSTANIEM Z USŁUG SPOŁECZNYCH BIAŁEGOSOTKU PRZEZ MIESZKAŃCÓW OBSZARU METROPOLITALNEGO

Programy i działania zrealizowane:

1. Organizacje pozarządowe, mające swoje siedziby na terenie obszaru metropolitalnego, otrzymały środki finansowe z budżetu Miasta na realizację projektów kulturalnych, wzbogacających ofertę kulturalną Białegostoku (np. projekty teatralne Fundacji Coincidentia).

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.3.3 WSPIERANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I ROZWOJU TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ

Programy i działania zrealizowane:

1. „Program współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego na 2014 rok”.
2. „Program rozwoju aktywności w sferze kultury...”. Oferta kulturalna białostockich instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych działających na terenie Białegostoku adresowana jest nie tylko do mieszkańców Białegostoku, ale także mieszkańców gmin ościennych, położonych w obszarze metropolitalnym (np. Podlaska Oktawa Kultur, Festiwal Wschód Kultury – Inny Wymiar). Ponadto, organizacje pozarządowe, mające swoje siedziby na terenie obszaru metropolitalnego, otrzymały środki finansowe z budżetu Miasta na realizację projektów kulturalnych wzbogacających ofertę kulturalną Białegostoku.

E.4. Tworzenie wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej obszaru metropolitalnego

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.4.1 WSPRACIE KOOPERACJI FIRM ORAZ INTEGRACJI SYSTEMÓW INNOWACJI W OBSZARZE METROPOLITALNYM

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Powstanie i funkcjonowanie Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego w Białymstoku.

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.4.3. WYZNACZENIE NAJKORZYSTNIEJSZYCH, OPTYMALNYCH STREF LOKALIZACJI (TERENÓW INWESTYCYJNYCH) W SKALI METROPOLII BIAŁOSTOCKIEJ

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Utworzenie i funkcjonowanie podstrefy Białystok Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

E.5. Rozwój zewnętrznych powiązań obszaru metropolitalnego ze szczególnym uwzględnieniem Białegostoku

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.5.1 PRZEŁAMYWANIE PEREFERYJNOŚCI BIAŁEGOSOTKU POPRZECZ ROZWÓJ POWIĄZAŃ TRANSPORTOWYCH

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Udział w projekcie Rail Baltica i Growth Corridor Plans (rozwój korytarzy transportowych).

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.5.2 DZIAŁANIA NA RZECZ POSZUKIWANIA STRATEGICZNYCH INWESTORÓW

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Realizacja projektu „Promocja Gospodarcza Polski Wschodniej”.

KIERUNEK DZIAŁAŃ E.5.3. ROZWÓJ POWIĄZAŃ INFORMACYJNO - PROMOCYJNYCH Z METROPOLIAMI KRAJU I EUROPY

Programy i działania rozpoczęte, wymagające kontynuacji:

1. Realizacja w ramach Unii Metropolii Polskich i Eurocities.
2. Udział w targach turystycznych krajowych i zagranicznych.